

ΟΙ ΜΥΚΗΝΑΙΟΙ
ΕΓΝΩΡΙΖΑΝ
ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ;

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 900

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΙΟ ΔΙΩΓΜΟ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

**‘Ο ἱερός Ἀρχαῖος Ἀθλητισμός
καὶ ἡ σημερινὴ ἐξαχρείωσή του**

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Ἀθήνα.
Τηλέφ.: 3223957, 9841655

Τὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ
λειτουργοῦν πρωινὲς ὥρες
9.30 - 13.30 καθημερινά.

Ἰδρυτὴς-Ἰδιοκτῆτης-
Ἐκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Ἀχιλλέως - Μουσῶν 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία - Ἀτελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Ἀθήνα, τηλ.: 5221792.

Ἐκτυπώσεις:

Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ

Βιβλιοδεσία:

Κ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΟΣ

- Τιμὴ ἀντιτύπου: 900 δρχ.
- Ἐτήσια συνδρομὴ: 9.000 δρχ.
- Ὁργανισμῶν κ.λπ.: 12.000 δρχ.
- Φοιτητῶν: 6.000 δρχ.
- Ἐξωτερικοῦ: 50 δολλ. ΗΠΑ.
- Οἱ συνδρομὲς προκαταβάλλονται
κατὰ τὴν ἐγγράφῃ.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στὴ
διεύθυνση:

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσῶν 51
175 62, Π. Φάληρο, Ἀθήνα.

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς
ποὺ ἀλλάζουν διεύθυνση, νὰ τὸ
γνωστοποιοῦν στοῦ περιοδικό.

Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευση
κειμένων τοῦ «Δ», μετὰ τὴν προϋ-
πόθεση ὅτι θὰ ἀναφέρεται ρητῶς
ἡ πηγὴ τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 8964:

Τὸ μουνλάρι

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 8966:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΚΟΥΤΑΡΙΔΗΣ, ΗΡΩ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ, Ι.
ΑΔΩΝΙΣ ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ, ΝΙΚΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ,
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ, ΑΛΕΞ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ,
ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΝΙΩΤΗΣ, ΚΩΝ. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΣΕΛΙΣ 8973:

Ἀνεξιθρησκεία καὶ Δόγμα

ΗΝΙΟΧΟΣ

ΣΕΛΙΣ 8979:

Ὁ ἀποκεφαλισμὸς τῶν θεῶν

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8979:

«... Ὡς μὴδὲ μνήμην αὐτῷ ὑπεῖναι...»

ΠΑΝΟΣ ΤΣΙΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 9003:

Περὶ συναγωνισμοῦ καὶ ἀνταγωνισμοῦ

ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΥΜΠΟΥΡΑΣ

ΣΕΛΙΣ 9010:

«Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 9013:

Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Τακτικὴ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛΜΠΑΝΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9023:

Ἡ σχέση τῆς ἀρχαίας Λιβυκῆς γραφῆς

μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Γραμμικὴν Γραφὴν

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ

ΣΕΛΙΣ 9023:

Οἱ Μυκηναῖοι ἐγνώριζαν τὸ Ἀλφάβητο;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9035:

Μῦθος καὶ Λόγος

ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 8977 • ΕΛΛΟΓΑ ΚΑΙ
ΜΑΝΤΙΚΑ: σελ. 9001 • ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ: σελ. 9011 • Η
ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ
ΗΜΩΝ: σελ. 9021 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 9033 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ
ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 9035.

Τὸ μουλάρι

Ἡ πνευματικὴ σύζευξη Ἑλληνισμοῦ-Χριστιανισμοῦ, πὺν ἐπιχειρήθηκε πρὶν ἀπὸ 150 χρόνια ἀκριβῶς καὶ ἰσχύει ἕως σήμερα ὡς ἐπίσημη ἰδεολογία στὸ Ρωμαῖκο Κρατίδιο, ὑπῆρξε ἐνέργεια ἰδεολογικὰ ἐξαναγκαστικὴ καὶ ἱστορικὰ δίαιη. Οἱ δύο αὐτὲς θεωρήσεις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου ἀπὸ ἱστορικὴ ἄποψη ὅχι μόνον δὲν συνεργάσθηκαν ποτέ, ἀλλὰ ἐμάχοντο ἀλλήλας πάντοτε μέχρι θανάτου ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰώνων· καὶ ἀπὸ ἰδεολογικὴ ἄποψη ὑπάρχει μεταξὺ τους τέτοια πνευματικὴ ἄβυσσος, ὥστε ἡ ἱστορικὴ ἐκμηδένιση τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τοῦ Βυζαντίου νὰ ἀνατρέψῃ ἄρδην τὴν ζωή, τὶς ἀντιλήψεις καὶ τὸν ἄνθρωπο ὡς πνευματικὸ ὄν γενικώτερα τουλάχιστον γιὰ τὰ ἐπόμενα χίλια χρόνια (Μεσαιών). Αὐτοὶ πὺν σχεδίασαν καὶ χάλκευσαν τὸν τραγέλαφο τοῦ «Ἑλληνοχριστιανισμοῦ» ἢ «Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ» στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁθωνος, ἐνήργησαν μὲ ἀποκλειστικὸ κριτήριον κάποια ἀνόητη ἐξουσιαστικὴ σκοπιμότητα –ἀνόητη, κατὰ τὸ μέτρο πὺν ὁλόκληρο τὸ παρελθὸν βοοῦσε γιὰ τὴν οὐτοπικότητα τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ– ἀδιαφορώντας ἐντελῶς καὶ γιὰ τὸ σαφέστατο δίδαγμα τῆς ἱστορίας ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς στοιχειώδεις ἰδεολογικὲς-φιλοσοφικὲς προϋποθέσεις πὺν ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ μιᾶς τόσο μακροπρόθεσμης «μεγάλης πολιτικῆς».

Τὸ τέκνον τῆς παρὰ φύσιν αὐτῆς συζεύξεως τὸ γνωρίζουμε ὅλοι. Ἐγεννήθη ἓνα τραγελαφικὸ ὑβρίδιο, πὺν ἐδῶ καὶ πολλὲς δεκαετίες ζῇ τὴν ἄγωνα, ἄκαρπη καὶ ἀνέραστη χαμοζωὴ ὅλων τῶν ὑβριδίων, χωρὶς ἐλπίδα νὰ χαρῇ βιώσιμους ἀπογόνους, τέκνα πνευματικά, πὺν θὰ θυμίζουν τὴν ὑπαρξή του στὸ μέλλον. Ὁ Ἑλληνισμὸς σήμερα δὲν θυμίζει σὲ τίποτε τὴν ἀπίστευτη πνευματικὴ πολυτοκία τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ· καὶ ἡ στειρότητά του στὸν τομέα τῶν ἔργων καὶ κατακτήσεων πανανθρώπινης σημασίας εἶναι ἀνίατη. Σήμερα δὲν προσφέρουμε τίποτε ἀπολύτως στοὺς τομεῖς ὅπου ὅχι ἀπλῶς προσφέραμε, ἀλλὰ τοὺς δημιουργήσαμε καὶ τοὺς ὁλοκληρώσαμε ἐμεῖς – καὶ μόνον ἐμεῖς. Δὲν παράγουμε πολιτισμό, δὲν παράγουμε ἔρευνα, δὲν παράγουμε ἐπιστήμη, δὲν παράγουμε τεχνολογία, δὲν παράγουμε πολιτικὴ, δὲν παράγουμε γλῶσσα – κι ὅσοι τυχὸν αὐταπατῶνται ὅτι συμβαίνει τὸ ἀντίθετο, δὲν παράγουν κἀν, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, τὶς προϋποθέσεις ἐνὸς στοιχειώ-

δους ἔθνικοῦ πραγματισμοῦ καὶ μιᾶς τόσο ἀπαραίτητης καὶ ἐλλείπουσας ἔθνικῃς αὐτοσυνειδησίας. Ἡ μοῖρα τοῦ μουλαριοῦ – τοῦ γεννήματος αὐτοῦ τῆς παρὰ φύσιν συζεύξεως ὄνου-ἵππου–, πὺν οἱ «δίκης ἐπίκουροι Ἑρινύες» τιμωροῦν μὲ ἰσόδια στειρότητα, εἶναι ἡ μοῖρα τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ, τοῦ ἰδεολογικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἱστορικοῦ αὐτοῦ τέρατος, πὺν παραδέρνει μέσα στὸ χάος τῆς ἔθνικῃς του σχιζοφρένειας, τῆς διχασμένης ἔθνικῃς του προσωπικότητος, τῆς τραγικῆς διπλῆς του πνευματικῆς ὑποστάσεως, χωρὶς ἐλπίδα νὰ αἰσθανθῇ τὴν θαλπωρὴν, γαλήνην καὶ περηφάνειαν τοῦ γονέως ἀξίων καὶ διακεκριμένων γόνων, γόνων Πνεύματος, Ἐπιστήμης, Πολιτισμοῦ καὶ ἐν τέλει γόνων πὺν θὰ ἀναβιώσουν τὸ χαμένο ἱστορικὸ μεγαλεῖο – τὸ δικό του καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Θὰ ἦταν ἀνεδαφικὴ κάθε αἰσιόδοξη σκέψη καὶ μάταιη κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀπόδραση ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ κελλὶ μελλοθανάτων, ὅπου θρῖσκεται ἐγκλειστος ὁ σύγχρονος Ἑλληνισμός, ἂν ὁ ὑβριδισμός του –καὶ συνεπῶς ἡ στειρότητά του– ἦταν ἀποτέλεσμα ὁμαλῆς ἱστορικῆς φθίνουσας ἐξελίξεως καὶ ὄχι συμβατικὸ καθεστῶς, ἀποτέλεσμα ἐνὸς ἰδεολογικοῦ πραξικοπήματος, μιᾶς ἱστορικῆς «ὑβρεως», ὅπως πράγματι εἶναι. Ἀλλὰ ἡ ἱστορία, ἡ **πραγματικὴ** ἱστορία, κι ὅχι ἡ ἐπίσημη, πὺν ἴσα-ἴσα κατασκευάσθηκε γιὰ νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν τερατογένεσιν τοῦ ὑβριδισμοῦ, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ μία ἀτέλειωτη σειρὰ γενοκτονιῶν, πνευματοκτονιῶν, τυραννιῶν, διώξεων, πλεκτανῶν – σειρὰ, πὺν ἀγριότερὴ τῆς δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ παγκόσμια ἱστορία –, πὺν ὅλες ἔτειναν σ' ἓνα καὶ μοναδικὸ σκοπὸ: τὸν ἱστορικὸ διασμό τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ τὴν ἱστορικὴν δολοφονία του. Ὁ διασμός του πράγματι ἐπετεύχθη. Ἐπετεύχθη ἄραγε καὶ ἡ δολοφονία του;

Ἀνεξαρτήτως τοῦ ποῖα ἀπάντησιν δίνει ἕκαστος ἐξ ἡμῶν στὸ ἐρώτημα αὐτό, ἐκεῖνο πὺν ἔχει πραγματιστικὴν ἀξίαν εἶναι, ὅτι τὸ ὑβρίδιο τῆς Ρωμιοσύνης δὲν ἔχει ὡς αἰτίαν γεννήσεώς του κάποια φυσιολογικὴ ἱστορικὴ παρακμὴ, ἀλλὰ εἶναι νόθο πὺν ἡ σύλληψή του προῆλθε καὶ ἡ ὑπαρξὴ του συντηρεῖται ἀπὸ τὴν συνεχιζόμενη ἕως σήμερα χειρίστη πνευματοκτονία τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Συνεπῶς, ἂν ὑπάρχῃ κάποιος τρόπος ἀποτινάξεως τῆς τραγικῆς μας μοίρας, αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴν καταπολέμησιν, κατάργησιν καὶ ἀπόσβεσιν τοῦ αἰτίου της. Ὑβριν χρὴ σθεννύναι ἢ πυρκαῖην.

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Μετά τούς Φοινικιστές καί Ἰνδοευρωπαϊστὲς οἱ Τουρανιστές;

Κύριε διευθυντά,

Στὴν ἐφημερίδα «Καθημερινή τῆς Κυριακῆς», 24.4.1994, δημοσιεύθηκε ἡ εἰδηση, ὅτι τὸν Μάιο καὶ Ὀκτώβριο τοῦ 1992 γυρίστηκε μὲ χρηματοδότηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Κινηματογράφου (σ.σ.: δημοσίου φορέως ἐλεγχομένου πλήρως ἀπὸ τὴν ἐκάστοτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση) μιὰ ταινία («ντοκυμανταίρ»), ἡ ὁποία προβλήθηκε σὲ Ἀθηναϊκὸ κινηματογράφο τὴν ἴδια μέρα τῆς δημοσιεύσεως καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία πληροφοροῦμεθα, ὅτι, ὅπως οἱ Καλὰς καὶ οἱ Πατάνς ποὺ ζοῦν σὲ περιοχὲς τοῦ Πακιστάν καὶ τοῦ Ἀφγανιστάν, ἔτσι καὶ οἱ 60.000 «Νοχουρλί» ποὺ ζοῦν σὲ 19 χωριὰ τῆς Τουρκμενίας, θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς Τουρκμένους Ἕλληνες καὶ ἀπόγονοι τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Μέχρις ἐδῶ καλὰ. Τὰ πράγματα ὅμως χαλάνε στὴ συνέχεια καὶ ἴσως νὰ χρῆζονται ἰδιαίτερης προσοχῆς καὶ ἀπαντήσεως ἀπὸ ὅσους διαθέτουν τὶς ἀπαιτούμενες γνώσεις καὶ τὸ ἀνάλογο κύρος.

Συγκεκριμένα, κατὰ τὸ σχετικὸ ἄρθρο τῆς ἐφημερίδος, μεγάλο μέρος τῆς ταινίας παρακολοῦθεϊ τὶς ἀνασκαφὲς ποὺ διενεργεῖ στὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Μαργιαννῆς στὴν ἔρημο Καρακούμ τῆς Τουρκμενίας ὁ (κατὰ τὴν ἐφημερίδα) Ἑλληνοπόντιος ἀρχαιολόγος κ. Βίκτωρ Σαρηγιαννίδης, ὁ ὁποῖος φέρεται ὅτι ἀνακάλυψε ἐκεῖ «ἐναν ἄγνωστο μέχρι τώρα πολιτισμὸ τῆς 2ης χιλιετίας π.Χ.».

Ὁ κ. Σαρηγιαννίδης λοιπὸν μᾶς πληροφορεῖ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι: «Ἀνάμεσα στὰ μνημεῖα ποὺ ἀνακαλύψαμε, ὑπάρχουν εὐρήματα ποὺ μαρτυροῦν τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς πρωτοζωροαστρικῆς λατρείας καὶ ἐπιτρέπουν νὰ υποθέσουμε ὅτι ἡ ἀρχαία Μαργιαννὴ ἦταν ἐνδεχομένως ἡ πατρίδα τοῦ ζωροαστρισμοῦ» καὶ ὅτι «... μιὰ σειρὰ εὐρημάτων τῆς ἴδιας περιόδου στὴν ἔρημο τοῦ Καρακούμ παρορσιάζουν σημαντικὲς ὁμοιοτήτες μὲ εὐρήματα τοῦ Αἰγαιακοῦ κόσμου τῆς ἴδιας περιόδου. Οἱ ὁμοιότητες αὐτὲς ἐπιτρέπουν στοὺς ἀρχαιολόγους νὰ υποθέ-

σουν, ὅτι τὰ φύλα τῶν Ἀχαιῶν ποὺ φθάνουν στὴν Ἑλλάδα στὶς ἀρχὲς τῆς 2ης χιλιετίας π.Χ. καὶ τὰ φύλα ποὺ τὴν ἴδια περίοδο κατευθύνονται στὴν ἔρημο Καρακούμ τῆς Τουρκμενίας, συνυπῆρχαν τὴν 4ῃ ἢ τὴν 5ῃ χιλιετία π.Χ. σὲ μιὰ κοινὴ κοιτίδα στὴν Ἀνατολία».

Κατ' ἀρχὰς γεννᾶται ἡ ἀπορία, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ «κατέβηκαν» στὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς «Ἀνατολίας» στὶς ἀρχὲς τῆς δευτέρης χιλιετίας π.Χ., ὅταν ἤδη ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῆς τρίτης ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴν Τροία (βλ. «Δαυλόν», τ. 121 καὶ 142);

Κατὰ δεύτερον, ποιά ἐθνολογικὴ προέλευση εἶχαν ἀραγε αὐτὰ τὰ φύλα, ποὺ «συνυπῆρχαν σὲ κοινὴ κοιτίδα στὴν Ἀνατολίαν» τὴν 4ῃ ἢ 5ῃ χιλιετία π.Χ., πρὶν «κατεβοῦν» στὸν Ἑλληνικὸ καὶ Αἰγαιακὸ χώρο; Μήπως... Τουρανικὴ (Τουρκικὴ), ὅπως ἐπέμενε καὶ ὁ μακαρίτης Ὁζάλ καὶ δὲν ἐννοοῦσαμε νὰ τὸν πιστέψουμε;

Μήπως μετὰ τὴν κατάρρευση τῶν «Ἰνδοευρωπαϊκῶν» καὶ Φοινικικῶν ἀστειοτήτων ἔφθασε ὁ καιρὸς νὰ ἀντιμετωπισθεῖ μὲ μεγαλύτερη σοδαρότητα ἡ ἀπειλὴ τῆς Τουρανικῆς πλαστογράφησης τῆς ἱστορίας μας;

Φοβοῦμαι, ὅτι τὸ θέμα δὲν εἶναι τόσο ἀστεῖο, ὅσο ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται, ἀνληφθεῖ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ σχετικὲς ἀπόψεις ἀρχισαν νὰ προβάλλονται τελευταίως ὅλο καὶ πιὸ συχνά, ἄμεσα ἢ ἔμμεσα καὶ μὲ ἰδιαίτερη ἔνταση καὶ θρασύτητα ἀπὸ διάφορα ξένα μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης καὶ διαμόρφωσης τῆς διεθνoῦς κοινῆς γνώμης, ἀπὸ διεθνή ἱδρύματα (Diner's Club Αὐστραλίας, περιοδικὸ «National Geographic» κ.λ.π.), ἀκόμη δὲ καὶ ἀπὸ εκπαιδευτικὰ ἱδρύματα τῆς Εὐρώπης (Γερμανίας), ὅπως μᾶς πληροφοροῦν συχνά ἀπὸ τὶς στήλες ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν Ἑλλήνων τῆς διασπορᾶς.

Μὲ ἐκτίμηση
Γεώργιος Σκουταρίδης
Δικηγόρος
Πλάτωνος 11 - Πεύκη 151 21

Πεντάλφα και μαύρη μαγεία στην 'Ακρόπολη' 'Αργους!..

Κύριοι,

Στο Ναύπλιο πηγαίνω τακτικά. Έχω επισκεφθεί όλα τα αξιοθέατα της περιοχής, καθώς επίσης και την Πυραμίδα του Έλληνικού. Το μόνο αξιοθέατο που δεν είχα επισκεφθεί ποτέ ήταν η 'Ακρόπολη του 'Αργους ή το «Κάστρο του 'Αργους». Έτσι λοιπόν ανέβηκα επάνω στο κάστρο, όπου είναι φανερό η πλήρης εγκατάλειψη του μέρους αυτού. Στην κύρια πύλη του κάστρου έχουν τοποθετηθεί ξύλινα ύποστηρίγματα, για να μην πέφτουν οι πέτρες, αλλά είναι διαβρωμένα και σαθρά. Φαίνεται, πως κάποτε τα τοποθέτησαν και από τότε εγκαταλείφθηκαν στην τύχη τους.

Μπαίνοντας στο κάστρο βλέπει κανείς τα ερείπια του τείχους γύρω-γύρω και ξαφνικά στο πιο ψηλό σημείο επάνω στο τείχος του κάστρου το 'Αστρο του Δαβίδ ή πεντάλφα τεράστια, στηριγμένη επάνω σε μεγάλο κοντάρι. Είναι μεταλλική και επάνω της έχει λαμπάκια. Ενώ κύτταξα αυτό το σύμβολο, μπροστά στα πόδια μου ξεκουλουριαζόταν ένα μεγάλο φίδι, που έρποντας τρύπωσε μέσα στους θάμνους. Ο τρόμος μου ήταν μεγάλος και έτσι δεν μπόρεσα να πλησιάσω την μεταλλική πεντάλφα, για να την περιεργασθώ από κοντά.

Η θέα από το κάστρο είναι εξαιρετική. Βλέπεις όλο το 'Αργος, τον 'Αργολικό κάμπο, το Ναύπλιο και τα βουνά των Μυκηνών. Αυτή η πεντάλφα δεσπόζει σ' όλη την 'Αργολίδα. Ποιός την έβαλε εκεί, για ποιο λόγο, τότε τοποθετήθηκε και ποιός έδωσε την άδεια να τοποθετηθεί εκεί; Αυτές είναι οι απορίες που γεννήθηκαν αυτόματα μέσα στο μυαλό μου και συζητώντας το όλο θέμα με τα εξαδέλφια μου, που κατοικούν στο Ναύπλιο, μου είπαν πως ακούστηκε από την τηλεόραση πως στο Κάστρο του 'Αργους κάνουν μαύρη μαγεία.

Ερωτώ λοιπόν: αφού το θέμα έχει πάρει δημοσιότητα, γιατί οι αρμόδιες αρχές - 'Εκκλησία, 'Αστυνομία, Νομαρχία, Δημαρχία - δεν ξηλώνουν αυτό το σύμβολο; Σας έσωκλείω σχετική φωτογραφία.

Εύχαριστώ και αναμένω τις σχετικές ενέργειες.

Ηρώ Δημοσθένους

Αθήνα

Ούτε «Greece» ή «Grèce» ούτε «Ἑλλάδα», ἀλλὰ μόνον «Ἑλλάς»

Κύριε διευθυντά,

Τώρα, πού τὸ πρόβλημα τοῦ ὀνόματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων λιμνάζει ἐπικίνδυνα καὶ ὀδηγεῖται πρὸς ἀδιέξοδον, εἶναι καιρὸς νὰ ἀσχοληθοῦμε καὶ λίγο μὲ τὰ τοῦ οἴκου μας. Νὰ κυττάξουμε δηλ. τὰ δικά μας συναφῆ προβλήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μᾶς ἔχει ἀποσπάσει ἡ ἐξωστρέφεια τῶν τελευταίων ἐτῶν. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἔχομε συνειδητοποιήσει, ὅτι σχετικὰ μὲ τὴν χώρα μας ἰσχύει ἡ διπλὴ ὀνομασία;

Καὶ ὅμως ἰσχύει αὐτὸ ἀκριβῶς, ποὶ σὲ κάποια φάσι τοῦ Σκοπιανοῦ ἔθεωρήθη ἀπὸ ἐμᾶς κατ' οἰκονομίαν ὡς τὸ μὴ χεῖρον. Δηλαδή «Δαρδανία», «Παιονία» ἢ «Βαρδάρσκα» στὸ ἐξωτερικὸ καὶ «Μακεδονία» στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ γειτονικοῦ κράτους. Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν δική μας χώρα. Προφανῶς θεωροῦμε τὸ ζήτημα δεδομένο καὶ ἴσως τὸ ἔχομε συνηθίσει, γι' αὐτὸ δὲν μᾶς κάνει ἐντύπωσι οὔτε μᾶς ἀπασχολεῖ. Ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι, ἐνῶ ἡ χώρα μας λέγεται «Ἑλλάς» καὶ ὁ κάτοικος «Ἕλλην», γιὰ τοὺς ἔξω εἴμαστε «Greece»-«Grèce»-«Griechenland» καὶ «Greek»-«Grec» κ.τ.λ.

Οἱ ξένοι αὐτόκλητοι ἐπιδιαιτηταὶ τῆς ζωῆς μας ἀπεφάσισαν μονομερῶς γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ νεοσυστάτου Ἑλληνικοῦ Κράτους τὸ 1830 ἐρήμην τοῦ λαοῦ του. Καὶ ἐμεῖς ἐκόντες-ἄκοντες δεχθήκαμε τὴν δική τους ἐκδοχὴ ἄνευ οὐδεμιᾶς σοβαρᾶς ἀντιδράσεως.

Ὅχι ὅμως ἀκριβῶς, ἀλλὰ μὲ μία τιμητικὴ ἐξαίρεσι. Πολὺ ἀργότερα τὰ ΕΛΤΑ στὴν διεθνή συμφωνία τῆς Βιέννης τοῦ 1964 μπόρεσαν καὶ ἐπέβαλαν τὸ ὄνομα τῆς χώρας στὸν φιλοτελικὸ τουλάχιστον κόσμον ὡς «Ἑλλάς-Hellas». Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ ἐθνικὴ ἐπιτυχία δὲν εἶχε δυστυχῶς ἀνάλογη συνέχεια καὶ στὶς ἄλλες ἐκπροσωπήσεις μας στοὺς διεθνεῖς ὀργανισμούς. Μὲ ἀφορμὴ τὸ «Hellas» πρέπει πάντως νὰ ἀποδώσωμε «τὰ τοῦ Καίσαρος» στοὺς ξένους, ποὺ ἐφρόντισαν νὰ διαφυλάξουν μὲ τὸ *H* τὴν δασυνομένη συλλαβή, ποὺ ἐμεῖς ἄκριτα καταργήσαμε μὲ τὸ ἰσοπεδωτικὸ μονοτονικὸ σύστημα.

Ὅλα αὐτὰ λίγο-πολὺ ἔχουν λεχθῇ καὶ

γραφῇ κατὰ κόρον καὶ μάλιστα ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ «Δαυλοῦ». Τὸ πρόβλημα ὅμως ἔχει καὶ τὴν «ἐσωτερικὴ» του διάστασι, ὅχι ὀλιγώτερον σοβαρῇ. Πρόκειται γιὰ τὴν κραυγαλέα παραποίησι τοῦ ὀνόματος τῆς πατρίδος μας, παραποίησι ποὺ τείνει νὰ γενηκευθῇ καὶ παγιωθῇ. Τὸ ὄνομα τῆς χώρας εἶναι «Ἑλλάς» καὶ ὄχι «Ἑλλάδα», ὅπως λέγεται καὶ γράφεται συνηθῶς. Ἰδίως οἱ νέοι ἄνθρωποι, θύματα τῆς «Ἐκπαιδευτικῆς Μεταρρύθμισης», ἀγνοοῦν τελείως τὴν ἱστορικὴ ἀφετηρία τοῦ ὀνόματος. Τὸ ὄνομα «Ἑλλάς» εἶναι συνταγματικῶς κατοχυρωμένο, μὴ ὑποκείμενο σὲ ἀλλοιώσεις καὶ παραποιώσεις.

Οὔτε «Ἑλλάδα» λοιπὸν οὔτε «Ρωμοσύνη» ἢ ἄλλο τι, πολὺ δὲ περισσότερο, μάλιστα, ὅταν πρόκειται γιὰ τὶς ἐπίσημες ἐκπροσωπήσεις τῆς χώρας. Δυστυχῶς ὅμως τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα τῆς πατρίδος συχνότατα κακοποιεῖται, χλευάζεται ἢ ἀκόμη καὶ γελοιοποιεῖται. Αὐτοῦσι τὸ ὄνομα «Ἑλλάς» χρησιμοποιεῖται συνηθῶς μὲ διάθεσι σαφῶς εἰρωνικῇ, σαρκαστικῇ. Τὰ παραδείγματα ἀφθονοῦν: «Ἑλλάς... τὸ μεγαλεῖο σου» (τηλεοπτικὴ ἐκπομπή): «Ἑλλάς... τὸ καφενεῖο σου» (ἐπιθεώρηση 1991): «Τὸ καφενεῖον ἢ Ἑλλάς» (τραγούδι): «Ἄρτζι-μούρτζι καί... Ἑλλάς» (ἐπιθεώρηση 1991): «Μπουλάς-Ἑλλάς» (τραγούδι): «Ἑλλάς, γελάς, ἀγελάς...» (ἐπιθεώρηση) κ.τ.λ. κ.τ.λ. Φαινόμενα ἀσφαλῶς ἐκφυλιστικά, ποὺ γεννοῦν ἀπαισιόδοξες σκέψεις.

Τὸ ὄνομα «Ἑλλάς» εἶναι τὸ σῆμα κατατεθὲν τῆς χώρας, εἶναι ἀγαθὸ ἀδιαπραγμάτευτο καὶ δὲν προσφέρεται σὲ λεξιπλαστικά καὶ ἄλλα πειράματα ἢ λογοπαίγνια. Ὑπάρχουν καὶ κάποια ὄρια, ποὺ καὶ ἡ Δημοτικὴ, ἡ ὅποια Δημοτικὴ, δὲν μπορεῖ νὰ παραβιάσῃ. Ἡ χώρα αὐτὴ χιλιάδες χρόνια τώρα φέρει ἓνα πανένδοξο ὄνομα, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ ὑπὸ τὸ πρῖσμα οἰωνδῆποτε σκοπιμοτήτων.

Μὲ πολλὴν ἐκτίμησιν
Ἰωάννης-Ἀδωνὶς Μελικέρτης
 Βλασσίου Γαβριηλίδου 28
 546 55 Θεσσαλονίκη

Οἱ ἐφευρέτες τοῦ Ἀλφαθήτου κατὰ τὸν Λουκιανό

Κύριε διευθυντά,

Στις ἀποδείξεις πού ἔχει παρουσιάσει ὁ «Δαυλός» γιὰ τὴν ἑλληνικότητα τοῦ ἀλφαθήτου θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω μία, πού δὲν ἔχει τονιστεῖ ὅσο ἴσως θὰ ἔπρεπε.

Πρόκειται γιὰ μία μαρτυρία τοῦ Λουκιανοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν Σύριος, καί γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν κατηγορήσει γιὰ ἐξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων. Ἐκτὸς δέδαια ἂν ὅλη ἡ ἀρχαία γραμματεία χαλκεύει ψεύδη ἐναντίον τῶν Φοινίκων, πού ὅλοι ξέρουμε τίς μεγάλες προσφορές τους στὸν πολιτισμό... Γιατί μπορεῖ νὰ εἴμεθα Ἕλληνες, ἀλλὰ δὲν μπορούμε νὰ παραδλέψουμε τόσους Φοινίκες τραγικούς, τόσους Φοινίκες φιλοσόφους, τόσους Φοινίκες ἱατροὺς κ.τ.λ.

Ὁ Λουκιανὸς λοιπὸν ἔγραψε μία παρωδία δίκης, τὴν «Δίκη» *συμφώνων*, στὴν ὁποία τὸ Σίγμα μὴνύει τὸ Ταῦ ἐνώπιον τῶν φωνηέντων, ὅτι τοῦ ἔχει κλέψει ὅλες τίς λέξεις πού γράφονται μὲ διπλὸ Σίγμα. Ἀγορεύοντας λοιπὸν τὸ Σίγμα λέει σὲ κάποιον σημειο: «Τὸ σωστὸ εἶναι νὰ μένει τὸ καθένα (γράμμα) στὴν θέση πού τοῦ ἔτυχε· τὸ νὰ πηγαίνει ἐκεῖ πού δὲν πρέπει, εἶναι κάτι, πού καταλύνει τὸ δίκαιο. Ἄλλως τε καὶ αὐτὸς πού πρῶτος διετύπωσε γιὰ μᾶς αὐτοὺς τοὺς νόμους, εἴτε ἦταν ὁ νησιώτης Κάδμος εἴτε ὁ Παλαμήδης, γιὸς τοῦ Ναυπλίου –κάποιοι ἀποδίδουν αὐτὴν τὴν παροχή στὸν Σιμωνίδη–, δὲν καθόρισε μόνο τὴν σειρὰ μας, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἔχου-

με καθορισμένες θέσεις, ποιὸ δηλαδὴ θὰ εἶναι πρῶτο καὶ ποιὸ δεῦτερο, ἀλλὰ ἀποφάσισεν ἀκόμα καὶ τίς δυνατότητες, πού ἔχει καθένα ἀπὸ μᾶς» («Δίκη Συμφώνων», παρ. 4-5).

Τρεῖς λοιπὸν Ἕλληνες διεκδικοῦν τὰ πρωτεῖα γιὰ τὴν δημιουργία τῶν γραμμάτων, ὁ Κάδμος, ὁ Παλαμήδης καὶ ὁ Σιμωνίδης. Ἐγὼ διερρωτῶμαι: ἂν ὑπῆρχε καμμιά παράδοση γιὰ κάποιον Φοινίκα ἐφευρέτη γραμμάτων, δὲν θὰ τὴν ἔδραζε ὁ Λουκιανός; Κι' ἀκόμη, ἂν ὁ Ἡρόδοτος, τοῦ ὁποῖου δηλώνει θαυμαστής (βλ. «*Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων*»), ἐννοοῦσε μὲ τὸ Ε58 ὅτι οἱ Φοινίκες ἀνακάλυψαν τὸ ἀλφάβητο, δὲν θὰ ἐξέφραζε τὴν διαφωνία του: Ἄρα μᾶλλον δὲν λέει αὐτὸ ὁ Ἡρόδοτος (βλ. καὶ «Δαυλόν», τ. 149, σ. 8797).

Τελειώνω μὲ μία ἀκόμη ἐνδιαφέρουσα μαρτυρία τοῦ μὴ Ἕλληνας Λουκιανού: «Οἱ Ἕλληνες δὲν ἄκουσαν τίποτα γιὰ τὴν ἀστρολογία (=ἀστρονομία) οὔτε ἀπὸ τοὺς Αἰθίοπες οὔτε ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀλλὰ πρῶτος ὁ Ὀρφεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Οἰαγροῦ καὶ τῆς Καλλιόπης, τοὺς τὰ διδάξε, ὅχι πολὺ φανερά ἀλλὰ ὁμιλῶν περὶ ἱερῶν πραγμάτων» («*Περὶ τῆς ἀστρολογίας*» παρ. 10' βλ. καὶ Ἰω. Πασσά, «*Τὰ Ὀρφικά*»).

Μετὰ τιμῆς

Νίκος Κανελλόπουλος

Μαθητὴς Λυκείου

Παλασκήρα 3, 173 42 Αγ. Δημήτριος

Πληροφορίες γιὰ τοὺς «Νεοτούρκους» τῆς Θεσσαλονίκης

Κύριε διευθυντά,

Ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἀναγνώρισεως ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ κοινοβούλιο τῆς γενοκτονίας τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ στίς 24/2/94 καὶ τίς ἀνὰ τὸν κόσμον πραγματοποιούμενες ἐκδηλώσεις μνήμης σᾶς γράφω αὐτὴν τὴν ἐπιστολή γιὰ τὸν ἀγαπητὸ «Δαυλὸ».

Σχεδὸν ὅλοι οἱ ἱστορικοὶ καὶ συγγραφεῖς τοῦ ἐπιστημονικοῦ κατεστημένου καὶ μὴ, πού ἀσχολήθηκαν μὲ τὰ γεγονότα τῆς περιόδου 1916-1923, τὰ ὁποία ἔλαβαν χώραν στὴν Μικρασία καὶ εἰδικὰ στὸν Πόντον, ὁμιλοῦν γιὰ «γενοκτονία τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τοὺς Νεοτούρκους τοῦ

Κεμάλ Ἀτατούρκ», χωρὶς κανεὶς νὰ ἐξηγήσει τὸν ὄρο «νεότουρκος», ὄρο πού οἱ ἴδιοι ἔθεσαν. Ποιοὶ ἄραγε ἦταν οἱ νεότουρκοι; α) Ἄν ἦταν Τοῦρκοι, γιατί ὀνομάστηκαν νεότουρκοι; καὶ β) ἂν δὲν ἦταν Τοῦρκοι, τί ἦταν;

Στὸ βιβλίο τοῦ Tse Sirpii «*Ἡ ἐπανάσταση κατὰ τῆς νέας τάξης*» διαβάζω: «*Στὴν Θεσσαλονίκη μέχρι τὸ 1905 ζοῦσαν 150.000 περίπου Ἑβραῖοι, καὶ εἶχαν ἰδρυθεῖ τουλάχιστον δέκα μασωνικὲς στοές. Μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεκτονικὸ σύμπλεγμα ξεπετάχθηκαν δύο κυρίως κινήματα: 1) Τὸ ΣΕΚΕ καὶ κατόπιν τὸ ΚΚΕ καὶ 2) τὸ κίνημα τῶν νεο-*

τούρκων. Τὸ μὲν πρῶτο ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Ἐβραῖο σιωνιστὴ Ἀβραάμ Μπεναρόγια, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς ὁργάνωσης “Νέα Ἐποχή” στὴν Θεσσαλονίκη, μὲ δεκαπενθήμερο περιοδικὸ μὲ τὴν ἴδια ὀνομασία (“Νέα Ἐποχή”). Ἡ “γραμμὴ”, ἡ ὁποία ἐπιβλήθηκε ἀπὸ τοὺς σιωνιστὲς στὸ ΚΚΕ, δὲν ἦταν ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν οὔτε ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Στὸ Γ ἔκτακτο συνέδριό τοῦ ΚΚΕ υἱοθετήθηκε τὸ σύνθημα γιὰ ἐνιαίᾳ ἀνεξάρτητὴ Μακεδονία καὶ ἐνιαίᾳ ἀνεξάρτητὴ Θράκη. Ἔτσι ἀπὸ τότε τίθενται τὰ θεμέλια γιὰ τὸν μελλοντικὸ διαμελισμὸ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ γεγονὸς δὲ αὐτὸ ἔχει τεράστια σημασία γιὰ τὴν ἐποχὴ, ἀρκεῖ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τότε ἐπεκτείνεται σὲ ὅλα τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Δηλ. μὲ τὴν προδολὴ τοῦ αἰτήματος αὐτονομίας τῆς Μακεδονίας-Θράκης ὁ

Ἑλληνισμὸς κορόμπιαν στὴ μέση. Ὁ ἄλλος ἄξονας, στὸν ὁποῖο οἱ σιωνιστὲς στηρίχθηκαν γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς “Νέας Ἐποχῆς”, ἦταν τὸ κίνημα τῶν νεοτούρκων. Τὸ κίνημα αὐτὸ γεννήθηκε στὶς μασωνικὲς στοῖες τῆς Θεσσαλονίκης. Στελεχώθηκε ἀπὸ “ντονμέδες”, δηλ. ἐξισλαμισθέντες σιωνιστὲς Ἐβραίους. Ἐπικεφαλῆς τοὺς ἦταν ὁ Ἐβραῖος ντονμές Κεμάλ Ἀττατούρκ, Θεσσαλονικεὺς μασῶνος».

Θὰ ἤθελα νὰ ξέρω, ἂν αὐτὰ ποὺ γράφτηκαν στὸ παραπάνω βιβλίο ἀνταποκρίνονται στὴν ἀλήθεια.

Μὲ πατριωτικοὺς χαιρετισμοὺς

Δημ. Θεοδωρίδης

4 Minney Str., Broadwiew 5083

Ἀδελφαί, Αὐστράλια

Οἱ Ὀλυμπιάδες γυναικῶν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα

Κύριε διευθυντά,

Στὸ τεῦχος 148 τοῦ περιοδικοῦ σας (Ἀπρίλιος 1994) ὁ κύριος Λ. Κούτουλας ὑπὸ τὸν τίτλο «*ΗΡΑΙΑ: Οἱ ἀγνωστες Ὀλυμπιάδες τῶν γυναικῶν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα*» στὶς πληροφορίες ποὺ μᾶς δίδει γιὰ τοὺς ἀγῶνες μεταξὺ γυναικῶν στὴν ἀρχαία ὀλυμπία, ποὺ πρῶτα γινόνταν ὑπὲρ τῶν Ὀλυμπιονίκων ἀναφέρει καὶ τὴν Κυνίσκα ἐκ Σπάρτης καὶ τὴν Βελεστίχην ἐκ Μακεδονίας. Οἱ ἐν λόγω ἦσαν Ὀλυμπιονίκες εἰς ἀρματοδρομικὰ ἀγωνίσματα. Τὰ ἀρματοδρομικὰ ἀγωνίσματα, ποὺ διεξήγοντο στοὺς ἀγῶνες τῆς Ὀλυμπίας, ἦσαν: τὸ τέθριππο ἀπὸ τὸ 680 π.Χ., ἄρμα συρόμενο ὑπὸ τεσσάρων ἵππων καὶ ἡ συνωρίδα ἵππων ἀπὸ τὸ 408 π.Χ., ἄρμα συρόμενο ὑπὸ δύο ἵππων, ἐν συνεχείᾳ τὸ τέθριππο πῶλων ἀπὸ τὸ 384 π.Χ. καὶ ἡ συνωρίδα πῶλων ἀπὸ τὸ 268 π.Χ.

Στοὺς Ὀμηρικοὺς χρόνους ἡνίοχος ἦτο ὁ ἴδιος ὁ ἰδιοκτήτης, ὅμως εἰς τοὺς ἀγῶνες τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἡνίοχος ἦτο ἕνας εἰδικὸς στὴν τέχνην τῆς ἀρματοδρομίας, ὅπου ἀνελάμβανε νὰ ὀδηγήσει τὸ ἄρμα ἢ νὰ ἱππεύῃ διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἵπποτρόφου. Ἡ νίκη καὶ ἡ δόξα ἀνῆκε εἰς τὸν ἴδιο

κτήτη, ὁ ὁποῖος καὶ ἐστέφετο νικητῆς. τὸ μόνον δὲ βραβεῖο διὰ τὸν ἡνίοχο ἢ τὸν ἀναβάτη ἦτο μία μάλ्लιν ταινία, τὴν ὁποίαν ὁ ἵπποτρόφος τοῦ ἔδενε στὸ μέτωπο. Μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστέφοντο καὶ τὰ ἄλογα. Δι' αὐτὸ νικητὲς στὴν Ὀλυμπία ἀνεδείχθησαν κατὰ καιροὺς ἄνδρες, γυναῖκες καὶ πόλεις. Στὸ τέθριππο ἐνίκησεν ἡ Κυνίσκα, κόρη τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Ἀρχιδάμου, ποὺ ὑπῆρξε ἡ πρώτη γυναῖκα, ἡ ὁποία ἐξέθρεψε ἵππους. Στὴν 128ην Ὀλυμπιάδα (268 π.Χ.) ἐνίκησεν ἡ Βελεστίχη ἀπὸ τὴν Μακεδονία. Ἐπίσης τὰ παιδιὰ τοῦ Φειδῶλου καθὼς καὶ ὁ Αἰσωπος, υἱὸς τοῦ Τίμωνα. Κατὰ τὴν 75ην Ὀλυμπιάδα (480 π.Χ.) νικητῆς κέλτος ἀνεδείχθη ὁ δήμος Ἀργείων. Ὁ ἴδιος δήμος ἐνίκησε στὸ τέθριππο στὴν 77η Ὀλυμπιάδα (472 π.Χ.), ἐνῶ στὴν 90ην (420 π.Χ.) ἐνίκησεν στὸν ἴδιο ἀγώνισμα ὁ δήμος Θηβαίων.

Πιστεύω, αἱ διευκρινίσεις μου νὰ εἶναι ὀρθαί.

Μετὰ τιμῆς

Ἀλέξανδρος Ἀθανασιάδης

Ἀνθῶν 13, Ἀλσοῦπολις Ν. Ἰωνίας

Τηλ. 2758203

Ἡ περὶ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ἰσχύουσα νομοθεσία

Ἀγαπητὲ «Δαυλέ»,

Ἡ ἐπιστολή μου αὐτὴ θάθελα νὰ ἀποτελέσει μία πρόταση γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ σας, οἱ ὁποῖοι, ὑποψιάζομαι, ὅτι μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀντιμετωπίζουν τὸ ἴδιο πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζω κι ἐγώ.

Εἶναι γνωστό, ὅτι κατὰ συνήθειαν μᾶς δάπτισαν, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουμε. Γνωρίζουμε, ὅτι οἱ προηγούμενες γενεές δὲν μπόρεσαν νὰ ξεφύγουν ἢ λόγω ἀγνοίας ἢ λόγω φασιστικοῦ σκοταδισμοῦ τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐκκλησίας. Σ' αὐτὴ τὴ γενιὰ δὲν ταιριάζει ν' ἀδιαφορήσει. Σ' αὐτὴ τὴν γενιὰ δὲν ταιριάζει νὰ κλείσει τ' αὐτιά στὴν ἀλήθεια καὶ τὰ μάτια στὸ φῶς.

Βάσει τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ Συντάγματος «ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι ἀπαραβίαστος». Πρότασή μου εἶναι, ὅλοι ἐμεῖς πού πιστεύουμε στὴν Ἑλληνικὴ παράδοση καὶ πῶς ὁ θεὸς δὲν μπορεῖ ν' ἀποτελέσει ἓνα ἀνθρώπινο δόγμα, ὡς νὰ ἦταν διακηρύξη κάποιου πολιτικοῦ κόμματος, νὰ συστήσουμε σωματεῖο, τ' ὁποῖο θὰ ἔχει σκοπὸ τοῦ τὴν προστασία τῶν μελῶν του ἀπὸ τὸ ἀναξιοπρεπὲς φαινόμενο,

νὰ συρόμαστε σὲ ναοὺς γιὰ τὸν γάμο μας ἢ σὰν ἄθροι στὰ δημαρχεῖα μπροστὰ στὴν πολιτικὴ ἢ θρησκευτικὴ ἐξουσία, ὅταν ὁ γάμος ἀποτελεῖ αὐστηρὰ προσωπικὴ ὑπόθεση, ξένη πρὸς οἰανδήποτε ἐξουσία.

Τὸ θρησκευμὰ μας δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ἄλλη ὀνομασία ἀπὸ αὐτὴ τοῦ «*Ἑλληνικόν*», μὲ τὸν προσδιορισμὸ «*μὴ δογματικόν*», διότι δὲν θὰ θέλαμε σίγουρα νὰ φτιάξουμε ἀγγέλους πιστῶν ἀλλὰ ἐλεύθερους, σκεπτόμενους ἀνθρώπους, πνευματικὰ καθαρούς μὲ μοναδικὴ ἀρχὴ τὸν σεβασμὸ στὴν Ἑλληνικὴ παράδοση καὶ τὴν ἀνυπαρξία δόγματος γιὰ τὸν θεό.

Ἀναμένοντας μὲ ἀγωνία τὴν ἀνταπόκριση τῶν ἀναγνωστῶν σας κλείνω αὐτὴ τὴν ἐπιστολή μὲ τὴν ἐλπίδα, πῶς μὲ τὴν ἀμφισβήτηση, τὴν κριτικὴ σκέψη καὶ τὴν πνευματικὴ ὑγεία θὰ ξεπεράσουμε τὸν Χειμῶνα πού καταδικάστηκε ὁ Ἑλληνισμὸς ἐδῶ καὶ 2000 χρόνια.

Μετὰ τιμῆς

Μιχαὴλ Μηνιώτης

Πλοίαρχος Ε.Ν.

Ὑψηλάντου 23, Χαλάνδρι

Ἡ καθαρεύουσα, τὸ πολυτονικὸ καὶ ὁ γάιδαρος τοῦ Νασρεντίν

Κύριε διευθυντά,

Στὸ τεῦχος 149 τοῦ περιοδικοῦ σας δημοσιεύσατε ἓνα ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ κ. Ἀργυρίου Σπυρίδωνος μὲ τίτλο «*Τὸ γλωσσικὸν ψυχροράγημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ*». Σ' αὐτὸ ὁ ἀρθρογράφος ἀσκοῦσε δριμεῖα κριτικὴ κατὰ τῆς Δημοτικῆς καὶ τοῦ μονοτονικοῦ συστήματος ὡς δῆθεν ὑπευθύνων γιὰ τὴ γλωσσικὴ κατάπτωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ πρότεινε τὴν ἄμεση ἐπαναφορὰ τῆς Καθαρεύουσας καὶ τοῦ πολυτονικοῦ.

Ὁ κ. Σπυρίδωνος δὲν διευκρινίζει, σὲ ποιὸν τύπο τῆς Καθαρεύουσας ἀναφέρεται. Θὰ μποροῦσε νὰ ὑποτεθεῖ δάσιμα, ὅτι οἱ παρατηρήσεις του ἀφοροῦν τὴν ἀπλὴ Καθαρεύουσα, στὴν ὁποία ἄλλωστε εἶναι γραμμένο τὸ ἄρθρο του, καὶ ὄχι τὴν παλαιότερη ἀρχαῖζουσα. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι ὅμως τὸ συμπέρασμα στὸ ὁποῖο καταλήγει, ὅτι δηλαδή «*ἡ Καθαρεύουσα ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὁ μόνος τρόπος σαφοῦς ἐκφράσε-*

ως καὶ ἀνταλλαγῆς μηνυμάτων, ἡ Δημοτικὴ [...] συνεχῶς ἀφελληνίζεται, περιέχει ἐννοιολογικὰ χάσματα, ἀσαφείας ἐκ γενετῆς» κ.τ.λ., ἐλέγχεται ὡς αὐθαίρετο καὶ ἀτεκμηρίωτο. Πραγματικά, ἀν συγκρίνει κανεὶς τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Σπυρίδωνος μὲ τὴν ἐπιστολή μου, θὰ διαπιστώσει, ὅτι τὰ δύο κείμενα ἔχουν τὴν ἴδια γλωσσικὴ δομὴ καὶ ὅτι οἱ διαφορὲς τους περιορίζονται σὲ δευτερεύοντα γλωσσικὰ χαρακτηριστικά, ὅπως εἶναι οἱ καταλήξεις, ἡ χρονικὴ αὔξησι καὶ τὸ τονικὸ σύστημα (τὸ χειρόγραφό μου εἶναι γραμμένο στὸ μονοτονικόν). Ποιὰ εἶναι λοιπὸν ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ τῶν δύο γλωσσικῶν τύπων, πού χαρίζει στὸν ἓνα «σαφὴ ἐκφραση», ἐνῶ καταδικάζει τὸν ἄλλο σὲ «ἐννοιολογικὰ χάσματα καὶ ἀσαφείας» καὶ μάλιστα «ἐκ γενετῆς»;

Εἶναι προφανές, ὅτι μόνον τὸ γλωσσικὸ ἐξάμβλωμα πού χρησιμοποιοῦν ὀρισμένοι αὐτοαποκαλούμενοι «προοδευτικοὶ» ἀντα-

ποκρίνεται στην περιγραφή του κ. Σπυρίδωνος. Αυτό όμως ελάχιστη σχέση έχει με τη γλώσσα, στην οποία συντάσσονται τα έγγραφα του Κράτους ή μια επιστημονική μελέτη. Οί εκφραστικές λοιπόν δυνατότητες της Νέας Έλληνικής δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, εκτός αν θελήσουμε να τη συγκρίνουμε με κάποιο τύπο της Αρχαίας. Τότε πράγματι θα διαπιστώσουμε σημαντικές δομικές διαφορές (άπαρεμφατική σύνταξη, έκτεταμένη χρήση της μετοχής, δοτική πτώση κ.ά.), οι οποίες θα μπορούσαν να θεμελιώσουν την υπεροχή της τελευταίας, αλλά πού σέ καμμία περίπτωση δεν θα δικαιολογούσαν την αναγόρευση της σέ επίσημο γλωσσικό όργανο.

Τά άρνητικά φαινόμενα, πού όρθά επισημαίνει ό κ. Σπυρίδωνος, όπως π.χ. ό άφελληνισμός, ή συρρίκνωση του λεξιλογίου, ή γλωσσική άναρχία κ.τ.λ., δέν όφείλονται στην καθιέρωση της Δημοτικής. Τά πραγματικά τους αίτια πρέπει ν' αναζητηθούν στην έλλιπή παιδεία και στον άκριτο δανεισμό τεχνολογίας, γνώσης και ιδεών. "Ετσι ή έπιστροφή σέ παλαιά διδακτικά πρότυπα δέν μπορεί νά προσφέρει λύσεις. Αυτό πού χρειαζόμαστε δέν είναι τόσο νά επανέλθουν τά Αρχαία στα σχολεία, όσο ν' άρχίσει επιτέλους νά διδάσκεται ή Έλληνική ως ένιαία γλώσσα με δυναμικό-διαχρονικό χαρακτήρα και νά ένθαρρύνονται οί μαθητές ν' άντλούν λέξεις και εκφράσεις από τό σύνολο της Έλληνικής Γραμματικής. Έδω έντάσσεται και τό ζήτημα των διαφόρων «Λεξικών της Δημοτικής», πού κυκλοφορούν σήμερα κατά δεκάδες και τά όποια συντελούν στον περιορισμό του λεξιλογίου μας με τον συχνά αυθαίρετο έξοδεισμό χιλιάδων λόγιων λέξεων. Μόνη

όρθή λεξικογραφική βάση είναι αυτή πού έθεσε ό Δ. Δημητράκος κατά την έκδοση του «Μεγάλου Λεξικού της Έλληνικής Γλώσσας» ακολουθώντας τη συμβουλή του άείμνηστου Γ. Χατζιδάκι, δηλαδή ή παράθεση όλων των λέξεων άνεξάρτητα από την προέλευσή τους.

Ός προς τό ζήτημα των τόνων, τό όποίο έθιξε ό κ. Σπυρίδωνος χωρίς νά έπεκταθεί, θα ήθελα νά παρατηρήσω ότι προσωπικά χρησιμοποιώ τό μονοτονικό για λόγους γλωσσικής τάξεως και πειθαρχίας. Πιστεύω, ότι τό πολυτονικό σύστημα –παρά την άναμφισβήτητη όμορφιά και ιστορικότητά του– δέν έχει σήμερα κάποια πρακτική χρησιμότητα, πού θα μπορούσε νά δικαιολογήσει την παραβίαση των νέων τονικών κανόνων, οί όποιοι έχουν πλέον καθιερωθεί. Άλλωστε όσοι μελετούν τους άρχαίους συγγραφείς, είτε γνωρίζουν τό πολυτονικό είτε βρίσκονται στο στάδιο της εκμάθής του, ένω όσοι δέν τους μελετούν άγνωστον πρωτίστως σημαντικότερα πράγματα από τά μυστικά των τόνων και των πνευμάτων.

Κλείνοντας άς μου επιτραπεί νά κάνω μία παρατήρηση σχετικά με τις κριτικές διβλίων. Θα ήταν έξαιρετικά χρήσιμο ν' αναγράφονται περισσότερα στοιχεία για την κάθε έκδοση, όπως ό έκδοτικός οίκος, ή χρονολογία, ό αριθμός των σελίδων κ.τ.λ. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα είναι εύκολότερο για τον άναγνώστη νά προμηθευτεί εκείνες πού τον ένδιαφέρουν.

Σας εύχαριστώ για τη φιλοξενία

Κωνσταντίνος Σταθόπουλος

Φοιτητής Νομικής

Λασκαρίδου 113, 176 75 Καλλιθέα

Σημείωση «Δαυλού»: Σεδόμεθα πολλές από τις γενικώτερες άπόψεις του έπιστολογράφου. Άλλά ειδικά ό ισχυρισμός, ότι ή πολυτονική γραφή «δέν θα μπορούσε νά δικαιολογήσει την παραβίαση των νέων τονικών κανόνων, οί όποιοι πλέον έχουν καθιερωθεί», θυμίζει τό τουρκικό έπιχείρημα, ότι στην δόρεια Κύπρο δέν μπορούν νά έπιστρέψουν οί Έλληνες κάτοικοί της, διότι έχουν ήδη έγκατασταθή έποικοι-καταπατητές από την Άνατολία· όπως και ό ισχυρισμός, ότι «όσοι μελετούν τους άρχαίους συγγραφείς [...] βρίσκονται στο στάδιο της εκμάθής του» (πολυτονικού), θυμίζει τον γάιδαρο του Νασρεντίν Χότζα, πού ψόφησε, ένω βρισκόταν «στο στάδιο της εκμάθης» του πώς νά μήν τρώη.

Ἀνεξιθρησκεία καὶ Δόγμα

Μία παρατήρηση πού δικαιούται νὰ κάμει κάθε ἱστορικὸς πού μελετᾷ τὴν παγκόσμια ἱστορία (ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια μέχρι τὶς μέρες μας) εἶναι, ὅτι, ἐνῶ μετὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται στὴν ἱστορία οἱ θρησκευτικοὶ πόλεμοι, μὲ ἰδιαίτερη μάλιστα σφοδρότητα, ἀντίθετα στὴν προχριστιανικὴ περίοδο, τοῦλάχιστον στὸν ἐλληνικὸ καὶ ἐλληνιστικὸ κόσμον, δὲν ἔχουμε οὔτε μία περίπτωση θρησκευτικῶν διώξεων ἀλλοθρήσκων. Ἀκόμα καὶ σὲ περιόδους πολέμου (ὅπως π.χ. στὰ Μηδικὰ) παρ' ὅλη τὴν συναισθηματικὴ φόρτιση ἢ καταστροφὴ ξένων ἱερῶν καὶ ἡ δίωξη ἀλλοθρήσκων ἱερέων ἢ πιστῶν (μόνο καὶ μόνο γιὰ θρησκευτικούς-σωθίνιστικούς λόγους) ἐθεωρεῖτο ἀδιανόητη καὶ καταδικαστέα πράξη μὴ προσήκουσα σὲ Ἕλληνες, δηλ. ἐλεύθερους ἀνθρώπους, ἀλλὰ σὲ βαρβάρους. Σύμφωνα μάλιστα μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ παράδοση οἱ θεοὶ τιμωροῦσαν ὅποιον κατέστρεφε βωμούς καὶ ἱερὰ ξένων λαῶν ὡς ἱερόσυλο, γιὰτὶ τελικὰ σύμφωνα μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸν ἴδιο θεὸ ἢ τοὺς ἴδιους θεοὺς λατρεύουν μὲ διαφορετικὰ ὅμως ὀνόματα. Ἐχοντας αὐτὴ τὴ πεποίθηση οἱ Ἕλληνες δὲν αἰσθάνονταν ἰδιαίτερη δυσκολία στὸ νὰ ἀποδεχθοῦν ξένες θεότητες ὡς συνώνυμες τῶν δικῶν τους θεῶν. Ἐτοι εὐκόλα ἀποδέχοντο τὸν Αἰγύπτιο Ὅσιρι ὡς Διόνυσο, τὴν Ἰσιδα ὡς Δήμητρα, τὸ Βάαλ/Βήλο ὡς Κρόνον κ.λπ.: «Ἰσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ» (Ἡρόδ. Β. 59): «... οἱ τὸν Ὅσιριν ἀντικρυσ Ἥλιον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι Σεῖριον ὑφ' Ἑλλήνων λέγοντες...» (Πλούταρχος, *Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὅσιριδος*, 52δ): «τῶν δὲ παρ' Ἑλλήσι παλαιῶν μυθολόγων τινὲς τὸν Ὅσιριν Διόνυσον προσονομάζουσι καὶ Σεῖριον παρωνύμω...» (Διόδωρος Σικελιώτης, Ι, 11, 3).

Γι' αὐτὸ καὶ ἐξακρατηρίζετο παρὰνοια ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἡ ἀπολυτοποίηση μιᾶς θρησκείας καὶ ἡ θεώρησή της ὡς τῆς μόνης «ἀληθινῆς», ἐφ' ὅσον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι (ἐνῶ κατοικοῦν στὸν ἴδιο κόσμον καὶ τὸ ἴδιο σύμπαν) δὲν μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα οὔτε ἔχουν τὴν ἴδια ψυχροσύνθεση ἢ τὶς ἴδιες πολιτιστικὲς καταβολές. Ἐτοι στὸν Ἑλληνικὸ χῶρον (προχριστιανικά) δὲν εὐδοκίμησαν οὔτε ἱερὰ βιβλία οὔτε θεῖες ἀποκλειστικότητες οὔτε δόγματα οὔτε ἐπαγγελματικὸς κλῆρος οὔτε αἱρέσεις οὔτε διωγμοὶ οὔτε ἱερὲς ἐξετάσεις οὔτε ἀφορισμοί... Τὸ θεῖον εἶναι ἀπρόσιτον καὶ ἀκατάληπτον· αὐτὸ βοᾷ ὁλόκληρη ἡ ἀρχαιοελληνικὴ γραμματεία, ἀπὸ τὸν Ὀμηρὸ μέχρι τὸν Πλωτῖνο, ἀπὸ τὰ Ὀρφικά μέχρι τὸν Πλάτωνα, ἀπὸ τοὺς Προσωκρατικούς καὶ τοὺς Σοφιστὲς μέχρι τὸν Ἰάμβλιχο καὶ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανό. «Τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὗρεῖν τε ἔργον καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν» (Πλάτων, *Τίμαιος*, 28c). [Μετάφραση: Τὸ νὰ βρεῖ κανεὶς τὸν ποιητὴ καὶ πατέρα τοῦ σύμπαντος εἶναι δύσκολο, κι ἂν ἀκόμα τὸν βρεῖ, δὲν θὰ μπορέσει νὰ τὸν ἀποκαλύψει σὲ ὅλους]. Οἱ Ἕλληνες πίστευαν, ὅτι «ἐν τῷ πᾶν» (Παρμενίδης) καὶ ἔβλεπαν «τὸν κόσμον ζῶον ἐμψυχον ἐννουν» (Πλάτων). Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ μετέχει στὴν ἀλήθεια τοῦ σύμπαντος, ἓνα δρόμο πρέ-

πει ν' ακολουθήσει: «*ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν*» (Στωϊκοί). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα ὑπῆρξε ἡ ἀποθέωση τοῦ «φυσικοῦ ἀνθρώπου», πού ζεῖ τὸν ἕνα θεὸ στὶς πολλαπλές ἐκδηλώσεις του μέσα στὸ σύμπαν. Ἐδῶ φαίνεται καὶ τὸ πόσο πλαστὸ ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες τὸ ψευτοδίλημμα «Μονοθεϊσμός ἢ Δωδεκάθεον;», ἐπειδὴ ἀκριδῶς ἐγνώριζαν, ἢ μᾶλλον ζοῦσαν, τὴν πολλαπλότητα τῆς ἐκδήλωσης τοῦ ἑνὸς σύμπαντος καὶ τὴν οὐσιαστικὴ μοναδικότητα τῶν πολλαπλῶν μορφῶν: «*ἐκ τῶν πάντων ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς τὰ πάντα*» (Ἡράκλειτος, H. Diels, 10).

Ὁ φιλοσοφικὸς μονοθεϊσμός καὶ ἡ «θεολογικὴ» ἐνοθεΐα εἶναι ὁρατὰ σὲ πλείστα ὅσα κείμενα τῆς ἀρχαίας γραμματείας εἶναι γνωστὸς ἄλλωστε ὁ «μονοθεϊσμός» τοῦ Ἡράκλειτου, τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Σωκράτη σ' ὅλους τοὺς ἀποφοιτήσαντες ἀπὸ τὴν δευτεροβάθμια τουλάχιστον ἐκπαίδευση. Ὅμως τὸ κατ' ἐξοχὴν μνημεῖο τοῦ προχριστιανικοῦ Ἑλληνικοῦ μονοθεϊσμοῦ εἶναι οἱ Ὀρφικοὶ Ὕμνοι: «... *μοῦνον δ' ἐσὶν ὁ κόσμος ἀνακταίς ἐστ', αὐτογενής, ἑνὸς ἐκγονα πάντα τέτυκται· ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περὶνίσσεται/οὐδέ τις αὐτὸν εἰσορᾷ θνητῶν/αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾷται...*» (O. Kern, *Orphicorum Fragmenta*, 1· ἐπίσης, I.Δ. Πασσᾶ, *Τὰ Ὀρφικά*, Ἀθῆναι 1984, σ. 317). [Μετάφραση: Παρατήρησε τὸν μοναδικὸ βασιλιᾶ τοῦ σύμπαντος, ἕνας εἶναι, αὐτογενής, καὶ ὅλα τὰ δημιουργήματα ἀπὸ ἑναν (δημιουργὸ) ἔχουν πλασθεῖ/κι αὐτὸς περιφέρεται μέσα σ' αὐτά/καὶ κανεῖς ἀπ' τοὺς θνητοὺς δὲν τὸν βλέπει/αὐτὸς ὅμως τοὺς βλέπει ὅλους...].

Ἐνῶ ὅμως οἱ Ἕλληνες διαισθάνοντο, ὅτι «*εἰς Ζεὺς, εἰς Ἀΐδης, εἰς Ἥλιος, εἰς Διόνυσος*» κατὰ τὸ Ὀρφικὸ ἀπόσπ. 4 (βλ. ἐπίσης Ἰουλιανοῦ, *Εἰς τὸν Βασιλέα Ἥλιον*, 10, 136α), ὥστόσο δὲν κατέληξαν στὸν μονοθεϊστικὸ δογματισμὸ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνεχόταν δικαίωμα ὑπαρξῆς σὲ ἄλλες πεποιθήσεις περὶ θεοῦ (παρὰ μόνο στὴν ἐπικρατοῦσα δογματικὴ ἄποψη τοῦ ἱερατείου καὶ τῆς ἐξουσίας). Καὶ δὲν κατέληξαν σὲ δόγμα οἱ Ἕλληνες, διότι πρὶν ἀπ' ὅλα ἐπρέσβευον τὸ «*πάντων χρημάτων (= πραγμάτων) μέτρον ἄνθρωπος*» τοῦ Πρωταγόρα, τὸ «*ἐν οἷδα ὅτι οὐδὲν οἷδα*» τοῦ Σωκράτους καὶ τὸ «*θεὸν μὲν νοῆσαι χαλεπὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον*» τῆς Ἐρμητικῆς Φιλοσοφίας, πού ἀκυρῶνει ἐκ προοιμίου κάθε θεολογικὸ σύστημα, κάθε θεοκρατικὴ ἀπολυτοποίηση, κάθε θρησκευτικὸ δογματισμὸ. (Γιὰ τὴν Ἐρμητικὴ Φιλοσοφία, πού ὑπῆρξε σίγουρα πρόδρομος τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ, βλ. Nock A.D.-Festugière A.T., *Corpus Hermeticum*, 4 vols, Paris, 1960).

Ἔτσι, ἐνῶ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν ἀντιληφθεῖ «μονοθεϊστικά», ὅτι «*εἰς θεός, ἓν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος...*» (Ξενοφάνης, H. Diels, 23), ὥστόσο ποτέ, μὰ ποτέ, δὲν θέλησαν νὰ ἐπιβάλουν μία μόνο πεποίθηση περὶ θεοῦ καὶ νὰ καταδιώξουν τίς ἄλλες. Ἀντίθετα ὅλη ἡ προχριστιανικὴ Ἑλλὰς τῶν δεκάδων αἰώνων πολιτισμοῦ ὑπῆρξε τὸ θερμοκήπιο τῆς ἀνεξιθρησκείας καὶ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας μακριὰ ἀπὸ «οἰκουμενικὲς συνόδους» μὲ ἀφορισμένους καὶ κολάσεις, αἵρετικοὺς καὶ γενοκτονίες «ἀπίστων». Παρ' ὅλα αὐτὰ κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθεῖ, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἦσαν «θρησκοί», τὸ ἀντίθετο μάλιστα· οἱ Ἕλληνες, παρ' ὅλο πού ἦσαν ἐκείνοι πού θεμελίωσαν

τὸν ὀρθὸ λόγον, εἶχαν τὴν θρησκείαν στὸ κέντρο τοῦ πολιτισμοῦ τους (βλ. Μ.Ρ. Nilsson, *Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας*, μετάφρ. Α. Παπαθωμοπούλου, Ἀθήναι 1993). Οὔτε εἶχαν ἐξοστρακίσει τὸ ἐνστικτο, τὸ ἀ-συνείδητο, τὸ συναίσθημα. Ἀπεναντίας τὸ ἔθεσαν στὶς σωστές του διαστάσεις. Κι ὅταν ὁ «ἐν-θουσιασμένος» μύστης τοῦ Βάκχου δίδασκε, ὅτι τὸ λογικὸ εἶναι ἀδύνατο νὰ νοήσῃ τὸ νόημα τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς (βλ. Εὐριπίδης, *Βάκχαι*), ὁ φιλόσοφος τῆς Ἰωνίας ἀνταπαντοῦσε ὅτι διὰ τῆς λογικῆς γνωρίζουμε τὰ ὅρια καὶ τὴ σχετικότητα τῆς λογικῆς (βλ. ἐπίσης Ε. Dodds, *Οἱ Ἕλληνες καὶ τὸ Παράλογο*, Ἀθήναι 1986, μετ. Γ. Γιατρομανωλάκη).

Τίθεται βέβαια τὸ ἐρώτημα, γιατί οἱ Ἕλληνες δὲν ἐλάτρευαν ἐξωκόσμιους θεοὺς καὶ δὲν ἐφτιαξαν δόγματα, ἂν καὶ ἦσαν ὑπὲρ τὸ δέον «θρησκοί». Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀπλή: οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ξεχώριζαν τὴν «ἀλήθεια» ἀπὸ τὴν «πραγματικότητα». Δὲν συνέχεαν τὸν «κόσμο» μὲ τὸ «νόημά» του, κι αὐτὸ χάρις στὴ φιλοσοφικὴ τους ἐνατένιση, ποὺ τοὺς ἦταν ἀπαραίτητη στὰ πλαίσια τῶν αὐτοκυδερνώμενων «πόλεων-κρατῶν». Γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες πραγματικότητα εἶναι ὅ,τι ὑπάρχει, εἴτε κεῖται ἐντὸς τοῦ νοητικοῦ καὶ «ἀντιληπτικοῦ» μας βεληνεκοῦς εἴτε ὄχι. Ἀλήθεια εἶναι τὸ νόημα, ἡ δομὴ, ὁ σκοπὸς τῆς πραγματικότητος. Ἄλλο λοιπὸν ἀλήθεια, ἄλλο πραγματικότητα. Ὅμως ποίος θνητὸς μπορεῖ νὰ συλλάβῃ τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸ τῆς (ὑπερβάλλουσας) πραγματικότητος; Πῶς εἶναι δυνατόν τὸ μέρος νὰ ἐννοήσῃ τὸ νόημα τοῦ ὅλου; Πῶς τὸ σχετικὸ (ὁ ἄνθρωπος) θὰ συλλάβῃ τὸ ἀπειρον (τὸ σύμπαν); Γι' αὐτὸ οἱ Ἕλληνες θεωροῦσαν τὴν «ἀλήθεια» ὡς δυναμικὴ καὶ ὄχι στατικὴ ἔννοια, ποὺ βρίσκεται πάντα σὲ μιὰ διαρκῆ πορεία καὶ ἐξέλιξη. Ὁ ἄνθρωπος τείνει συνεχῶς πρὸς τὴν ἀλήθεια, χωρὶς ποτὲ νὰ τὴν φτάνει· κατακτᾷ τὴν ἀλήθεια συνεχῶς κάθε φορὰ καὶ ὄχι μιὰ φορὰ γιὰ πάντα. Μ' αὐτὲς τὶς ἀντιλήψεις λοιπὸν πῶς θὰ μπορούσαν οἱ Ἕλληνες ν' ἀπολυτοποιήσουν μιὰν ἰδεολογία, θρησκευτικὴ ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλη, καὶ νὰ τὴν καταστήσουν ἀλάθητο δόγμα, ὅταν γνώριζαν, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη γνώση ἐξελίσσεται καὶ τὸ φῶς τοῦ ὀρθοῦ λόγου διαλύει κάθε φορὰ τὰ σκότη τῆς ἀνθρώπινης ἄγνοιας;

Ἐνῶ ὅμως αὐτὲς ἦσαν οἱ ἀρχαιοελληνικὲς πεποιθήσεις περὶ θεοῦ, ἐμφανίστηκε στὰ Ρωμαϊκὰ χρόνια τὸ Χριστιανικὸ Δόγμα, ὅπως διαμορφώθηκε ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ κυρίως τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο ἐπὶ Μ. Κωνσταντίνου. Ὁ Χριστιανισμὸς τῆς Ρωμαϊκῆς περιόδου (2ος-4ος αἰ. μ.Χ.) στηρίχθηκε κυρίως στὸν αὐταρχισμὸ καὶ τὴν μισαλλοδοξία τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, καὶ αὐτὰ μάλιστα ἐγιναν, ὅταν οἱ Ρωμαϊκὲς λεγεῶνες δυὸ φορές μέσα σ' ἓνα αἰῶνα (70 μ.Χ.-136 μ.Χ.) ἱσοπέδωσαν τὴν Παλαιστίνη καὶ διεσκόρπισαν τοὺς κυνηγημένους Ἰουδαίους στὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα.

Τί δίδασκε ὁ Ἰουδαϊσμὸς καὶ τὸ παρέδωσε στὸ Χριστιανισμό, ὁ ὁποῖος τὸ ἐφάρμοσε πιστὰ, μόλις ἐγίνε ἐξ-ουσία; Σὲ ποιὲς θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις στηρίχθηκε ὁ Χριστιανισμὸς, γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὶς διώξεις καὶ τὶς γενοκτονίες τῶν πάσης φύσεως «αἵρετικῶν» (Ἀρειανιστῶν, Μονοφυσιτῶν, Κοπτῶν, Μανιχαίων, Παυλικιανῶν κ.λπ.) καὶ τῶν «ἀπίστων» («εἰδωλολατρῶν», νεοπλατωνικῶν, ἐπικουρίων, πυθαγορείων κ.λπ.); Τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη ἐρί-

σκονται στην «Παλαιά Διαθήκη», πού, ως γνωστόν, επιβάλλει τὸν μονοθεϊσμό διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου: «ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς καὶ οὐκ ἔτι αὐτῶν ἔσται μνεία» (Ζαχαρίας, ΙΓ', 2): «καὶ κατέσπασε τὰ θυσιαστήρια... ἔκοψε τὰ ἄλση καὶ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χωνευτὰ συνέτριψε... ὅσα ἱερῶν κατέκανσεν ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια... καὶ εἰδῶλα κατέκοψε λεπτά» (Παραλειπομένων Β', ΛΔ' 1-7): «καὶ εἶπεν Ἡλιοῦ πρὸς τὸν λαὸν· συνλλάβετε τοὺς προφῆτας τοῦ Βάαλ, μηδεὶς σωθήτω ἐξ αὐτῶν· καὶ συνέλαβον αὐτούς, καὶ κατὰγει αὐτούς Ἡλιοῦ εἰς τὸν χεῖμαρρον Κισσῶν, καὶ ἔσφαξεν αὐτούς ἐκεῖ» (Βασιλειῶν Γ', ΙΗ' 40). Κι ἐνῶ οἱ μονοθεϊστὲς Ἰουδαῖοι ἐκδηλώνοντας κάποιο σύμπλεγμα κατωτερότητας πολιτιστικῆς κατέσφαζαν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ καὶ ἔκαιγαν τὰ ἱερά του, οἱ ἀνεξιθρησκοὶ Ἕλληνες ἀντιλαμβάνονταν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ «ξένου» θεοῦ: «Διὸς» (ἐστὶ) ὃν καλοῦσιν οἱ Βαθυλώνιοι Βῆλον (= Βάαλ)» (Διόδωρος Σικελιώτης, ΙΙ, 8, 7). Ὅσοι γνώριζαν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀρχαίου «πολυθεϊσμοῦ», πού συνίστατο στὸ συμβολισμό τῶν πολύμορφων φυσικῶν δυνάμεων («...πῦρ Ἡφαιστος, γῆ Δημήτηρ, ἡ δὲ θάλασσα Ποσειδάων μέγας... ἥλιος ὃν καλέουσιν Ἀπόλλωνα...»: Ὅρφ. ἀπόσπ. 28), μπορούσαν νὰ ὑποστηρίξουν, ὅτι «... θεοὺς ἐνομίσαμεν οὐχ ἑτέροισ παρ' ἑτέροις οὐδὲ βαρβάρους καὶ Ἕλληνας οὐδὲ νοτίους καὶ βορείους· ἀλλ' ὥσπερ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ θάλασσα κοινὰ πᾶσιν, ὀνομάζεται δ' ἄλλως ὑπ' ἄλλων, οὕτως ἐνὸς λόγον τοῦ ταῦτα κοσμοῦντος καὶ μιᾶς προνοίας ἐπιτροπενούσης...» (Πλούταρχος, *Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος*, 378α). [Μετάφραση: δὲν ὑποστηρίζουμε, ὅτι ὑπάρχουν ἄλλοι θεοὶ σὲ ἄλλους καὶ διαφορετικοὶ σὲ ἄλλους, οὔτε βαρβάρους καὶ Ἕλληνες θεοὺς, οὔτε νοτίους καὶ βορείους. Ἀλλ' ὅπως ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα εἶναι κοινὰ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ὀνομάζονται ἄλλιῶς ἀπὸ ἄλλους καὶ διαφορετικὰ ἀπὸ ἄλλους, ἔτσι ἕνας εἶναι ὁ νοῦς, ὁ ὁποῖος διευθύνει τὸ σύμπαν καὶ μία ἡ πρόνοια, ἡ ὁποία τὸ κυβερνᾷ...].

Ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ σοφία σὲ ὅλη της τὴν ἐμβριθεὶα καὶ πληρότητα εἶναι καὶ σήμερα (πού ὁ ἐφιάλτης τοῦ μεσαίωνα κτυπᾷ ξανά τὴν πόρτα τοῦ σύγχρονου κόσμου – εἴτε ὡς θεοκρατικὸ Ἰσλάμ εἴτε ὡς «Ἀγία Ἐδρα» τῶν ἱερῶν κονγκλαβίων), ἡ ἀρχαία σοφία λοιπὸν εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ ἐπίκαιρη· ἀποτελεῖ ἀναγκαστικὸ μονόδρομο, ἃν προτιμοῦμε τὸν θρίαμβο τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐπὶ τοῦ παραλόγου, τῆς λογικῆς ἐπὶ τῆς παράνοιας, τῆς γνώσης ἐπὶ τῆς ἀγνοίας. Καὶ ἀναλογιζόμενοι θαυότερα τὸ μακρυνὸ ἀρχαιοελληνικὸ παρελθόν, «βλέπουμε ὅτι ἡ νίκη τῆς φιλοσοφίας ἀνω στὰ δόγματα τῶν ἱερῶν ἦταν ἀπλᾶ καὶ μόνο ἡ ἔκφραση τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, πού ἀναπόφευκτα ἀναζήτησε τὴν ὑψηλότερη ἱκανοποίησίν του στὴν πλήρη ἐξάπλωση τῶν δικῶν του δυνάμεων στὸ ἐλεύθερο φῶς τῆς Λογικῆς» (J.B.Bury, Russwell Meiggs, *Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας*, Ἀθῆναι 1992, σ. 306-307). Γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι οἱ δογματισμοὶ τὴν ἐλεύθερη φιλοσοφία μίσησαν καὶ κατεδίωξαν ἀπηνῶς.

Ἡνίοχος

”Αριστα!

“Ενα μισελληνικό διβλίο με τίτλο «Έθνικοσοσιαλισμός και Έλληνισμός» (Ιωάννου Δούκα τινός), πού προλογίζει ο καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου γνωστός μας Θάνος Λίποδας, έπαρουσιάσθη ως διδακτορική διατριβή και «αξιολογήθηκε με άριστα» από τον εισηγητή καθηγητή Θάνο Λίποδας. Στο υπερφιλοσημιτικό αυτό «έπιστημονικό» διβλίο απορρίπτονται οί έξης συγκεκριμένες απόψεις: 1) “Οτι «ιδρυτές του πολιτισμού είναι οί” Έλληνες» (δίχως βέβαια αποδείξεις, στοιχεία κ.τ.λ. και φυσικά δίχως νά εξηγηται, ποίοι ίδρυσαν τον πολιτισμό), 2) ότι «πραγματική βάση του πολιτισμού είναι τό πνεύμα, ή ιδέα Έλληνισμός» (τους σημίτες και τους έγχωριους θεράποντές τους ένοχλεί ή ιδέα του Έλληνισμού, την οποία πλήττουν είς δήθεν έπιστημονικές διατριβές), 3) ότι «ό διεθνισμός πλήττει στην ουσία τον Έλληνισμό» (γιατί, δέν είναι έτσι; και τί θά πη διεθνισμός;), 4) ότι γίνεται «σύλληψη του “Έλληνισμού” από τους ίδιους τους Έλληνες σύμφωνα με την γενικά αποδεκτή αντίληψη: “πās μὴ Έλλην βάρβαρος»» (εδώ πλέον ο συγγραφεύς διαρρηγνύει ως έβραιοπροφήτης τά ιμάτιά του).

Στά πλαίσια αὐτοῦ τοῦ έπιστημονικοῦ συγγράμματος έπιστημονικῆς κατασυκοφαντή-σεως τῶν Έλλήνων διαδάζομε:

«Σύμφωνα με μιὰ υπόθεση πού δέ στερεΐται ικανοποιητικῆς τεκμηρίωσης, τό πρώτο ιστορικό γεγονός ανταγωνισμοῦ και αντιπαλότητας μεταξύ έλληνισμοῦ και ιουδαϊσμοῦ τοποθετεΐται στην Ἀθήνα τοῦ βον αἰ. π.Χ. ἐπὶ Πεισιστρατιδῶν και ἔχει καθαρά θρησκευτικά αίτια. Πρόκειται γιά τή δολοφονία τοῦ Πεισιστρατίδη Ἰππία ἀπό τούς τυραννοκτόνους Ἀρμόδιο και Ἀριστογείτονα οἱ ὁποῖοι, σύμφωνα με τόν Ἡρόδοτο, ἀνήκαν στό γένος τῶν Γεφυραίων, πού θεωρεΐται σημιτικῆς καταγωγῆς. Οἱ δύο φίλοι δολοφόνησαν τόν Ἀθηναῖο τυραννο έπειδή ἀντιτάχθηκε στή συμμετοχή τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀρμόδιου στην ἀθηναϊκή θρησκευτική πομπή τῶν Κανηφόρων».

Νά διορθώσωμε τόν ἀριστοῦχο (!!!) διδάκτορα: 1) Ὁ Ἀρμόδιος και ὁ Ἀριστογείτων δέν έδολοφόνησαν τόν Ἰππία, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε ὑπέργηρος στην Λήμνο, ἀλλά τόν ἀδελφό του Ἰππάρχον· 2) ὅτι ή δολοφονία δέν έγινε ἀπό «καθαρά θρησκευτικά αίτια» ἀλλά γιά λόγους έρωτικών, «δι’ έρωτικήν ξυντυχίην έπεχειρήθη», ὅπως ἀκριδῶς ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης («Ιστορία» Στ, 54), ἐκτός και ἂν οἱ κ.κ. Δούκας και Λίποδας γνωρίζουν καλύτερα τά συμβάντα. Ὅμως ὁ «συγγραφεύς» ψεύδεται σκοπίμως, διότι στίς πηγές του ἀνατρέχει στόν Κ. Πλεύρη («Διωγμός τῶν Ἀρίστων»), στην έγκυκλοπαίδεια «Ἡλίον» και στό έβραϊκό περιοδικό «Χρονικά», ὅπου και οἱ τρεῖς πηγές ἀναφέρουν «τήν έρωτικήν ἀντιζηλία», τήν «προσωπικήν ἐκδίκησι» και τό «προσωπικό πάθος» τῶν δολοφόνων τοῦ Ἰππάρχου, και ὅχι «καθαρά θρησκευτικά αίτια». Ἐπὶ πλέον ὁ ἀριστοῦχος διδάκτωρ ἀποσιωπᾷ σκοπίμως τό γεγονός, ὅτι ὁ Ἀρμόδιος και ὁ Ἀριστογείτων ἦσαν ζεῦγος ὁμοφυλοφίλων (Θουκυδίδης, ἐνθ. ἀνωτ.). Γιατί; Γιά νά μὴ θυγοῦν οἱ έβραῖοι;

Και καλά οἱ παραποιήσεις και οἱ ἀποσιωπήσεις πού περιέχει ή «διατριβή», πιθανῶς νά μὴ προσεχθοῦν ἀπό τούς ἀναγνώστες. Ὅχι ὅμως και τὰ ἐξώφθαλμα ιστορικά λάθη, ὅπως τό ὅτι ὁ Ἀρμόδιος και ὁ Ἀριστογείτων έδολοφόνησαν τόν Ἰππία. Ἀς ἀνοίξη κάποιον διβλίο ο καθηγητῆς Λίποδας, πού αξιολογεῖ με «άριστα» τήν διατριβή, γιά νά μάθῃ τήν ἀλήθεια.

Μέ τέτοιους καθηγητῆς θάχουμε τέτοιους ἀριστοῦχους διδάκτορες.

Τύχη και παπαγαλισμός

Οἱ νέοι έδωσαν πρόσφατα πάλι τή μεγάλη μάχη γιά τήν εισαγωγή τους σέ κάποιο ἀνώτατο ή ἀνώτερο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ἀπ’ τήν έκδασή της εξαρτήθηκε, ἂν θά μορφωθοῦν, ἂν θά μεταλάβουν τῆς έπιστήμης πού επιθυμοῦν, ἂν «θά γίνονιν οἱοί εισί, μαθόντες». Πόσο μποροῦν νά ἔναι βέβαιοι γιά τό μέλλον τους; Καθόλου ή σχεδόν καθόλου, λαμβανομένου ὑπ’ ὄψιν ὅτι ἕνας μεγάλος ἀριθμός ἀρίστων μαθητῶν ἀποτυγχάνουν κατ’ έτος και ἀπογοητευμένοι ἀποσύρονται ἀπ’ τό στίβο τῆς παιδείας, ἐνῶ ἕνας ἄλλος ἀριθμός μετριοτήτων ή και ἀναξίων επιτυγχάνουν.

Παπαγαλισμός και τύχη. Εἶναι οἱ δύο βασικοὶ παράγοντες, πού καθορίζουν ἀποτελεσματικά τήν επιτυχία ή ἀποτυχία τῶν ξεταζομένων. Οἱ γνώσεις, ή κριτική ικανότητα, τό

ἦθος καὶ ἡ «ὄρεξις τοῦ εἰδέναι» σχεδὸν κανένα ρόλο δὲν παίζουνε. Οἱ βαθμολογητὲς δίκην «ρομπότ» ἀντιπαράβαλλουν τὸ γραπτὸ κείμενο τοῦ ὑποψηφίου μ' ἐκεῖνο τοῦ ἀντίστοιχου ἐγχειριδίου καί, ἀναλόγως μὲ τὸ ἀν συμπίπτουν, βαθμολογοῦν. Ἡ παράλειψη μιᾶς παραγράφου ἢ πρότασης ἢ φράσης ἢ καὶ λέξεως ἀκόμη μπορεῖ ν' ἀποδῇ μοιραία. Βαθμολογητὲς πραγματικὰ γνώστες τῆς ἐπιστήμης τους στὴν περίπτωση ποὺ θὰ ἐλάμβαναν μέρος στὶς «Πανελλήνιες Ἐξετάσεις», θ' ἀποτύγχαναν, ὅπως ὁ οἰοσδήποτε ἄλλος δοκιμασμένος ἐπιστήμων, ἀν δὲν κάθονταν ν' ἀποστηθίσουν τὴν καθορισμένη ὕλη.

Εὐλόγα γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Πρὸς τί ὅλη αὕτη ἡ φαρσοκωμωδία; Γιὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ τάχα τὸ ἀδιάβλητο τῶν ἐξετάσεων; Καὶ τί εἶδους «ἀδιάβλητο» εἶν' αὐτό, ὅταν τόσο ἱκανοὶ ὁμολογουμένως τίθενται ἐκτὸς μάχης λόγῳ τοῦ συστήματος; Δὲν εἶναι, ἀλήθεια, ἐθνικὴ ζημιὰ, ν' ἀποκλείωνται ἀπ' τὶς ἐπιστήμες ἱκανοὶ καὶ νὰ «σπονδάζουν» ἄλλοι ἔνεκεν τύχης καὶ παπαγαλισμοῦ; Καὶ τὸ ἄλλο τί σοῦ λέει: Νὰ προορίζεται κάποιος γιὰ κλασσικὸς φιλόλογος καὶ τὰ «μυθρία» του νὰ τὸν ἀναγκάζουν νὰ γίνεταί ἐξομολογητής;

Πέραν ὅμως ὧν αὐτῶν συμβαίνει καὶ κάτι ἄλλο πολὺ φοβερὸ καὶ ὑποπτό: Ἡ ὕλη ποὺ καλοῦνται ν' ἀποστηθίσουν οἱ ὑποψήφιοι γέμει ἀνθελληνικῶν ψευδῶν, ἀνακριθειῶν καὶ μεσαιωνικῶν δογμάτων· ἰδιαίτερα στοὺς τομεῖς τῆς ἱστορίας, τῆς φιλολογίας-γλώσσας, τῆς ἀρχαιολογίας, τῆς θρησκευολογίας κ.ἄ. Πῶς καὶ πότε θ' ἀπαλλαγοῦν οἱ «ἐμβολιαζόμενοι» μ' αὐτὰ ὑποψήφιοι; Πόσο δίκαιο εἶχε ὁ Δραγούμης, ὅταν ἔλεγε, πῶς οἱ πτυχιῶχοι τῶν Πανεπιστημίων μας, γιὰ νὰ γίνουν δημιουργικοὶ, πρέπει νὰ ξεχάσουν πρῶτα τὰ ψεῦδη ποὺ τοὺς διδάσκουν καὶ κατόπιν νὰ φτιάξουν τὴν αὐτο-παιδεία τους...

«Ὁλοκαυτώματα»

Ὁ «ἐκλεκτὸς λαὸς» γιόρτασε πανηγυρικὰ τὴν ἐπέτειο κι ἐφέτος τοῦ «Ὁλοκαυτώματος», ποὺ 'χει ὀρισθεῖ ὡς «ἡμέρα μνήμης γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Ἀβραάμ». Στὴ γιορτὴ παρενβρέθησαν ὑπουργοὶ μας καὶ δήμαρχοι, βουλευτὲς καὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, κι ὁ κ. Νίκος Δήμου.

Δὲν λέω, καλὰ κάνουν οἱ Ἑβραῖοι καὶ γιορτάζουν τὸ «Ὁλοκαυτώμα» τους· καλὰ κάνουν κι οἱ ὑπουργοί, δήμαρχοι, βουλευτὲς καὶ πνευματικοὶ ταγοὶ «μας», ποὺ παρενδρίσκονται τιμητικά. Ἐχῶ ὅμως μιὰ ἀπορία: Γνωρίζουν οἱ ἡγέτες «μας» αὐτοί, πότε ἔγιναν τὰ ὀλοκαυτώματα τοῦ Ἀρχαδίου, τοῦ Κουγκίου, τοῦ Σέκου, τοῦ Διστόμου, τῶν Καλαβρυτῶν, τοῦ Μεσολογγίου, τῆς Σμύρνης, τῶν Ποντίων; Παρενδρίσκονται τιμητικά καὶ στὶς ἐπετείες;

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε λοιπὸν τὸ «ὀλοκαύτωμα τοῦ λαοῦ τοῦ Ἀβραάμ». Ἀλλὰ τὰ ὀλοκαυτώματα τῶν Ἑλλήνων «τσιμέντο νὰ γίνονιν».

«Οὐ-τοπίες»

Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα διέρχεται μεγάλη κρίση ἀξιών καὶ κρίση ζωῆς. Οἱ πόλεμοι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ἡ ἔξαρση τῆς ἐγκληματικότητας καὶ τῶν σατανιστικῶν φαινομένων, τὰ ναρκωτικά κι ἡ πορνεία καὶ γενικὰ ἡ ἀπουσία αἰδοῦς ἀποτελοῦν ὁμηλικὰ συμπτώματα τῆς σήψης καὶ τῆς παρακμῆς. Ἡ λογοκρατία κι ὁ κοσμοπολιτισμὸς, ὁ οἰκονομισμὸς κι ὁ καταναλωτισμὸς, ἀφοῦ ἐξαχρείωσαν τὸν ἄνθρωπο, ὁμολογοῦν τὴν χρεωκοπία τους. Οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ μεταξύ, ποὺ κάποτε πίστευσαν, ἀπογοητευμένοι βλέπουν τὰ εἰδωλά τους νὰ γκρεμίζονται, τοὺς πολιτικούς καὶ πνευματικούς τους ταγούς ἀδύναμους κι ἀναποτελεσματικούς μπροστὰ στὶς δημιουργούμενες κρίσιμες καταστάσεις, τοὺς τεχνοκράτες ἀνήμερους νὰ δώσουν λύσεις στὰ προβλήματα, τοὺς ἐπιστήμονες νὰ διατελοῦν ἐν συγχύσει.

Πολλοὶ προβληματίστηκαν καὶ λίγοι βρῆκαν τὴ λύση, ποὺ ἄλλη δὲν εἶναι ἀπ' τὴ στροφή πρὸς τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τὴ δημιουργικὴ δράση. Ὅ,τι ἀκριβῶς δίδασκαν οἱ ἀρχαιοῦς Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους τόσο συκοφάντησαν τὰ ὄργανα τῆς λογοκρατίας ἐπὶ χιλιάδες χρόνια, ἄλλοτε ὡς οὐ-τοπιστὲς κι ἄλλοτε ὡς ἐγωτιστὲς ἢ εἰδωλολάτρες. Κι ὅμως τὸ μέλλον ἀνήκει σ' αὐτούς. Ὅ,τι μένει στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο εἶναι, ν' ἀναζητήσῃ τὸ μέλλον του μέσα στὸν κλασσικὸ κόσμο, ἐγκαταλείποντας τὰ διδάγματα καὶ τὸν τρόπο ζωῆς τῶν ὄντως οὐ-τοπιστῶν ἐξ-ουσιαστῶν. Γιατί, ἀν κάτι εἶναι ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου, αὐτὸ εἶναι ἡ ἐξ-ουσία, κάτι ποὺ τὸ μαρτυρεῖ καὶ τὸ ὄνομά της (ἔξω οὐσία).

Αἶσα

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

‘Ο αποκεφαλισμός τῶν θεῶν

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

«Τοῦ ρασοφόρου σύντριψεν ὁ πέλεκυς κι ἡ ἀξίνα
τὰ μεγαλόχαρτα εἰδῶλα στὰ βάθη τῶν ναῶν·
τῶν συντριμμένων ἡ ψυχὴ δὲν χάθηκε μ’ ἐκεῖνα·
φωτοπλανήτης ἔγινε στὰ χάη τῶν οὐρανῶν,
ὅσο πὺν νέα ζωντάνεψε ἀγαλματένια κρίνα
στοῦ διαλεχτοῦ τὸ λογισμό, στοὺς κήπους τῶν σοφῶν».

(Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

“Όταν ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ νίκησε τὸν Ποσειδῶνα στὴν γνωστὴ ἀπὸ τὴν «Μυθολογία» μονομαχία γιὰ τὴν ἀττικὴ γῆ καὶ κέρδισε ὡς ἑπαθλο τὴν πόλη τῶν Ἀθηνῶν (πὺν τότε ἐκαλεῖτο Κεκροπία), ὑποσχέθηκε στοὺς κατοίκους τῆς νὰ κάμει τὸ κλεινὸν Ἄστυ (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πλέον ἀντισεισμικὴ πόλη τοῦ κόσμου, κτισμένη στὸν Ἱερὸ Βράχο) προπύργιο τοῦ πνεύματος, αἰώνιο καὶ πανανθρώπινο σύμβολο τῆς σοφίας.

Πράγματι ἡ Ἀθῆνα γιὰ σειρὰ αἰῶνων ἔγινε ἡ «διαμαντόπετρα στὸ δακτυλίδι τῆς Γῆς», τὸ παλλάδιο τοῦ παγκόσμιου πολιτισμοῦ σ’ ὅλα τὰ μήκη καὶ πλάτη τοῦ εὐκρατοῦ δακτυλίου τῆς ὑδρογείου, τὸ σχολεῖο τῆς οἰκουμένης. Κάτω ἀπὸ τὸν ἀττικὸ οὐρανὸ καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς Ἀκροπόλεως βρῆκαν φιλοξενία ὅλες οἱ σχολές τοῦ Πνεύματος, ὅλες οἱ μορφές τοῦ Πολιτισμοῦ. Ἔτσι, ὅταν ἤρθαν οἱ ζοφεροὶ καιροὶ τῆς δουλείας καὶ τὰ σύννεφα τῆς

«... Ὡς μὴδὲ μνήμην αὐτῷ ὑπεῖναι»

Τὸ ἔτος 379, δέκα ἑξ ἑτὶ μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ τοῦ φιλοσόφου, τριάκοντα ἑννέα ἔτη μετὰ τὴν ἀντιγραφὴν, ἐν τῇ οὐσίᾳ σύνταξιν τῶν κειμένων τῆς «Καινῆς Διαθήκης» καὶ πεντήκοντα τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν πρώτην ἐπίσημον σύνοδον τῶν χριστιανῶν, ἥτις ὠνομάσθη Α’ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, οἱ Ἑβραῖοι, οἵτινες κατὰ τὰς ἀπὸ αἰῶνων προφορικὰς καὶ γραπτὰς ὑποθήκας τῶν ἰδικῶν τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ὡς τοῦ Ἡσαίου, τοῦ Ζαχαρίου κ.ἄ., ἔδει νὰ ἔχουν ὡς στόχον τὴν καταστροφὴν τῶν Ἑλλήνων (κατὰ μίαν δὲ ἐκδοχὴν οὗτοι εἰσηγήθησαν εἰς τὸν Ξέρξην νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, προσφέροντες πρὸς τοῦτο καὶ μεγάλα χρηματικά ποσά), νῦν, ὁπότε εἶχε συντελεσθῇ ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῶν χριστιανῶν καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος εἶχεν ἤδη μετασχηματισθῇ εἰς τὴν ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς ὀνομασθεῖσαν «Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν», ἐκ τῶν παρασκηνίων πάντοτε ἐνεργοῦντες πλέον μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν χριστιανῶν, θὰ εὕρουν καὶ θὰ φέρουν ἓνα αὐτοκράτορα ἀγνώστου ἐθνικότητος, τοῦ ὁποίου τὸ πραγματικὸν ὄνομα δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξακριβώσῃ καὶ διασώσῃ ἡ ἱστορία. Οὗτος ὑπὸ τῶν χριστιανῶν μετωνομάσθη Θεοδόσιος. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐσήμαινε ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν λαὸν τὸν αὐτοκράτορα αὐτόν, διὰ νὰ ἀποκλείσῃ διὰ παντὸς τυχὸν ἐπ’ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν αὐτοκράτο-

Ρώμης κάλυψαν τὸν ἀττικό ἥλιο, οἱ βάρβαροι τῆς Δύσης σεβάστηκαν τὴν πόλη τῆς γαλανομάτας Ἀθηνᾶς, τὸν οἰκουμενικό ναὸ τῆς σοφίας καὶ μιμήθηκαν ἔστω καὶ ἀτελῶς τὸ πολίτευμα τῶν θεῶν, ὅπου ἄρχει ἡ ἰσηγορία καὶ ἡ ἰσονομία τοῦ δήμου τῶν πολιτῶν. Σ' ὁλόκληρη τὴν (προχριστιανική) Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ἡ Ἀθήνα ἐθεωρεῖτο πανεπιστημιούπολη ὑπὸ τὴν προστασία τῶν θεῶν. Στὴν ἱερὴ γῇ τῆς Ἀττικῆς ἐφταναν προσκυνητὲς ἀπὸ ὅλα τὰ μῆκη καὶ πλάτη τοῦ Imperium Romanum, οἱ «τῆς ἐλληνικῆς παιδείας μετέχοντες», γιὰ νὰ κοινωνήσουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων τῆς Ἑλληνικῆς Σοφίας. Ὅλες οἱ πόλεις τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου διεκδικοῦσαν τὸ μέλλον μιᾶς «νέας Ἀθῆνας» καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Ἀντιόχεια, ἡ Ἐφεσος καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ Ρώμη ἐμιμοῦντο τὸ ἐνδοξοῦ Ἀθηναϊκὸ παρελθὸν τῶν θεάτρων, τῶν γυμνασίων, τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, τῶν δῆμων καὶ τῶν ἀγαλμάτων. Κάθε «ξένος» πολίτης καὶ πρῶτος ἀπ' ὅλους ὁ ἐκάστοτε Ρωμαῖος αὐτοκράτορας θεωροῦσε ὑψιστὴ τιμὴ τοῦ τὴν μῆσιν τοῦ στήν Ἑλληνικὴ Σκέψη. Τόσο ἦταν τὸ σέβας τῶν Ρωμαίων κατακτητῶν πρὸς τὴν Ἀθήνα ἀλλὰ καὶ ὅλη τὴν κυρίως (νότια) Ἑλλάδα, ὥστε τὴν εἶχαν ἀπαλλάξει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῆ φορολογίας *honoris causa* (= τιμῆς ἔνεκεν). Ὅταν μάλιστα κάποιοι Ρωμαῖοι ἀνθύπατος παραβίαζε αὐτὴ τὴν ἀρχή, ἡ πράξη του ἐθεωρεῖτο κατάρχησι καὶ ὡς τέτοια στηλιτευόταν (βλ. Κικέρων, *In Pisonem*). Εἶναι γνωστὴ ἄλλωστε ἡ «Διακήρυξη τῆς Ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων» ἀπὸ τὸν Νέρωνα τὸ 66 μ.Χ. στὴν Κόρινθο, μὲ ταυτόχρονη ἀπόδοση στὸν «Δῆμο τῶν Ρωμαίων» τῆς Σαρδηνίας ἀντὶ τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδας (βλ. M. Holleaux, *The speech of Nero at Corinthus*).

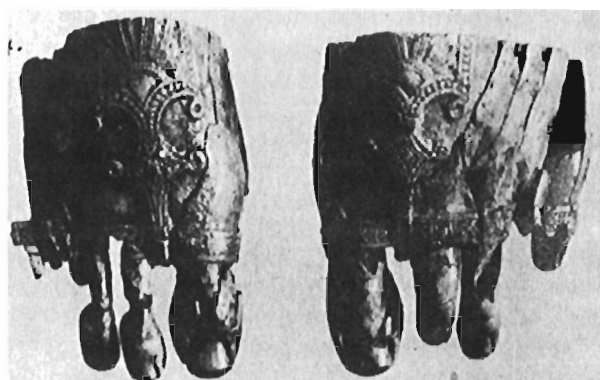
Ἀκόμα καὶ ὁ λατινόφωνος χριστιανὸς αὐτοκράτορας Μ. Κωνσταντῖνος (ποῦ ἀπεδείχθη ἱστορικὰ ὡς ὁ «νεκροθάφτης» τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ) θεωροῦσε ὑψιστὴ τιμὴ «στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων καλεῖσθαι» καὶ μέγιστο γέρας τὴν ἀφίερωσι τοῦ δαδούχου τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων Νικαγόρα: «Ὁ δαδούχος τῶν ἀγιωτάτων Ἐλευσινίων Μυστηρίων/Νικαγόρας Μινουκιανοῦ Ἀθηναῖος/ἱστορήσας τὰς σύριγγας/πολλοὺς ὕστερον χρόνους μετὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐθαύμασε/καὶ χάριν ἔσχεν τοῖς θεοῖς καὶ τῷ εὐσεβοστάτῳ βασιλεῖ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῳ τῷ τοῦτο μου/παρασχόντι/ὡς ἡμῖν Πλάτων καὶ ἐνταῦθα».¹

Θὰ περάσουν πράγματι πολλὰ χρόνια μέχρι τὸ 529 μ.Χ., ὅταν ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανὸς θὰ κηρύξη ἐκτὸς νόμου τὴν φιλοσοφία καὶ θὰ κλείσῃ τὴν ἐπὶ 916 ἔτη λειτουργοῦσα Πλατωνικὴ Ἀκαδημία, ἐξορίζοντας τοὺς ἐπτὰ φιλοσόφους καθηγητὲς (Δαμάσκιο, Σιμπλίτιο, Εὐλάλιο, Πρισκιανό, Ἐρμεία, Διογένη καὶ Ἰσιδώρο) στὴν Περσία. Ὅμως ἐνῶ

ρικὸν θρόνον καὶ διὰ νὰ εἶναι ἐκ Θεοῦ ἡ δοθεῖσα ἐκδίκησις τῶν Ἑβραίων κατὰ τῶν Ἑλλήνων: «Τάδε λέγει κύριος τῶν Δυνάμεων: Ἰδοὺ (ἐγὼ) ἐναντίον σου καὶ θέλω καύσει τὰς ἀμάξας σου μέχρι καπνοῦ καὶ ἡ ρομφαία [μου] θέλει καταφάγει τοὺς σκύμνους σου καὶ θέλει ἐξολοθρεῦσει ἐκ τῆς γῆς τὸ θῆραμα σου» (Ἡσαΐας).

Ποῖος ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος; Οὗτος προήρχετο ἀπὸ οἰκογένειαν τῆς πόλεως Κάουκα τῆς Ἰσπανίας, γεννηθεὶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὸ ἔτος 346. Τὸ πρῶτον ὄνομα τοῦ πατρὸς του δὲν εἶναι ἐπίσης γνωστόν, ἀλλὰ μετωνομάσθη καὶ ἐκεῖνος Θεοδόσιος. Πάντα ταῦτα κατὰ τὴν ἱστορίαν. Τὸ γεγονὸς ὅμως τῆς ἀποκρύψεως τοῦ πραγματικοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου· τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τὸ πλεῖστον μέρος τῶν Ἑβραίων τῆς διασπορᾶς εὐρίσκετο εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Νότιον Γαλλίαν, ἀπ' ὅπου ἀργότερον προήλθαν οἱ «Σεφεραδεῖμ»· τὸ γεγονὸς ὅτι νιοθετήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου αἶτημα τῶν χριστιανῶν περὶ πλήρους καταστροφῆς τῶν ἔργων τῶν Ἑλλήνων, ναῶν, κτισμάτων, ἔργων τέχνης, ἤρξατο δὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἡ καταστροφή· τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ αἶτημα τοῦτο προήλθεν ἀπὸ τὴν Σύνοδον τῆς Καρθαγένης τῆς Ἰσπανίας, ὡς εὐγλῶττως μαρτυρεῖ μεταγενέστερον αἶτημα τῆς Συνόδου τῆς ἰδίας πόλεως, ὅπερ ὁμιλεῖ περὶ τῆς πλήρους ἐξαφανίσεως ὧσαν εἶχον ἀπομείνει ὡς λείψανα ἐκ τῶν ἔργων τέχνης τῶν Ἑλλήνων· τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ καταστροφή τῶν ἔργων τέχνης τῆς «εἰδωλολατρείας» ἐστράφη μόνον κατὰ τῶν ἔργων τῶν Ἑλλήνων καὶ οὐχὶ τῶν Ρωμαίων ἢ ἄλλων λαῶν· καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι, μολοντί ἡ ἀπό-

Κεφάλια ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ πόδια ἀπὸ τοὺς Δελφούς. Ἐκ χρυσελεφάντινα ἀγάλματα. Ὑπάρχουν ἐπίσης κατατσακισμένα ἀπὸ ἀνθρώπινα χέρια κομμάτια ἀπὸ ἑπτὰ ἄλλα ἀκρωτηριασμένα κεφάλια διαφόρων μεγεθῶν καὶ ἀπὸ χέρια καὶ πόδια μὲ σανδάλια, καθὼς καὶ ἀποκομμένες διακοσμημένες χρυσὲς πλάκες ἀπὸ φορέματα. (Μουσεῖο Δελφῶν. Δύο τρίτα τοῦ φυσικοῦ).

μέχρι τὸν 4ο αἰ. μ.Χ. ἡ Ἀθήνα (καὶ γενικότερα ἡ Ἑλλάδα) θεωροῦνται οἰκουμενικὸ πνευματικὸ ἀγαθὸ (ποὺ ὅλοι ἐπικαλοῦνται καὶ ἀκόμα περισσότεροι προσπαθοῦν νὰ προσεταιριστοῦν), στὰ χρόνια τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου λαμβάνει χώρα ἡ φρικτότερη γενοκτονία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ ἡ χειρότερη λεηλασία καὶ καταστροφή τῶν ἑλληνικῶν μνημείων τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Κατὰ τὴν τριετία 396-399 μ.Χ. ἡ Ἑλλάδα καὶ οἱ Ἕλληνες θὰ ὑποστοῦν τοὺς χειρότερους βανδαλισμούς τῆς ἱστορίας ἀπὸ τὸν Ἀλάριχο.² Τώρα πιά οἱ χριστιανοὶ βάρβαροι τοῦ Γότθου Ἀλάριχου δὲν σέβονται τὴν «εἰδωλαλατρική» κοιτίδα τοῦ Παγκοσμίου Πολιτισμοῦ καὶ μόνον «πῦρ καὶ σιδηρὸς» ἀρμόζει στοὺς ἀρχαίους ναοὺς, τὰ ἀγάλματα, τὰ κλασσικὰ κείμενα καὶ τὶς διδλοθήκες. Τώρα πιά δὲν ὑπάρχουν οἱ εὐσεβεῖς πρυσκυνητὲς τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης. Κι ἐνῶ πρὶν μερικὲς δεκαετίες (ἀρχὲς τοῦ 4ου αἰ. μ.Χ.) οἱ ἑλληνικὲς ιδέες εἶχαν φωτίσει τὴν οἰκουμένη καὶ ἀποτυπώνονταν σὲ νομίσματα καὶ ἐπιγραφές (π.χ. στὴν Ἰουδαία διαβάξουμε σὲ νόμισμα: «*Δῆμος Γαζαῶν ἱερός καὶ ἄσυλος*»)³, τώρα πιά, στὰ τέλη τοῦ 4ου αἰ. μ.Χ., ἰσχύουν τὰ ρηθέντα ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς Ἐκκλησίας Τερτυλλιανό: «*Ποία ὁμοιότης μεταξὺ ἐνὸς φιλοσόφου καὶ ἐνὸς χριστιανοῦ, μεταξὺ ἐνὸς μαθητοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνὸς μαθητοῦ τοῦ οὐρανοῦ;*»⁴ *Τί κοινὸν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Ἱερουσαλὴμ; Μεταξὺ Ἀκαδημίας καὶ Ἐκκλησίας, μεταξὺ Στοᾶς τοῦ Ζήνωνος καὶ Στοᾶς τοῦ Σολομῶντος;*»⁵

Κι ἐνῶ πρὶν τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ Ἕλληνες ἐθεωροῦντο οἱ φωτοδότες τῆς ἀνθρωπότητας, τώρα κατὰ τὸν Ἅγιο καὶ Μέγα Ἀθανάσιο ἀποτελοῦν τὸ «*μυσαρὸν γένος*» τῶν ἁθῶν, ποὺ πάντα ψεύδονται: «*Καίπερ γὰρ τὰ πάντα ψευδόμενοι Ἕλληνες, ὅμως οὐκ ἠδυνήθησαν ἀνάστασιν τῶν ἑαυτῶν εἰδώλων πλάσασθαι...*». (Μ. Ἀθανασίου, *Περὶ Ἐνανθρωπίσεως*, 50, 35-36, ΒΕΠ).

Ποιὸς θεὸς λοιπὸν θὰ προστατεύει τώρα ἐν ἔτει 396 μ.Χ. τὴν ἑλληνικὴ γῆ ἀπὸ τὴν «*χριστεπώνυμη*» λαίλαπα τῶν μαυροντυμένων ὀρδῶν τοῦ Ἀλάριχου; Θὰ ὑπάρξουν ἄραγε ξανά Μαραθῶνες καὶ Θερμοπύλες, τίθρα ποὺ ἄλλου εἶδους βάρβαροι (ἄλλοι μιλῶντας γοτθικὰ καὶ κραδαίνοντας σπαθιά καὶ ἄλλοι φορῶντας μαῦρα καὶ κραδαίνοντας σταυροὺς) ποδοπατοῦν τὸ πάνσοπο ἑλληνικὸ χῶμα, γκρεμίζουν καὶ καίνε ὅ,τι δορiscουν μπροστὰ τους καὶ σφάζουν δίχως διάκριση; «*Τοὺς μὲν ἄνδρας ἡβηδὸν ἀποσφάττοντες, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀγελῆδον συνεπαγόμενοι*»,⁶ περιγράφει τὴ συμφορὰ ποὺ βόηξε τὴν Ἑλλάδα ὁ ἱστορικὸς τῆς ἐποχῆς Ζώσιμος. Ἔτσι στὴν περιλαμπρὴ Ἀθήνα, ὅταν ἔφτασε μετὰ ἀπὸ δύο χρόνια ὁ νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος καὶ ἐπίσκοπος Κιρηναϊκῆς καὶ Πτολεμαΐδας Συ-

φαις περὶ καταστροφῆς ἐλήφθη ἐν τῇ Δύσει, εἰς τὴν μακρονήν Καρθαγένην, ἡ καταστροφή ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ δὴ εἰς τὸν χώρον τῆς προαλεξανδρινῆς, τῆς ἀλεξανδρινῆς καὶ τῆς μεταλεξανδρινῆς Ἑλλάδος, πάντα ταῦτα μαρτυροῦν λίαν εὐγλωττῶς, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ἀνῆκεν ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν εἰς λαὸν μισοῦντα τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμόν. Δὲν εἶναι ἄλλωστε τὸ μόνον γεγονός, ὅτι εἰς ἐκ καταγωγῆς μισέλλην κατέλαβε μίαν ὑψηλὴν θέσιν. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ εἰς τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, ὅποτε ὁ Ντισραέλι, ὁ Κεμάλ Ἀτατούρκ, ὁ Λένιν καὶ ὁ Χίτλερ ἦσαν Ἑβραῖοι.

Ὁ Θεοδόσιος λοιπὸν ἀνεδείχθη αὐτοκράτωρ τὸ ἔτος 379. Τὸ ἔτος 380 ἐβαπτίσθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἀχολίου. Ἡ βάπτισις ἦτο ἡ τυπικὴ ἐπισφράγισις τῆς πλύσεως ἐγκεφάλου, ἣν ἐνήργουν οἱ φανατικοὶ εἰς τοὺς προσερχομένους εἰς τὸ κίνημά των, ἣτις ἀπεσκοπεῖ εἰς τὸν διὰ τῆς ἀτέρμονος φλυαρίας ἐξαναγκασμὸν εἰς τὴν παραδοχὴν ὑπὸ τοῦ προσερχομένου ἀπάντων τῶν παραδοξολογιῶν ἃς ἐκήρυττον. Μετὰ ταῦτα ἠκολούθει ἡ δευτέρα πλύσις ἐγκεφάλου, ἣτις ἐσφραγίζετο διὰ τῆς ἐξομολογήσεως, τῆς μετανοίας καὶ τῆς κοινωνίας ἡ μεταλήψεως.

Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὑπέστη τὴν δευτέραν αὐτὴν πλύσιν ἐγκεφάλου ὑπὸ ὧν δραματικὰς συνθήκας. Οὗτος, ἀφοῦ κατέσφαξε 15.000 Ἕλληνας Θεσσαλονικεῖς, ἐπειδὴ δὲν ἀπεκήρυξαν τὴν Ἑλληνικὴν Θρησκείαν καὶ δὲν ἐφήρμοσαν τὸ διάταγμα περὶ νηπιούαπτισμοῦ τῶν τέκνων, ὅπερ ὁ Θεοδόσιος ἐξέδωκε εἰς ὑλοποίησιν σχετικῆς ἀπο-

Ἀθηνᾶ ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Φορεῖ αἰγίδα καὶ κρατοῦσε δόρυ καὶ ἀσπίδα.

Ἦταν στημένη πάνω σὲ βάση-κίονα. Ἔργο τοῦ Εὐήνορα, ἀνάθημα τοῦ Ἀγγελίτου (Μουσεῖον Ἀκροπόλεως, ἀριθ. 140. Ὑψος 0,77). Γύρω στὸ 480.

Ἀκέφαλο καὶ χωρὶς ἄκρα.

νέσιος, περιγράφει μετά λύπης ὅτι βρήκε μόνο μελίτσια καὶ μελισσοουργούς: «... αἱ δὲ Ἀθῆναι, πάλαι μὲν ἦν ἡ πόλις ἐστία σοφῶν, τὸ δὲ νῦν ἔχον σεμνύνουσιν αὐτὰς οἱ μελιττοργοί».⁷

Γιὰ πολλοὺς αἰῶνες κατόπιν ἡ ἑλληνικὴ γῆ θὰ μείνῃ σχεδὸν ἔρημη ἀπὸ κατοίκους· τὰ μεγάλα μνημεῖα κατεστραμμένα ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ τὰ τσεκούρια, τὰ ἀγάλματα ἀποκεφαλισμένα. Ποῦ εἶναι οἱ Δελφοί, τί ἀπέγινε ἡ ἐπτάπυλη Θήβα, ἡ πάνσεπτη Ἐλευσίνα, οἱ ἡρωϊκὲς Θερμοπύλεις, ἡ ὑπέρλαμπρη Ὀλυμπία, ἡ πρωτεύουσα τῶν ἀνθυπάτων Κόρινθος, ἡ ἀτείχιστη Σπάρτη; Μόνο ἡ ὀχυρωμένη Ἀθήνα (οὔτε κἀν ὁ Πειραιᾶς) γλύτωσε ἀπὸ τὸ δλοκαῦτωμα τῶν ὀρδῶν τοῦ Ἀλάρικου. Ὅποιοι ἔχει διαβάσει τίς λαμπρὲς περιγραφὲς τοῦ Πανσανίας (στὸ ἔργο του «Ἑλλάδος περιήγησις»), ὁ ὅποιος πρόλαβε νὰ δει ὄρθια τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ μέσα τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ.) θὰ αἰσθανθεῖ ἀπελπισία ταξιδευόντας σήμερα στὰ «τουριστικά» ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα τῆς Ἑλλάδας. Τί ἀπέμεινε ἀπὸ τοὺς Δελφοὺς, ποὺ σὲ ἔκταση ἦταν πολλαπλάσιοι ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν; Τί ἀπέγινε ἡ Ὀλυμπία μὲ τὰ πολλαπλὰ στάδια καὶ κτίρια, ποὺ περιγράφει στὰ «Ἡλεικά» τοῦ ὁ Πανσανίας: Ἡ ἡρωϊκὴ Σπάρτη ἢ ἡ πλούσια Κόρινθος τέλος ποῦ καὶ πῶς ἐξαφανίστηκαν ἀπὸ τὸν χάρτη;

Δὲν σεβάστηκαν οἱ «χριστιανοί» δάρβαροι τοῦ Ἀλάρικου οὔτε τὴν ἀτείχιστη πόλη τοῦ Λεωνίδα, ποὺ τὴν ξεθεμέλιωσαν ἐξανδραποδίζοντας τοὺς κατοίκους της, γιὰ νὰ μὴ μείνῃ ἡ «εἰδωλολατρικὴ» μνήμη της στὴν ἱστορία. Ποῦ εἶναι σήμερα ἡ ὑπέρλαμπρη ἀρχαία Λακεδαιμῶν ἡ γεμάτη θόλους, στοές, στάδια καὶ ἀγάλματα, ὅπως τὴν περιγράφει (δυσὸ αἰῶνες πρὶν τὸν Ἀλάρικο) ὁ Πανσανίας; Γιατί τέτοιο ἀνθελληνικὸ μῖσος ἀπὸ τοὺς χριστιανούς κατὰ τὸν 4ο αἰ. μ.Χ.; Ποιὰ συμφέροντα ἄραγε ἐξυπηρετοῦσαν δηλώνοντας τὴν Ἑλλάδα οἱ «τὰ φαῖα ἱμάτια ἔχοντες»; «... ὅτε Ἀλάρικος ἔχων τοὺς βαρβάρους διὰ τῶν (Θερμο)πυλῶν παρήλθεν, ὥσπερ διὰ σταδίου καὶ ἵπποκρότον πεδίον τρέχων. Τοιαύτας αὐτῷ τὰς πύλας ἀπέδειξε τῆς Ἑλλάδος ἣ τε τῶν φαῖα ἱμάτια ἔχοντων ἀκωλύτως προσπαρεισελθόντων ἀσέβειαν...» (Εὐναπίου, *Βίοι φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν*, L. Dindorf, *Historici Graeci Minores*, Lipsiae 1870, 205-274). Πραγματικὰ φορικτὴ αἶσα μοίρανε τὴν ἡλιόχαρη γῆ τῶν θεῶν, τῶν ἡρώων, τῶν φιλοσόφων, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν καλλιτεχνῶν, μ' ἓνα λόγο τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων. Ἀπὸ τὸ 399 μ.Χ. μέχρι καὶ τὸ 805 μ.Χ. ἡ κυρίως Ἑλλάδα (ἀπὸ τίς Θερμοπύλεις καὶ κάτω) εἶναι μιὰ χώρα-φάντασμα μὲ ἐλάχιστους κατοίκους καὶ πολλὰ, πᾶμπολλα ἐρείπια.

φάσεως τῆς λεγομένης Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, «ἐξέτισε» τὴν ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ποινὴν τῆς «μὴ κοινωνίας», διὰ νὰ ἀρθῇ δὲ ἡ ποινὴ αὕτη, υπεχρεώθη εἰς ἐξομολόγησιν καὶ δημοσίαν διακήρυξιν μετανοίας. Ἰδού εἰς ποίαν κατάπτωσιν ἦλθεν ὁ θεσμὸς τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος.

Ὁ Θεοδοσίος τῇ εἰσηγήσει τῆς ἡγεσίας τῶν χριστιανῶν συνεκάλεσε τὸ ἔτος 381 ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν Β' ἐπίσημον Σύνοδον τοῦ χριστιανικοῦ κλήρου. Ὅπως δὲ ἡ πρώτη ἐπίσημος Σύνοδος ἡ συνελθούσα ἐν Νικαίᾳ τὸ ἔτος 325 τῇ πρωτοδοιῶν καὶ θελήσει τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ὠνομάσθη «Οἰκουμενικὴ», οὕτω καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν, μολονότι εἰς αὐτὴν ἔλαβον μέρος μόνον ἑκατὸν πενήντα συνοδικοί, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐξεπροσώπει τὴν Δύσιν. Ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν πρώτην Σύνοδον ἔλαβον μέρος τριακόσιοι δέκα ὀκτὼ συνοδικοὶ ἐξ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ὅπως ὁμως ἡ πρώτη ἐκείνη Σύνοδος ἔχουσα ὡς ἀντικείμενον τὴν καταπολέμησιν τῆς αἵρέσεως τοῦ Ἀρείου ἐπροχώρησε καὶ πέραν ταύτης καὶ ἡσχολήθη καὶ μὲ σειρὰν ἄλλων θεμάτων, οὕτω καὶ ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἔχουσα ὡς ἀντικείμενον τὴν καταπολέμησιν τῆς αἵρέσεως τοῦ Μακεδονίου αὐτὴν τὴν φορὰν, ἐπροχώρησε καὶ πέραν τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ ἡσχολήθη μὲ σειρὰν ὅλην θεμάτων τῆς πολιτικῆς καὶ ἀπεφάσισε:

1) Ἐκήρυξεν ὡς ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους τὴν «Ὁρθόδοξον Πίστιν», ὡς διὰ πρώτην φορὰν ὠνομάσθη τὸ χριστιανικὸν κίνημα. 2) Ἀπεφάσισε τὸν ὑποχρεωτικὸν

Προσωπεῖο τοῦ Διονύσου ἀπὸ τὴν Ἰκαρία τῆς Ἀττικῆς, ὅπου ὑπῆρχε ἱερό τοῦ θεοῦ. Ἡ ἐξαιρετικὴ ποιότητα στὸν πλαστικὸ χειρισμὸ τῶν μαλλιῶν καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν μᾶς ἀποζημιώνει γιὰ τὸν ἄγριο ἀκρωτηριασμὸ τοῦ ἔργου (Αρχαιολογικὸ Μουσεῖο Ἀθῆνας, ἀριθ. 3072. Ὑψος 0,41). Γύρω στὸ 520.

νηπιοδαπτισμόν. 3) Ἐκήρυξε τὸν ἀμείλικτον διωγμὸν τῶν Μανιχαίων, δι' οὓς τὸ σχετικὸν διάταγμα τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου προέβλεπε τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. 4) Ἀπεφάνθη, ὅτι «ἤρρεσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τὸν ἑνδοξὸν αὐτοκράτορα», ὡς χαρακτηριστικῶς ἐγράφη, ὅπως οὐδεὶς ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι Ρωμαῖος πολίτης, ἐὰν δὲν ἡσπάζετο τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν. 5) Ἀπεφάνθη, ὅτι «ἤρρεσεν αἰτηθῆναι», ὅπως πᾶς ὅστις θὰ ἐκηρύσσειτο αἵρετικὸς, νὰ μὴ ἔχη τὸ δικαίωμα διαθέσεως τῶν περιουσιακῶν αὐτοῦ στοιχείων. 6) Κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν τοῦ Μακεδονίου.

Διὰ πάσας τὰς ἀνωτέρω ἀποφάσεις τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου ἀντίστοιχα διατάγματα. Πέραν ὅμως τῶν διαταγμάτων εἰς τὰ πλαίσια τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς μισαλλοδοξίας τῆς νέας θρησκείας, ἥτις ἐξεδηλοῦτο μὲ αὐξοῦντα ρυθμὸν, ἐξεδόθη τὸ διάταγμα τοῦ ἔτους 393. Διὰ τῶν διαταγμάτων αὐτῶν διετάχθη: 1) Ἡ παῦσις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. Ὁ θεσμὸς αὐτὸς ἦτο θεσμὸς Ἑλληνικὸς καὶ διετηρήθη ἐπὶ 1144 ἔτη ἄνευ διακοπῆς. 2) Ἀπηγορεύθησαν τὰ Ἑλενοῖνεια μυστήρια. 3) Ὑπεχρεώθη νὰ κλείσῃ τὰς πύλας τοῦ τῷ Μαντεῖϊον τῶν Δελφῶν. Καὶ 4) ἐφηρμοσθῇ τὸ «ἐς γῆν φέρειν». Τοῦτο συνίστατο εἰς τὴν κατεδάφισιν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν πλήρη καταστροφὴν διὰ παντὸς μέσον τῶν ναῶν, τῶν δημοσίων κτισμάτων καὶ παντὸς ἔργου τέχνης Ἑλληνικοῦ. Τοῦτο ἐγένετο εἰς ὑλοποίησιν ἀποφάσεως μιᾶς Συνόδου τῆς Καρθαγένους τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Καρθαγένη (Νέα Καρχηδών) ἰδρύθη τὸ ἔτος 212 π.τ.σ.Χ. καὶ ὡς ἐκ τῆς

[ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ: Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (6ος αἰ.) εἶχε ἀρχίσει ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ ἡ «κάθοδος» τῶν Σλάβων στὴν δηωμένη καὶ ὀλιγάνθρωπη –ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ἀλάρικου (4ος αἰ.)– Ἑλλάδα. Ἦταν τόση ἡ πλημμυρίδα τῶν νέων ἐπιδρομῶν τῆς σλαβικῆς φυλῆς καὶ τόση ἡ λειψανθρωπία μετὰ τὴν γενοκτονία τοῦ Ἀλάρικου στὴν Νότια Ἑλλάδα, ὥστε μέσα σ' ἓναν αἰῶνα ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ἀναγκάζεται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὶς περισσότερες θέσεις τῆς στὴν Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησο. Ὅπως λέει ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ἡ Πελοπόννησος ἦταν στὰ μέσα τοῦ 8ου αἰ. μιὰ σλαβικὴ καὶ βαρβαρικὴ χώρα: «*Ἐς (θ)λαδῶθη δὲ πᾶσα ἡ χώρα καὶ γέγονε δάρδαρος*» (Κωνσταντῖνου Πορφυρογέννητου, *Περὶ Θεμάτων* 6, 33).⁸ Μάλιστα ἦταν τόσο ἀνεξέλεγκτὴ ἡ δύναμις τῶν «*Σ(κ)λαθηνιῶν*» στὴ Νότια Ἑλλάδα, ὥστε στὰ τέλη τοῦ 8ου αἰ. οἱ Σλάβοι τῆς Πελοποννήσου μὲ ἡγέτη τὸν ἄρχοντα τῆς φυλῆς τῶν Βελεγεζίτων ἔλαβαν ἐνεργὸ μέρος σ' ἓνα πραξικόπημα ἐναντίον τῆς αὐτοκρατορίας Εἰρήνης.⁹ Ἡ κυριαρχία τῶν Σλάβων στὴν Νότια Ἑλλάδα ἄρχισε νὰ λαμβάνει τέλος μετὰ τὸ 805, ὅταν νικήθηκαν ἀπὸ τὶς βυζαντινὲς δυνάμεις στὴν Πάτρα. «*Τὸ γεγονός αὐτὸ θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς ὡς ἡ στιγμή τῆς παλινρθώσεως τῆς βυζαντινῆς κυριαρχίας στὴν Πελοπόννησο μετὰ ἀπὸ δύο καὶ πλέον αἰῶνες σλαβικῆς κυριαρχίας*».¹⁰ Ὅμως τὸ ἀποφασιστικὸ γεγονός, πὺ κυριολεκτικὰ ἔσωσε τὸν Ἑλληνισμό τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας καὶ τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τὴν ὀλοσχερῇ ἐξαφάνιση μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ τοῦ Ἀλάρικου (396-399) καὶ τοὺς ἐποικισμοὺς τῶν Σλάβων (6ος-7ος αἰ.), ἦταν ἡ διαταγὴ τοῦ αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρου τοῦ Α' (802-811) νὰ μεταφερθοῦν Ἕλληνες στρατιῶτες ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία στὰ ἐδάφη τῶν Σ(κ)λαθηνιῶν στὴν Νότια Ἑλλάδα. Ἐτοίμοι Ἕλληνικοὶ αἵμα ἀναζωογόνησε τὸν θρῃσκόμενο σὲ «κῶμα» ἐν μέσω Σλάβων Ἑλληνισμό τῆς κυρίως Ἑλλάδας (βλ. Α. Vasiliev, *Slavjane v Grecii*) διαψεύδοντας τοὺς εὐσεβεῖς πόθους τοῦ «γνωστοῦ» μας Φαλμεράιερ).¹¹]

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Μετὰ τὴν νίκη τοῦ Μ. Κωνσταντῖνου στὴ Μουλδία γέφυρα στὶς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 312 μ.Χ. κατὰ τοῦ Μαξεντίου καὶ τὸν «ἐκχριστιανισμό» του λίγο πρὶν πεθάνει (στὶς 29 Μαΐου 337 μ.Χ.) ἐγκαινιάζεται ἡ ἀρχὴ τοῦ τέλους γιὰ τὸν ἀρχαῖο (ἐλληνικὸ) πολιτισμὸ καὶ τὸ λυκανγὲς τοῦ χριστιανικοῦ Μεσαίωνα. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, ὅσο ζοῦσε, ἀκολούθησε στὸν θρησκευτικὸ τομέα μᾶλλον ἀνεξίθρησκη καὶ ἐν πολλοῖς συγκρητιστικὴ

τοποθεσίας ὅπου ἐκτίσθη, τοῦ κλειστοῦ λιμένος αὐτῆς καὶ τῆς ὀχυρώσεώς της δὲν ἦτο εὐκόλως λεία εἰς τοὺς ἐπιδρομεῖς, διὸ καὶ κατέστη ἀξιοζήλευτον ἐμπορικὸν κέντρον. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κατοίκων τῆς ἦσαν Ἑβραῖοι τῆς διασπορᾶς, οἱ ὅποιοι ἀσφαλῶς ἔγιναν χριστιανοί. Ὡς εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας, ὁ χριστιανισμὸς κατὰ τὰ πρῶτα στάδια αὐτοῦ ἐδράσθη εἰς τοὺς Ἑβραίους τῆς διασπορᾶς. Ἡ Κερθαγὴν λοιπὸν ὑπῆρξε τὸ μεγαλύτερον καθοδηγητικὸν κέντρον τῶν χριστιανῶν μέχρι τὸν 5ον αἰῶνα. Οὕτω πολλαὶ σύνοδοι ἔλαβον χώραν ἐν Κερθαγῇ, αἱ ὁποῖαι, μολοντοὶ ἦσαν τοπικαὶ σύνοδοι, ἔτυχον πανχριστιανικῆς ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων, οὓς διὰ τῶν ἀποφάσεων των ἐθέσπισαν. Ἐθεσπίσθησαν δὲ πλεῖστοι ὅσοι κανόνες, ὅτινες ἐκωδικοποιήθησαν εἰς ἐνιαῖον κείμενον ὑπὸ μιᾶς συνόδου, ἥτις ἔλαβε χώραν τὸ ἔτος 419 καὶ ἦτις κατέστη ὀνομαστή.

Ἐκατὸν τριάκοντα δύο κανόνες ἐκ τῆς κωδικοποιήσεως ἐκείνης περιέχονται εἰς τὴν συλλογὴν τῶν *Ράλλη-Ποτλῆ*, τόμος Γ', σελ. 287-628. Δύο ἐκ τῶν κανόνων αὐτῶν, ὁ *Κανὼν ΝΗ'* καὶ ὁ *Κανὼν ΠΔ'*, ἀναφέρονται εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἔργων τῶν Ἑλλήνων. Ἀμφότεροι οἱ κανόνες αὐτοὶ ἀποτελοῦν συνέχειαν τοῦ «ἐς γῆν φέρειν», διότι ζητοῦν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα νὰ διατάξῃ, ὅπως τὰ τυχόν ἀπομεινάντα λείψανα ἐκ τῆς φοδεργᾶς καταστροφῆς, ἥτις ἐπῆλθε μὲ τὴν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Α' ἑναρξιν τοῦ «ἐς γῆν φέρειν», ἐξαφανισθῶσι καὶ αὐτὰ εἰς τρόπον, ὥστε καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν νὰ μὴ ὑπάρχῃ πλέον. Ἰδοὺ ὁ κανὼν *ΝΔ'* (*Ράλλη-Ποτλῆ*, «*Σύνταγμα Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων*», Τό-

πολιτική. Προσπαθοῦσε νὰ συμβιδάσει τὰ δύο μεγάλα «κόμματα» τῆς ἐποχῆς: τοὺς Μιθραϊστῆς, ποὺ εἶχαν δύναμη κυρίως στὴν Δύση καὶ τοὺς Χριστιανούς, ποὺ εἶχαν μεγάλη ἐμβέλεια στὶς ἀνατολικές ἐπαρχίες –ὅπου ἐκεῖ σιγά-σιγά μετατοπιζόταν τὸ κέντρο τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ Κωνσταντῖνος διείδε, ὅτι τὸ μέλλον τοῦ Imperium Romanum ἀνῆκε στὴν Ἀνατολή, γι' αὐτὸ ὄχι μόνον στήριξε τοὺς πολυπληθεῖς ἐκεῖ χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ μετέφερε τὴν πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας στὸ Βυζάντιο. Στὰ ἐγκαίνια τῆς «Νέας Ρώμης» (Κωνσταντινούπολης) τὴν 11η Μαΐου 330 μ.Χ. τίθενται τὰ θεμέλια τῆς Βυζαντινῆς ἱστορικῆς περιόδου. Ἐνῶ ὁμως ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τηροῦσε τὰ προσχήματα στὴν διαμάχη μεταξὺ «ἐθνικῶν» καὶ χριστιανῶν, ὁ γυιὸς του καὶ διάδοχος Κωνσταντῖνος ὁ Β' θὰ ἐκδηλωθῇ ὡς φανατικὸς ὑποστηρικτὴς τῆς χριστιανικῆς μερίδας καὶ μάλιστα τῆς Ἀρειανικῆς ἔκφασής της. (Λέγεται, ὅτι τὴν προτίμησέ του αὐτὴ πρὸς τοὺς χριστιανούς Ἀρειανούς τὴν εἶχεν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Β' ὡς ἐνδειξὴ εὐγνώμοσύνης στὸν ἐπίσκοπο Μούρσης Οὐρσάκιο, ὁ ὁποῖος «προφήτευσε» τὴν νίκη του τὸ 351 στὴ μάχη γιὰ τὸν θρόνο μὲ τὸν ἀνταπαιτητὴ «ἐθνικὸ-μιθραϊστὴ» Μαγνέντιο).¹²

Ἔτσι ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ Β' (337-361 μ.Χ.) ἀρχίζει ὁ διωγμὸς τῶν «ἐθνικῶν» (ποὺ ἐκαλοῦντο «Ἕλληνες» λόγω τῆς ἐλληνικῆς τους παιδείας κυρίως) ἀπὸ τὴν ἐκχριστιανισμένη Ρωμαϊκὴ ἐξουσία (βλ. Κ. Παπαρηγόπουλου, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*, 8ο διδλίο, κεφ. Γ', «Δεινὸς τῶν ἐθνικῶν διωγμὸς», ἐκδ. «Γαλαξία», Ἀθῆναι 1969). «... Διωγμὸς γέγονε τῶν Ἑλλήνων μέγας...», ἱστορεῖ ὁ Σῦρος Ἰωάννης Μαλάλας (= ἐκ τοῦ σημιτικοῦ melet = ρήτωρ) στὴν «Χρονογραφία» του (ἐκδ. Bonn 1831, L. Dindorf, σελ. 449) περιγράφοντας τὰ συμβάντα μεταξὺ 4ου-6ου αἰ. μ.Χ.

Ξεχνώντας τὸ ἀνεξίθρησκο edictum τῶν Μεδιολάνων τοῦ 313 ἡ Ρωμαϊκὴ ἐξουσία ὑπὸ τὴν ψυχολογικὴ καὶ κυρίως πολιτικὴ πίεση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας ἀρχίζει μὴ ἄγρια ἐπέλαση στὶς ἀνατολικές κυρίως ἐπαρχίες καὶ στὴν Αἴγυπτο κατὰ παντὸς ἐλληνικοῦ ἔργου τέχνης. Ἀντικείμενο τῶν βανδαλισμῶν τοῦ φανατισμένου «χριστεπώννυμου» πλήθους ἀποτελοῦν τὰ ἱερά, οἱ ναοί, τὰ θεάτρα καὶ τὰ γυμναστήρια. Προπάντων ὁμως ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία μισεῖ τὰ ἀγάλματα, στὰ ὁποῖα, ὅπως κηρύττει, «κατοικοῦν δαιμόνια»! Τὰ ἀγριεμένα καὶ ἀπαίδευτα πλήθη ἐξωθούμενα ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς καὶ καλυπτόμενα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἡγεσίαν τῆς Κωνσταντινούπολης (ποὺ ἔχει ἐπενδύσει τὸ πολιτικὸ της μέλλον στὸ Χριστιανισμὸ) προβαίνουν σὲ ἀπίστευτους βανδαλισμοὺς –ἀκόμα κι ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Μ. Κωνσταντίνου: «... ἅμα δὲ προστάγματι τὰ τῆς ἀπάτης μηχανήματα εἰς ἔδαφος

μοῖς Γ, σελ. 511):

«Κανὼν ΠΔ' (Β')

Περὶ τοῦ, τὰ λείψανα τῶν εἰδώλων ἐκριζωθῆναι.

Ὅμοιως ἤρεσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλολατρείας, μὴ μόνον τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν οἰοισδήποτε τόποις, ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις, παντὶ τρόπῳ ἐξαλειφθῶσι.

Οὐ μόνον τὰ τῶν εἰδώλων ξοάνα δεῖ συντριβεσθαι τε καὶ ἐξαλείφεσθαι, καὶ τοὺς ὁμοιοὺς αὐτῶν καταστρέφεσθαι, ἀλλὰ καὶ εἴ τι λείψανον τῆς εἰδωλολατρείας ὑπελείφθῃ, ἢ ἐν τόποις, ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις, (τί γάρ, ὅτι τινὰ τούτων ἐτίμων οἱ Ἕλληνες, ἢ ἐμαντεύοντο ἐν αὐτοῖς, καὶ τῆς πλάνης ἀπελαθείσης, ἢ ὁ τρίπους, ἢ τὸ μαντεῖον ἐναπέμεινεν;) ἀφανιζέσθω καὶ τοῦτο, ὡς μηδὲ μνήμην αὐτῶ ὑπείναι».

Αἱ τελευταῖαι λέξεις τοῦ κανόνος τούτου ἐμμέσως μὲν πλὴν ὁμως εὐγλώττως σκοπεῖουν πλεόν αὐτοὺς τούτους τοὺς Ἕλληνας. Ὁ κανὼν ἀναφέρεται εἰς τὴν «μνήμην» καὶ ἀπαιτεῖ «οὐ μόνον τῶν εἰδώλων» ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τὴν ἐξάλειψιν. Διὰ νὰ ἐξαλειφθῇ ὁμως ἡ μνήμη, ἀπαιτεῖται ὅπως ἀφανισθῶσι ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς οἱ ἄνθρωποι ἐν οἷς αὕτη ἐνδημεῖ καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ (τὸ λέγει ρητῶς ὁ κανὼν) εἶναι οἱ Ἕλληνες. Ἡ γενοκτονία τῶν Ἑλλήνων, ἣτις εἶχεν ἤδη ἀρχίσαι ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν 15.000 Θεσσαλονικέων ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον, ἀποτελεῖ πλεόν τὸν βασικὸν στόχον τοῦ

ἄνωθεν ἀφ' ὕψους κατεργάζεται, ἐλύετό τε καὶ καθρεῖτο αὐτοῖς ξοάνοις καὶ δαίμοσι τὰ τῆς πλάνης οἰκοδομήματα» (Εὐσεβίου Καισαρείας, *Εἰς τὸν θῖον Κωνσταντίνου Βασιλέως*, Γ' XXVI, 26, ΒΕΠ, τ. 24, σ. 156).

Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία τῆς Νέας Ρώμης στηρίζεται στοὺς πολυπληθεῖς χριστιανούς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ πρέπει νὰ φροντίσῃ νὰ στερεώσῃ τὸ μέλλον τῆς ὑπακούοντος στὰ κελεύσματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας, ποὺ μισεῖ ὡς «εἰδωλολατρικόν» ὅτιδήποτε ἐλλήνιζε (βλ. Μ. Ἀθανασίου, *Λόγος Κατὰ Ἑλλήνων*, καὶ *Περὶ Ἐνανθρωπίσεως*, Β.Ε.Π., τ. 30). Ἔτσι τὸ 341 μ.Χ. ἐκδίδεται γιὰ πρώτη φορὰ νόμος, ποὺ ἀπαγορεύει τίς θυσίες στοὺς ναοὺς¹³ –ἐπὶ βασιλείας Κωνσταντίου τοῦ Β'. Εἶναι τὸ πρῶτο κτύπημα κατὰ τῆς θρησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς ἐλευθερίας τῶν «Ἑλληνιστῶν», ποὺ προμηνύει τὸ δυσώπιο μεσαιωνικὸ μέλλον τῆς πρωτοβυζαντινῆς περιόδου, ποὺ χαρακτηρίζεται κατὰ δάσιν ἀπὸ τὸ πολιτιστικὸ ἔγκλημα κατὰ τῶν ἐλληνικῶν ἔργων τέχνης, μνημείων καὶ συγγραμμάτων. Οἱ ὄχλοι μὲ τὸ χαμηλὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο, ἡ μισαλλοδοξία τῶν μοναχῶν καὶ ὁ εὐρύς ἀναλφαθητισμὸς τῶν χριστιανικῶν μαζῶν ἀποτελοῦν τὸ γόνιμο ἔδαφος, γιὰ νὰ φυτρώσουν οἱ προκαταλήψεις καὶ οἱ προλήψεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων. Ὁ Μ. Βασίλειος, γιὰ παράδειγμα, διακηρύσσει, ὅτι στὰ ἀγάλματα ἐνοικοῦν... δαίμονες: «... παρὰ τοῖς ἔθνεσιν εἰδῶλα προσκυνούμενα, τούτοις ἐκ τοῦ ἀφανοῦς δαίμονες τινες... παρακαθεζονται» (Μ. Βασιλείου, *Ἐρμηνεία εἰς τὸν Ἡσαΐαν*, 236). Ὁμοία ὑποστηρίζουν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καθὼς καὶ ὁ Μ. Ἀθανάσιος: «ἐκ σωρῶν καὶ ἐκ λειψάνων καὶ εἰκότων πολλάκις δαίμονες ἀπελύνονται» (Μ. Ἀθανασίου, *Πρὸς Ἀντίοχον ἄρχοντα*, ΒΕΠ, τ. 35, ΙΙΙ, σ. 25). Ἦταν ἐπόμενο λοιπὸν οἱ χριστιανικοὶ ὄχλοι μ' ἐπικεφαλῆς τοὺς μοναχοὺς νὰ ἐπελάσουν κατὰ τῶν «δαμονικῶν» ἐλληνικῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν ἀτυχῶν ὑπερασπιστῶν τους. Εἰδικὰ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναδείχθηκε σὲ μέγα διώκτη τῶν ἀγαλμάτων καὶ ξεθεμέλιωσε ὅτι ἐλλήνιζε στὴν ἐπαρχία τῆς Συρίας: «τοὺς μὲν οὖν ὑπολειφθέντας τῶν δαιμόνων σηκοὺς τοῦτον τὸν τρόπον ἐκ δάθρων ἀνέσπασεν» (Θεοδώρητος Κύρου, *Ἐκκλησι. Ἱστορία* V, 29). Τὸ 401 μάλιστα ὡς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως διέταξε τὴν καταστροφὴ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος στὴν Ἐφεσο –ἐνὸς ἀπὸ τὰ ἐπτὰ θαῦματα τοῦ Ἀρχαίου Κόσμου (Θεοδώρητος, *Ἐκκλησι. Ἱστορία*, P.G. Migne, τ. 83).

Ἔτσι στὴν Ἑλληνορωμαϊκὴ Οἰκουμένη τοῦ ὁρθοῦ λόγου καὶ τοῦ μονισμοῦ ἀνατέλλει ὁ Ἰουδαιοχριστιανικὸς διῆσιμος (Γιαχβέ-Σατάν), ὅπου ὡς «δαμονικόν» πνεῦμα περιγράφεται τὸ κλασσικὸ ἐλληνικὸ παρελθὸν τῶν ἱερῶν, τῶν γυμνασίων, τῶν θεάτρων, τῶν ἀγαλ-

Ἰουδαιοχριστιανικοῦ μισελληνισμοῦ. Τί ἔχουν νὰ εἶπουν ἄραγε οἱ Ἕλληνες τῆς Κορίνθου, τῆς Ὀλυμπίας, τῆς Βεροίας, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Σπάρτης, τῶν Μεγάρων, τῶν Θηβῶν καὶ τόσων ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων, οἵτινες ἔδειξαν ἀπέραντον ἀνεκτικότητα, καλοκάγαθιαν καὶ φιλικὴν διάθεσιν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ἐκ τῆς ἐρήμου καὶ χάρις εἰς τὸ μέγα κράτος τῆς Ρώμης ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ εὐημέρησαν ἐν αὐταῖς; Ἀλλ' ἰδοὺ νῦν ὅποιοι παρουσιάζονται. Ἐντὸς τῶν ἐκρύπτετο ἐπιμελῶς ὁ ἀδυσώπητος φθόνος, ὅστις νῦν ἐκδηλοῦται ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ σκοτεινῇ μισανθρωπίᾳ.

Ἀσφαλῶς διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίθεσιν, ἀνεδίφησαν τὰς δέλτους τῆς Βίβλου. Ὑπάρχουν ἐκεῖ καὶ προτροπαὶ καὶ ἐξορκισμοὶ καὶ κατάρα κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ δειγμάτια ταῦτα τοῦ μισελληνισμοῦ ἀσφαλῶς οἱ Συνδικαῖοι τῆς «Ἱερᾶς» Συνόδου τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνελθούσης εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅταν λαβόντες τὸν κάλαμον, ἵνα γράψωσι γράμμασιν ἐλληνικοῖς τὸν ΠΔ' Κανόνα, προέβησαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν γραφὴν τοῦ τίτλου τοῦ κανόνος: «Ὁμοίως ἤρρεσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλολατρείας (...) παντὶ τρόπῳ ἐξαλειφθῶσι».

Πᾶνος Τσίνας

μάτων, μὰ προπαντός τῆς φιλοσοφίας: «... ἔνιοι γάρ αὐτῶν οὐ σφόδρα ἐπίστευον ἀνάστασιν εἶναι σωμάτων, τὰ τῆς Ἑλληνικῆς μωρίας ἔτι νοσοῦντες. Καὶ γὰρ ἅπαντα ταῦτα ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν φιλοσοφίαν τὴν ἔξωθεν ἀνοίας ἐτίκτετο, καὶ αὕτη ἦν τῶν κακῶν ἡ μήτηρ...» (Ἰω. Χρυσόστομος, *Ὀμιλ. Α' εἰς Α' πρὸς Κορινθίους*, ΕΠΕ, τ. 18, σ. 16). [Μετάφραση: Κάποιοι ἀπὸ αὐτοὺς δὲν πίστευαν πολὺ, ὅτι ὑπάρχει ἀνάσταση σωμάτων, διότι ἔπασχαν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ τρέλλα. Κι ὅλα αὐτὰ προέρχονταν ἀπὸ τὴν ἀνοησία τῆς φιλοσοφίας τῶν ἐθνικῶν, καὶ αὕτη εἶναι ἡ μήτέρα τῶν κακῶν]. Στὴ μισαλλοδοξία καὶ τὸν δογματισμὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας ὁρῆκε τὸν πιὸ σπουδαῖο σύμμαχο ἡ ἐξουσία τοῦ ἐκχριστιανισμένου Ρωμαϊκοῦ Κράτους γιὰ καθαρὰ πολιτικούς λόγους. Βέβαια ἀπὸ πολλοὺς μετέπειτα ἱστορικούς οἱ βανδαλισμοὶ καὶ οἱ πολιτιστικοὶ διωγμοὶ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ (ποὺ οὐμάδεψαν τὸν 4ο, 5ο καὶ 6ο μ.Χ. αἰῶνα) δικαιολογοῦνται ὡς ἀναμενόμενο κτύπημα ἀντεκδίκησης τῶν χριστιανῶν κατὰ τῆς «εἰδωλολατρίας». Ὅμως, ὅσο κι ἂν δικαιολογήσουμε τίς ἐκ θάθρων καταστροφές τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτεμίδας στὴν Ἐφεσο τὸ 401 ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Χρυσόστομο ἢ τοῦ Σεράπειου τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ 391 ἀπὸ τὸν πατριάρχη Θεόφιλο (ὅλα ἀθάνατα ἔργα τέχνης), πῶς μπορούμε νὰ δικαιολογήσουμε τίς καταστροφές θεάτρων, γυμνασίων καὶ βιβλιοθηκῶν; Πῶς νὰ δικαιολογήσουμε τὸ ἐγκλημα κατὰ τοῦ Πολιτισμοῦ ποὺ διέπραξε ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, ὅταν τὸ 391 ἐπικεφαλῆς μοναχῶν καὶ στρατοῦ ἰσοπέδωσε τὸ Μουσεῖο καὶ πυρπόλησε τὴν Ἀλεξανδρινὴ Βιβλιοθήκη τῶν 700.000 τόμων; (βλ. Σωζομενοῦ, *Ἐκκλησ. Ἱστορία*, VII). Πῶς νὰ δικαιολογήσουμε ἱστορικά τὴν κατάργηση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων τὸ 394 ἀπὸ τὸν Μ. Θεοδόσιο ἢ τὴν ἐκτὸς νόμου κήρυξη τῆς φιλοσοφίας καὶ τὸ κλείσιμο τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας τὸ 529 ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανό; Ποιᾶς ἐπιείκειας θὰ τύχει ἡ οἰκτρὴ κατακρεούργηση ἀπὸ τὸν φανατισμένο χριστιανικὸ ὄχλο τῆς νεοπλατωνικῆς φιλοσόφου Ὑπατίας, ποὺ διέταξε ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κύριλλος τὸ 415; (βλ. Σωκράτους, *Ἐκκλησ. Ἱστορία*, P.G. Migne τ. 67).

Πῶς πορεῖ νὰ ἐρμηνευθεῖ ἡ κατάργηση τῶν «Ἐλευθερίων» –δηλ. τῶν ἑορτασμῶν γιὰ τίς ἐπετείες τῶν Μηδικῶν Πολέμων (Μαραθῶνας, Σαλαμίνα, Πλαταιές); Ἄν πραγματικὰ στόχος τῶν χριστιανῶν ἦταν μόνον τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ ἡ «εἰδωλολατρία», τότε ἀντικείμενο τῆς λεηλασίας θὰ ἦταν μόνον οἱ ναοὶ καὶ τὰ ἱερά· ὄχι οἱ βιβλιοθήκες, τὰ γυμνάσια, οἱ φιλοσοφικὲς σχολές, τὰ μουσεῖα, τὰ θεάτρα κι οἱ ἀνδριάντες προσωποποιήτων, ὅπως τοῦ Ἀλκιβιάδη (βλ. Λιβανίου, *Ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν*, 21). Φαίνεται ὁμως, ὅτι τὴν μῆνιν τῶν χριστιανῶν συγκέντρωνε ὅλος ὁ ἀρχαιοελληνικὸς πολιτισμός, γιατί τὸ Χριστιανικὸ Δόγμα μπορούσε νὰ ἐπιδιώσει πολιτικὰ ὡς «κρατικὴ θρησκεία» μόνον, ἂν ἐσθηναν ἡ Ἐπιστήμη (ποὺ ἐρευνᾷ διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου), ἡ Δημοκρατία τῶν θεάτρων (ποὺ σατιρίζει τὴν ἐξουσία) καὶ κυρίως ἡ Φιλοσοφία (ποὺ «ἀπορεῖ» ἀνευ δρίων). Μ' ἓνα λόγο ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία ἀντελήφθη ἀπὸ νωρὶς, ὅτι ὁ κύριος ἐχθρὸς τῆς ἦταν ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.¹⁴ Γι' αὐτὸ μόλις ἔλαβε χώρα ὁ προσεταιρισμὸς τῆς ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴ ἐξουσία (380 μ.Χ.), ἄρχισε μὲ κρατικὴ πιὰ ἀρωγὴ τὸ «θεάρεστο» ἔργο τῆς: τὴν ἐξάλειψη ἀπὸ προσώπου γῆς ὅτιδήποτε ἑλληνικοῦ (βλ. Κ. Σιμόπουλου, *Ἡ Λεηλασία καὶ Καταστροφὴ τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχαιοτήτων*, Ἀθῆναι 1993). Ἀπόδειξη γιὰ τὰ παραπάνω εἶναι, ὅτι, παρ' ὅλο ποὺ καὶ οἱ Ρωμαῖοι (ἢ οἱ Αἰγύπτιοι) ἦσαν «εἰδωλολάτρες» καὶ αὐτοί, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία στρεφόταν μόνον κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐχθρὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἦταν ἡ Ρωμαϊκὴ ἢ ἡ Αἰγυπτιακὴ «εἰδωλολατρία» ἀλλὰ ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία (Φιλοσοφία, Τέχνη, Ἐπιστήμη κ.λπ.), καὶ ὁ ἀγώνας κατὰ τῶν «εἰδωλῶν» ὑπῆρξε ἡ εὐσχημὴ πρόφασις. Π.χ. ὁ φανατικὸτατος διώκτης καὶ καταστροφὴς τῶν ἑλληνικῶν μνημείων πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος δὲν δίστασε νὰ χειροτονήσῃ ἐπίσκοπο τῆς Κυρηναϊκῆς Πτολεμαίδας τὸν νεοπλατωνικὸ φιλόσοφο μαθητὴ τῆς Ὑπατίας Συνέσιο, παρ' ὅλο ποὺ αὐτὸς δὲν ἀποκήρυξε τίς νεοπλατωνικὲς ιδέες του καὶ δὲν «ἐχώρισε» τὴν Ἑλληνίδα σύζυγό του· ἀπόδειξη ἀτράνταχτη τῶν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων τῆς ἐπιβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴ ἐξουσία (βλ. N. Terzaghi, *Synesis Cyrenensis Opuscula*).

Πάντως ἡ θεωρητικὴ δόση τοῦ ἀνθελληνισμοῦ τῆς τότε ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας στηρίζεται στοὺς μεγάλους Πατέρες τοῦ 4ου αἰ.: «Πότε ὅλως τῶν Ἑλλήνων ἡ σοφία μεμώρεται, εἰ μὴ ὅτε ἡ ἀληθὴς τοῦ Θεοῦ σοφία ἐπὶ γῆς ἐαυτὴν ἐφάνερωσε;» (Μ. Ἀθανασίου, *Περὶ Ἐνανθρωπίσεως*, 46, 17-19). [Βλέπε ἐπίσης: Ἰωάννου Χρυσόστομου, *Ὀμιλία Πρὸς Ρωμαίους*, Κλήμεντος, *Προτρεπτικός*, Μ. Ἀθανασίου, *Κατὰ Ἑλλήνων*, Ὠριγένους, *Κατὰ Κέλσου* κ.λπ.]

Ἡ χριστιανικὴ «νομενκλατούρα» ἐνοχλεῖτο ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν (νεο) πλατωνικὴ φιλοσοφία τῆς ἀνοχῆς καὶ τοῦ μέτρου, καὶ σ' ὅλα τὰ συγγράμματα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων εἶναι ὁρατὸ τὸ σύμπλεγμα μειονεξίας τῶν χριστιανῶν ἐνώπιον τοῦ Πλάτωνος: «... Πλάτωνα ἐξέβαλεν οὐχὶ δι' ἑτέρου φιλοσόφου σοφωτέρου ἀλλὰ διὰ ἀλιεύς ἀμαθοῦς», διακηρύσσει ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος («Ὁμιλία Δ' εἰς Α' Κορ. 2,21) καὶ διερωτᾶται: «Τίς οὖν ἡμῶν σοφώτερος, τῶν, οὐ τὴν Πλάτωνος, ἐχόντων σοφίαν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Χριστόν;» (Ὁμιλ. Ε' εἰς Α' Κορ. 3,1). Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ σκέψη ἐκήρυττε τὴν σχετικότητα κάθε ἀνθρώπινης γνώσης. Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι δίδασκαν «ἀλαθῆτως»: «ἔδοξε ἡμῖν καὶ τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι». Γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἡ ἀλήθεια δὲ ἦταν στατικὴ ἀλλὰ συλλογικὴ κατὰ κτησὶν χωρὶς τέλος. Ὁ Χριστιανισμὸς ὅμως ἦταν ἡ ἀπολυτοποίηση τοῦ σχετικοῦ, δηλ. ἡ «ὑβρις παρ' Ἕλλησιν». Γι' αὐτὸ ἦταν ὁρὸς ἐπιδίωξης γιὰ τὸν Χριστιανισμὸ ὁ θάνατος τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας. Καὶ ἐνῶ ἡ φιλοσοφία ἐθεράπευε «ἀπορίες», ἡ θρησκεία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀπαγόρευε τίς ἐρωτήσεις καὶ δολοφονοῦσε τὸν Ἀρειο (βλ. Κ. Παπαρηγόπουλο, Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους, βιβλ. 8ο σελ. 215 ἐκδ. «ΚΑΚΤΟΣ»).

Τὸ δόγμα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου δὲν θὰ μπορούσε νὰ στεριώσει σ' ἓνα ἀνεξίτητο περικυβέλλον, ὅπου ἡ ἰσχυρία θὰ κυριαρχοῦσε, ἡ κωμωδία θὰ σατίριζε, ὁ ὀλυμπισμὸς θὰ συκινοῦσε, τὸ θέατρο θὰ δίδασκε, ἡ γλυπτικὴ θὰ ἐνέπνεε, τὸ ἀρχαῖο «μεδίαμα» θὰ ἐδιώχνε τὸν «φόδο» τοῦ ἱερατείου (στὶς χριστιανικὲς ἀγιογραφίες οἱ ἅγιοι δὲν γελοῦν ποτέ) καὶ ἡ δημοκρατία, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἐπιστήμη θὰ ἀμφισβητοῦσαν καὶ θὰ ὑπερέβαιναν τὰ δεδομένα τῶν παραδόσεων.¹⁵ Γιὰ ὅλα αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσση κανέναν ἐρευνητὴ τὸ πάθος τῶν χριστιανῶν κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. (Ἄς σημειωθεῖ, ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν χριστιανῶν στὴν Ἀνατολὴ ἦταν ἑλληνικῆς καταγωγῆς καὶ μιλοῦσαν ἑλληνικά. Αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ βασικὴ αἰτία γιὰ τὸ ὅτι δὲν χάθηκε τότε ὀριστικὰ ὁ ἑλληνισμὸς καὶ τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα). Ἡ ἀπαγόρευση τῆς ἐρευνας ὅμως ἐπιφέρει καὶ τὸ σταμάτημα τῆς προόδου. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι ὁ Μεσαίωνας ἔχει κοινὰ γενέθλια μὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ δῆθεν φιλελεύθερο «ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς» ἀφορᾷ μόνον τὰς (θεοπνεύστους!) Γραφάς, γιατί ὅλα τ' ἄλλα ἀντίθετα βιβλία ἀπαγορεύονται καὶ μοῖρα τους εἶναι ἡ πυρά. Πόσα ἀρχαῖα συγγράμματα καταστράφηκαν, γιατί «διαφωνοῦσαν» μὲ τὴν Ἀγία Γραφή. Καὶ στὸν Index τῶν ἀπαγορευμένων βιβλίων δὲν δρίσκονται μόνον «αἰρετικά» βιβλία (ὅπως ἡ «Θάλεια» τοῦ Ἀρειοῦ) ἀλλὰ προπάντων ἀρχαιοελληνικά ἐπιστημονικά συγγράμματα, ὅπως ἡ «Ἀρμονία τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν» τοῦ Φιλόλαου, ποὺ δίδασκε τὸν ἡλιοκεντρισμὸ ἢ ἡ «Ποιητικὴ Β' – Περὶ Κωμωδίας» τοῦ Ἀριστοτέλους, ποὺ ἀποκαλύπτει τὸ ρόλο τῆς σάτιρας στὴν ἐπαλήθευση τῆς ἀξίας μιᾶς ἰδεολογίας.¹⁶ Γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ δόγμα, πρέπει νὰ ἐπιδηληθῇ «μὴ ἀλήθεια γιὰ ὅλους»: ἡ ὑπαρξὴ καὶ ἄλλων ἀληθειῶν εἶναι ἐπικίνδυνη γιὰ τὸ δόγμα. Γι' αὐτὸ οἱ διαφωνοῦντες ἢ πείθονται ἢ καίγονται στὴν Ἱερά Ἐξέταση καὶ τὴν Κόλαση. Στὸ δρόμο τῆς ἀλήθειας ἡ κινητήρια δύναμις εἶναι ἡ ἀμφισβήτηση, ἡ κριτικὴ, ἡ ἐρευνα, ἡ ἐλευθερία καὶ μοναδικὸ ὄχημα ὁ ὀρθὸς λόγος.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ προκαλεῖ δυσάρεστη ἐκπληξὴ εἶναι, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ Πατέρες (τὰ μεγάλα ὀνόματα τῆς Θεολογίας, ὅπως ὁ Μ. Ἀθανάσιος ἢ ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος κ.λπ.), παρ' ὅλο ποὺ μιλοῦν ἑλληνικά καὶ ἔχουν (οἱ περισσότεροι) ἑλληνικὴ καταγωγὴ, ὅμως δὲν ἔχουν ἑλληνικὴ συνείδηση: θεωροῦν ξένους τοὺς Ἕλληνες, «ἀλλόφυλους» καὶ «δαίμονικούς». Ἀπαρνοῦνται τὴν (ἐνιαία) ἑλληνικὴ καταγωγὴ τους: αὐτοαποκαλοῦνται μὲ περηφάνεια «ὁ καινὸς (= νέος) Ἰσραὴλ» ἀπαλείφοντας μὲ μιὰ μονοκονδυλιά ὁλόκληρη τὴν Ἑλληνικὴ Πολιτιστικὴ Παράδοση. Οἱ χριστιανοὶ ἔχουν μᾶλλον συνείδηση Ρωμαίων καὶ ὄχι Ἑλλήνων – κι ἂν τυχαίνει νὰ μιλοῦν ἑλληνικά, αὐτὸ τὸ θεωροῦν καθαρὴ σύμπτωση. «Ὁ δικὸς τους ὁ Πρωταγόρας» («... Πρωταγόρας παρ' αὐτοῖς...»), λέει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος! «Ὁ Πλάτωνας, ὁ Σωκράτης, ὁ Λεωνίδας εἶναι δικοὶ ΤΟΥΣ πρόγονοι», λένε οἱ Χριστιανοὶ Πατέρες, κι ὄχι «δικοὶ μας» (τῶν Χριστιανῶν)! Λένε ἀκόμη, ὅτι «οἱ Ἕλληνες ἀπαιτοῦσιν ἡμᾶς ῥητορείαν λόγων καὶ δεινότητα σοφισμάτων...» (Ἰωάννου Χρυσόστομο, Ὁμιλία Δ' εἰς Α' πρὸς Κορινθίους, 3,10). Ἔτσι ἐπλίζουν μὲ τὸν θρίαμβο τοῦ χριστιανισμοῦ νὰ ἐξαλειφθοῦν ἀπὸ προσώπου γῆς οἱ Ἕλληνες καὶ νὰ ὑπάρχουν μόνο Ρωμαῖοι-Χριστιανοὶ ποὺ (συμπτωματικά!) θὰ μιλοῦν Ἑλληνικά. Πρόκειται γιὰ τὸν «καινὸ Ἰσραὴλ», ποὺ προσδοκᾷ τὴ «Νέα Σιών» (Ἀποκ. 21, 2).

Βλέπουμε ἔτσι γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ, ὅτι ὁ (πραγματικὸς) ἐχθρὸς τοῦ χριστιανισμοῦ στοὺς πρωτοβυζαντινούς αἰῶνες δὲν εἶναι ἡ «εἰδωλολατρεία» (ὅπως προφασίζεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία), ἀλλὰ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς (Φιλοσοφία, Τέχνη,

Ἐπιστήμη). Ἀκόμα καὶ ὁ Μ. Βασίλειος, ποὺ σπούδασε στὴν Ἀθήνα, διακηρύσσει τὴν ἀντιδιαστολὴ Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ Χριστιανισμοῦ, προτρέποντας τὴν χρησιμοποίησιν «ὀπλων» ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα γιὰ τὴν φιλοσοφικὴ κωδικοποίησιν τοῦ δόγματος. «*Ἡμεῖς τε, ἦν σωφρονώμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν καὶ συγγενὲς τῇ ἀληθείᾳ παρ' αὐτῶν* (= τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων) *κομίσάμενοι, ὑπερβησόμεθα τὸ λειπόμενον*» (Μ. Βασιλείου), *Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων*, 3).

Ἔτσι μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ (380) «τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα» κηρύσσεται ὑπὸ διωγμὸν μαζὶ μὲ τὶς λαμπρότερες ἐκδηλώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἀφορίζουν τὰ θέατρα καὶ τοὺς ἡθοποιοὺς¹⁹, ὁ ἀθλητισμὸς ἐξοδεύεται ὡς ἀνθηκικότητα, ἡ ἀρχαία τέχνη (ἀρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική) ἀντιμετωπίζει τὴν καταστροφὴν «διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου». Ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἐπιστήμη κηρύχθηκαν ἐκτὸς νόμου καὶ δεκάδες διδλιοθήκες ἰσοπεδώθηκαν, χιλιάδες συγγράμματα (κυρίως τῶν Προσωκρατικῶν καὶ τῶν Σοφιστῶν) ἐκάησαν καὶ χιλιάδες ἄνθρωποι ἐκτελέστηκαν ἀγρία «ἐπὶ ἑλληνισμῶ»²⁰. Ἀς ποῦμε τὴν καθαρὴν ἱστορικὴ ἀλήθειαν: Οἱ χριστιανοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους (ἑλληνικῆς καταγωγῆς) δὲν εἶχαν ἑλληνικὴν, ἀλλὰ ρωμαϊκὴν-χριστιανικὴν συνείδησιν (ἂν καὶ μιλοῦσαν ἑλληνικά), ἀποτασσόμενοι μετὰ βδελυγμίας παντὸς δεσμοῦ μὲ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸν, τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν.²¹ Ἀκόμα καὶ μετὰ χίλια χρόνια, ὅταν στὸ Βυζάντιο (παραμονὲς τῆς Ἀλωσης) ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ὀνομάζει τὴν Κωνσταντινούπολιν «*χαρὰν πάντων τῶν Ἑλλήνων*», ὁ Γεώργιος Σχολάριος (ὁ μετέπειτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γεννάδιος) διακηρύσσει: «*ἂν καὶ μιλῶ ἑλληνικά, δὲν εἰμὶ Ἑλληνας... ἂν μὲ ρωτῇσαι κάποιος, τί εἰμαι, θὰ τοῦ ἀπαντήσω Χριστιανός...*»²². Καὶ προτρέπει: «*... τοὺς γοῦν δυσσεβεῖς καὶ ἀλάστορας (= καταραμένους) τούτους Ἑλληνιστάς... πρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ ὕδατι καὶ πᾶσι τρόποις ἐξαγάγετε τῆς παρούσης ζωῆς...*»²³. Κι ἂν κάποιος δὲν πείθεται «χριστιανικά» μὲ τὸ καλὸ, τότε προτείνει: «*... ράδιζε, εἶργε (= φυλάκιζε), εἴτα γλῶσσαν ἀφαίρει, εἴτα χεῖρα ἀπότημε, κι ἂν καὶ οὕτως μὲν κακός, θαλάττης πέμπε θυθῶ...*»²⁴.

Κι αὐτὸς ὁ νέος διωγμὸς τῶν Ἑλλήνων γίνεται παραμονὲς τῆς Ἀλωσης ἀπὸ τὸν (μετέπειτα) Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γεννάδιον (Γεώργιον Σχολάριον) μὲ τελευταῖα θύματα τὸν ἐξορισθέντα Γεώργιον Γεμιστὸ-Πλήθωνα καὶ τὸν δολοφονηθέντα μοναχὸ (!) Ἰουβενάλιον (κατηγορηθέντας ἀμφοτέρους «ἐπὶ ἑλληνισμῶ»²⁵). Ὅμως ἔχει ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσουμε αὐτὸ τὸ μακράναιον αἱματοβαμμένο ὁδοπορικὸν τοῦ διωγμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ χριστιανικὸ Ἀνατολικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος.

Α' Περίοδος: Διάδοχοι Μ. Κωνσταντίνου (Κωνσταντῖος Β' – 337-361)

α) Ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ Β' ἐκδίδεται ὁ νόμος 4 τοῦ 353, ποὺ προδίδει ποινὴν θανάτου γιὰ ὅσους τελοῦν θυσιὰς στοὺς ναοὺς. Ἑκατοντάδες ναοὶ καὶ ἱερὰ κατεστράφησαν καὶ χιλιάδες «εἰδωλολάτρεις» νηποινεῖ ἐφονεύθησαν. «*... τῶν εἰδώλων παντελῶς ἀπηγόρευσε θεραπείαν*» (Θεοδώρητος Κύρου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία* III, 7).

β) Ἐνῶ θεωρητικὰ ἰσχύει ἀκόμα τὸ Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων (313) περὶ ἀνεξιθρησκείας («*τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας οὐκ ἀρνητέαν εἶναι ἀλλ' ἐνὸς ἐκάστου τῇ διανοίᾳ καὶ δουλήσει ἐξουσίαν δοτέον τοῦ τὰ θεῖα πράγματα τημελεῖν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν*»²⁶), ὅμως τὸ 356 ὁ Κωνσταντῖος ὁ Β' ἐκδίδει τὸν περίφημον νόμον 6 (Cod. Theod. XVI, 10.4, 10.6), ποὺ ἐπιβάλλει θανατικὴν ποινὴν στοὺς προσκυνοῦντες τὰ «εἰδῶλα».

Τότε, ὅπως γράφει ὁ Λιβάνιος, τὰ ὀργισμένα πλήθη τῶν χριστιανῶν προέβησαν σὲ λεηλασίαι, βανδαλισμοὺς, δηλώσεις, δολοφονίες, λυντσαρίσματα σὲ ὅποιους τολμοῦσαν ὄχι νὰ προσκυνήσουν τὰ ἀγάλματα, ἀλλὰ νὰ τελοῦν δεῖπνα καὶ γιορτὲς μὲ «εἰδωλολατρικά» ἔθιμα. Ὁ Κωνσταντῖος ὁ Β' θὰ μείνῃ στὴν ἱστορίαν ὡς ὁ πρῶτος ποὺ «*ἱερὰ καὶ νεῶ τοὺς μὲν ἔκλεισε, τοὺς δὲ κατέσκαψε, τοὺς δὲ δεδήλους ἀποφῆνας πόρνοις ἐνοικεῖν ἔδωκεν*» (Λιβάνιος, XVII 7).

Β' Περίοδος: Μέγας Θεοδόσιος (379-395)

Ἄν ὁ Κωνσταντῖος ὁ Β' ἦταν ὁ πρῶτος ἱστορικὰ διώκτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ὁ Μέγας Θεοδόσιος ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος. Καταγόμενος ἐξ Ἰσπανίας (μὲ λατινικὴν παιδείαν) ἀνατράφηκε σὲ μιὰ πολὺ πλούσια χριστιανικὴ οἰκογένεια τῆς Cauca τῆς Γαλικίας.²⁷

Ὁ Μ. Θεοδόσιος (φανατικὸς χριστιανός) ἐπρέσβευε τὴν πολιτικὴν ἰδεολογίαν τοῦ Μ. Κωνσταντίνου γιὰ μιὰ χριστιανικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία. Κι ἐνῶ ὁ Μ. Κωνσταντῖνος

δὲν τόλμησε ν' ἀναγείρει νομικά τὸ edictum τῆς ἀνεξιθρησκείας (313), ὁ Μ. Θεοδοσίος προέβη στὸ μέγα δῆμα. Μὲ διάταγμα (Cod. Theod. XVI 1.2), ποὺ ἐξέδωσε στὴν Θεσσαλονίκη τὴν 27η Φεβρουαρίου τοῦ 380 μ.Χ., ὅρισε ὅτι «*ὅλοι οἱ Ρωμαῖοι ὑποχρεοῦνται νὰ πιστεύουν στὴν θρησκεία ποὺ παρέδωσε ὁ ἀπόστολος Πέτρος στοὺς Ρωμαῖους καὶ τὴν ὁποία ἐπεξήγησε ὁ πάπας Δάμασος...*» («*Cunctos populos... in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis religio... quamque pontificem Damasum sequi claret...*» Cod. Theod. XVI 1.2). [Μετάφραση: «Ὅλος ὁ λαὸς θέλουμε νὰ διαγεί σ' αὐτὸ τὸ θρησκευμα, τὸ ὁποῖο ὁ θεὸς Ἀπόστολος Πέτρος παρέδωσε στοὺς Ρωμαῖους καὶ τὸ ὁποῖο διασάφησε, γιὰ νὰ ἀκολουθοῦμε, ὁ πάπας Δάμασος. Ὁ νόμος τοῦ 380, ποὺ ἔκαμε τὸ Χριστιανικὸ Δόγμα ἐπίσημη θρησκεία τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, δὲν ἦταν ὁ μόνος ποὺ ἔθετε ἐκτὸς νόμου τοὺς «ἐθνικούς». Ἀκολούθησε μιὰ ὁμοδροντία νόμων, διὰ τῶν ὁποίων τέθηκαν ἐκτὸς νόμου οἱ θετικὲς ἐπιστῆμες (ἀστρονομία, μηχανικὴ κ.λπ.) ἐπὶ προφάσει μαγείας καὶ ἐδημεύθησαν ὅλοι οἱ χώροι τῆς ἀρχαίας λατρείας (Cod. Theod. XVI 10.10). Μὲ συναφεῖς νόμους τοῦ 391 καὶ 392 ἀπαγορεύτηκε ἀκόμα καὶ ἡ ἐπίσκεψη στοὺς ναοὺς καθὼς καὶ τὰ ἀγροτικά γλέντια.

Τὴν χρονιά αὕτῃ (391) καὶ μὲ ἀφορμὴ τὴν νέα ἄγρια νομοθεσία κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἐπικεφαλῆς ὄχλου, μοναχῶν καὶ στρατοῦ ἐπέλασε κατὰ τῆς Βιβλιοθήκης, τοῦ Μουσείου καὶ τοῦ Σερατείου στὴν Ἀλεξάνδρεια. Κατεστράφησαν χιλιάδες ἐπιστημονικά καὶ φιλοσοφικά συγγράμματα, ἐκάησαν ἑκατοντάδες ἔργα τέχνης, ἐνῶ πολλοὶ «ἐθνικοὶ» δολοφονήθηκαν «*πυρὶ*», διότι «*προθύμως ὑπερμάχοντο τῶν ναῶν οἱ Ἕλληνισταί*» (Σωζομενός, *Ἐκκλῆσ. Ἱστορία* VII, 15, 11-12).

Ἐφ' ὅσον μὲ βάση τοὺς νόμους τοῦ Θεοδοσίου (Cod. Theod. XVI, 104, 6) κάθε μὴ-χριστιανὸς ἐθεωρεῖτο ὅτι διέπραττε ἔγκλημα κατὰ τοῦ κράτους, ἦταν ἐπόμενο νὰ ὑπάρξει διωγμὸς κατὰ τῶν «ἐθνικῶν». Ὅμως οἱ διωγμοὶ δὲν περιορίστηκαν κατὰ τῆς «εἰδωλολατρείας», ἀλλὰ ἐξετράπησαν κατὰ πάσης μορφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ: θέατρα, γυμνάσια, ναοί, πανεπιστήμια ἔγιναν στόχοι ἐμπρησμοῦ καὶ δηώσεων ἀπὸ τοὺς χριστιανούς. Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ὅποιοι φοροῦσε μαῦρα ἀσκοῦσε τυραννικὴ ἐξουσία: «*τυραννικὴν γὰρ εἶχεν ἐξουσίαν τότε πᾶς ἄνθρωπος μέλαιναν φορῶν ἐσθῆτα*» (Εὐνάπιος, *Βίοι φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν*, Amstel. 1822, σ. 45). Εἰδικὰ ἡ ἐπαρχία τῆς Αἰγύπτου κάτω ἀπὸ τὴν δάρβαραν διοίκησιν τοῦ (φανατικοῦ χριστιανοῦ) ἐπαρχοῦ Κυνήγιου ὑπέφερε τὰ πάνδεινα. Ἐφ' ὅσον (ὅπως διδάξε ὁ Μ. Ἀθανάσιος) «*τὴν Ἑλλήνων σοφίαν τῇ εαυτοῦ εἰσότητι κατήργησε*»²⁸ ὁ Χριστιανισμός, ἔπρεπε νὰ ἐξαλειφθῇ ἀπὸ προσώπου γῆς ὅ,τι θύμιζε «ἐλληνικὴ σοφία». Ἔτσι ὁ ἐπαρχὸς Κυνήγιος «*ἀνέλαβε μὲ αὐτοκρατορικὴ ἐντολὴ τὸ 384 τὴν ἐξαφάνισιν τῆς παλαιᾶς θρησκείας μὲ βία, τρομοκρατία, καὶ δανδαλισμούς. Χρησιμοποιοῖ στρατιῶτες γιὰ τὴν κατεδάφισιν μνημείων καὶ ρίχνει στὸ κυτήριον τὰ χάλκινα ἀγάλματα καὶ τὰ χρυσάργυρα ἔργα τέχνης*»²⁹ (Ζώσιμος, IV, 37, Θεοδώρητος V, 23, Εὐνάπιος XI, 5).

Εἶναι τόση ἡ ἔκταση τῆς «χριστεπώνυμης» λαίλαπας κατὰ τῶν ἑλληνικῶν μνημείων, εἰδικὰ στὶς ἀνατολικὲς ἐπαρχίες τῆς αὐτοκρατορίας, ὥστε ὁ ρήτωρ Λιθάνιος ἀναγκάζεται ν' ἀπευθύνει ἔκκληση («*ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν*» λόγος, 30) πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεοδοσίον περὶ τὸ 381 (κατηγορώντας μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ὡς ἡθικὸ αὐτοσυργὸ τῶν λεηλασιῶν, δανδαλισμῶν καὶ φόνων τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀντιοχείας τὸν ἐπίσκοπο Φλαβιανό).

[ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ: Ἀποτελεῖ ὅπωςδὴποτε σοβαρὴ παράλειψη τῆς ἱστορικῆς σύγχρονης βιβλιογραφίας, ἑλληνικῆς καὶ ξένης, τὸ νὰ τὴν ἔχει ἀναφερθεῖ στὴν «*μαύρη βίβλο*» τῶν διωγμῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὸ ἐκχριστιανισμένο Ρωμαϊκὸ Κράτος. Θάπρεπε νάναί γνωστὰ στὸ εὐρὺ κοινὸ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιφανῶν θυμάτων, κυρίως φιλοσόφων, ποὺ ἐδολοφονήθησαν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, κατηγορηθέντες «*ἐπὶ ἑλληνισμῶν*», ὅπως τοῦ σοφιστῆ Σώπατρου ἀπὸ τὴν Ἀπάμεια, ποὺ ἐκτελέστηκε ἀπὸ τὸν Μ. Κωνσταντῖνον, θεωρούμενος ὡς μάγος, γιὰτὶ «*κατέδωκε τοὺς ἀνέμους δι' ὑπερβολὴν σοφίας*»³⁰. Γιὰ τὴν τελευταία νεοπλατωνικὴ φιλόσοφο Ὑπατία, τὸν τελευταῖον ἱεροφάντη τῆς Ἐλευσίνας Ἰλάριο ἢ τὸν φιλόσοφο Παμπρότιο κ.λπ. –ποὺ ὅλοι τοὺς ἐκτελέστηκαν ἄγρια ἀπὸ τὴν Ρωμαιοχριστιανικὴ ἐξουσία – θὰ γίνει λόγος παρακάτω].

Στὶς 16 Ἰουνίου 391 μ.Χ. ὁ Μ. Θεοδοσίος ἐξέδωσε νέα εἰδικὴ νομοθεσία κατὰ τῶν «ἐλληνιστῶν» τῆς Αἰγύπτου. Ὁ ἐπαρχὸς Κυνήγιος ἔπρεπε προσωπικὰ νὰ ἐπιβλέπει τὸ ἔργο τῆς κατατροφῆς τῶν ἑλληνικῶν μνημείων: Γιὰ τὴν ἐκτέλεση τοῦ «*θεάρεστου*» σκοποῦ τοῦ ὁ Κυνήγιος βασίστηκε στὴν βοήθεια τῶν τοπικῶν ἐπισκόπων, καὶ κυρίως στὸν πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Θεόφιλο, ποὺ εἶχε ὑπὸ τὶς διαταγές του ὁλόκληρες στρατιὲς μοναχῶν καὶ

πού απρόσκλητοι συχνά εισέβαλλαν στις μεγαλουπόλεις και γκρέμιζαν τούς ναούς – και όχι μόνο. Σημαντικό ρόλο επίσης σ' αυτό το έγκλημα κατά του Πολιτισμού έπαιξε ή θρησκώληπτη σύζυγος του Κυνήγιου Ἀκανθία, ή όποία «*τοῦ ἀναζωπύρωνε τόν ἔμφυτο θρησκευτικό φανατισμό, μεταφέροντάς του τίς ἐπιταγές τῶν πνευματικῶν της καθοδηγητῶν*»³¹ καί τόν προέτρεψε νά συμμετάσχει ό ίδιος (ὡς ἐπαρχος) στίς κατεδαφίσεις τῶν ἑλληνικῶν μνημείων.

Σέ ἕνα τέτοιο πολιτικό περιβάλλον ἐρχεται (ὅπως προαναφέραμε) ή ἐκκλήση του Ἀντιοχέα ρήτορα Λιβάνιου πρὸς τόν Μ. Θεοδόσιο (*Λόγος Ὑπέρ τῶν Ἱερῶν*) (381) καί ή 3η ἀναφορά του ὑπατου τῆς Ρώμης Αὐρήλιου Σύμμαχου (384) γιά τήν σωτηρία τῶν ἑλληνικῶν μνημείων ἀπό τούς θαναλισμούς τῶν μοναχῶν. Τό μόνο πού κατάφεραν αὐτές οἱ ἐκκλήσεις τῶν δύο πνευματικῶν ἀνδρῶν Λιβάνιου καί Σύμμαχου ἦταν ή ἐκδοχή στίς 2 Σεπτεμβρίου του 390 νόμου, πού ἀπαγόρευε τήν παρουσία μοναχῶν στίς πόλεις. Ὅμως ή νομοθεσία αὐτή δέν εἶχε μέλλον· μέ τήν πίεση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας ό νόμος αὐτός ἀνεκλήθη στίς 17 Ἀπριλίου 392³². Ὡστόσο, ὅπως προαναφέραμε, ἕνα χρόνο πρίν (391) μέ αὐτοκρατορική ἐγκρίση καί μέ τήν συνεργασία στρατιωτικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας (του «κόμητος» Αἰγύπτου Ρωμανοῦ καί του πατριάρχου Θεόφιλου) καταστράφηκε ή Ἀλεξανδρινή Βιβλιοθήκη, τό Μουσείο καί ό περιφημότερος ναός τῆς ἀρχαιότητος, τό Σεράπειο – ὅλα εὐρισκόμενα στόν ἴδιο περίπου χώρο. Ὑστερα ἀπό τήν «ἀποχώρηση» του φιλοσόφου Ὀλύμπιου, πού μέ λίγους ὁπαδούς εἶχε κλεισθεῖ στόν ναό, γιά νά τόν ὑπερασπίσει, οἱ ἐνωμένες δυνάμεις μοναχῶν καί στρατιωτῶν «*τῷ τε Σεραπείῳ κατελυμήναντο καί τοῖς ἀναθήμασιν ἐπολέμησαν, ἀνανταγώνιστον καί ἄμαχον νίκην νικήσαντες. Τοῖς γοῦν ἀνδράσι καί ἀναθήμασι ἐς τοσόνδε γενναίως ἐμαχέσαντο, ὥστε οὐ μόνον ἐνίκων αὐτά ἀλλά καί ἐκλεπτον*» (βλ. Εὐνάπιου, *Βίοι φιλοσόφων καί σοφιστῶν*)³³.

Δέν ὑπάρχει πλέον καμιά ἀμφιβολία, ὅτι οἱ θαρραλότητες κατά τῶν ἀρχαίων μνημείων ἦταν προμελετημένη ἀνθελληνική ἐπιχείρηση διαρπαγῆς ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας καί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας. «*Ὁ 4ος αἰ. μ.Χ. ἦταν ό πιό καταστροφικός τῆς ἱστορίας του ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ*».³⁴ Ὁ ἕνας ἐπίσκοπος συναγωνίζεται τόν ἄλλον στήν καταστροφή ἑλληνικῶν (όχι ρωμαϊκῶν ἢ αἰγυπτιακῶν) μνημείων καί στό τέλος οἱ πιό «τελέοφοροι» ἐκκλησιαστικοί πατέρες κηρύσσονται... ἅγιοι. Παραδείγματα λαμπρά ό ἐπίσκοπος Γάζης ἅγιος Πορφύριος καί ό ἐπίσκοπος Λαμπάκου ἅγιος Παρθένιος, πού ἰσοπέδωσαν ὅ,τι «ἑλλήνιζε». «*Εχαλέπαινε δέ μάλιστα τό Ἑλληνικόν, ὅτι τε θύειν αὐτοῦς καί πατρίους ἑορτάς ἄγειν ἐκώλυε καί στρατιώτας καί τόν ἐν Αἰγύπτῳ στρατηγόν σὺν ὅπλοις ἐπείσαγγών τῇ πόλει, εἰκόνας τε καί ἀναθήματα καί τόν ἐν τοῖς ναοῖς κόσμον ἀφαιρούμενος*» (Σωζομενός, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, IV 30,2). Τότε ἦταν πού οἱ διαδόσεις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας περὶ παρουσίης... δαιμόνων ἐντός τῶν ἀγαλμάτων ἐρέθιζαν τήν ἀρρωστημένη φαντασία τῶν ἀναλφάδητων ὄχλων, ό όποιοι μέ ὀδηγούς τούς μοναχοῦς ἐξέδραμαν κατά τῶν ἀγαλμάτων μέ τσεκούρια καί σταυρούς. «*Εωρακῶς ό ἐνοικῶν δαίμων ἐν τῇ στήλῃ μὴ φέρων ἰδεῖν τό φοβερόν σημεῖον (ἐνν. = του σταυροῦ), ἐξελεθὼν του μαρμάρου μετὰ ἀταξίας πολλῆς, ἔρριπεν αὐτήν τήν στήλην καί συνέκλασεν (= κομμάτιασε) αὐτήν εἰς πολλὰ κλάσματα*» (Μάρκου Διακόνου, *Βίος του Ἁγίου Πορφυρίου*, ἐπισκ. Γάζης). Τήν μεγαλύτερη μῆνιν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν ἀντιμετώπισαν τὰ γυννά ἀγάλματα (καί τὰ περισσότερα ἑλληνικά ἀγάλματα ἦσαν γυννά). Κι ἔτσι «*τὰ μὲν σὺν ἱερὰ κατεστρέφετο, τὰ δὲ ἀγάλματα τῶν θεῶν κατεχωνεύετο εἰς λεθῆτια*» (Σωκράτους, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, Β.Ε.Π., σ. 364).

Στά «πέτρινα» αὐτά χρόνια του μεγαλύτερου διώκτη του Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ Μ. Θεοδόσιου «*οἱ μελανεμονοῦντες (= φοροῦντες μαῦρα) οὗτοι καί πλείω μὲν τῶν ἐλεφάντων ἐσθίοντες... κρατοῦντος του νόμου θέουσιν (= τρέχουν) ἐφ' ἱερὰ ξύλα φέροντες καί λίθους καί σίδηρον, οἱ δὲ καί ἄνευ τούτων χεῖρας καί πόδας... ἔπειτα... κατασκαπτομένων τοίχων, κατασπωμένων ἀγαλμάτων, ἀνασπωμένων ὀστέων, τούς ἱερεῖς δὲ ἢ σιγᾶν ἢ τεθνᾶναι δεῖ...*» (Λιβανίου, Ὑπέρ τῶν Ἱερῶν, 8). Βρίσκοντας ἀφορμή ἀπό τὰ ἀγροτικά γλέντια οἱ μοναχοὶ ἐπέδραμον ἐπὶ τῶν ἀγροκτημάτων ἐπὶ προφάσει «*εἰδωλολατρικῶν θυσιῶν*», πού ἀπαγορεύονταν ἀπό τόν νόμο. Μάταια διαμαρτύρεται ό Λιβάνιος: «*εἰ δέ τινες συνελθόντες εἰς τι φαίδρον χωρίον μόσχον ἢ πρόβατον ἢ ἄμφω θύσαντες, τὰ μὲν ἐψήσαντες τὰ δὲ ὀπτήσαντες κατακλιθέντες ἐπὶ τῆς γῆς ἔφαγον, οὐκ οἶδ' εἰ τινες οὗτοι παρῆδαινον τῶν νόμων*»³⁵. Οἱ χριστιανοὶ ὅμως, ὅπου ἐμάθαιναν ὅτι ὑπῆρχε πλούσιο ἀγρόκτημα, μέ πρόφαση τήν καταπολέμησης τῆς «*εἰδωλολατρίας*» καί μέ σκοπό πραγματικό τήν

ληλασία ἐξέδραμον: «*κἂν ἀκούσωσιν ἀγρόν ἔχειν τι τῶν ἀρπασθῆναι δυναμένων, εὐθὺς οὗτος ἐν θυσίαις τέ ἐστι καὶ δεινὰ ποιεῖ καὶ δεῖ στρατείας ἐπ' αὐτὸν καὶ πάρεισιν οἱ σωφρονισταί, τοῦτο γὰρ ὄνομα τίθενται ταῖς ληστείαις...*» (Λιβανίου, *Ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν*, 12).

Μάταια προσπάθησαν οἱ μὴ-χριστιανοὶ Ἕλληνες γεωργοὶ πάνω στὴν ἀπόγνωσή τους νὰ ἀπευθυνθοῦν στὸν «ποιμένα» ἐπίσκοπο Ἀντιόχειας Φλαβιανό: «*Ὁ ποιμὴν οὗτος τοὺς μὲν (= τοὺς ἐπιδρομεῖς μοναχοὺς) ἐπῆνεσε, τοὺς δὲ (= «εἰδωλολάτρες» χωρικοὺς) ἀπῆλασεν, ὡς ἐν τῷ μὴ μεῖζω πεπονθῆναι (= γιὰ νὰ μὴ λάθουν χειρότερα)...*» (Λιβανίου, *Ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν*, 11). Οἱ ἐπιδρομὲς τῶν μοναχῶν κατάντησαν στὶς ἀνατολικὲς ἐπαρχίες ἐνδημικὲς καὶ ληστρικές. «Ὅλες οἱ πλούσιες περιοχές, ποὺ διέθεταν ἱερὰ, βωμοὺς ἢ ἀγάλματα, ἐγίναν λεία τῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι «... καὶ γῆν σφετερίζονται... ἱερὰν εἶναι λέγοντες...»³⁶

Στὰ χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Θεοδοσίου οἱ χριστιανικοὶ ὄχλοι ἐπικουροῦμενοι ἀπὸ στρατιῶτες καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγηση μοναχῶν «*χωροῦσι τοῖνυν διὰ τῶν ἀγρῶν ὥσπερ χεῖμαρροι κατασύροντες διὰ τῶν ἱερῶν τοὺς ἀγρούς*»³⁷. Μὲ πρόφαση ὅτι ἐπιβάλλουν τοὺς νόμους τοῦ κράτους κατὰ τῶν «ἐθνικῶν» κυνηγοῦν τοὺς Ἕλληνες (ὄχι τοὺς Ρωμαίους ἢ τοὺς Αἰγύπτιους εἰδωλολάτρες) καὶ «*ῥοντο (= νομίζουν) ἂν ἀναίρησιν τὸ θύειν ἀνελόντες (= σκοτώνοντας) τῶν τεθνύκτων τινός...*» (Λιβανίου, *Ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν*, 19). Ἀπεγνωσμένα διαμαρτύρεται ὁ Λιβάνιος στὸν Μ. Θεοδόσιο γιὰ τὶς ἐνδημικὲς καταστροφὲς τῶν ἐλληνικῶν ἀγαλμάτων, ποὺ δὲν εἰκονίζουν θεοὺς καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἀποτελοῦν λατρευτικὰ εἰδῶλα, ὅπως τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀλκιβιάδου στὴν Βέροια τῆς Συρίας. Στὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀλκιβιάδου «*θύεσθαι θυσίας οὐδεὶς οὕτως ἀναιδὴς ὡς εἰπεῖν ἂν τολμήσαι*»³⁸, καὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, παρ' ὅλο ποὺ ἦταν ἔργο τοῦ Φειδία, «*κατακέκοπται καὶ οἷχεται καὶ τὰ Φειδίου χεῖρες πολλὰ διενείμαντο*»³⁹.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ νέα ὁμοθρονία νόμων κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἀκολουθεῖ: Τὸ 394 καταργοῦνται οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες (τελευταία ὑπῆρξε ἡ 293ῃ Ὀλυμπιάδα). Ὡς σημειωθεῖ, ὅτι σὲ πάρα πολλές πόλεις τῆς αὐτοκρατορίας ἐτελοῦντο «Ὀλυμπιακοὶ» ἀγῶνες, ὅπως στὴν Ἀντιόχεια, στὴν Τύρο, στὴν Σμύρνη, στὴν Ἐφεσο, στὶς Τράλλεις, στὴν Ταρσό, στὴν Θεσσαλονίκη, στὴν Ἀλεξάνδρεια κλπ. Μετὰ τὴν κατάργηση τὸ 394 τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τῶν τελοῦμένων στὴν Ὀλυμπία (ἡ ὁποία μετὰ διετίαν ἰσοπεδώθηκε ἀπὸ τὸν Ἀλάριχο), μεγάλη σπουδαιότητα ἔλαβαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες τῆς Ἀντιόχειας, ποὺ καταργήθηκαν καὶ αὐτοὶ ἀργότερα, τὸ 521, ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστίνου.⁴⁰ Ὅλοι αὐτοὶ οἱ διωγμοὶ ὅμως μόνον κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὄχι κατὰ τῶν Ρωμαίων «ἐθνικῶν» ἐστρέφοντο. «... *Τὴν Ρώμην τοῦ θύειν οὐ τολμήσαντες ἀφελῆσθαι*», ἀναφέρει ὁ Λιβάνιος (*Ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν*, 33).

Τὸ 395 πεθαίνει ὁ Μ. Θεοδόσιος διαμοιράζοντας τὴν Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία στοὺς δύο γιοῦς του Ὠνώριο καὶ Ἀρκάδιο. Ὅμως μὲ τὴν ἀνοδο τοῦ Ἀρκადίου στὸν Βυζαντινὸ θρόνο χειρότερα δεῖνὰ περιμένουν τὸν Ἑλληνισμὸ μὲ ἀποκορύφωμα τὴν ἰσοπέδωση τῆς κυρίως Ἑλλάδας ἀπὸ τὶς ὁρδὲς τοῦ Ἀλάριχου.

Γ' Περίοδος: Ἀρκάδιος (395-408) – Ἡ εἰσβολὴ τοῦ Ἀλάριχου (396-399)

Ὁ Ἀρκάδιος, ὅταν ἀνέλαβε τὴ βασιλεία στὴν Κωνσταντινούπολη, ἦταν λιγότερο ἀπὸ 18 χρόνων (ὅπως καὶ ὁ Ὠνώριος, ποὺ βασίλευε στὴν Ρώμη, δὲν ἦταν πάνω ἀπὸ 11 χρόνων), γι' αὐτὸ ἡ πραγματικὴ ἐξουσία περιῆλθε στὰ χεῖρα τῶν δύο πρωθυπουργῶν, τοῦ Βανδάλου Στηλίκωνα στὴ Ρώμη καὶ τοῦ Γαλάτη Ρουφίνου στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ Ρουφίνος μάλιστα προσπάθησε νὰ συγγενέψει μὲ τὸν Ἀρκάδιο δίνοντάς του τὴν κόρη του γιὰ γυναικα. Ὁμως ὁ εὐνοῦχος Εὐτρόπιος, ποὺ ἐπέβαλε τὸν πρωθυπουργὸ Θῶκο (ἐπωφελοῦμενος ἀπὸ τὴν ἀπουσία τοῦ Ρουφίνου στὴν Ἀντιόχεια), πάντρευε τὸν Ἀρκάδιο μὲ τὴν ὁμορφὴ Εὐδοξία, κόρη τοῦ Φράγκου στρατηγοῦ Βαυτο, φίλου τοῦ Εὐτρόπιου. (Τότε ὁργιάζουν καὶ οἱ διαδόσεις γιὰ συνεννόηση τοῦ Ρουφίνου μὲ τοὺς Οὐννους). Γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖ τότε ὁ Ρουφίνος τὸν Ἀρκάδιο, προτρέπει κρυφὰ τὸν ἡγεμόνα τῶν Βησιγόθων Ἀλάριχο νὰ ἐπαναστατήσει κατὰ τοῦ κράτους καὶ νὰ βαδίσει κατὰ τῆς Κωνσταντινούπολης (395).

Μπροστὰ στὸν ἄμεσο βαρβαρικὸ κίνδυνο ὁ νεαρὸς Ἀρκάδιος πανικοβάλλεται καὶ παρακαλεῖ τὸν πρωθυπουργὸ (magister officium) Ρουφίνου, νὰ βρεῖ λύση. Ὁ Ρουφίνος συνεννοεῖται μὲ τὸν Ἀλάριχο καὶ τὸν πείθει (δῆθεν) νὰ μὴν εἰσβάλλει στὴν Κωνσταντινούπολη, ἀλλὰ νὰ ἐπιτεθεῖ κατὰ τῆς κυρίως Ἑλλάδας. Ἐδῶ λαμβάνει χώρα ἡ διπλὴ προδοσία τοῦ Ρουφίνου· συνεννοημένος καθ' ὅλα μὲ τὸν Γότθο Ἀλάριχο (ὁ ὁποῖος διεκδικεῖ τὴν

γενική αρχηγία των Ρωμαϊκών στρατευμάτων, δηλ. τῇ θέσῃ τοῦ «ἐπαρχοῦ τῶν πραιτωρίων» – praefectus praetorio) σχεδιάζει τὴν δῆλωσιν τῆς ὑπαρχίας τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ποῦ τότε ἀνῆκε στὸ Ἀνατολικὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος – καὶ γιὰ πολλὰ χρόνια ἀπετέλεσε τὸ μῆλο τῆς ἐριδος μεταξὺ Ρώμης καὶ Κωνσταντινούπολης. Τὸ δεύτερο μέρος τῆς προδοσίας τοῦ πρωθυπουργοῦ Ρουφίνου συνίσταται στὸ ἐξῆς: Στὴ θέσῃ τοῦ ἀνθύπατου Ἀχαΐας (δηλ. τῆς κυρίως Ἑλλάδος) εἶχε διορίσει τὸν χριστιανὸν Ἀντίοχο καὶ ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς στὶς Θερμοπύλες τὸν ἐπίσης χριστιανὸν Γερόντιο. Ἔτσι, ὅταν ἔφτασε τὸ 396 πρὸ τῶν πυλῶν τῆς κυρίως Ἑλλάδος ὁ Γότθος ἀλλὰ χριστιανὸς (τοῦ Ἀρειανοῦ δόγματος) Ἀλάριχος, ὁ Γερόντιος καὶ ὁ Ἀντίσχος, εἰδοποιημένοι ἀπὸ τὸ Ρουφίνον, θεώρησαν θεάρεστο ἔργο τὸ ὕψαιον ἐκχριστιανισμοῦ τῆς (εἰσέτι ἐπιμένουσας στὸ Δωδεκάθεο) Ἑλλάδος.

Ἔτσι ἀνοίξαν τὶς πόρτες τῶν Θερμοπυλῶν στὸν Ἀλάριχο, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν συνοδείαν χιλιᾶδων μοναχῶν εἰσέβαλε στὴν «εἰδωλολατρικὴν» Ἑλλάδα, σφάζοντας, καίγοντας καὶ ἰσοπεδώνοντας τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (βλ. Ζωσίμου, *Ἱστορία*, Ε', 5-6· καὶ Κ. Παπαρηγόπουλου, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*, βιβλίον 8ο, σελ. 304-313, ἐκδόσεις «ΚΑΚΤΟΣ»).

Τὸ Νοέμβριον τοῦ 395 ὁ Ρουφίνος δολοφονεῖται ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Γότθου Γαῖνᾶ τῇ ἐπινεύσει τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ρώμης Σηλίχωνος στὰ περὶ χώρα τῆς Κωνσταντινούπολης. Πρωθυπουργὸς στὴν Ἀνατολὴν ἀνέλαβε ὁ εὐνούχος Εὐτρόπιος, φανατικὸς καὶ αὐτὸς χριστιανὸς, φίλος τοῦ Ἰωάννη Χρυσόστομου. Ὁ Εὐτρόπιος μάλιστα ἦταν ἐκεῖνος ποῦ βοήθησε τὸν Ι. Χρυσόστομο τὸ 398 νὰ ἐκλεγεῖ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ι. Χρυσόστομος τοῦ ἀνταπέδωσε τὴν εὐεργεσίαν αὐτῇ, ὅταν τὸ 339 τοῦ ἔσωζε τὴ ζωὴν προσφέροντάς του ἄσυλο στὴν Ἀγία Σοφία, ὅπου κρύφτηκε, γιὰ νὰ διαφύγει ἀπὸ τὴν δυσμένειαν τοῦ Ἀρκადίου (βλ. Ἰωάννου Χρυσόστομου, *Ὀμιλία εἰς Εὐτρόπιον εὐνούχον, πατρίκιον καὶ ὑπατον*, P.G. τ. 52, στίχ. 391-396). Ἔτσι καὶ ὁ Εὐτρόπιος ὄχι μόνον δὲν ἔκανε τίποτα, γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὶς καταστροφές τοῦ Ἀλάριχου, ἀλλὰ ἀντίθετα τὸ 396 ὑπαγόρευσε στὸν Ἀρκάδιον νόμο, μὲ τὸ ὁποῖο διετάσσεται ἡ κατεδάφιση ὅλων τῶν ναῶν, ποῦ εἶχαν ἀπομείνει ἀκόμῃ ὄρθιοι: «... Παρήγγειλεν αὐτῷ πάντα τὰ εἰδωλεῖα ἕως ἐδάφους καταστρέψαι καὶ πυρὶ παραδοθῆναι...» (Μάρκου Διακόνου, *Βίος Ἀγίου Πορφυρίου*, ἐπισκόπου Γάζης, Paris 1930, ἐκδ. Les Belles Lettres, κεφ. 51). Ἔτσι ἡ πρωθυπουργία τοῦ εὐνούχου Εὐτρόπιου (ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ πατριάρχου Νεκταρίου) ἀφήνει τὸν Ἀλάριχο νὰ καταστρέφει τὴν «εἰδωλολατρικὴν» Ἑλλάδα ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν νόμων («ἐς ἐδάφος φέρειν») τοῦ Ἀρκადίου. Ὁ Γότθος ἀλλὰ χριστιανὸς Ἀλάριχος γίνεται τότε ὁ ἐφαρμοστὴς τῶν ἀνθελληνικῶν νόμων τῆς χριστιανικῆς Νέας Ρώμης. Ἡ Βυζαντινὴ ἡγεσία μάλιστα μετὰ διετίαν (398) θὰ τὸν ἀνταμείψει διορίζοντάς τον ὑπαρχο τοῦ Ἰλλυρικοῦ (magister militum per Illyricum)⁴¹. Ἡ εἰσβολὴ τοῦ Ἀλάριχου (395) στὴν Ἑλλάδα ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν στὴν πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους νὰ καταστρέψῃ πλήρως τὴν «εἰδωλολατρικὴν» Ἑλλάδα (τὴν κοιτίδα τοῦ «ἐθνικοῦ» Πολιτισμοῦ), ποῦ ἀκόμα δὲν εἶχε ἀποδεχθεῖ τὸ Χριστιανικὸ Δόγμα καὶ οἱ κάτοικοι τῆς στὴν πλειοψηφία τοὺς πρέσβευαν τὸ Δωδεκάθεο.

Ὁ Εὐνάπιος στὸν «*Βίον φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν*» ἀναφέρει, ὅτι «*τοιαύτας αὐτῶν τὰς πύλας ἀπέδειξε τῆς Ἑλλάδος ἢ τῶν τὰ φαιὰ ἱμάτια ἐχόντων ἀκωλύτως προσπαρεισελθούσας ἀσέβειαν*» (L. Dindorf, *Historici Graeci minores*, Lipsiae 1870, σ. 205-274). Κατὰ τὸν Finlay («*Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος...*») «*οἱ μοναχοὶ ποῦ ἀκολούθησαν τοὺς Γότθους ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἦσαν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς Χριστιανοὶ (τοῦ Ἀρειανοῦ κυρίως δόγματος) ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀσίαν, οἱ ὁποῖοι ὠθοῦσαν τοὺς βαρβάρους πρὸς ὄλεθρον τῆς Ἑλλάδος, ὁρμώμενοι ἀπὸ τὸ μῖσος τοὺς ἐναντίον τῶν «ἐθνικῶν» Ἑλλήνων⁴²*. Κατὰ τὴν τριετίαν τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Ἀλάριχου (395-398) ἔλαβαν χώραν τὰ δύο πρὸ καταστροφικὰ γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας: α) Ἰσοπεδώθηκαν ὅλες οἱ πόλεις τῆς νοτίου Ἑλλάδας ἐκτὸς τῶν ὀχυρωμένων Ἀθηνῶν καὶ β) ἐφονεύθησαν οἱ περισσότεροι Ἕλληνες κάτοικοι (ποῦ δὲν εἶχαν ἀποδεχθεῖ –ὅπως προαναφέραμε– τὸν Χριστιανισμό).

Οἱ μόνον ποῦ ἐσώθησαν ἀπὸ τὶς ὁρδὲς τοῦ Ἀλάριχου ἦταν οἱ χριστιανοὶ (ποῦ ἀποτελοῦσαν τότε μειοψηφία στὴν κυρίως Ἑλλάδα) καὶ κάποιον ἐκ τῶν «ἐθνικῶν», ποῦ ἔφυγαν στὰ βουνὰ τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Λακωνίας (Ζωσίμος, *Ἱστορία* Ε' 5-6). Γι' αὐτὸ μετὰ δύο αἰῶνες ὁ Μαυρίκιος θὰ «στρέψῃ» τὰ σλαβικὰ φύλα γιὰ ἐγκατάστασιν στὴν ἐρημὴν ἢ ὀλιγάνθρωπην (λόγῳ τῆς γενοκτονίας τοῦ Ἀλάριχου) Ἑλλάδα (βλ. G. Ostrogorsky, *Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους*, τ. Α', σελ. 148, Ἀθήναι 1978). Ἐπὶ Ἀλαρίχου ἰσοπεδώθησαν οἱ

Δελφοί και ἡ Ὀλυμπία και ἐφονεύθησαν οἱ ἐλάχιστοι ὑπερασπιστές τους. Καταστράφηκε ἡ Κόρινθος, ἡ Σπάρτη ἐξαφανίστηκε ἀπὸ τὸν χάρτη και ὅσοι κάτοικοί της δὲν κρύφτηκαν στὸν Ταῦγετο, ἐφονεύθησαν. Ἡ Θήβα –πλήν της ὀχυρωμένης Καδμείας– ἰσοπεδώθηκε, οἱ λιγοστοὶ κάτοικοί της «*ἤθηδὸν ἐσφάγησαν*». Ὁ Πειραιᾶς ἰσοπεδώθηκε ἐπίσης· ἡ ὀχυρωμένη Ἀθήνα ὁμως εὐτυχῶς γλύτωσε, γιατί ὁ Ἀλάριχος «*ἐπιὼν πανστρατιᾷ τῇ πόλει τὸ μὲν τείχος ἑώρα περινοστοῦσαν τὴν Πρόμαχον Ἀθηνᾶν... τοῖς δὲ τείχεσι προστάτω τὸν Ἀχιλλέα...*» (Ζωσίμου, *Ἱστορία*, Ε', 6). Ἡ ἱερὴ Ἐλευσίνα ὁμως ἦτο ἀτείχιστη και ἔτσι ἔγινε παρανάλωμα τοῦ πυρὸς ὑπὸ τις πανηγυρίζουσες ἰαχὲς τῶν ἀλαλαζόντων «*χριστεπώνυμων*» μοναχῶν. Μὲς στὶς φλόγες θρῆκε οἰκτρὸ θάνατο ὁ τελευταῖος ἱεροφάντης Ἰάριος μαζί με τοὺς πρὶν ὀνομαστοὺς ὁπαδοὺς της «*πατρώας θρησκείας*», ποὺ δὲν θέλησαν νὰ παραδοθοῦν και νὰ ἀλλαξοπιστήσουν (βλ. Κ. Παπαρηγόπουλου, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*, βιβλ. 8ο, σελ. 308, ἐκδ. «ΚΑΚΤΟΣ»). Ἐτσι σήμερα γίνεται κατανοητὸ τὸ γιατί ἀπὸ ὅλες τις μεγάλες πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδας (Δελφοί, Θήβα, Ἐλευσίνα, Ἄργος, Ὀλυμπία, Σπάρτη, Ἀθήνα) σώζεται μόνον ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν. ἐνῶ ὅλες οἱ ἄλλες εἶναι ἰσοπεδωμένες με εὐκρινὴ ἀκόμα και σήμερα τὰ ἴχνη τῆς φωτιᾶς. (Ἔχουμε ἀναφέρει παραπάνω, ὅτι ἡ σύγκριση τῆς μετὰ Ἀλάριχον Ἑλλάδος με τὴν Ἑλλάδα τῆς «*Περικλήσης*» τοῦ Πανσανία τὸν 2ο αἰ. μ.Χ. εἶναι θλιθερὴ). Θάπρεπε λοιπὸν ν' ἀναφέρεται στὰ «*τουριστικὰ φυλλάδια*», ποὺ διανέμονται στοὺς ἐπισκέπτες τῶν Δελφῶν, τῆς Ὀλυμπίας, τῆς Σπάρτης κ.λπ., ὅτι οἱ ἀρχαῖες αὐτὲς περικαλλεῖς περιοχὲς ἐξαφανίστηκαν ἀπ' τὸν χάρτη ἀπὸ τις «*χριστεπώνυμες*» ὁρδὲς τοῦ Ἀλάριχον, ὁ ὁποῖος ἐφάρμοξε τὸν νόμο τοῦ 396 τοῦ Ἀρκάδιου, ποὺ προσέδλεπε τὴν κατεδάφιση ὅλων τῶν ἐλληνικῶν μνημείων –δὲς ἐστέκοντο ἀκόμη ὄρθια (Cod. Theod. XV, 136). Ἐπιτέλους τὴν 1η Μαΐου 408 ὁ «*ἄθλιος*» (κατὰ τὸν Κ. Παπαρηγόπουλο⁴³) Ἀρκάδιος ἀποθνήσκει νεώτατος (μόλις 31 χρόνων), ἀλλὰ τὰ δάσανα τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔχουν τελειωμὸ.

Δ' Περίοδος: Ἀπὸ τὸν Θεοδοσίον Β' τὸν Μικρὸ μέχρι τὸν Ἰουστινιανὸν

Ὅλοι οἱ μετέπειτα αὐτοκράτορες χωρὶς καμμιὰ ἐξαίρεση ἀκολούθησαν τὴν θρησκευτικὴ πολιτικὴ τοῦ Μ. Θεοδοσίου και τῶν διαδόχων του και συνέχισαν τοὺς διωγμοὺς κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Συγκεκριμένα ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Β' τοῦ ἐπονομαζομένου «*Μικροῦ*» ἀκολουθεῖ νέα ὁμοθρονία ἀνθελληνικῶν νόμων, ποὺ προσδίδουν θάνατο γιὰ ὅσους δὲν βαπτιστοῦν χριστιανοὶ (Codex Theod. XVI, 10, 21). Νομοθετεῖται ἐπίσης καταστροφὴ ὅλων τῶν βιβλίων ποὺ ἀντιφάσκουν με τὴν Καινὴ Διαθήκη. Σκληρότερος ἀκόμη ὑπῆρξε ὁ νόμος τοῦ 436, ποὺ προσέδλεπε νὰ ξεθεμελιωθοῦν ὅλοι οἱ ἐναπομείναντες ἐλληνικοὶ ναοί, γιὰ νὰ μὴ μείνει οὔτε ἶχνος τους στὶς ἐπερχόμενες γενεές. «*Τῶν εἰδωλικῶν σηκῶν τὰ λειπόμενα ἐκ βάθρων ἀνασπασθῆναι προσέταξεν, ὥστε τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἑοσμένους μηδὲ ἶχνος τῆς προτέρας ἀπάτης θεάσασθαι*» (Θεοδώρητου, *Ἐκκλησ. Ἱστορία* V, 37). Στὴν ἐκχριστιανισμένη Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ὅλοι οἱ ὑπήκοοι πρέπει νὰ εἶναι χριστιανοί, διότι τὸ 472 ὁ Λέων ὁ Α' νομοθέτησε ρητὰ, ὅτι ὁ «*παγανισμός*» εἶναι δημόσιο ἔγκλημα (*pagano superstilio crimen publicum*). Προηγουμένως τὸ 451 ὁ Μαρκιανὸς νομοθέτησε θανατικὲς ποινὲς γιὰ ὅσους κρατικούς ὑπαλλήλους δὲν τηροῦν τὴν ἀνθελληνικὴ νομοθεσία.

Ὅμως τὸ τραγικότερο ἔγκλημα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι τὸ λυντσάρισμα τῆς νεοπλατωνικῆς φιλοσόφου και μαθηματικοῦ Ὑπατίας ἀπὸ τὸν χριστιανικὸ ὄχλο τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ 415. Ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κύριλλος διαδίδει ὅτι ἡ Ὑπατία (λόγω τῶν φιλικῶν πρὸς αὐτὴν διαθέσεων τοῦ ἑπαρχοῦ τῆς Αἰγύπτου Ὁρέστη) ἀποτρέπει τὶς καταστροφὲς και τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, φανατίζει τὸν θρησκόληπτο ὄχλο κατὰ τῆς νεαρῆς «*εἰδωλολάτρειας*» και πολὺ ὁμορφῆς μαθηματικοῦ και φιλοσόφου (κόρης τοῦ μαθηματικοῦ Θέωνος). Ἐτσι κάποια ἡμέρα τοῦ Μάρτη τοῦ 415, ποὺ ἡ Ὑπατία ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν οἰκία της, ὄρμησαν κατὰ πάντων τῶν πολυάριθμοι φανατικοὶ χριστιανοὶ και μοναχοὶ ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη (= ἱεροψάλτη) τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας Πέτρο. Τὸ τί ἐπακολούθησε εἶναι ὑπεράνω πάσης περιγραφῆς και ἀγριότητος: Οἱ χριστιανοὶ «*ἀποδύσαντες τε τὴν ἐσθῆτα ὀστράκοις ἀνείλιν και μελιδὸν διασπᾶσαντες ἐπὶ τὸν καλούμενον Κυναριῶνα τὰ μέλη συνάραντες πυρὶ κατηνάλωσαν*» (Σωκράτους, *Ἐκκλησ. Ἱστορία*, P.G. Migne, τ. 67, 29-842). Ἦταν τέτοιος ὁ ἀντίκτυπος τοῦ φρικιαστικοῦ ἐγκλήματος, ὥστε ὁ ἱστορικός τῆς Ἐκκλησίας Σωκράτης ἀναφέρει, ὅτι «*τοῦτο οὐ μικρὸν μῶμον Κυρίλλῳ και τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίᾳ*

εὐργάσατο...» (Σωκράτους, *Ἐκκλησιολογία*, P.G. Migne, τ. 67, 29-842). Ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος ὁ Β' θέλησε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐνόχους, ἀλλὰ ἐμποδίστηκε ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς εὐνοῦχους τοῦ Παλατιοῦ, «οἵτινες δωροδοκηθέντες παρέστησαν τὰ πράγματα ἄλλως ἢ ὅπως συνέδησαν. Τὸ δὲ ἔτι θλιβερώτερον, ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κυρίλλος δὲν ὑπῆρξεν ἀμέτοχος τῆς κακουργίας ἐκείνης, καθάπερ μαρτυρεῖ ὁ σύγχρονος τῆς Ἐκκλησίας ἱστορικός Σωκράτης»⁴⁴.

Τόσο συγκλόνισε τὸ ἀποτροπιαστικὸ καὶ εἰδεχθὲς ἔγκλημα τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Ὑπατίας ἀπὸ τοὺς «*παραβόλανους*» τοῦ πατριάρχη (καὶ ἀγίου) Κυρίλλου, ὥστε μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἡ Ὑπατία ταυτίστηκε στὰ «*Συναξάρια*» τῶν χριστιανῶν μετὰ τὴν Ἀγία... Αἰκατερίνη. Ἀναφέρεται μάλιστα, ὅτι μέχρι πρόσφατα (1922) οἱ Ἕλληνες τῆς Λαοδικείας τῆς Μ. Ἀσίας γιόρταζαν στὶς 25 Νοεμβρίου τὴν «*μνήμην τῆς φιλοσόφου καὶ μάρτυρος Ὑπατίας*»! Παρὰ τὸ χωρίον Δενιολῆ ὑπῆρχε ναὸς χριστιανικὸς μετὰ ἐπιγραφή: «*Τὴν 25ην Νοεμβρίου ἑορτὴν τῆς Παρθενομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Ἀγ. Αἰκατερίνης τὰ πλήθη τῶν πέριξ οἰκούντων ἑορτάζουν τὴν σοφὴν ρήτορα Ὑπατίαν...*» (βλ. Β. Μυσιρλίδη, *Βιογραφία, τῆς φιλοσόφου Ὑπατίας καὶ Συνεσίου*: Migne, P.G. 66, 1321).

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι νεοπλατωνικοὶ φιλόσοφοι βρῆκαν οἰκτρὸ τέλος στὰ ἐπόμενα χρόνια. Ὁ πιὸ σημαντικὸς ὑπῆρξε ὁ Παμπρέπιος, μαθητὴς τοῦ μεγάλου Πρόκλου ἐν Ἀθήναις, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ «*ἐθνικός*», ἔφτασε ἐπὶ Ζήνωνος μέχρι τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωθυπουργοῦ. Ὅμως ἐμπλεκόμενος στὶς διαμάχες τοῦ Θρόνου εἶχε ἀσχημὸ τέλος: ἀποκεφαλίστηκε ἀπὸ τὸν χριστιανὸ συνεργάτη του Ἰλλο καὶ τὸ πτώμα του γκρεμίστηκε ἀπὸ τὸ τεῖχος τοῦ Παπυρίου κοντὰ στὴν Ἀντιόχεια περὶ τὸ 484. Τὴν ἴδια περίπτω ἐποχὴ θανατώνονται «*ἐπὶ ἑλληνισμῷ*» ὁ ἱατρὸς Γέσσιος καὶ ὁ φιλόσοφος Ἱεροκλῆς καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι νεοπλατωνικοὶ, ὅπως ὁ Σεθριανός, ἐξορίζονται. Ὁ ἀπηνὴς διωγμὸς ἐναντίον ὄλων τῶν διανοουμένων, φιλοσόφων καὶ ἐπιστημόνων (ἡ πλειοψηφία τῶν ὁποίων δὲν δέχεται τὸ Χριστιανικὸ Δόγμα), γίνεται ἡ αἰτία τῆς φυγῆς ὄλων σχεδὸν τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων στὴν Περσία, ὅπου ἐκεῖ ἐξόριστοι δοθῶσι στὴν πολιτιστικὴ ἀνασυγκρότησι τοῦ Περσικοῦ Κράτους. Ἡ μόνη (ἐλεύθερη ἀκόμη) πνευματικὴ ἐστία τοῦ ἑλληνισμοῦ παραμένει ἡ Πλατωνικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν – ἀλλ' ὄχι γιὰ πολὺ ἀκόμη.

Ε' Περίοδος: Ὁ Ἰουστινιανός, ὁ μέγας δῶκτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας ἀνῆλθε στὸν Βυζαντινὸ θρόνον τὴν 1η Αὐγούστου 527. Καταγόταν ἀπὸ τὸ Ταιρῆσιον τῶν Σκοπίων, ὅπου γεννήθηκε περὶ τὸ 482. Ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστίνου καὶ τὸ 521 ἐτιμήθη ἀπὸ τὸν θεῖον του μετὰ τὸ τίτλο τοῦ ὑπάτου. Ἦταν λατινόφωνος, συνειδητὸς Ρωμαῖος καὶ φανατικὸς χριστιανός. Πιθανῶς νὰ εἶλκε ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μητέρας του καὶ σλαβικῆς καταγωγῆς (βλ. Α. Vasiliev, *Justin the first*, Mass. 1950). Γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ βασικὴ παραμένει ἡ μονογραφία τοῦ C. Diehl «*Justinien et la civilisation byzantine au VIe siècle*», Paris 1901. Ἰδεολογία τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπῆρξε ἐκείνη τοῦ Μ. Κωνσταντίνου (καὶ τοῦ Μ. Θεοδοσίου), ποὺ προέβλεπε ἐνιαῖο χριστιανικὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος. Ἔτσι ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπιδόθηκε ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας του στὴν ἐνδυνάμωσι τῆς μοναρχίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἐξαφάνισι ὄλων τῶν μὴ χριστιανῶν (Ἑλλήνων καὶ «*αἰρετικῶν*») τῆς αὐτοκρατορίας. Στὸ στόχαστρο ὑπῆρχε πάντα ἡ Νεοπλατωνικὴ Φιλοσοφία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιστήμη ἐν γένει. Ὁ Ἰουστινιανὸς τόλμησε καὶ κτύπησε τὸ «*κακὸ*» στὴ ρίζα του. Στὰ 529 διατάζει μετὰ νόμο τὸ κλείσιμο τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ λειτουργοῦσε ἐπὶ 916 ἔτη. Ἡ φιλοσοφία κηρύχθηκε ἐκτὸς νόμου καὶ ὅλοι οἱ φιλόσοφοι εἶχαν νὰ ἐπιλέξουν μεταξὺ ἐξορίας καὶ θανάτου. Οἱ 7 σοφοὶ τῶν Ἀθηνῶν (ὅπως ἔχουμε προαναφέρει) κατέφυγαν στὴν αὐλὴ τοῦ Πέρση βασιλῆα Χοσρόη. «*Ὁ βασιλεὺς θεοπίσας πρόσταξιν ἔπεμψεν εἰς Ἀθήνας κελεύσας μηδένα διδάσκειν φιλοσοφίαν*» (Ἰωάννης Μαλάλας, *Χρονογραφία*, ἐκδ. L. Dindorf, 451). Στὴν ἡμερησίαν διδασχὴ εἶναι πάλι οἱ καταστροφῆς τῶν ἑλληνικῶν ἔργων, ἀλλὰ τώρα δὲλα τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καίγονται δημοσίᾳ μετὰ κρατικὴ ἐπίβλεψη. Τὸ 559 στὴν Κωνσταντινούπολιν στὴν πλατεία Κωνηγίου καίγονται τὰ ἔργα τῶν Πυθαγορείων καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν. «*Μηνὶ ἰνδικτιῶνι συσχεθέντες Ἕλληνες περιεθωμίσθησαν καὶ τὰ διβλία αὐτῶν κατεκαύθη ἐν τῷ Κωνηγίῳ...*» (Ἰωάννης Μαλάλας, *Χρονογραφία*, ἐκδ. L. Dindorf, 491). Ταυτόχρονα ἀρχίζουν ἀναγκρίσεις στὴν ἀριστοκρατικὴ τάξιν τῶν συγγλητικῶν καὶ τῶν διανοουμένων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, γιὰ τὴν ὑπάρχουσαν φῆμιν γιὰ ὑπαρξὴ πολλῶν «*κρυπτοελλήνων*» στὶς τάξεις τῶν πλουσίων καὶ τῶν μορφωμένων. Τότε θανατοῦται μετὰ

οικτρώς τρόπο ο «κοιαιστώρ» (= ύπουργός Δικαιοσύνης) Θωμάς (ό οποίος ήταν και πρόεδρος της επιτροπής της κωδικοποίησης του *Corpus Juris Civilis* του Ιουστινιανού), κατηγορηθείς ότι συμμετείχε σε «συνωμοσία Ἑλλήνων» (πάντα ἐφόδιζε τὸ ἐνδεχόμενο ἐνὸς νέου Ἰουλιανού) (βλ. *Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, τ. Ζ', σελ. 157-158, «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν»).

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ κάθε μορφωμένος Ρωμαῖος εἶναι στόχος ὑποψίας γιὰ «κρυφοελληνισμό». Τότε πολλοὶ μορφωμένοι ἄνθρωποι κατασυκοφαντήθηκαν, ὅτι ἀκολουθοῦσαν κρυφὰ «τὴν τῶν μυσαρῶν Ἑλλήνων νόσον» καὶ ἐθανατώθηκαν. Ὁ Ἰουστινιανός, ποὺ παινεύονταν γιὰ τὴν Ρωμαϊκὴ καταγωγὴ του (στὴν 7ῃ *Νεαρά* ἀποκαλεῖ τὴν Λατινικὴ γλῶσσα «πάτριον φωνήν»), θεωρεῖ, ὅτι μόνο ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Χριστιανικοῦ Δόγματος μπορεῖ νὰ ἐδραιωθεῖ τὸ *Imperium Romanum* [*Νεαρά* 7 (ἔτος 535) κεφ. 1: «οὐ τῇ πατρίῳ φωνῇ (= Λατινικὰ) τὸν νόμον συνεγράψαμεν, ἀλλὰ ταύτῃ δὴ τῇ κοινῇ τε καὶ ἐλλάδι, ὥστε ἅσιν αὐτὸν εἶναι γνῶριμον διὰ τὸ πρόχειρον τῆς ἐρμηνείας»· βλ. ἐπίσης L. Wenger: *Die Quellen des römischen Rechts*, Wien 1953, 562-679]. Κι ἐνῶ τὰ προηγούμενα χρόνια κατεδαφίζονταν πρωτίστως τὰ ἔργα τέχνης καὶ τὰ μνημεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, στὰ χρόνια τοῦ Ἰουστινιανοῦ δολοφονοῦνται πρωτίστως ἄνθρωποι καὶ καίγονται ἑλληνικὰ συγγράμματα. «Διωγμὸς γέγονε τῶν Ἑλλήνων μέγας... καὶ ἐκ τούτου πολὺς φόβος γέγονεν...» (Ἰωάννης Μαλάας, *Χρονογραφία*, ἐκδ. L. Dindorf, 449). Οἱ ἀνακρισεῖς ἀνακάλυψαν στὴν Μ. Ἀσία 70.000 «ἐθνικούς», καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες ἀνέλαβαν τὸ ἔργον τῆς ἐξοντώσεως τῶν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης τῆς Ἐφέσου καυχίεται, ὅτι ἐδάφτισε διὰ τῆς βίας 70.000 «εἰδωλολάτρεις», ποὺ ἀλλαξοπίστησαν καὶ ἀπέρριψαν «τὴν ἑλληνικὴν πλάνην» ἔπειτα ἀπὸ μεσαιωνικὰ βασανιστήρια (Ἰωάννης Ἐφέσου, *Ἐκκλησιολογία*, 36). Ὁ χριστιανὸς χρονογράφος Σωζομενὸς περιγράφοντας τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια ἀναφέρει: «τῶν Ἑλληνιστῶν μικροῦ πάντες κατ' ἐκεῖνο διεφθάρσαν καὶ οἱ μὲν πυρί, οἱ δὲ ξίφει ἀπολέσθαι προσετάχθησαν. Παραπλησίως δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν διεφθάρσαν οἱ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἀρχομένην λαμπρῶς φιλοσοφοῦντες. Ἀλλὰ καὶ εἰς μὴ φιλοσόφους ἐσθῆτι δὲ ἐκείνων χρωμένους ἐχῶρει ὁ φόνος» (Σωζομενὸς, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, κεφ. 35).

Ὅπως δὴποτε ἦσαν δύσκολοι καιροὶ γιὰ φιλοσόφους οἱ (μετὰ τὸ 313) βυζαντινοὶ αἰῶνες. Γιὰ πολλοὺς αἰῶνες τὸ «τῶν Ἑλλήνων ὄνομα» κηρύσσεται σὲ ἀπὴν διωγμό, ταυτιζόμενο μὲ ἐκεῖνο τοῦ «εἰδωλολάτρη». Τὸ τῶν Ρωμαίων ὄνομα (ἂν καὶ αὐτὸ «εἰδωλολατρικόν») ἐπιδίδωnei –τώρα ὅμως ἐκχριστιανισμένο. Τώρα πιά οἱ ἐλληνοφῶνοι χριστιανοὶ αὐτοαποκαλοῦνται «Ρωμαῖοι» ἢ «Ρωμιοί». Λίγοι μόνο Ἕλληνες μὲ ἑλληνικὴ συνείδηση (μέχρι τὸν 9ο αἰ.) ἔχουν διασωθεῖ στὸν Ταύγετο τῆς Λακωνίας καὶ στὴν Κρήτη, ἀκόμη πιστοὶ στὴν «πατρῴαν θρησκείαν». (Πρβλ. τὴν ἀκόμα σωζόμενη ὁρκωμοσία «μὰ τὸν Ζᾶ» κάποιων ὁρεσίβιων Κρητικῶν τοῦ Ψηλορείτη· βλ. Α. Χριστοφιλοπούλου, *Βυζαντινὴ Ἱστορία*, τ. Β', σελ. 199, Ἀθῆναι 1981). Μέχρι τὰ χρόνια τῶν Σταυροφοριῶν τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα εἶναι δαιμονικὸ καὶ κολασμένο στὸ χριστιανικὸ Βυζάντιο τῶν Ρωμίων· ὅμως ἡ ἱστορία ἀκολουθεῖ ἀνεξέλεγκτη (καὶ ἐν πολλοῖς ἀπρόδλεπτη) πορεία. Δὲν θὰ περάσουν πολλοὶ αἰῶνες καὶ θ' ἀναστηθοῦν κάποιοι ἐκπρόσωποι τοῦ πολλαπλᾶ δολοφονημένου Ἑλληνισμοῦ: Τὸν 13ο αἰ. ὁ Γεώργιος Γεμιστὸς-Πλήθων θὰ θρονοφωνάξει στὴν Οἰκουμένη, ποὺ χειμάζεται μέσα στὴν ἀπαιδευσία τοῦ Μεσαίωνα: «Ἑλληνὲς ἐσμεν τὸ γένος, ὡς ἡ φωνὴ καὶ ἡ πάτριος παιδεία μαρτυρεῖ»⁴⁵ (βλ. F. Masai, *Pléthon et le platonisme de Mistra*, Paris 1956).

3. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ δομοπορικὸ στοὺς αἰῶνες τοῦ δλοκαυώματος τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ εἶχε σκοπὸ νὰ καταδείξει τὶς ἐξῆς ἱστορικὲς ἀλήθειες:

α) Ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Κόσμος σ' ὅλες τὶς πολιτιστικὲς του ἐκφάνσεις, πλὴν τῆς γλώσσας, εἶχε δῖαιος τέλος στοὺς «πρωτοβυζαντινούς» αἰῶνες ἀπὸ τὴν ἐκχριστιανισμένη Ρωμαϊκὴ Ἐξουσία μὲ τὶς εὐλογίες τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας.

β) Ὁ Χριστιανισμὸς ὡς κρατικὴ θρησκεία τῆς Ρωμαϊκῆς Οἰκουμένης δὲν ἐπιβλήθηκε διὰ τῆς πειθοῦς ἀλλὰ διὰ τῆς βίας μὲ ἐκατόμβες θυμάτων, πλῆθος καταστροφῶν καὶ ἀνηλεῆ καὶ πολυαἰῶνο διωγμὸν κατὰ τῶν «ἐθνικῶν».

γ) Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐξουσία ἐνστερνίστηκε τὸν Χριστιανισμό (ἀπὸ τὸν Μ. Κωνσταντῖνο καὶ ἔπειτα) γιὰ πολιτικούς κυρίως λόγους: Πρῶτον, τὸ Χριστιανικὸ Δόγμα ἐξασφάλιζε πλήρη ὑποταγὴ τῶν ὑπηκόων στὴν ἔξουσία «ἐλέω Θεοῦ». (Πρβλ. «Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπε-

ρεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὐσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν, ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνέστηκεν» (Παῦλος, *Πρὸς Ρωμαίους*, ιγ' 1-2). Δεύτερον (καὶ κυριότερον), ἡ πλειοψηφία τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Ἀνατολῆς (Μ. Ἀσία, Αἴγυπτος) εἶχε ἀσπασθεῖ τὸν Χριστιανισμό γιὰ καθαρὰ βιοποριστικούς λόγους κυρίως. Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία στηριξε οἰκονομικὰ τὶς μαστιζόμενες ἀπὸ ἀνέχεια μάζες τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (πρὸβλ. τὴν «Βασιλειάδα», ὁλόκληρη πόλη δωρεάν σίτισης, στέγασης καὶ περιθάλψης, κτισμένη ἀπὸ τὸν Μ. Βασίλειο). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανὸς συνιστᾷ στὸν «ἐθνικὸ» ἀρχιερεῖα Ἀρσάκιο μίμηση τῆς χριστιανικῆς φιланθρωπίας καὶ κοινωνικῆς πρόνοιας λέγοντας: «ξενοδοκεῖα καθ' ἐκάστην πόλιν κατὰσθησον πυκνά, ἵν' ἀπολαύσωσιν οἱ ξένοι τῆς παρ' ἡμῶν φιλανθρωπίας, οὐ τῶν ἡμετέρων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων, ὅστις ἂν ἐνδεσθῇ χρημάτων» (Ἰουλιανὸς, «Ἀρσακίῳ ἀρχιερεῖ Γαλατίας Ἐπιστολή»⁴⁹, 430 π.Χ.).

δ) Ὁ κυριότερος ἰδεολογικὸς ἀντίπαλος τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπῆρξε ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία (Φιλοσοφία, Τέχνη, Ἐπιστήμη) –ὅπως μπορούμε εὐκόλῃ ν' ἀντιληφθοῦμε ἀκούγοντας, ἀκόμα καὶ σήμερα, τοὺς ὕμνους τῆς Χριστιανικῆς Λειτουργικῆς: «Τί φνῶσι καὶ θμᾶνθῶσιν οἱ Ἕλληνες/τί πλανῶνται πρὸς Πλάτωνα; / τί Δημοσθένη στέργουσιν τὸν ἀσθενή; / τί Πυθαγόραν θρυλλοῦσι τὸν δικαίως φιμωθέντα; / τί δὲ μὴ τρέχουσιν καὶ σέβουσιν, οἷς ἐνεφανίσθη τὸ Πανάγιον Πνεῦμα;» (Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, «Ὑμνος εἰς Πεντηκοστήν», οἶκ. ιζ'). «Οἱοι ἄλλωστε γνωρίζουμε τὰ ὑμνούμενα στοὺς «Χαιρετισμούς»: «Χαῖρε, ἡ τῶν Ἀθηναίων τὰς πλοκάς διασπῶσα... / Χαῖρε, ἡ φιλοσόφους ἀσόφους δεικνύουσα...» (Ἀκάθιστος Ὑμνος). (Ἐδῶ θὰ ἔπρεπε, νομίζουμε, νὰ ὑπάρξει ἀπάλειψη αὐτῶν τῶν ἀνθελληνικῶν στίχων ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ ὀρθόδοξη ὑμνογραφία, ὅπως κατὰ ἀντιστρόφως ἀνάλογο ἐγίνε στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Β. Ἀμερικῆς, ὅπου ἀφαιρέθηκαν ὅλοι οἱ ἀντισημιτικοὶ ὕμνοι τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ὅπως τὸ: «τῶν θεοκτόνων ὁ ἐμός, Ἰουδαίων ἔθνος τὸ ἄνομον...»).

ε) Ἐξυπακούεται βέβαια, ὅτι γιὰ τοὺς διωγμούς, τὶς δηώσεις, τὶς καταστροφές καὶ τὶς σφαγές τῶν Ἑλλήνων πιστῶν στὴν «πατρὶα θρησκεία» αἰτίαν ἀποτελεῖ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐξουσία καὶ ἡ τότε Ἐκκλησιαστικὴ Ἡγεσία σχεδίαζαν καθαρὰ πολιτικὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῖς, ἐξαφανίζοντας ἀπὸ προσώπου γῆς τὸν ἰδεολογικὸ τοὺς ἀντίπαλο: τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία τῶν φιλοσόφων, τῶν γλυπτῶν, τῶν λογοτεχνῶν, τῶν ἱστορικῶν, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν ἐλευθέρων δηλ. ἀνθρώπων.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅμως χάρις στὴν συνέχεια τῆς γλώσσας δὲν ἀπεβίωσε ἱστορικά: ἐπεκράτησε ἀντίθετα τοῦ Ρωμαϊκοῦ-Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς μεσαιωνικῆς βαρβαρότητας καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Φῶς ἐλάμψε ξανά μετὰ 1000 περίπου χρόνια στὸν εὐρωπαϊκὸ οὐρανὸ τῆς Ἀναγέννησης. Τὸ Βυζάντιο τότε δὲν ὑπῆρχε πιά. Τότε ὁ σκλαβωμένος Ἑλληνισμὸς ζοῦσε περιμένοντας τὴν ἀνάσταση τοῦ Γένους... Ἐκεῖ, στὴν ὠζαντινὴ μελωδία ἀναβίωνε τὸ ἀρχαῖο μέλος· στὴν βυζαντινὴ λειτουργικὴ ἐπιβίωνε ἡ ἀρχαία δραματικὴ τέχνη· στὰ βυζαντινὰ ἔθιμα (ἀγιασμός, ἐπιτάφιος, ἀνάσταση) ζοῦσε ἀτόφιο τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ παρελθόν· μὰ προπάντων μέσα στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἐπιβίωσε στοὺς μαύρους καιροὺς τῆς ἀλλόφυλης δουλείας ἡ οὐσία τῆς ἐλληνικῆς ταυτότητας, ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα. Ἐτοὶ σήμερα ἀποτελεῖ ἀδήρητὴ ἀνάγκη ἡ κατάκτηση τῆς ἐλληνικῆς αὐτοσυνειδησίας γιὰ κάθε Ἕλληνα, ποὺ ἀποδεχόμενος τὸ παρελθόν του, θὰ βαδίσει στὸ μέλλον, γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸ οἰκουμενικὸ (γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά) πεπρωμένο του. Σκοπὸς καὶ προορισμὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει πάντα ὁ ἐξανθρωπισμὸς τῆς οἰκουμένης –ὅπως ἔλεγε κι ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος– καὶ ἡ παλιωδοῦσα σήμερα οἰκουμένη ἀναζητᾷ πάλι τὸν ἑαυτὸ της ἀνάμεσα στὶς ἀρχαῖες κολῶνες, στὰ σπασμένα ἀγάλματα, στὰ καμμένα ἱερὰ καὶ τοὺς κατεστραμμένους ἐλληνικοὺς παπύρους, γνωρίζοντας ὅτι τὴν ἀχλὺ τοῦ παραλόγου διαλύει μόνον τὸ ἀνέσπερο φῶς τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου, ποὺ εὐδοκίμησε κάτω ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ ἥλιο τῶν Παρθενῶν, τῶν Σαλαμίνων καὶ τῶν Ἀκαδημιῶν. Ἡ «αὐριανὴ μέρα» γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα περιγράφεται καθαρὰ στὸν προφητικὸ «Ὑμνο» τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος τοῦ Κ. Παλαμά:

«Κάμποι, θουνὰ καὶ πέλαγα
φέγγουν μαζί σου
σὰν ἓνας λευκοπόρφυρος μέγας ναός,

καὶ φτάνει στὸν ναὸ ἐδῶ προσκυνητὴς σου,
Ἀρχαῖο Πνεῦμα Ἀθάνατο,
κάθε λαός....»

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Άννας Δημητρίου. «Ο Έλληνισμός υπό ξένη κυριαρχία», έκδ. «Νέα Θέσις», 1992, σελ. 74.
2. Κυριάκου Σιμόπουλου. «Η Λεηλασία και Καταστροφή των Έλληνικων Αρχαιοτήτων», Αθήνα 1993, σελ. 119.
3. Κ. Παπαρηγόπουλου. «Ιστορία του Έλληνικού Έθνους», τόμ. 80, σελ. 116 («Κάκτος» 1992).
4. Τερτυλλιανού, *Apologet.* 46.
5. Τερτυλλιανού, *De praescript. Haeret.* 8.
6. Ζώσιμου. *Ιστορ.* Ε' 5-6, L. Mendelson, Lipsiae 1877.
7. Ν. Terzaghi. *Synesis Cyrenensis Opuscula*, τ. II, Roma 1944.
8. G. Ostrogorsky. *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, τ. Β', σελ. 63, Αθήνα 1989, μετάφ. Ι. Παναγόπουλου.
9. Όμοιος, σελ. 63-64.
10. Όμοιος, σελ. 64.
11. Όμοιος, σελ. 58-71, καθώς και τ. Α' σελ. 136-137, 148, 161, 185. Η πρώτη παρουσία Σλάβων στην έρημωμένη από τις καταστροφές του Άλάρχον (396-399 μ.Χ.) Νότια Ελλάδα ανάγεται στα χρόνια του Ιουστίνου του Α' (518-527 μ.Χ.) και πρόκειται για τους Άντες. Η άρχη της μόνιμης παρουσίας έκτοτε των Σλάβων στη Βαλκανική εντοπίζεται στα τέλη του 6ου αι. μ.Χ. Η πρώτη προσπάθεια του Βυζαντίου να εκδιώξει τους Σλάβους άγεται στα χρόνια του Κωνσταντίνου Β' το 658 μ.Χ. Ύστερα από δύο αιώνες μόλις και κατάφερε η Κωνσταντινούπολη να επιβάλει την κυριαρχία της στην Νότια Ελλάδα, αφού έξεδιώξε και άλλοιωσε το Σλαβικό στοιχείο με έποικισμούς από τον έλληνισμό της αιμαύρου Μ. Ασίας [όλ. Α. Vasiljev. *Slavjane v Grecii*, VV5 (1898) 404-438, 626-670].
12. Αϊκ. Χριστοφιλοπούλου. *Βυζαντινή Ιστορία*, τ. Α', σελ. 146, Αθήνα 1975.
13. Κ. Παπαρηγόπουλου. *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους*, τόμ. 80 σελ. 228 έκδ. «ΚΑΚΤΟΣ».
14. Α. Ζωγράφου. *Αντιγνώση*, Αθήνα 1982. *ζδ. Γαβριηλίδη.
15. Κ. Καστοριάδη. *Η άρχαία ελληνική δημοκρατία*, Αθήνα 1989.
16. Α. Ζωγράφου. *Αντιγνώση*, Αθήνα 1982· και Uberto Eco. *Το Όνομα του Ρόδου*, Αθήνα 1985.
17. Προλ. τη ρήση του Νίτσε περί αλήθειας: «Αλήθεια είναι εκείνο το είδος της πλάνης, άνεν του οποίου δεν θα ήδυνάτο να ζήσει έν ωρισμένον είδος ζώντων όντων»: F. Nietzsche, *Aus dem Nachlass der Achtzigerjahre*, v. Karl Schlechta, München 1966, τ. III, σ. 844.
18. Ιωάννου Χρυσόστομου, *Όμιλία Δ' εις Α' προς Κορινθίους*, 5,1.
19. Πενθέκτη έν Τρούλλω Σύνοδος (691/2). Βλ. G. Ostrogorsky. *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, Αθήνα 1978, τ. Α', σελ. 207-208.
20. Ο επίσκοπος Ιωάννης της Εφέσου (6ος αι.) κανυέται, ότι διά της δίας βάπτισε 70.000 «είδωλολάτρες» (Ιωάννης της Εφέσου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, 36). Ο Άγιος Πορφύριος το 401 προχώρησε (υπό την προστασίαν του Επαρχου) στην γενοκτονία όλων των Ελλήνων κατοίκων της πόλεως Γάζας στην Παλαιστίνη (*Πασχάλιον Χρονικόν*, 402).
21. Στο έξης Ρωμαιοσ πολίτης είναι, όποιος άσπαζεται την όρθόδοξη πίστη, ποι καθιερώθηκε από τις Οικουμενικές Συνόδους της Νίκαιας (325) και Κωνσταντινούπολης (381): Ε. Γλύκατζη-Αρσέλέρ. *Η Πολιτική Ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, Αθήνα 1988, σελ. 17.
22. Ι. Κακριδής. *Οί Αρχαίοι Έλληνες στην Νεοελληνική Λαϊκή Παράδοση*, Αθήνα 1978.
23. Σ. Λάμπρου. *Παλαιολόγεια-Πελοποννησιακά*, τ. Β, σελ. 247.
24. Όμοιος.
25. Α. Δημητρίου. *Ο Έλληνισμός υπό ξένη κυριαρχία*, Αθήνα 1992, σελ. 163.
26. Ευσέβιου Καισαρείας, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Χ, 5, τ. 20, σ. 97, Β.Ε.Π.
27. Α. Lippold. *Theodosius der Grosse und seine Zeit*, Stuttgart 1968.
28. Μ. Άθανασίου, *Περί ενανθρωπίσεως*, 48, 18, Β.Ε.Π.
29. Κ. Σιμόπουλου. *Η Λεηλασία και Καταστροφή των Έλληνικων Αρχαιοτήτων*, Αθήνα 1993, σελ. 129.
30. Ευνάπιου. *Βίοι φιλοσόφων και σοφιστών*, L. Dindorf, *Historici Graeci Minores*, Lipsiae 1870, σ. 205-274.
31. *Ιστορία Έλληνικού Έθνους*, τ. Ζ σ. 87, «Εκδοτική Αθηνών».
32. Όμοιος.
33. Όμοιος.
34. Κ. Σιμόπουλου. *Η Λεηλασία και Καταστροφή των Έλληνικων Αρχαιοτήτων*, Αθήνα 1993, σελ. 137.
35. Λιθάνιου. *Υπερ των Ιερών*, 17.
36. Όμοιος, 11.
37. Όμοιος, 9.
38. Όμοιος, 21.
39. Όμοιος, 21.
40. Κ. Παπαρηγόπουλου. *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους*, τόμ. 90, σελ. 118-119, έκδ. «Γαλαξία», Αθήνα 1969.
41. Αϊκ. Χριστοφιλοπούλου. *Βυζαντινή Ιστορία*, τ. Α', σελ. 187, Αθήνα 1975.
42. Άννα Δημητρίου. *Ο Έλληνισμός υπό ξένη κυριαρχία*, σ. 87, Αθήνα 1992.
43. Κ. Παπαρηγόπουλου. *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους*, τόμ. 80, σελ. 314, έκδ. «Κάκτος».
44. Όμοιος, τόμ. 90, σελ. 20, έκδ. «ΓΑΛΑΞΙΑΣ».
45. Γ. Γεμιστού-Πλήθωνος, «Πρός τόν Δεσπότην Θεόδωρον περί της Πελοποννήσου» και «Πρός τόν Βασιλέα Έμμανουήλ περί των έν Πελοποννήσω πραγμάτων» (Σ. Λάμπρου, «Παλαιολόγεια και Πελοποννησιακά», 1926).
46. Α. Ζωγράφου, *Αντιγνώση*, Αθήνα 1982, έκδ. Γαβριηλίδη.

Μόνο ἐλεύθερη ἰδιωτικὴ Παιδεΐα

Οἱ πολιτικοὶ μας ἡγέτες, βλέποντας ὅτι ἀδυνατοῦν ν' ἀντεπεξέλθουν στὶς οἰκονομικὲς ὑποχρεώσεις πὺν δημιουργοῦν οἱ δημόσιες ἐπιχειρήσεις καὶ ὀργανισμοί, «πεΐσθησαν» νὰ προβοῦν στὴν ἀποκρατικοποίησή τους. Προχωροῦν ὁμως δειλὰ κι ἐπιλεκτικὰ εἴτε ἐξαιτίας κάποιων συμφερόντων τους –κομματικῶν ἢ προσωπικῶν, ὑδιάρθο– εἴτε «διὰ τὸν φόδο τῶν Ἰουδαίων» τῶν «Ἰουδαίων», πὺν οἱ ἴδιοι οἱ πολιτικοὶ ἐξέθρεψαν καὶ ἐδίδαξαν νὰ συμπεριφέρονται ἔτσι... Διότι οἱ ἐργαζόμενοι στὸ δημόσιο, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἔχουν μάθει νὰ πληρώνονται χωρὶς νὰ ἐργάζονται, «νὰ ζῶσι χωρὶς νὰ σκάπτωσι», καθὼς ἔλεγε ὁ Ροῖδης. Μιὰ τυχὸν ἀποκρατικοποίηση τῆς Δ.Ε.Η. ἢ τοῦ Ο.Τ.Ε. γιὰ παράδειγμα εὔλογα προκαλεῖ ἀνησυχίες καὶ ἀνασφάλεια στοὺς χιλιάδες ἐργαζομένους, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουν, ἂν οἱ αὐριανοὶ ἰδιοκτῆτες θὰ τοὺς διατηρήσουν στὶς θέσεις τους καὶ ὑπὸ ποίους ὁρους ἐργασίας. Φυσικὸ εἶναι λοιπόν, ν' ἀντιδροῦν, ν' ἀπεργοῦν καὶ νὰ καταγγέλλουν «τὸ ἄστοργο κι ἀνθεθνικὸ κράτος», πὺν προβαίνει «στὸ ξεπούλημα τῶν στρατηγικῆς σημασίας ἐπιχειρήσεων, ἀδιαφορώντας γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς κινδύνους, πὺν σ'ινεπάγεται μιὰ τέτοια ἐνέργεια», πράγματα πὺν, ὅπως καταλαβαίνετε, οὐδόλως τοὺς ἀπασχολοῦν στὴν πραγματικότητα...

Αὐτὰ φοβοῦμενοι οἱ πολιτικοὶ προχωροῦν, ὅπως εἴπαμε, δειλὰ, ἐπιλεκτικὰ καὶ ἄλλοπρόσαλλα. Δὲν τολμοῦν ν' ἀποκρατικοποιήσουν τὴν Δ.Ε.Η., τὸν κλάδο ὑγείας, τὴν παιδεΐα· προπαντὸς τὴν παιδεΐα! Τὴν κρατικὴ (Ἀ)παιδεΐα, ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ σύγχρονος φιλόλογος καὶ διανοητής, πὺν ἀποτελεῖ δίχως ἄλλο τὴν τροφὸ ὅλων τῶν κακοδαιμονιῶν τῆς χώρας, ἐνὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔναι μῡτέρα «πάσης ἀρετῆς καὶ πάσης δικαιοσύνης».

Ὅ,τι κατέστησε τὴν Ἑλλάδα τοῦ παλιοῦ καλοῦ καιροῦ μεγάλη καὶ καλή, ὅ,τι ὠδήγησε τὴν φιλοσοφία, τὶς ἐπιστῆμες καὶ τὶς τέχνες σὶν κορύφωσή τους ἦταν ἡ ἐλεύθερη, αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητη πάσης κηδεμονίας – κρατικῆς ἢ θρησκευτικῆς ἢ κοινωνικῆς– παιδεΐα, πὺν ἀποτελοῦσε ὑπόθεση τῶν μεγάλων δασκάλων καὶ διανοητῶν καὶ ποτὲ τῶν πολιτικῶν ἢ θρησκευτικῶν ἡγετῶν. Οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι, μαθηματικοί, ἀρχιτέκτονες, ρῆτορες, γιατροί, γλύπτες καὶ ζωγράφοι, πὺν φημίζονταν καὶ ἀκτινοβολοῦσαν στὸ ὑπόγρημά τους, ἀνοιγαν σχολές, ὅπου ἐρευνοῦσαν καὶ δίδασκαν τὶς γνώσεις τους ὡς ἐλεύθεροι καὶ ὑπεύθινοι δάσκαλοι πρὸς ἐλεύθερους καὶ ὑπεύθιινους μαθητές, οἱ ὁποῖοι γνώριζαν τοὺς λόγους πὺν ἐπέλεξαν τὴν σχολὴ τοῦ ἸἈλφα ἀντὶ τοῦ Βῆτα. Τὸ κράτος καὶ ἡ θρησκεία οὐδόλως ἀναμειγνύονταν εἰς τὰ τῶν σχολῶν, καὶ μάλιστα ἀποτελοῦσε ὄνειδος γι' αὐτὰ ἡ κάθε ἐπέμβασή τους· ὄνειδος, πὺν συνοδεῦει ἀκόμη τοὺς ἐμπνευστὲς τοιοῦτων ἐνεργειῶν, ὅπως γιὰ παράδειγμα τοὺς πραξικοπηματίες τοῦ Κρότωνα, πὺν ἔκψαν τὴν σχολὴ τῶν Πυθαγορείων ἢ τῶν Ἀθηνῶν πὺν κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη. Τοιοῦτοτρόπως παραδίδονταν καὶ προώδευαν τὰ γράμματα σὶν Κλασσικὴ Ἑλλάδα – κι αὐτὴ εἶναι ἡ περὶ παιδεΐας ἑλληνικὴ ἀντίληψη.

Ἡ κρατικὴ –ἄρα δογματικὴ, ἐξηρητημένη, ἀνασταλτικὴ, κατασταλτικὴ– ἀνελεύθερη παιδεΐα πρωτοεμφανίσθηκε κατὰ τοὺς Χριστιανικοὺς χρόνους, ἔλαβε δὲ σταθερὴ καὶ μόνιμη μορφή στὸ Βυζάντιο καὶ σὶν Δύση. Ἐκτοτε ἐπιβάλλεται διὰ νόμων κι ἐλέγχεται ἀπόλυτα ἀπ' τοὺς ἐξ-ουσιαστὲς καὶ τὰ ὀργανά τους, πὺν θεωροῦν τὴν παιδεΐα ὡς πρωταρχικῆς σημασίας μοχλὸν διαιώνισης τῆς ἐξ-ουσίας τους, ἀφοῦ ἔτσι ἐπιτυγχάνουν νὰ προσαρμόζουν τοὺς νέ-

ους πρὸς τὸν δικό τους τρόπο σκέπτεσθαι, ἐνεργεῖν καὶ ζῆν.

Αὐστηρὰ προσανατολισμένη ἡ ἐκπαίδευση πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ κα-
ταστέλλει ὅλες τίς ψυχο-πνευματικὲς δυνάμεις τῶν μαθητῶν, τοὺς ὁποίους
ἐθίζει πρὸς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀνελευθερία. Ὅλες γενικὰ οἱ ψυχικὲς καὶ ἐγκε-
φαλικὲς δυνατότητες καὶ ιδιότητες τῶν μαθητῶν διαταράσσονται, κακοποι-
οῦνται, ἀκρωτηριάζονται καὶ ἀναστέλλονται, μ' ἀποτέλεσμα οἱ νέες-τροφεὲς
υἰάρχουσιν νὰ γίνωνται κάτι ἄλλο, ἄσχετο πρὸς τὴν φύση καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά
τους. Τὸ ἀρχαιοελληνικὸν «γίγνονε οἷος εἰ μαθὼν» ἀντιστρέφεται ἀπ' τὴν
ἐξουσιαστικὴν ἀπαιδεΐα καὶ γίνεται «γίγνον οἷος ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν ἀγνοῶν».

Ἡ διὰ τῆς προσαρμοστικῆς ἐκπαίδευσης ἔνταξη τῶν μαθητῶν στὸ κοινω-
νικὸ σύνολο καὶ τὴν παραγωγή, γιὰ τὴν ὁποία ἀνάριθμοι ἐξ-ουσιαστικοὶ κε-
κράχτες μᾶς ὁμιλοῦν καθ' ἑκάστην ἀπ' τὰ Μ.Μ.Ε., πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι
ἀποδίδουν μεγάλη σημασία σ' αὐτό, δὲν σημαίνει παρὰ δογματοποίησι καὶ
ἐγκλωδισμό τῶν μαθητῶν μέσα στὰ ἐπιτρεπτά καὶ ἐπιθυμητὰ προκρούστεια
πλαίσια τοῦ κατεστημένου τρόπου σκέψεως καὶ ζωῆς. Ὁ Ἕλληνας μαθητὴς,
γιὰ παράδειγμα, περαίνοντας τίς σπονδὲς του, γνωρίζει πολὺ καλὰ νὰ μὴν
ἐρευνᾷ, νὰ μὴν μελετᾷ, νὰ μὴν ἐργάζεται μετὰ ὑπερδεκαπενταετῆ παραμονή
του στὰ «πνευματικὰ νεκροταφεῖα» ἔχει πεισθεῖ, ὅτι δὲν ἔχει –ἄρα δὲν μὴ πορεῖ
καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ– κάποια πνευματικὴν κίνησι. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπιδιώκει τὴν
πρόσληψή του στὸ δημόσιο, τὴν δημοσιοῦπαλληλοποίησίν του, ὅπου γνωρίζ-
ει ὅτι μπορεῖ «νὰ τρώγῃ χωρὶς νὰ σκάπτῃ». Ποιό εἶναι, γιὰ παράδειγμα, τὸ
ἔργο τῶν χιλιάδων φιλολόγων μας στὰ 170 ἔτη νεοελληνικοῦ κράτους; Ὡς
γνωστὸν, οὐδόλως προήγαγον τὴν φιλολογία, δὲν ἐμπλούτισαν τὴ γλῶσσα
μας οὔτε μὲ μιὰ λέξη, δὲν μπόρεσαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἰσροὴ ξένων λέξεων,
πού ἀτελὼνιστα μπαίνουν στὴν Ἑλλάδα. Ἀπεναντίας πέτυχαν τὸ ἀντίθετο:
τὴν πτώχευση τῆς γλώσσας, τὴν κατάργησι συνδέσμων, προθέσεων, ἐπιρ-
ρημάτων, ὀνομάτων καὶ πτώσεων, ἀπαρεμφάτων καὶ μετοχῶν μὲ τὴ δικαιο-
λογία πὼς «δὲν χρειάζονται»... Μιὰ ἐνέργεια ὀργονελλικῆς νοοτροπίας, πού,
ἂν ἐπαναληφθῇ, σίγουρα σὲ μερικὰ ἔτη οἱ ΝεοἝλληνες θὰ συνεννοοῦνται διὰ
σημάτων καὶ γρολλισμῶν.

Αὐτὰ πρέπει νὰ γνωρίζουν οἱ καλοπροαίρετοι ὑποστηρικτὲς τῆς κρατικῆς
ἐκπαίδευσης, ὅτι ἡ ἐξ-ουσιαστικὴ παιδεΐα ἀσφαλτὰ ὁδηγεῖ στὴν ἐξαχρείωσι
καὶ ἀποβλάκωσι τῶν ἀνθρώπων. Διότι μιὰ παιδεΐα-ἐξάρτημα καὶ θεραπει-
νίδα τοῦ κράτους δὲν μπορεῖ νὰ προάγῃ τίς ἐπιστῆμες καὶ τὸν πολιτισμό, ἀλλ'
ἐργάζεται μὲ σκοπὸ τὴ διατήρησι καὶ διαίωνισι τῶν ἐξ-ουσιαστικῶν δογ-
μάτων.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐξ-ουσίας καταφέρονται –κι εἶναι φυσικὸ– ἐναντίον τῆς
ιδιωτικῆς παιδείας καὶ ἰδιαίτερα τῆς ἀρχαιοελληνικῆς, τὴν ὁποία χαρακτηρί-
ζουν «ἀριστοκρατικὴ», «μὴ προσιτὴ σὲ ὅλους», «οὐτοπίαν καὶ χίμαιρα», μὲ μιὰ
λέξη ἀντιδραστικὴ. Ἀντιδραστικὴ ὅμως καὶ χιμαιρικὴ εἶναι ἡ κρατικὴ ἐκπαί-
δευσι, ἄφοῦ ἀντιδρᾷ στὴν πρόδο καὶ τὸν πολιτισμὸ καὶ ὁδηγεῖ στὴν πα-
ρακμὴ καὶ τὴ σήψι τῆς κοινωνίας. Τὸ «Παιδεΐα γιὰ ὅλους» σημαίνει «Παι-
δεΐα γιὰ κανέναν» καὶ τὸ «ἴσα δικαιώματα στὴ μόρφωσι» ἰσοδυναμεῖ μὲ κα-
νένα δικαίωμα.

Καιρὸς εἶναι λοιπόν, νὰ προσανατολιστοῦμε πρὸς τὴν ἐλεύθερη ιδιωτικὴ
παιδεΐα, κάτι πού ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ συμβεῖ, ὅπως συμβαίνει γενικῶς ἡ με-
ρικῶς στὶς προηγμένες χώρες.

Πάν Αἰόλος

ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΥΜΠΟΥΡΑΣ*

Περὶ συναγωνισμοῦ καὶ ἀνταγωνισμοῦ

ΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΚΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΞΑΧΡΕΙΩΣΗ ΤΟΥ

Ὁ Ὀλυμπισμὸς δὲν εἶναι ἡ ἰδεαλιστικὴ μορφή τοῦ ἀθλητισμοῦ· ἡ θεωρία διὰ τὴν προᾶξιν, ὡς συμβαίνει εἰς ἐκδηλώσεις ζωῆς. Ὁ Ὀλυμπισμὸς εἶναι ἡ κορύφωσις ἰδεῶν, ἀξιῶν καὶ ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὸν καλοκάγαθον ἄνθρωπον («Δαυλὸς», ἀρ. τ. 146, Φεβρουάριος '94). Ὁ Ὀλυμπισμὸς εἶναι ὁ ἴδιος προᾶξις· βιοῦται δὲ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν τόσον, ὅσον καὶ εἰς τοὺς χώρους τῆς ἀγωνιστικῆς, ἥτοι τοὺς χώρους τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης. Οἱ χώροι τῶν τιμίων ἀγωνιστῶν ἀνακηρύττουν τοὺς ἱκανοτέρους μεταξὺ τῶν πλέον ἱκανῶν. Εἰς τὸν Ὀλυμπισμὸν ἐνσαρκοῦται ὁ ἀθλητισμὸς, ὁ ὁποῖος δέον νὰ διέπεται ἀπὸ ἐκείνας τὰς ιδέας καὶ ἀρχάς, ἡ ὑπαρξὶς τῶν ὁποίων μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸ ὀλυμπιακὸν πνεῦμα.

Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὅτι ἡ ἀγωνιστικὴ καὶ ἡ θρησκεία ἐνίζοντο· καὶ ἀπετέλεσαν οἱ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες ἀναπόσπαστον τμῆμα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι προέκτασις τῶν προγόνων του καὶ τὸ ὕλικόν παραγωγὴς τῶν ἐπιγόνων του. Ὁ ἄνθρωπος κυβεῖν τὸν κόσμον τοῦ συνειδητοῦ καὶ οἱ νεκροὶ τὸν κόσμον τοῦ ὑπερσυνειδητοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπηρεάζει καταλυτικῶς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτήρος. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ ὑπερσυνειδητὸν δύναται νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὸν κόσμον τῶν «ζώντων» νεκρῶν. Τόσον ὁ ἄνθρωπος, ὅσον καὶ οἱ νεκροὶ ἀποτελοῦν μίαν ὀντότητα, τὴν φυλὴν. Ἡ φυλὴ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἓν ὄν ἐν διαρκεί ζωῇ εἰς συγκεκριμένον περιβάλλον (χώρος), ἀπελευθερωμένον ἀπὸ τὸν χρόνον μὲ προέκτασιν εἰς τὸ μέλλον. Εἶναι τόσον μακρὸν τὸ μέλλον, ὅσον μεγαλύτερον εἶναι τὸ πολιτιστικὸν ἐπίπεδον τῆς φυλῆς καὶ ὅσον πιστότερον διατηρεῖται αὐτό.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον γεννᾷ ὁ ἄνθρωπος, ἐπιθυμεῖ νὰ τὸ περάσῃ εἰς τὸ διηνεκὲς μέλλον. Ἐὰν δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἢ τὸ δημιούργημά του δὲν ἐκφράζῃ τὸ ποθούμενον, ὁ δημιουργὸς ἄνθρωπος τὸ παύει, τὸ νεκρώνει, τὸ ἐνταφιάζει, μὲ σκοπὸν νὰ διαφυλάξῃ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους. Ἐὰν δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς περιστάσεις τῶν καιρῶν, ὁ δημιουργὸς-ἄνθρωπος κληροδοτεῖ τοῦτο εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Τοῦτο ἀνέλαβε ἡ Φύσις, ὅταν μὲ τὴν κατάργησιν τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων καταστροφαί ἐπληξάν τὸν

* Ὁ κ. Σ.Κ. εἶναι καθηγητὴς Σωματικῆς Ἀγωγῆς καὶ τέως πρωταθλητὴς Στίβου Ἑλλάδος στοὺς δρόμους 5 καὶ 10 χιλιομέτρων.

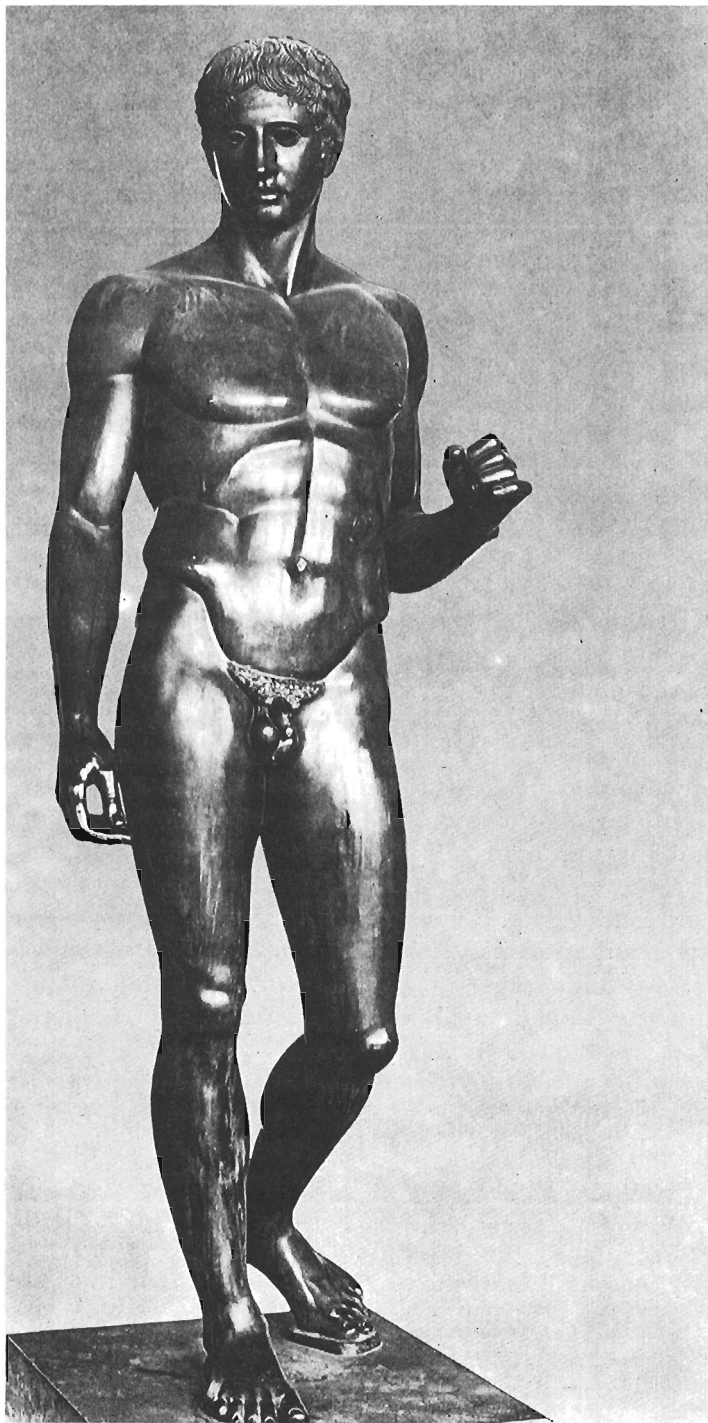
χώρον διεξαγωγής των. Ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη μὲ σέβας ἀνιχνεύσῃ τὰ δείγματα τοῦ Ὀλυμπίου Φωτὸς εἰς τὴν γῆν τῆς Ὀλυμπίας, θ' ἀνασύρῃ ἀδιάφευστα στοιχεῖα περὶ τῆς παναρχαιότητος τοῦ θεσμοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν Ὀλυμπίων ἀνθρώπων. Ὁ ἀθλητισμὸς καὶ ὁ Ὀλυμπισμὸς ἔζησαν καὶ ζοῦν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καὶ μετὰ τὴν λαίλαπα (ἡ ὁποία ἐκτύπησεν ὅ,τι τὸ ὑψηλότερον ἐδημιούργησεν ἐπὶ χιλιετίας ὁ ἄνθρωπος) τὸ 394 μ.Χ. μὲ τὴν κατάργησίν των διὰ τοῦ ἐλληνοκτόνου Διατάγματος τοῦ Ἰσπανορρωμαίου αὐτοκράτορος «Μεγάλου» καὶ «Ἀγίου» Θεοδοσίου Α'.

Ὁ Ὀλυμπισμὸς εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ ὅλου καὶ ἐνεχυριάζεται εἰς τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα τὸν Λαμπρὸν Λόγον, τὸ ἀνέσπερον φῶς. Ἡ κωδικὴ ἀνάλυσις τῆς λέξεως «Ὀλυμπισμὸς» συμφώνως μὲ τὴν ριζοσπαστικὴν ἔρευναν τοῦ ἀειμνήστου Ἡλ. Τσατσόμοιρου («*Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*», Φιλολογικὴ ἐπιμέλεια Δημ. Ι. Λάμπρου, ἔκδ. «Δαυλὸς» 1991) μᾶς λέγει: «Ἐπιχωριάζει ὁ Λαμπρὸς Λόγος, ἡ μάθησις τοῦ ὁποίου ἐκπέμπει εἰς πάντα χώρον καὶ εἰς τὴν αἰωνιότητα δίδουσα τὸ σῆμα μὲ βροντερὰν παρουσίαν».

Θρησκευτικὰ «πιστεύω», θρυλικαὶ ἐξιστορήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔφθαναν εἰς τὸν λαὸν ὑπὸ μορφὴν «μύθου», ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις, γνωστὰ κυρίως εἰς τοὺς μεμνημένους τῆς ἐκάστοτε ἐποχῆς, εἰς τὴν ὑψηλότεραν δυνατὴν των ἔκφρασιν καὶ φιλοσοφικαὶ ἐρμηνεῖαι-θεωρίαι ἀπὸ τῆς πρώτης πρωτογονικῆς των συλλήψεως μέχρι τῆς πιὸ συστηματικῆς χρησιμοποίησέως των ὠδήγησαν προοδευτικῶς πρὸς τὴν σύλληψιν καὶ κατανόησιν τῆς μοναδικῆς ἰσορροπίας μεταξὺ Σύμπαντος-Κόσμου-Φύσεως καὶ Λόγου. Ἡ ἰσορροπία αὕτη ἐχαρακτήριζε τὴν ἀρχαιοελληνικὴν σκέψιν καὶ ἀντίληψιν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε.

Ἡ ὑπαρξὶς τοῦ μύθου εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἐταυτίσθη μὲ τὴν κωδικοποίησιν τῆς γνώσεως τῶν μεμνημένων, δυνάμει τῆς ὁποίας κατέστη δυνατὴ ἡ ἐπικοινωνία νοητοῦ-συνειδητοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ ὑπερνοητοῦ-ὑπερσυνειδητοῦ κόσμου ἀφ' ἑτέρου. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐφιλοξένησαν τὸ πνεῦμα τῆς ὁλότητος, τὸ ὁποῖον ἐξεφράσθη οἰκουμενικῶς, ὅπως ἄλλωστε οἰκουμενικὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ὁ Ὀλυμπισμὸς εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις αὐτῆς ταύτης τῆς ὁλότητος. Ἡ Ὀλυμπία ἀνεδείχθη ὡς ἡ μήτρα, ἡ ὁποία ἐνεχυριάζει τὸ ὅλον καὶ ἐκπέμπει τὸ ἀνέσπερον φῶς, τὸ ὁποῖον συνέλαβαν, ἐκυοφόρησαν καὶ ἐνσάρκωσαν οἱ Ἕλληνες.

Ἡ ἔνωσις τῆς ὁλότητος καὶ τῆς οἰκουμενικότητος ἐδραίωσε τὴν ἀνθρωπιστικὴν ἀγωγὴν μέσω τοῦ εὖ ἀγωνίζεσθαι. Οἱ ἀρχαῖοι ἀγῶνες ἔχοντες τὰς ρίζας των εἰς τὴν σχέσιν θεῶν καὶ ἀνθρώπων, εἰς τὸν στίβον τῆς ἀμίλλης, ἐδίδασκον τὴν πραγμάτων ὑπερβατικῶν ἀξιών ἢ στοιχείων μὲ διαχρονικὴν ἀξίαν ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα συνέπαιρνε τὸ μυαλὸ καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων. Τὴν λαχτάραν διὰ τὸν ἀγῶνα προέβαλλαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς θεοὺς των. Ἡ Γιγαντομαχία, ὁ ἀνελέητος ἀγὼν μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ τῶν γιγάντων, ἔγινε σύμβολον καὶ πρότυπον διὰ κάθε σύγκρουσιν, ἰδίως μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. Οἱ ἀγῶνες ἐδίδασκον κατὰ τὸν πλέον πραγματικὸν τρόπον εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα τὰς

Τέλεια ισορροπία
ἡρεμίας,
ἀγνότητος,
ἀγωνιστικότητος
καὶ
ἀποφασιστικότη-
τος χαρακτηρίζει
ἀνάγλυφα τὴν
στάση καὶ τὸ
ὄφρος τοῦ
Ἑλληνος
ἀθλητοῦ. Ἡ
ἁρμονία μεταξὺ
σωματικοῦ,
ψυχικοῦ καὶ
διανοητικοῦ
μεγαλείου,
ιδανικὸ καὶ
πρακτικὴ τοῦ
ἀρχαίου
Ἑλληνισμοῦ σ'
ὅλες του τὶς
ἐκδηλώσεις, εἶναι
πλήρης στὸν
Ὀλυμπιονίκη
αὐτόν, ποὺ
ὀνομάσθηκε στὴν
γλῶσσα τῆς
Γλυπτικῆς
«Κανών». Εἶναι
ἔργο τοῦ μεγάλου
γλύπτου
Πολυκλείτου (ε'
αἰῶν πρὸ
Χριστοῦ) καὶ
ἀπόκειται στὴν
Γλυπτοθήκη τοῦ
Μονάχου.

βασικάς ἀρχὰς μιᾶς πραγματικῶς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἡ ὁποία εἶναι οἰκουμένη καὶ χρονικῶς ἀπεριορίστος διὰ ἐκείνους τοὺς λαοὺς, οἱ ὅποιοι εἶναι φορεῖς πολιτισμοῦ ἢ ἔστω ἀφομοιώνουν πολιτισμόν.

Μαζὶ λοιπὸν μὲ τοὺς ἀγῶνας μᾶς δίδεται τ' ὄραμα τῆς οἰκουμενικότητος, ὅλης τῆς Δημιουργίας, εἰς μίαν θαυμαστὴν συνύπαρξιν ὅλων τῶν συνθετικῶν τῶν, τῶν πνευματικῶν τῶν στοιχείων, τὰ ὁποία ἰσχύουν δι' ὅλους τοὺς λαοὺς, εἰς ὅλους τοὺς τόπους, εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς, εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ συλλάβουν καὶ διώσουν θεῖα μηνύματα. Βασικὴ προϋπόθεσις εἶναι ὁ τρόπος ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ αἱ συνθῆκαι ἐκπαιδεύσεώς τῶν. Τὸ ἄτομον ὑπόκειται εἰς ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν, διευθύνουν τὴν διαγωγήν του. Αἱ ἐπιδράσεις αὐταὶ εἶναι ἐκεῖναι τῶν προγόνων, τῶν συγγενῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκεῖνη τοῦ περιβάλλοντος. Μέσω τοῦ ἀθλητισμοῦ ὑπάρχει ἡ ἐπιδίωξις νὰ ξεπεραστοῦν αἱ ἀντιθέσεις εἰς τὴν ζωὴν, ὅχι μὲ τὴν ἄρνησίν των, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπιτυχὴ σύνθεσιν μεταξύ των, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ ἐξ αὐτῆς μία βαθυτέρα, εὐρύτερα καὶ ὑψηλότερα ἐρμηνεῖα τῆς ζωῆς χαρακτηρίζουσα τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἁρμονία πράξεως καὶ σκέψεως, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ δικαίωσις τῆς φυσικῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἀγῶνες μᾶς εἰσάγουν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ συναγωνισμοῦ. Ἐκφράζεται ὁ πολεμικὸς χαρακτήρ τοῦ ἀθλητισμοῦ, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖται εἰς τὸν συμπαντικόν, κοσμικόν καὶ βιολογικόν νόμον πρὸς ὑποστήριξιν, διατήρησιν καὶ συνέχισιν τῆς δημιουργίας.

Ἐκτὸς τοῦ συναγωνισμοῦ σήμερον εἰς τοὺς ἀγῶνας εἰσῆλθε τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ἔχει τὴν ἀφετηρίαν του εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἐμμεῖτο. Ἐκφράζει καθυστέρησιν εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἀνάπτυξιν. Ὁ ἀνταγωνισμὸς ὑποδουλώνει καὶ ἐξετευλίζει τὸ Πνεῦμα. Εἶναι μία δεδομένη καὶ ὅπωςδήποτε ἡ πιὸ καταστροφικὴ ἐξ ὅλων τῶν μορφῶν τῆς ψυχολογικῆς ἐξαρτήσεως. Παράγει ἀτελῆ ὄντα, τὰ ὁποῖα καὶ μαζοποιεῖ. Ὁ ἀνταγωνισμὸς ἀντιμάχεται τὴν συνεργασίαν, ἀποθαρρύνων οὕτω τὴν αὐτόφωτον, αὐτοτελῆ καὶ αὐτόνομον ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν. Ἀνταγωνιζόμεθα τοὺς ἄλλους, ὅταν μᾶς κυριεύῃ ὁ φόβος καὶ μᾶς λείπῃ ἡ πρωτοβουλία. Πρωτοβουλία καὶ ἀνταγωνισμὸς εἶναι δύο ἔννοιαι ἀντίθετοι. Ἡ πρωτοβουλία εἶναι μία φυσικὴ κίνησις τοῦ ἐλευθέρου νοῦ. Μία ἐντελῶς αὐθόρμητος καὶ πηγαία ἀντιμετώπισις τῶν καταστάσεων. Ὁ ἐλεύθερος νοὺς ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ δρᾷ συμφώνως μὲ τὴν ἐσωτερικὴν του καθοδήγησιν καὶ ν' ἀνταποκρίνεται αὐτομάτως εἰς τὴν πρᾶξιν. Ὁ ἀνταγωνισμὸς ἀντιθέτως εἶναι μόνον μίμησις, ἐξάρτησις καὶ συνάρτησις, ἡ ὁποία κρατεῖ δέσμιον τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος περιμένει νὰ λάβῃ ὁδηγίας. Ἡ «ἐπιτυχία» τοῦ τὸν ὁδηγεῖ πολλάκις εἰς θέσεις-κλειδιά, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦν ὀργανωμένην, ἀνεξάρτητον καὶ ἐμπνευσμένην δρᾶσιν. Εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις δὲν ἡμπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ δημιουργικὰ οὔτε ν' ἀναπτύξῃ τὴν ἐπινοητικότητα, τὴν ὁποίαν χρειάζεται, διότι ἡ ἄσκησις τοῦ τὸν περιορίζει εἰς τὴν μίμησιν καὶ τὴν ἀντιγραφὴν σχημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἤδη καὶ «ἀνταγωνιστῶν», τοὺς ὁποίους θὰ ἀκολουθῇ.

‘Ο νοῦς θ’ ἀπελευθερωθῇ ἐκ τῆς συνηθείας τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ὅταν διαπιστώσῃ μὲ κάθε λεπτομέρειαν τὴν ὑποδούλωσίν του. Ἡ αὐτοπεποίθησις μᾶς ἀποδεσμεύει ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ὁ ἀνταγωνισμὸς ἐκφράζει τὴν συμπεριφορὰν τῆς ὑποταγῆς ἢ προέρχεται ἐξ αὐτῆς. Ἡ συνηθεια τοῦ ἀνταγωνισμοῦ συνδέεται μὲ μίαν ἄλλην συνηθειαν: τῆς συγκρίσεως ἀντὶ τῆς κρίσεως. Συγκρίνομεν τὸν ἑαυτὸν μας, διὰ νὰ ἴδωμεν ἐὰν ὑπερέχωμεν ἢ ἐὰν ὑστερῶμεν εἰς σχέσιν μὲ τοὺς ἄλλους. Δὲν τὸν κρίνομεν ὡς ἀνεξάρτητον ὄντοτητα. Ἡ σύγκρισις γεννᾷ τὸν φόβον, ὁ φόβος μὲ τὴν σειρὰν του γεννᾷ τὸν ἀνταγωνισμὸν καὶ τὴν ἀνταγωνιστικὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐνός. Πιστεύομεν, ὅτι θὰ εἴμεθα ἀσφαλεῖς, ὅταν ἐξουδετερώσωμεν ἐκείνον, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ὑψηλότερον ἡμῶν καὶ τὸν ξεπεράσωμεν εἰς τὸν ἰδικόν του χώρον παιχνιδιοῦ-δραστηριοποιήσεως. Δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ χαρῶμεν τὸ ἰδικόν μας παιχνίδι-δραστηριότητα ἐκ τοῦ φόβου, μήπως ὑστερήσωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν ἄλλων, διὰ νὰ κερδίσωμεν γόητρον καὶ ὑπεροχὴν. Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα ν’ ἀναπαυθῶμεν ἐκ τοῦ φόβου, μήπως ἐπωφεληθοῦν ἐκ τῆς ἀναπαύλας οἱ κατώτεροί μας καὶ μᾶς ξεπεράσουν. Ὅσον ὑψηλότερον ἀνεβαίνομεν, τόσον μεγαλῶνει ὁ φόβος μας, μήπως πέσωμεν. Τὸ συναίσθημα τ’ ὁποῖον μᾶς κατέχει εἶναι ὁ φόβος, ἀσχέτως ἐὰν κερδίζωμεν ἢ ἐὰν χάνωμεν εἰς τὰς καθημερινὰς μας ἀψιμαχίας. Τὸ ἄτομον καθυποτάσσεται εἰς τὰς προσταγὰς ἐκείνου τὸν ὁποῖον παραδέχεται ὡς μορφὴν ἐξουσίας. Ἐξαρτᾶται ὀλοκληρωτικῶς ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀγνοεῖ ἐντελῶς κάθε ἄλλην εἰδοποίησιν ἐκ τοῦ περιβάλλοντος. Προσκολλᾶται εἰς τὰς μορφὰς τοῦ παιχνιδιοῦ, τὰς ὁποίας ὑπαγορεύει ἡ μορφὴ ἐξουσίας. Θυσιάζει τὸ σύνολον τῆς ἐμφύτου ἱκανότητός του διὰ αὐθόρμητον ἀνταπόκρισιν εἰς τὰ ἐρεθίσματα τῆς ζωῆς. Ἡ ἐπιθυμία διὰ ἀναγνώρισιν, παραδοχὴν καὶ προσωπικὸν γόητρον ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐξάρτησιν ἐκ τῆς γνώμης τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὴν ἀρρωστημένην λαχτάραν, ν’ ἀκούσωμεν ἀπὸ αὐτοὺς ἐπαινετικά λόγια. Τὴν λαχτάραν τοῦ ἐπαίνου συνοδεύει ὁ τρόμος, μήπως δὲν μᾶς ἐγκρίνουν οἱ ἄλλοι. Οὕτως ὑποδουλῶνεται ὁ νοῦς εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς καλῆς γνώμης τῶν γύρω μας.

Ἡ βασικὴ συναισθηματικὴ στάσις, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ὁ ἀνταγωνισμὸς, εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς ἐχθρότητος. Φιλικὸς ἀνταγωνισμὸς δὲν ὑπάρχει. Κάθε ἀνταγωνισμὸς εἶναι ἐχθρικός. Ξεπηδᾷ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ καταλάβωμεν μίαν θέσιν ὑπεροχῆς καὶ ν’ ἀναγκάσωμεν τοὺς ἄλλους νὰ ὑποταχθοῦν εἰς ἡμᾶς. Ἡ ἐπιθυμία διὰ ὑπεροχὴν πάλιν ξεπηδᾷ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν τὸν ἄλλον εἰς τὸ ψυχολογικὸν ἢ σωματικὸν ἐπίπεδον. Τὸ ἄτομον μὲ τὴν ἀνταγωνιστικὴν συμπεριφορὰν δὲν εἶναι ποτὲ εὐθὺ καὶ τίμιον. Δὲν δέχεται τὰς προσπάθειας εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὑπερτερεῖ. Ἐὰν νομίσῃ, ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ νικήσῃ, παραβιάζει καὶ ἐκτρέπει τὸ παιχνίδι. Ἡ χάνει τὸ κουράγιο καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ ἀποσύρεται ἐκ τοῦ παιχνιδιοῦ. Τίμιος ἀγὼν καὶ ἀνταγωνισμὸς ἀντιτίθενται. Τὸ ἄτομον μὲ τὴν ἀνταγωνιστικὴν διάθεσιν εἶναι ἀνίκανον νὰ χαρῇ τὸν ἀγῶνα, διότι νομίζει ὅτι σημασίαν ἔχει μόνον νὰ κερδίσῃ ἢ νὰ κάμῃ καλὴν ἐντύπωσιν. Τὸ ἄτομον μὲ τὸ ἀνταγωνιστικὸν πνεῦμα εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἀδιακόπου φόβου. Τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀνταγωνισμοῦ εἶναι νεώτερον, ἀμερικανικῆς κυρίως πατρότητος.

Εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Ὀλυμπισμοῦ δὲν ὑπάρχει κανένα ἔχνος ἀνταγωνισμοῦ ἐναντι ἀντιπάλου. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁ ἀντίπαλος εἶναι ὁ «σύμμαχος», ὁ σύντροφος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἀγῶνα μας ἐναντίον τῆς ἀνθρωπίνης μας φύσεως· ἡ προϋπόθεσις, διὰ τὴν περάσωμεν εἰς τὴν ὁλοκληρωσὶν μας, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον αἰσθανθῶμεν τὸ βαθύτερον νόημα τοῦ ἀγῶνος. Ὅσον μεγαλύτερος, ἱκανώτερος ὁ ἀντίπαλος, τόσον δυνατώτερος ὁ ἀγὼν μας. Κι' ὅσον δυνατώτερος ὁ ἀγὼν, τόσον ὑψηλότερα ἡ ἀνύψωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς μας. Οἱ θεοὶ ἔδωσαν τὴν θεομαχίαν των. Οἱ ἄνθρωποι τὴν Ὀλυμπίαν μάχην. Τὸ πόσον συναγωνιστὴς εἶναι ὁ ἀντίπαλός μας καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ μετέχοντες τοῦ ἀγῶνος διὰ τὸ αὐτὸ μάχονται καταμαρτυροῦνται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς πλήρους ἀποδοχῆς τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀντιπάλου. Ἐκεῖ καὶ μόνον ἐκεῖ ὑπάρχει τὸ πνεῦμα τοῦ εὐ ἀγωνίζεσθαι, ὅπου βιοῦται τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ θνήσκειν.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο χαρακτηρίζει τὰ ἀθλήματα-ἀγωνίσματα ἀτομικῆς προσπαθείας, ὡς ἦσαν τῶν ἀρχαίων καὶ οὐχὶ τὰ ὁμαδικά. Εἰς τὰ ἀτομικὰ ἡ μεγιστοποίησις τῆς ἀθλητικῆς προσπάθειας, καθὼς ἐπίσης τὸ ἀδιαμφισβήτητον τῆς ὑπεροχῆς καὶ τοῦ ἀποτελέσματος, εἶναι ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα τὰ καθιστοῦν κάλλιστα ἄθλα, στοιχεῖα ἀρετῆς καὶ δόξης. Ὁ πρὸς τὰ ἄνω τείνων ἀγὼν τοῦ ἀνθρώπου ἐκφράζει τὴν θεϊαν φύσιν του, ἡ ὁποία καλεῖ τοὺς ἀνωτέρους πνευματικῶς. Ὁ ἄνθρωπος ἐτυμολογικῶς ἐρμηνεύεται, ὡς ὁ ὄρων πρὸς τὰ ἄνω...

Ἐκεῖ ὅπου ἡ ὕλη ἀντιτίθεται εἰς τὸ πνεῦμα, περιορίζεται ἡ πνευματικὴ ζωὴ· καὶ ὅπου τὸ πνεῦμα ἀπαγορεύει τὴν σωματικὴν δραστηριότητα, ἐκεῖ εὐνοχίζεται τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Ἡ ψυχὴ ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐνεργοποίησιν τόσον τοῦ πνεύματος, ὅσον καὶ τοῦ σώματος. Ἐκεῖ ὅπου ἡ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος ἀπειλοῦν τὴν ἐγκόσμιον ζωὴν, οἱ ἀγῶνες πείθουν διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς ζωῆς καὶ τὸ χάρισμα τοῦ νὰ ζῶμεν τὴν κάθε στιγμὴν μας, ὥσάν νὰ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία εἰς τὴν ζωὴν μας, ἡ ὁποία προσορίζεται διὰ τὴν αἰωνιότητα. Ζωὴ καὶ θάνατος: εἰς τὴν ἀρχὴν-ἐκκίνησιν τοῦ ἀγῶνος παραμονεῦει ὁ θάνατος μαζὶ μὲ τὴν καταβολὴν ὑπερανθρώπου προσπάθειας, φθάνοντας καὶ ξεπερνώντας τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης ἰσχύος, ὡς ἀρχὴ μιᾶς ἄλλης ζωῆς ἀναγεννημένης, στερουμένης τῆς γήινης ἀγνοίας, ὑστεροβουλίας, φόβου, ἀνταγωνισμοῦ καὶ ἀδυναμίας. Ὁ ἀγὼν εἶναι πάλι μεταξὺ ἐπιθυμητοῦ, δυνατοῦ καὶ ἀδυνάτου. Εἰς τὸν τερματισμὸν τοῦ ἀγῶνος ἀρχίζει ἡ ζωὴ ἀναγεννημένη μὲ τὴν δικαίωσιν τῶν προσπαθειῶν τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τὴν ἀνάδειξιν των ὡς μορφῶν μὲ σπανίαν ἱκανότητος.

Εἰς τὸν ἀγῶνα συνυπάρχει τὸ θεῖον μὲ τὸ χθόνιον στοιχεῖον. Ἐν Ὀλυμπίᾳ συνυπῆρξαν αἱ θεαὶ «οὐράνιοι» δυνάμεις, ἤτοι οἱ Ὀλύμπιοι, μὲ τὰς χθονίας. Εἰς τοὺς θεοὺς οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται «καθαροὶ» μὲ στεφάνι εἰς τὴν κεφαλὴν τους. Καὶ οἱ νεκροὶ θάπτονται μὲ στεφάνους, ἐν ᾧ οἱ μiasμένοι χωρὶς στέφανον καὶ μὲ λελυμένην τὴν κόμην. Τὰ χρυσοστέφανα, σύμβολα ἀρετῆς καὶ δόξης, ἔφερον οἱ «καθαροὶ» καὶ Ὀλύμπιοι ἀγωνισταί. Τὰ χρυσοστέφανα, οἱ κότινοι τῆς νίκης, ἐκόπτοντο μὲ χρυσὸ μαχαίρι, σύμβολον πλούτου, ὑπὸ νεαροῦ

καὶ ἀμφιθαλοῦς παιδός, συμβόλου νεανικότητος καὶ ζωτικότητος, ἐκ τῆς ἀγριελαιας, ἡ ὁποία ὑπῆρχεν ὀπισθεν τοῦ ναοῦ τοῦ Διός. Ἡ στέψις ἐγένετο κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Διός. Τὰ στέφανα ἐφυλάσσοντο ἐπάνω εἰς τρίποδα. Ἀργότερον ἡ στέψις ἐγένετο ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Ἡρας καὶ τὰ στέφανα ἐφυλάσσοντο ἐπάνω εἰς τὴν χρυσολεφαντίνην τράπεζαν. Ἡ ἀντίθεσις τοῦ Ὀλυμπίου καὶ χθονίου στοιχείου δημιουργεῖ μίαν πολικότητα, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἓνα δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ δίχως τοῦ ἄλλου καὶ κάθε φορὰν ἀποκτᾷ τὸ πλῆρες νόημά του ἐκ τοῦ ἄλλου. Ἐπάνω καὶ κάτω, Οὐρανὸς καὶ Γῆ, ἀποτελοῦν τὸ Σύμπαν. Ἐν Κορίνθῳ συνυπῆρχον ἀγάλματα τοῦ Διός, τοῦ «Χθονίου Διός» καὶ τοῦ «Διὸς Ὑψίστου». Ὁ Ὀλύμπιος νικητὴς εἶναι ἡ ἐνσάρκωσις αὐτῆς τῆς συνυπάρξεως πέραν τῶν ὁρίων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. Μάχεται διὰ τὸ βέλτιστον, ὥς ὁ πρῶτος ἀνάμεσα εἰς πρῶτους καὶ ὡς παράδειγμα τῆς ἀνθρωπίνης προσπάθειας εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ζωῆς, ὅπως βελτιοῦται συνεχῶς, ὑπηρετῶν αἰωνίας ἀρχᾶς τῆς ζωῆς.

Καταφαίνεται περιτρώως ἡ διαφορὰ τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως καὶ φιλοσοφίας μὲ τὰς μεταγενεστέρas δοξασίας (χριστιανισμός), αἱ ὁποῖαι ἀπορρίπτουν τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὸ κάλλος καὶ τὴν ὑπεροχήν, ὡς προϋποθέσεις θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἔννοια τοῦ θείου ταυτίζεται μὲ τὸ ἀπόλυτον κάλλος, μὲ τὴν ἀπόλυτον ὁμορφιάν. Κάλλος αἰσθητικὸν εἰς ὥραϊα σχήματα μὲ ἀναλογίας καὶ συμμετρίας, εἰς ὥραίους συνδυασμοὺς χρωμάτων καὶ εἰς ἀρμονίαν μουσικῶν ἤχων. Κάλλος ἠθικὸν μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρετῆς ὡς σκοποῦ τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος. Καὶ κάλλος πνευματικὸν μὲ τὴν καλὴν μάθησιν καὶ γνῶσιν. Ὅλοι αὐταὶ αἱ ιδιότητες τοῦ κάλλους, συνδεδεμέναι μὲ τὸν ἔρωτα, ὡς συνεκτικὴν οὐσίαν τοῦ Σύμπαντος, ἀποτελοῦν τὸν θεὸν τῶν μορφωμένων τῆς ἀρχαιότητος.

Δὲν εἶναι ἐπομένως παράξενον, ὅτι ἡ προέλευσις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ἀποδίδεται εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἡμίθεους, οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ μαζὺ μὲ «μυθολογικά» πρόσωπα τῶν παναρχαιοτάτων χρόνων καὶ ὅτι οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες μετὰ τὸ 884 π.Χ. ἐξελίχθησαν μὲ τὴν νέαν τῶν ἱστορικῆς μορφήν. Ὁ Ζεὺς ἐπάλαψε μὲ τὸν Κρόνον διὰ τὴν κοσμοκρατορίαν εἰς τὴν Κοιλιάδα τῆς Ἡλιδος· τελικῶς, διὰ νὰ μὴ θεαθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἡ πάλῃ ἔγινε εἰς τὰς χαράδρας τῆς Κυλλήνης καὶ τοῦ Ἐρυμάνθου. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀγῶνας πρῶτος ἔλαβε μέρος ὁ Ἀπόλλων, νικήσας τὸν Ἑρμῆν εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸν Ἄρη εἰς τὴν πυγμὴν.

Τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα, ἡ ὑπεράνθρωπος προσπάθεια διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἐνὸς σκοποῦ, ἐνὸς ἄλλου μὲ τὴν μεγίστην ἀπόδοσιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, εἶναι τὸ στοιχεῖον τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ εἰς τὴν ἑλληνικὴν «μυθολογίαν». Ἡ μυθοπλαστικὴ ἑλληνικὴ σκέψις ἀνεβάζοντας τοὺς ἀνθρωπίνους ἀγῶνας εἰς τὴν σφαῖραν τῶν θεῶν, τοὺς δίδει διαστάσεις ἰδανικοῦ. Αὐτὸ ἀκριδῶς τὸ ἰδανικὸν διῆλθεν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, παρέμεινε πάντοτε ζωντανὸν εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀθλητισμὸν τῶν παναρχαίων χρόνων καὶ ἔφθασεν ἕως τὴν ἐποχὴν μας.

«Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτούτο»

Μάλιστα, κύριοι! Αὐτὸ εἶναι ἓνα πραγματικὰ ἐθνικὸ ἴδρυμα γιὰ τὴν προαγωγή τῶν παιδαγωγικῶν μας πραγμάτων, καὶ ὅποιος πῇ τὸ ἀντίθετο, νὰ ρίξη φωτιά ὁ Γιαχβὲ νὰ τὸν κάψει. Ἀφοῦ ὅλες του οἱ θέσεις του εἶναι ἀπόλυτα τεκμηριωμένες καὶ ἐθνωφελεῖς. Ὅπως λ.χ. οἱ θέσεις γιὰ τὸ ἀλφάβητο. Εἶναι πασιφανὲς πλεόν, ὅτι τὸ ἀλφάβητο τὸ ἀνεκάλυψαν ἢ οἱ Φοίνικες ἢ οἱ Ἑβραῖοι ἢ οἱ Χανααναῖοι ἢ οἱ Κογκολέζοι. Ὅχι πάντως οἱ Ἕλληνες. Κατόπιν αὐτοῦ λοιπὸν δὲν μποροῦν νὰ σιωπήσουν οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ κρύβουν τὴν ἀλήθεια. Ἐχουν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ διαφωτίσουν τὰ παιδιὰ μας καὶ νὰ μὴ τ' ἀφήσουν ἔρμαια στὴν ἄθλια προπαγάνδα τοῦ κάθε ἐθνικιστῆ Πλεύρη καὶ τῶν πουλημένων κονδυλοφόρων τοῦ «Δαυλοῦ». Κύριοι τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου, θαστᾶτε κόντρα, μὴ σᾶς τουμπάρουν οἱ ἄθλιοι δολοπλόκοι, οἱ ἐθνικιστές, οἱ φασίστες κι οἱ ἐρασιτέχνες.

Προσωπικά, ὡς ἀσήμαντος συγγραφεὺς, στέκομαι ἀταλάντευτα στὸ πλεονό Σας καὶ ἐπικροτῶ ἀνεπιφύλακτα τὴν στάση τοῦ ἐπιτίμου Προέδρου σας, πὺν ἀποφεύγει τίς κακὲς συναναστροφές. Διότι, ὡς γνωστόν, φθείρουν τὰ χρηστὰ ἤθη. Γι' αὐτὸ πολὺ ὀρθὰ ὁ ἐν λόγῳ κύριος ἀποφεύγει νὰ συναντήσῃ τὸν Πλεύρη. Δηλαδή τί ἔχουν νὰ ποῦν; Ἀφοῦ οἱ πηγές τῆς Τουρκικῆς ἀπογραφῆς γιὰ τὸν τέως Ἑλληνισμό τῆς Τουρκίας εἶναι σαφῶς ἀντικειμενικότερες τῶν Γαλλικῶν, Ἀγγλικῶν, Ἰταλικῶν καὶ Γερμανικῶν. Καί, ἐπὶ τέλους, ἄς μὴν εἴμαστε καὶ δογματικοί. Γιατί πρέπει, σώνει καὶ ντέ, οἱ συγγραφεῖς τῆς Ἱστορίας τῆς Γ' Λυκείου νὰ φανερώσουν τίς πηγές τους; Εἶναι γνωστό, ὅτι μετὰ τὸ ἱατρικὸ ἀπόρρητο καὶ τὴν ἐχεμύθεια τοῦ ἐξομολόγου, ἔχει καθιερωθῇ τὸ ἱστορικὸ ἀπόρρητο.

Καὶ σᾶς ἐρωτῶ, ἔξυπνοι τοῦ «Δαυλοῦ»: Δὲν φτάνει πὺν τὰ Ἑλληνόπουλα παίρνουν πραγματικὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα, πὺν τοὺς εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ γίνουν ἀληθινοὶ Ἕλληνες πολῖτες; Πρέπει νὰ ξέρουν καὶ τὴν προέλευσή τους; Μὰ τί σχολαστικότης εἶν' αὐτή; Σιγὰ-σιγὰ θὰ ζητήσουν νὰ μάθουν κι ἀπὸ πὺν παίρνουν ἐντολὲς οἱ ἐκάστοτε συγγραφεῖς. Φυσικὰ πρέπει κανεὶς νὰ εἶναι τελειῶς ἡλίθιος, γιὰ νὰ πιστεῦῃ τέτοιο πρᾶγμα μὲ δεδομένο τὸ μέχρι τώρα παιδαγωγικὸ καὶ ἐθνικὸ ἔργο τοῦ Ἰνστιτούτου.

Ὅμως, ἀγαπητοὶ κύριοι, προσωπικά δὲν σᾶς βλέπω ἄρκετὰ προσοδευτικούς. Οὐτε ἐμένα ἀλλὰ οὔτε ὁλόκληρο τὸν Ἑλληνικὸ λαό, φαντάζομαι, μᾶς ἱκανοποιεῖ μιὰ τόσο δὲ μικρούλα ἀναφορὰ στὰ σχολικὰ διβλίμια γιὰ ὀριστικὰ «χαμένες πατρίδες». Δὲν ἐμπεδώνεται εὐκόλα. Γι' αὐτὸ οργανώστε διαλέξεις, σκορπίστε φέιγ-βολὰν στοὺς δρόμους, κάντε ἀφισσοκόλληση, γυρίστε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα. Καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἄς βγῇ ὁ ἐπίτιμος Πρόεδρος σας στοὺς δρόμους μὲ μιὰ γκράν-κάσσα, κι ἄς πῇ ὅτι ὅποιος λέει τὴν Τουρκία «Μικρὰ Ἀσία» εἶναι ἀνθέλληνας, γιὰ νὰ τὸν προσέξουν. Καὶ γιὰ νὰ ὁλοκληρώσετε τὸ παιδευτικόν σας ἔργο, στὸ ἐπόμενο διβλίμιο πρέπει νὰ πῆτε τὴν ἀλήθεια γιὰ τὰ δύο ἑκατομμύρια Σκοπιανῶν πὺν ζοῦν στὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν ἐθνική, γλωσσική καὶ θρησκευτική καταπίεση τῶν ὀκτακοσίων χιλιάδων Ἑσκιμῶν πὺν τοὺς ἔχουμε δούλους καὶ πραγματικὰ ἐδῶ ὑποφέρουν. Καί, ἐπὶ τέλους, τώρα πὺν ὁ κύριος Μπερίσια μοιράζει λίαν ἀντικειμενικὲς ἀπογραφές γιὰ τὸν Ἑλληνισμό τῆς Βορείου Ἠπείρου, μὴ χάνετε τὴν εὐκαιρία. Βάλτε τίς στὸ σχολικὸ διβλίμιο καὶ δώστε ἓνα ἡχηρότατο χαστούκι στοὺς ἐθνικιστές, πὺν διατείνονται ὅτι ὑπάρχουν καὶ Ἕλληνες στὴν Ἀλβανία.

Γιῶργος Πετρόπουλος

Τῆς «κιβωτοῦ»

Ὁ Κουρτέσης λοιπὸν δὲν παίζεται μὲ τίποτα· εἶναι μοχλός, καὶ στοὺς ἐνωτικούς, καὶ στοὺς ἀνθεκτικούς, καὶ στὴ συμφωνία τέρας, καὶ στὰ πρὸ νὰ κατευθύνει, καὶ στὰ μετὰ τὴν Ἀλωση νὰ χύνει μαῦρο δάκρυ. Ξέχασες μόνο νὰ πᾶς νὰ κρεμαστεῖς, Γεώργιε.

Χιακῆς καταγωγῆς ὁ ἐκλεκτός τοῦ Μωάμεθ δὲν καταδέχτηκε ποτὲ τὸ «Ἕλληνα». «Ἕλληνες ἐσμεν», διατυμπανίζει ὁ Πλήθων καὶ τὸν κάνει παπαροῦνα. Κι' αὐτὸς τὸν Ἀβραάμ ὕμνει καὶ τὸ Θεὸ Ἰακώβ δοξολογεῖ καὶ γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη γίνεται χίλια κομμάτια, ἀρκεῖ νὰ δγάλει τὸ μάτι τοῦ Γεμιστοῦ (τὸ Πλήθων μινρίζει εἰδωλολατρεία), ποὺ εἶχε πιά καταντήσει δημόσιος κίνδυνος. Ἄσε ποὺ μ' αὐτὰ ποὺ ἔλεγε σ' αὐτοὺς τοὺς παλαθοὺς τοὺς Πελοποννησίους κι ἔτσι ὅπως τοὺς σήκωνε τὰ μυαλά, δὲν ἦταν διόλου ἀπίθανο ν' ἀστράψει καὶ νὰ θρονιῇ καμμιὰ ὥρα καὶ νὰ τοῦ χυλάσουν τὴ δουλειά, καὶ μιλάμε γιὰ δουλειὰ τελειωμένη.

«Φιλοσόφους ἀσόφους δεικνύουσα»... Νὰ μιλάει ὁ Γεμιστὸς γιὰ σωτηρία τῆς αὐτοκρατορίας, ὅταν ἡ Θεία Πρόνοια εἶχε ἐφεύρει τὸ Ἰσλάμ ἀκριβῶς, γιὰ νὰ κατανασάνει τοὺς βυζαντινούς, ποὺ ἔχαν ἔξοκίλει στὰ κοσμικά, ἀντὶ νὰ γίνουν ὅλοι καλόγεροι, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργηθῇ δημογραφικὸ πρόβλημα στὸν Παράδεισο.

Ἀνασκονιπώθηκε ὁ Κουρτέσης· κήρυξε τὴν Ἐκκλησίαν σὲ κατάσταση ἐπτάκτου ἀνάγκης καὶ μπῆκε ἐπὶ κεφαλῆς σταυροφορίας μὲ τὸ σύνθημα «σφάξε με, ἀγᾶ μου, ν' ἀγιάσω». Κι ἔγιναν ὅλα κατὰ πῶς τὰ ἔχε προγραμματίσει ἡ Θεία Πρόνοια, καὶ ὁ πρῶτος Νεοέλληνας, ἔπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ, τὰ μάζεψε καὶ πῆρε τὴν ἄγρουσα γιὰ τὴν κόλασι κι' «ἔπεσε» κι ἡ Κωνσταντινούπολι, καὶ κάθε κατεργάρης στὸν πάγκο του. Τὰ ὑπόλοιπα ἀνέλυσε νὰ τὰ φέροι εἰς πέρας ὁ Μωάμεθ. Κά ἀφοῦ ἐσύησε καὶ ἡ τελευταία ἀναλαμπὴ τοῦ βυζαντινοῦ ἑλληνισμοῦ μὲ τὴν πυρὰ τῆς ττροπῆς, πασαλείφτηκε στάχτη ὁ Κουρτέσης κι ἄρχισε συστηματικὴ νηστεία καὶ προσευχὴ «ὕπερ σωτηρίας τῆς Πελοποννήσου». Τῆς μακροθυμίας σου, Κύριε (Κουρτέση). Ἀπολαῦστε: «Βασιλεῦ μεγαλο-κράτορ, ὕψιστε παντο-κράτορ, ἅγιε μονάρχᾳ (...), μόνε δυνάστα καὶ τερατοποιὲ Θεὲ (τὸ μάτι μου, Γεώργιε), ἔπιδε ἐπὶ τέκνα νόμου σου αἰώνιον (...), τέκνα Ἀβραάμ καὶ Ἰακώβ τῶν ἡγαπημένων σοι, καὶ τὴν καταληφθεῖσαν ταύτην ἡμῖν τοῖς Χριστιανοῖς Πελοποννήσου» – φέξε μου καὶ γλύστρησα. Καλῶδιό· πᾶ νὰ πεῖ, κατακατημένε μου Γεώργιε, ἡ ἄλωση τοῦ δάθονος θραχυνκύκλωσε τὰ καλωδιὰ σου καὶ μπερδεψες τὸ Μοριῶ μὲ τὰ ὑψώματα τοῦ Γκολάν.

Λόγιος ὁ κ. Κουρτέσης, δὲν ἀντιλέγω, ἀκαταλαβίστικο ὅμως γιὰ τὸ δικό μου μυαλό, ὅπως ἄλλωστε καὶ γιὰ τὸ μυαλό τοῦ Μωάμεθ. Ὅταν ὁ «θεῖα βουλήσει» ζήτησε ἀπὸ τὸν, παναγιώτατο πιά, (καὶ) Γεννάδιο «νὰ τὸν κατατοπίσει στὰ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως», ἔλαβε κάτι ἀτελείωτα κατεθιτά, ἀπὸ τὰ ὅποια ὅμως δὲν κατάλαβε γρῦ. ~ Ἄσε καλύτερα, εἶπε, καὶ κάλεσε τὰ οὐρὶ του γιὰ τὸ χορὸ τοῦ Παραδείσου. Τὸ εὐχάριστο εἶναι, ὅτι ὁ σεπτὸς πατριάρχης μας παρηγορήθηκε πολὺ εὐκόλα μὲ «τὴν γνώσιν ὁμοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ σουλτάνου, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἀνασυνέστησε τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατέστησεν («Θοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου») ἐλευθέραν καὶ μάλιστα μετὰ πολλῶν αὐτοῦ δωρεῶν». Οἱ σφαγές, οἱ ἐξανδραποδισμοί, τὰ συντρίμματα καὶ τὰ πένθη, τὸ ἀναγκαῖο «πέραςμα τῆς Κασσάνδρας» γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν. Κι οὔτε λόγος γιὰ κάποιες ἐννοιες, ὅπως, φέρ' εἰπεῖν, πολιτικὴ ἐλευθερία, κοινωνικὴ πρόοδος καὶ εὐημερία, ἐλεύθερη πνευματικὴ ζωὴ, τροχοπέδη ἀνέκαθεν στὴν πορεία γιὰ τὴν Ἀνω Ἱερουσαλήμ. Τὰ 120.000 βιβλία ποὺ κάηκαν σὲ πρώτη δόσι, «θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα», ἄστα νὰ πᾶνε. Ἀνεπίληπτα νομιμόφρων ἡ θρησκευτικὴ ἡγεσία μας ἀπέναντι στὸν ἀλλόθρησκο δυνάστη, ἐφ' ὅσον ἔδινε ἐπίσημες ἐγγυήσεις (προνόμια) γιὰ τὸ ἀπαραιτίστο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς λατρείας. Μεγάλῃ αἰσιοδοξίᾳ ἐπικρατοῦσε, ὥστε ὁ Ἰωσήφ Βρυνένιος γράφει: Ἀκόμα καὶ στίς ἐπαρχίες ποὺ κατέχονται ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἡ Ἐκκλησία «τὸ ἐναντὶς ἀμετάβλητον ἀποσφῶξει σχῆμα καὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι τὰ τοῦ βαθμοῦ ἀκωλύτως ἀνύουσι καὶ ἕκαστα-

χοῦ τὰ θεῖα ἱερουργεῖται μυστήρια». Σπολλάτη τοῦ πολυχρονεμένου, ἀλλὰ διαβάζουμε στὸν Παπαρρηγόπουλο: «Δὲν διστάζομεν νὰ θεβαιώσωμεν, ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Μωάμεθ Β' συνέκειτο καθ' ὅλοκληρίαν ἐκ Χριστιανῶν ἐξισλαμισθέντων (...). Τὸ δέλεαρ τῶν ἀξιομάτων προσεῖλκε εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἰσλαμισμοῦ πλείστους ὅσους Χριστιανούς (...). Ἀπὸ τοῦ 1620 μέχρι καὶ τοῦ 1650 ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἀλβανίας ἐξέπεσεν ἀπὸ 350.000 εἰς 50.000». Οἱ Καραμονρατᾶδες (36 χωριά) «ἐξώμοσαν ὁμοθυμαδόν». «Ὅπου ὁ ἐξισλαμισμὸς σάρωνε, ἔσθηνε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα. Κι ἐκείνοι ποὺ ἔφυγαν γιὰ τὴν Ἑσπερία – τί καημός· κι' ἐκείνοι ποὺ ἔμειναν καὶ θγήκαν στὸν ἀφρὸ ἀντλώντας τὴ δύναμί τους ἀπὸ «τὸ ὀθωμανικὸν μορμολύκειον» – τί κατάπτωσι.

Καὶ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἀφώρμισε κι ἔβγαλε ἐξανθήματα ὅπως ὁ Μάξιμος ὁ Πελοποννήσιος, ποὺ στὶς ἀρχές τοῦ 14ου αἰ. «δηλώνει ἀπερίφραστα, ὅτι προτιμᾷ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορες, ποὺ ἐρωτοτροποῦσαν μὲ τὴ Δύσι». Καὶ γλεῖφοντας τοὺς Τούρκους ἐξαπολύει τὸν ἐπαίσχυντο στηλιτευτικὸ του κατὰ τοῦ «Σκυλοσόφου», ὥσπου εἶδε κι' ἀπόειδε ὁ μέγας Κύριλλος Λούκαρις καὶ τὸν κατήργησε. Γιατὶ ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος, ποὺ πλήρωσαν ὁμως πολὺ ἀκριδιά.

Κακὸ χερσόβολο ἡ Ἀνατολή, κακὸ δεμάτι ἡ Δύσι· μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι «τὸ ποσοστὸ τῶν Ἑλλήνων ποὺ φράγκεψαν εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντο σὲ σύγκρισι μὲ τὸ ποσοστὸ ἐκείνων ποὺ τούρκεψαν». Κι ἂν οἱ πρῶτοι ἀποκόπηκαν ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμό, γονιμοποίησαν τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ, ἐνῷ οἱ ἄλλοι χάθηκαν στὴν Ἀσία. Καὶ τὸ θανμαστό: «Οἱ Φράγκοι τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως τῆς Πελοποννήσου, ἔγιναν πολὺ ἐνωρίς (ἀπὸ τῆς δευτέρας γενεᾶς) Ἕλληνες εἰς τὴν γλῶσσαν». Κι ἐπειδὴ δὲν καταλάβαιναν πιά τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων τους, «Τὸ χρονικὸν τοῦ Μορέως», τὸ ἐθνικὸ τους βιβλίον, κυκλοφόρησε στὸν τόπο μας μεταφρασμένο στὰ Ἑλληνικά. Ἀκόμα, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν δέδια, πρόσφεραν στοὺς Ἕλληνες μιὰ ἄνευ προηγούμενου ὑπηρεσία. Σύντησαν τὴν ἐθνικὴ συνειδήσι. Οἱ Πελοποννήσιοι ἐπαναστάτησαν, καὶ στὶς ἀρχές τοῦ 15ου αἰ. ἐλάχιστα μόνο λείψανα τῶν κυριάρχων εἶχαν ἀπομείνει, ποὺ τελικὰ ἀφάνισε ὁ δεσπότης τοῦ Μυστρᾶ Κ. Παλαιολόγος, ὁ μετέπειτα τελευταῖος καὶ τραγικὸς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Κάτι πρέπει νὰ ἤξερε ὁ Πλήθων, ὅταν ἀποκαλοῦσε τὴν Πελοπόννησο «λίκνον τῶν εὐγενεστέρων ἑλληνικῶν φύλων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἤμποροῦσε νὰ προέλθει ἡ σωτηρία τῆς αὐτοκρατορίας». Κλίνουμε γόνυ μπροστὰ στὸ μνημεῖο τοῦ ἄγνωστου ροδολάτορα (ἱπάρχει;) καὶ φυλάμε στὴν καρδιά μας μνήμη αἰώνια γιὰ τοὺς «δεινούς στρατιώτες» Λέοντα Σγουρὶ καὶ Δοξαπατρή (τοὺς ξέρουμε;), ποὺ γιὰ χρόνια πολλὰ ἔκαναν τοὺς Φράγκους νὰ τρέμουν.

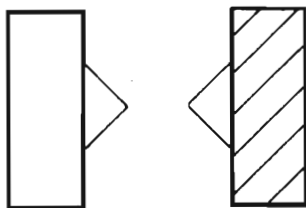
Πάνω χέρι-κάτω χέρι τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἐξουσία στὴ Δύσι, ἀλλὰ εἶναι γεγονὸς ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀρχιερεῖς ποὺ ἔσπασαν τὴν παράδοσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομιμοφροσύνης πρὸς τὸν Τούρκο, προήλθαν ἀπὸ ἐπαρχίες ποὺ ἐπηρεάζονταν ἀπὸ τὴ φιλοδυτικὴ καὶ ἀντιτουρκικὴ προπαγάνδα. Ἡ περίφημη νομιμοφροσύνη ἔχει τὴν ἱστορίαν της. Ἡ συνυπαρξὶς Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων (Ἀράβων πρῶτα, Τούρκων ὕστερα) δὲν εἶναι φροῦτο τῆς Ἀλώσεως. Κρατάει ἀπὸ πολὺ μακριὰ (ἀπὸ τὸν 7ο αἰ.) καὶ ὑπῆρξε πείρα καὶ παθήματα, ὅπως ὁ ἀφανισμὸς τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀνατολῆς, ποὺ ὁμως δὲν ἔγιναν μαθήματα. «Οἱ ἡγεσίαι τῶν αἰχμαλώτων ἐκείνων ἐκκλησιῶν (...) οὐδέποτε ἐνεθάρρυναν ἐνεργὸ ἀντίστασι (...) καί, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ σύνολό της καὶ ἰδιαίτερα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Βυζαντίου, ἐτήρησαν στάσι νομιμοφροσύνης καὶ ὑποταγῆς». Ἡ συμβίωση τῶν δύο στοιχείων στηριζόταν στὰ ἱερά τους κείμενα· στὴν ἀνοχὴ γιὰ τοὺς «λαοὺς τῆς Βίβλου» (Χριστιανούς καὶ Ἑβραίους) ποὺ προέβλεπε τὸ Κοράνι, στὴν εὐαγγελικὴ ρῆσι «ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι», οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ στὴν παραίνεσι τοῦ θεοῦ Παύλου «ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω...» – καὶ δὲν συμμαζεῦεται. Μὲ θάσι αὐτὲς τὶς ἀρχές (τῆς Ἀγίας Γραφῆς) εἶχαν ρυθμίσει καὶ τὶς σχέσεις τους μὲ τὴ ρωμαϊκὴ πολιτεία καὶ οἱ «Χριστιανοὶ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων». Καὶ ἔφτασαν μέχρι τὶς «πύλες Ἀίδου». Καὶ τὶς πέρασαν.

Οὐρανία Πρίγκουρη

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛΜΠΙΑΝΗΣ

Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ τακτικὴ ἐφαρμόζεται ἔως σήμερον

Γνωρίζουν σχεδὸν ἅπαντες, ὅτι π.χ. ὁ Μιλτιάδης εἰς τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ἐνίκησεν τοὺς κατὰ 4 1/2 φορὰς περισσοτέρους εἰς ἀριθμὸν Πέρσας, ἀναφέροντες, καὶ ὁρθῶς, ὅτι αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις καὶ ἡ φιλοπατρία τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ὑπέρτεραι τῶν Περσῶν, μὴ ἐξετάζοντες ὁμῶς ἐξ ἐπόψεως στρατιωτικῆς τακτικῆς τί συνέβη ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅτι εἰς τὴν μάχην αὐτὴν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς. Οὕτω σήμερον παρ' οὐδενὸς ἀμφισβητεῖται, τοῦτο μὲν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στρατηγοὶ ἔθεσαν τὰς βάσεις τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς, τοῦτο δὲ ὅτι ἅπαντες οἱ μετέπειτα μέχρι σήμερον ἀναδειχθέντες μεγάλοι στρατηγοί, π.χ. Ἀννίβας, Ναπολέον, Λούντεντορφ, Σλίφεν κ.λπ., ὑπῆρξαν θαθεῖς μελετηταὶ τῶν μαχῶν τῶν μεγάλων Ἑλλήνων στρατηγῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἀρυσθέντες ἐξ αὐτῶν τὰς βάσεις τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς, τὰς ὁποίας ἐφήρμοσαν καὶ ἐτελειοποίησαν ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν.

ΓΕΝΙΚΑ. Ἐξ ὧν εἶναι γνωστὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας (διότι περὶ ξένων ἀρχαίων ἱστοριῶν οὐδεὶς λόγος ἤμπορεῖ νὰ γίνεταί, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν πληροφορία) μέχρι τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης κατὰ τῶν Περσῶν τὸ 490 π.Χ. ἅπαντες οἱ στρατοὶ κατὰ τὰς μάχας ἐσυνήθιζον νὰ τάσσωνται εἰς ζυγοὺς ἀποτελοῦντας ὀρθογώνια τετράπλευρα (Σχ. 1) καὶ ἀντιπαρατιθέμενοι ἐμάχοντο ἀλλήλους· καὶ συνήθως, ἐὰν δὲν συνέβαινεν ἐξαιρετικῶς σπάνιον τι γεγονός, ὃ ἔχων ὑπερ-

τέρας δυνάμεις εἰς ἀριθμὸν ἢ ἱκανῶς ὑπερτέρας εἰς ποιότητα ἐκπαιδεύσεως καὶ ὀπλισμοῦ ἐπεκράτει τοῦ ἀντιπάλου. Πρῶτοι λοιπὸν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στρατηγοὶ ἐγκατέλειψαν τὴν κλασσικὴν ὁμοιόμορφον φάλαγγα τοῦ ὀρθογωνίου τετραπλεύρου καὶ ἐφήρμοσαν παρατάξεις πληρούσας βασικὰς ἀρχὰς τῆς τακτικῆς, ἰσχυροῦσας μέχρι σήμερον. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι, ὅταν λέγωμεν στρατιωτικὴν τακτικὴν, ἐννοοῦμε τὸν τρόπον χρησιμοποίησεως τῶν μονάδων κατὰ τὴν μάχην ἢ τοὶ συγκρότησιν, διάταξιν καὶ ἔλιγμον ὡς πρὸς ἀλλήλας καὶ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν πρὸς πλήρη ἐκμετάλλευσιν τῶν δυνατοτήτων τῶν. Αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς, τὰς ὁποίας οὗτοι τὸ πρῶτον εἰσήγαγον εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχουν περιφανεῖς νίκας ἔναντι ἐκπληκτικῶς ὑπερτέρων ἀντιπάλων, ἦσαν:

α. **Ἐλιγμός.** Οὗτος ἐκφράζεται ὡς ἡ διὰ καταλλήλων κινήσεων καὶ ἐνεργειῶν συγκέντρωσις τῶν δυνάμεων ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ, ὥστε νὰ εὐρεθοῦν εἰς πλεονεκτικὴν ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου θέσιν.

β. **Οἰκονομία δυνάμεων.** Αὕτη ἐκφράζεται ὡς ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐλαχίστων δυνατῶν δυνάμεων πρὸς ἀπασχόλησιν τοῦ ἀντιπάλου εἰς σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιζητεῖται τὸ ἀποφασιστικὸν ἀποτέλεσμα.

γ. **Συγκέντρωσις.** Αὕτη ἐκφράζεται ὡς ἡ ἐπιτρεπομένη χρησιμοποίησις τῶν μεγίστων εἰς ὄγκον καὶ ποιότητα δυνάμεων εἰς τὸ ἀποφασιστικὸν σημεῖον καὶ χρόνον.

δ. **Αἰφνιδισμός.** Οὗτος ἐκφράζεται ὡς ἡ προσβολὴ τοῦ ἐχθροῦ ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ μὴ ἀναμενομένῳ ἢ ὑπὸ μὴ ἀναμενομένων δυνάμεων.

ε. **Ἐπιθετική ἐνέργεια.** Αὕτη μόνον δίδει τὴν νίκην ὡς ἐξασφαλίζουσα τὴν πρωτοβουλίαν, τὸ ἠθικὸν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς θελήσεως ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου.

στ. **Ἐνάσκησις διοικήσεως.** Ἀπὸ τῆς προπαρασκευῆς μέχρι τοῦ πέρατος τῆς μάχης συνεχῆς καὶ ἐνεργητικὴ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ παρουσία τοῦ διοικητοῦ πρὸς ἐκδοσιν τῶν καταλλήλων καὶ ἐγκαίρων διαταγῶν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἀποτελέσματος.

ζ. **Ἀσφάλεια.** Συνίσταται εἰς τὴν λήψιν τῶν ἀπαιτουμένων μέτρων πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ αἰφνιδιασμοῦ.

Ἄς ἴδωμεν κατωτέρω ἀδρομερῶς, πῶς οἱ Ἕλληνες στρατηγοὶ Μιλτιάδης, Ἐπαμεινώνδας, Ξενοφῶν, Ἀλέξανδρος, Ἀγησίλαος ἐφήρμοσαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἱστορίαν τινὰς ἢ καὶ ὅλας ὁμοῦ τὰς ὡς ἄνω ἀρχὰς τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς, θέσαντες τὰς βάσεις αὐτῆς καὶ μὲ δεδομένον ὅτι αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις ἦσαν ἀναμφισβητήτως ἀνώτεραι τῶν τοῦ ἐχθροῦ.

1. ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ

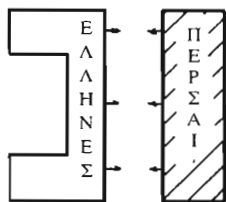
Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη κατὰ τῶν Περσῶν. – Ἐλιγμός ἡλάγγρας.

Εἰς τὴν ἐν λόγω μάχῃ, αἱ δυνάμεις τῶν ἀντιπάλων παρετάχθησαν ὡς εἰς τὸ Σχ. 2., ἥτοι οἱ μὲν Πέρσαι (48.000 ἄνδρες) μὲ τὸ κλασσικὸν ὀρθογώνιον τετράπλευρον ἔχοντες τὸ ἐκλεκτὸν τῶν δυνάμεων εἰς τὸ κέντρον καὶ τὸ δεύτερον εἰς τὰς πτέρυγας, οἱ δὲ Ἕλληνες (10.500 ἄνδρες), ἐγκαταλείποντες τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἱστορίαν τὴν κλασσικὴν διάταξιν, παρετάχθησαν ἔχοντες τὰς πτέρυγας πυκνωμένας εἰς ἀριθμὸν καὶ ποιότητα διὰ τὸ ἀποφασιστικὸν χτύπημα (ἀρχαὶ ἐλιγμοῦ καὶ συγκεντρώσεως), τὸ δὲ κέντρον ἡλαττωμένον εἰς ἀριθμὸν καὶ ποιότητα μόνον δι' ἀπασχόλησιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ (ἀρχὴ οἰκονομίας τῶν δυνάμεων).

Ὅς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου τὸ σύνθημα τῆς ἐπιθέσεως, δλόκληρος ἡ παράταξις τῶν Ἑλλήνων ἐκινήθη μὲ πλήρη σταθερότητα καὶ βηματισμὸν κατὰ τῶν Περσῶν (ἀρχὴ ἐπιθετικῆς), οἱ δὲ Πέρσαι βλέποντες τοὺς κατὰ 4 1/2 φορὰς ὀλιγωτέρους Ἕλληνας νὰ τοὺς ἐπιτίθενται, τοὺς ἐξέλαβον ὡς παρὰφρονας. Ἡ σύγκρουσις ὑπῆρξε σφοδροτάτη καὶ ταχέως αἱ δύο ὑπέρτεραι εἰς ἀριθμὸν καὶ ποιότητα πτέρυγες τῶν Ἑλλήνων (ἀρχαὶ ἐλιγμοῦ – συγκεντρώσεως) ὑπερίσχυσαν τῶν ἀντιπάλων ἀσθενῶν πτερύγων (ἀρχὴ αἰφνιδιασμοῦ) τῶν Περσῶν, ἐνῶ τὸ κέντρον τῶν Ἑλλήνων ἔχον κατωτέρας εἰς ἀριθμὸν καὶ ποιότητα δυνάμεις ἤρchiσεν ὑποχωροῦν ἄλλ' ἀπασχολοῦν ἱκανῶς τὸ κέντρον τοῦ ἐχθροῦ (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων: Σχ. 2, Φάσις 1η). Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὁ Μιλτιάδης παρακολουθῶν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν μάχην (ἀρχὴ ἐνάσκησεως διοικήσεως) καὶ διαπιστώσας ὅτι αἱ δύο πτέρυγες τῶν Περσῶν εἶχον ἐξουδετερωθῆ, τὸ δὲ κέντρον τῶν Ἑλλήνων μετὰ δυσκολίας ἀντεμετώπιζεν τὸ ὑπέρτερον κέντρον τῶν Περσῶν, διατάσσει τὰς δύο νικηφόρους πτέρυγὰς του νὰ στραφοῦν πρὸς τὸ κέντρον τῶν Περσῶν (ἀρχὴ αἰφνιδιασμοῦ), τὸ δὲ κέντρον τῶν

Σχ. 2: Ἡ ἐν ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΜΑΧΗ (ΕΛΙΓΜΟΣ ΗΛΑΓΓΡΑΣ)

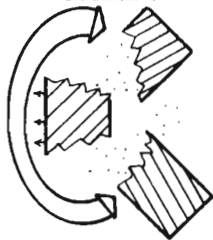
ΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

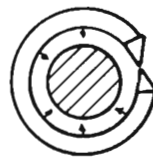
10500

45000

ΦΑΣΙΣ 1

ΦΑΣΙΣ 2

Ἑλλήνων ν' ἀντεπιτεθῇ κατὰ τοῦ ἀντιστοίχου τῶν Περσῶν, ὁλοκληρώνον οὕτω τὴν κύκλωσιν τοῦ ἐχθροῦ ὅπ' ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, ἐξ οὗ καὶ ἀπεκλήθη «ἐλιγμός ἡλάγρας».

Συμπέρασμα. Διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἱστορίαν ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου ἡ κλασσικὴ διάταξις καὶ ἐφαρμόζεται διάταξις πληροῦσα τὰς ἀρχάς: τοῦ ἐλιγμοῦ – συγκεντρώσεως – οἰκονομίας δυνάμεων – αἰφνιδιασμοῦ· καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιθέσεως καὶ ἀρίστης διοικήσεως οἱ Ἕλληνες «δρόμῳ ἔεντο πρὸς τοὺς βαρβάρους» νικῆσαντες τετραπλασίως εἰς ἀριθμὸν δυνάμεις.

Ὁ ἐλιγμός οὗτος «τῆς ἡλάγρας» (τανάλιας) εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς τακτικῆς, ἔνθα διὰ πρώτην φορὰν ἐγκαταλείπομένη ὑπὸ τοῦ Μιλτιάδου ἡ τυφλὴ κατὰ μέτωπον ἰσομερὲς μάχῃ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸν ἐλιγμόν, ὁ ὁποῖος ἀπεκάλυψε τὴν μαθηματικὴν μορφήν του.

2. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ

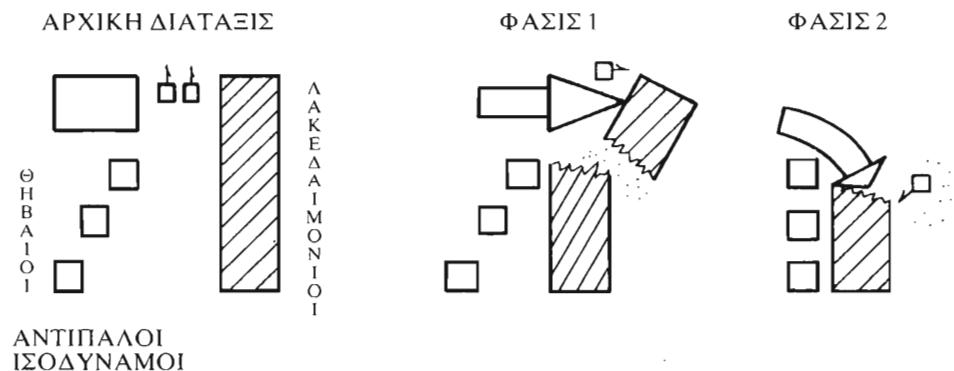
α. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχῃ Θηβαίων-Λακεδαιμονίων. – Λοξὴ φάλαγξ.

Εἰς τὴν ἐν λόγῳ μάχῃν αἱ δυνάμεις τῶν ἀντιπάλων παρετάχθησαν ὥς εἰς τὸ Σχ. 3.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας προσεχώρησεν ἀκόμη περισσότερον τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὰς ἀρχάς τοῦ ἐλιγμοῦ – συγκεντρώσεως – οἰκονομίας δυνάμεων, παρατάξας εἰς τὸ ἀριστερόν του τὸ ἄριστον τῶν δυνάμεών του ἥτοι εἰς ἐκπληκτικὸν βαθμὸν ὀγκώδη φάλαγγα μετώπου 60 καὶ βάθους 50 ἀνδρῶν ἔναντι τοῦ ἀρίστου εἰς ποιότητα δεξιῶν τῶν Λακεδαιμονίων, ταχθέντων γενικῶς εἰς διάταξιν κλασσικὴν βάθους 12 ἀνδρῶν ἥτοι ἐδῶ ἀρχῇθεν ὁ Ἐπαμεινώνδας ὑπερέχει συντριπτικῶς τοῦ ἀντιπάλου καὶ σκοπεύει νὰ δώσῃ τὸ ἀποφασιστικὸν κτύπημα κατὰ τοῦ ἀρίστου δεξιῶν τῶν Λακεδαιμονίων, τὸ ὁποῖον δεξιόν, ἂν ἐνικάτο, θὰ ἐπέδρα μὲ ἀποφασιστικὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὴν ὅλην μάχην, ὅπερ καὶ ἐγένετο (ἀρχαὶ συγκεντρώσεως – ἐλιγμοῦ). Τὸ ὑπόλοιπον τῆς παρατάξεώς του ἐτάχθη εἰς βάθος μόνον 4 ζυγῶν κλιμακῇδὸν πρὸς τὸ δεξιόν καὶ ὀπίσω, οὕτως ὥστε ἡ ὅλη παρατάξις του δὲν ἦτο παράλληλος μὲ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ λοξή, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀπασχόλησιν μόνον τῶν ἀντιπάλων (ἀρχὴ οἰκονομίας τῶν δυνάμεων).

Πρῶτος ἔδωκεν τὸ σύνθημα ὁ Ἐπαμεινώνδας (ἀρχὴ ἐπιθετικῆς) καὶ ταχέως τὸ ἱππικόν του εὐρισκόμενον ἐμπροσθεν τοῦ ὀγκώδους ἀριστεροῦ του ἐξουδετέρωσεν τὸ τῶν Σπαρτιατῶν, λαθὼν μετὰ ταῦτα θέσιν ὥς κάλυψις τοῦ ἀριστεροῦ τῆς παρατάξεως (ἀρχὴ ἀσφαλείας). Μετὰ ταῦτα ἡ ὀγκώδης ἀριστερὰ πτέρυξ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ὑπερτέρα ἐκπληκτικῶς τοῦ ἀρίστου δεξιῶν τῶν Σπαρτιατῶν, κατανικᾷ τοῦτο (ἀρχαὶ ἐλιγμοῦ – συγκεντρώσεως – αἰφνιδιασμοῦ), καθ' ὃν χρόνον ὁλόκληρος ἡ λοιπὴ παρατάξις τῶν Σπαρτιατῶν

Σχ. 3: Η ΕΝ ΛΕΥΚΤΡΟΙΣ ΜΑΧΗ (ΕΛΙΓΜΟΣ ΛΟΞΗΣ ΦΑΛΑΓΓΟΣ)

ἦτοι κέντρον καὶ ἀριστερόν σγεδὸν οὐδόλως εἶχεν ἔλθει εἰσέτι εἰς σύγκρουσιν μετὰ τοῦ Ἑπαμεινώνδου, καθ' ὃ ὡς ἐκ τῆς λοξῆς φάλαγγος ἀπλῶς ἀπησχολοῦντο ὑπ' αὐτοῦ (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων: Σχ. 3, Φάσις 1η). Παρακολουθῶν ὁ Ἑπαμεινώνδας μετὰ προσοχῆς τὴν μάχην (ἀρχὴ ἐνασκήσεως διοικήσεως) στρέφει τὸ νικηφόρον ὀγκῶδες ἀριστερόν του κατὰ τοῦ κέντρον καὶ ἀριστεροῦ τῶν Σπαρτιατῶν ὀλοκληρώσας τὴν περιφανὴ νίκην (Σχ. 3, Φάσις 2α).

Συμπέρασμα. Ὁ Ἑπαμεινώνδας εἰσήγαγε τὴν ἐπαναστατικὴν τακτικὴν τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς μάχης εἰς δύο συγκεκριμένας ἐνεργείας ἦτοι α) τῆς ἀπασχολήσεως καὶ καθηλώσεως τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως (κέντρον καὶ ἀριστερόν) με' ἐλαχίστας δυνάμεις διὰ τῆς κλιμακηδὸν διατάξεώς των (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων) καὶ β) τῆς εἰς μικρόν τμήμα (δεξιὸν) τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως συγκεντρώσεως ἰσχυρᾶς μάξης («σφύρα ἀνατροπῆς») πρὸς ἐνέργειαν ἐπιθέσεως καὶ κρούσεως.

6. Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη τὸ 362 π.Χ. – Ἐλιγμός κατ' ἐσωτερικὰς γραμμάς.

Εἰς τὴν ἐν λόγῳ μάχην ὁ Ἑπαμεινώνδας ἐφήρμοσεν τὸν ἴδιον ἐλιγμόν ἀλλὰ μὲ περισσότερον τολμηρὰν σύλληψιν, εἰσαγαγὼν τὴν μέθοδον τῆς «κατὰ διαδοχικὰς φάσεις» διεξαγωγῆς τῆς μάχης.

α' Φάσις: Λήψις ἐπαφῆς μετὰ τοῦ ἐχθροῦ (ἀρχὴ ἀσφαλείας).

β' Φάσις: Καθήλωσις ἐχθρικοῦ μετώπου δι' ἐπιδρομῶν ἵππικοῦ, πελταστῶν καὶ ψιλῶν (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων).

γ' Φάσις: Ἐπίθεσις βαρείας φάλαγγος πρὸς διάρρηξιν τμήματος τῆς καθηλωμένης ἐχθρικῆς παρατάξεως (ἀρχὴ συγκεντρώσεως – αἰφνιδιασμοῦ), καλυπτομένης τῆς μάξης διαρρηξέως εἰς τὰ πλευρὰ (ἀρχὴ ἀσφαλείας) ὑπὸ εὐκινήτων τμημάτων πελταστῶν, ἐλαφροῦ ἵππικοῦ καὶ ψιλῶν.

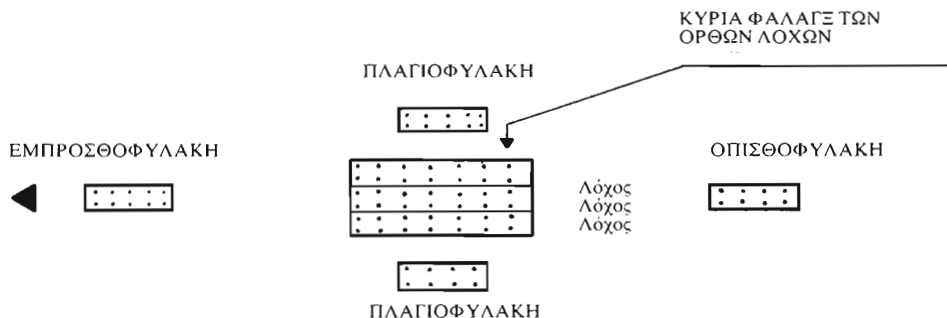
Συμπέρασμα. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ μάχην εἰσήχθη τὸ πρῶτον ὁ μέχρι σήμερον ἐφαρμοζόμενος «ἐλιγμός κατ' ἐσωτερικὰς γραμμάς», τοῦ Ἑπαμεινώνδου ἀναδειχθέντος ὡς μεγίστου στρατηγοῦ τῆς ἀρχαιότητος, μὴ ἀποκληθέντος ὅμως «μεγάλου» μόνον καὶ μόνον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ὑπῆρξε κατακτητής.

3. ΞΕΝΟΦΩΝ

Κάθοδος τῶν Μυρίων – Σχηματισμοὶ ἀσφαλείας καὶ προσπελάσεως.

Ὁ Ξενοφὼν εἶναι ὁ στρατηγὸς κατὰ τὴν «Κάθοδον τῶν Μυρίων», ὁ ὅποιος πρῶτος εἰσήγαγεν δύο καινοτομίας, αἱ ὁποῖαι ἐφαρμόζονται μέχρι σήμερον, ἀφορῶσαι ἢ μὲν μία εἰς

Σχ. 4: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ (ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΕΩΣ)

διατάξεις πληρούσας την αρχήν της ασφαλείας, ή δέ έτέρα εἰς σχηματισμὸν ἀποτελοῦντα τὴν βάσιν τῆς καλουμένης «προσπελάσεως» τῶν νεωτέρων στρατῶν. Οὕτω:

α. Ὁ Ξενοφὼν ἔχων νὰ διέλθῃ ἀπὸ δύσβατα, τραχέα, δασώδη ἐδάφη καὶ ν' ἀντιμετωπίσῃ πλῆθος ἀγρίων καὶ ἀτάκτων ἐχθρῶν, καθώρισεν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἱστορίαν τὰς ἀποστολάς τῶν ἐλαφρῶν τμημάτων ἥτοι πελταστῶν καὶ ἱππικοῦ ὡς τμημάτων ασφαλείας ἐν κινήσει καὶ ἐν στάσει (ἐμπροσθοφυλακαὶ – πλαγιοφυλακαὶ – ὀπισθοφυλακαὶ – προφυλακαὶ). Αἱ ἀποστολαὶ αὗται, ὡς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, ἰσχύουν μέχρι σήμερον καὶ ἐξασφαλίζουν κατὰ τὴν πορείαν καὶ στάθμευσιν ὁλόπλευρον κάλυψιν καὶ ἀποφυγὴν τοῦ αἰφνιδισμοῦ (Σχ. 4).

β. Ἡ δευτέρα καινοτομία εἶναι ὁ λεγόμενος σχηματισμὸς «προσπελάσεως». Μέχρι τότε ἡ φάλαγξ ἐνήργει εἰς συμπυκνωμένην παράταξιν ἀπαιτοῦσαν ἐδάφος ὁμαλὸν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς συνοχῆς τῆς, μὴ δυναμένην ὅμως νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ δυσβάτου καὶ ἀνωμάλου ἐδάφους ὡς ἐκ τῆς δυσκαμψίας ἀλλαγῆς μετώπου πρὸς ἀποφυγὴν αἰφνιδισμοῦ κ.λπ. Οὕτω πρὸς ἐξάλειψιν τῶν μειονεκτημάτων αὐτῶν ὁ Ξενοφὼν πρῶτος εἰσήγαγε τὴν διάταξιν τῆς κατατήσεως τῆς φάλαγγος εἰς παράταξιν «ὀρθίων λόγων», ὅσαςκις ἐκινεῖτο ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους. Οἱ λόχοι ἐτάσσοντο λοιπὸν εἰς φάλαγγας στενοῦ μετώπου καὶ μεγαλύτερου βάθους μὲ πλευρικά διαστήματα μεταξύ των ἐπαρκῆ, ὥστε νὰ διολισθαίνουν μεταξὺ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους (Σχ. 4).

Ὁ ἐλαστικὸς οὗτος σχηματισμὸς ἐπέτρεπεν ἀφ' ἐνὸς τὴν κίνησιν ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους ἀνευ ἀπωλείας τῆς συνοχῆς, ἀφ' ἑτέρου τὸν εὐκόλον μετασχηματισμὸν πρὸς ἀντιμετώπισιν πλευρικῶν ἐπιθέσεων, ἀποτελεῖ δὲ τὴν βάσιν τῶν «σχηματισμῶν» προσπελάσεως τῶν νεωτέρων στρατῶν.

4. ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ

Ἡ ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐκστρατεία. – Εὐρὺς ἐλιγμὸς κατ' ἐσωτερικὰς γραμμάς.

Ὁ Ἀγησίλαος, ἀποκληθεὶς «μέγας βασιλεὺς», ἔχων ἐλαχίστας δυνάμεις ἐναντὶ τῶν Περσῶν, ἐφήρμοσε τὸν ἐλιγμὸν κατ' ἐσωτερικὰς γραμμάς τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἀλλὰ εἰς εὐρύτερον πεδίον μάχης καὶ κυρίως μὲ μεγαλυτέρας καὶ ταχυτέρας κινήσεις τῶν δυνάμεων.

Σχ. 5: ΕΛΙΓΜΟΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ «ΚΑΤ' ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΣ ΓΡΑΜΜΑΣ»

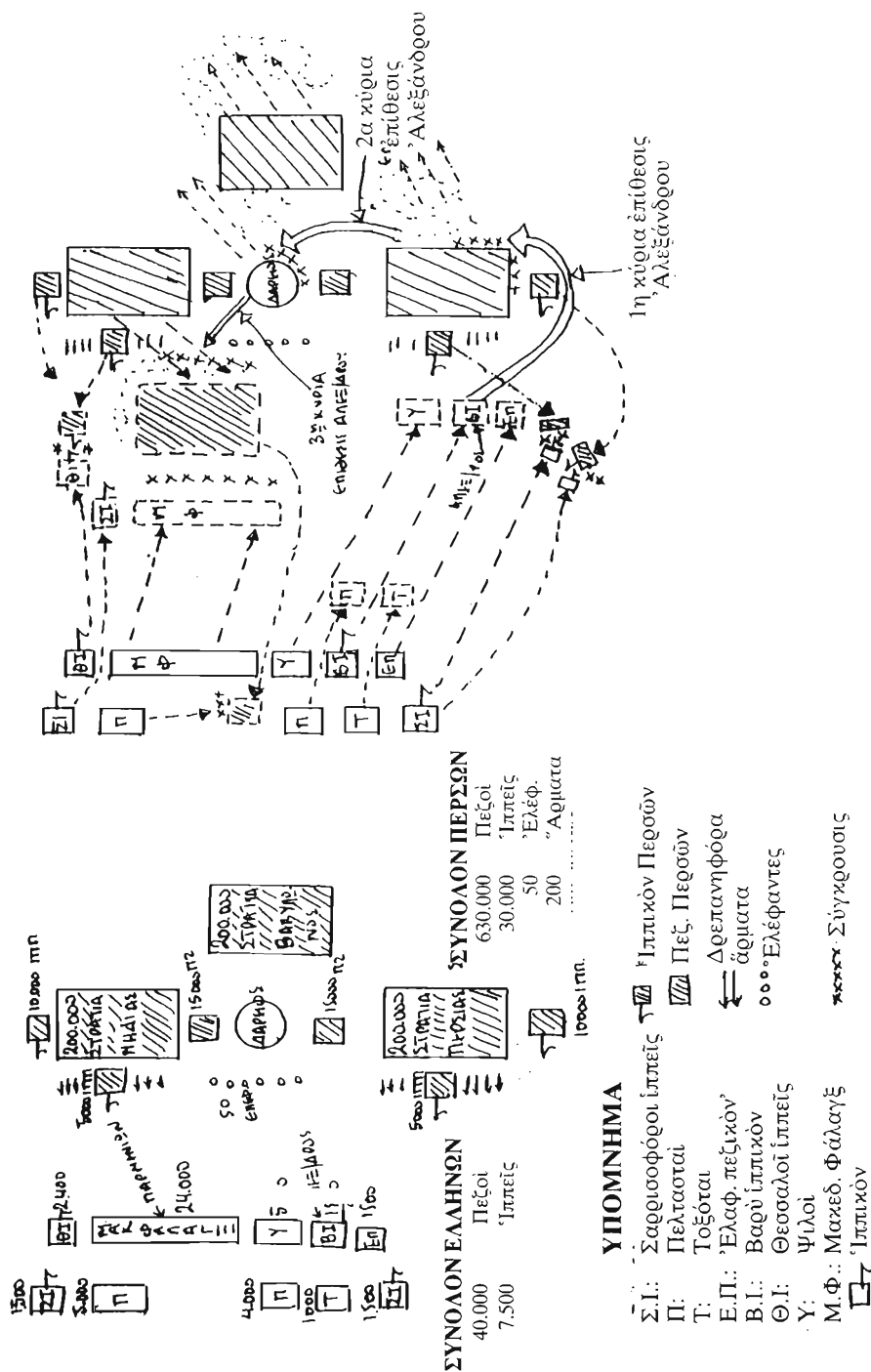

Εύρισκόμενος εἰς Ἐφεσον ἀπέστελλεν ἐπὶ καθημερινῆς ὁράσεως δυνάμεις ἐλαφροῦ πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ ἐκτελῶν κινήσεις ἢ μικρὰς ἀναγνωρίσεις, καθηλόνων ὅμως τοὺς Πέρσας (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων) καὶ ἐξαναγκάζων αὐτοὺς νὰ πιστεύουν (ἀρχὴ αἰφνιδιασμοῦ), ὅτι οὗτος διὰ τοῦ κυρίου ὄγκου του θὰ κινήθῃ πρὸς Καρίαν, δι' ὃ καὶ ὁ Τισσαφέρνης ἔταξε τὸ πεζικὸν πρὸς τὴν δύσβατον Καρίαν, τὸ δὲ ἵππικὸν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαιάνδρου, ἔνθα ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἐνίκα τὸν Ἀγησίλαον. Ὅμως ὁ Ἀγησίλαος ἀπασχολῶν καὶ ἐξαπατῶν διὰ μικρῶν δυνάμεων ἐπὶ πολὺν χρόνον τοὺς Πέρσας (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων – αἰφνιδιασμός) ἀναχωρεῖ διὰ τοῦ ὄγκου τῶν δυνάμεων του μὲ ἐκπληκτικὴν ταχύτητα τὴν μὲν πρώτην φορὰν πρὸς τὴν Φρυγίαν, τὴν δὲ δευτέραν πρὸς τὴν Λυδίαν, κατανικῶν διαρκῶς τοὺς Πέρσας, ἐπιτυχάνων τὴν συντριπτικὴν ὑπεροχὴν ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ, ὅταν τὸ πλεῖστον τῶν Περσῶν παρέμεινεν καθηλωμένον περὶ τῆς Ἐφέσου (Σχέδ. 5). Ὁ εὐρύς οὗτος ἔλιγμος κατευθυνόμενος εἰς τὰ μετόπισθεν τοῦ ἐχθροῦ ἐφηρμόσθη καὶ ἐφαρμόζεται εἰσέτι μέχρι τῶν ἡμερῶν μας καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἐπιθυμίαν παντός στρατιωτικοῦ ἡγέτου ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ εἰς τὸν Περσικὸν Κόλπον προσφάτως ἐφαρμοσθεῖσα «Καταιγὶς τῆς Ἐρήμου» ἀποτελεῖ πιστοτάτην ἀντιγραφὴν τοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐφαρμοσθέντος δευτέρου ἔλιγμου κατ' ἐσωτερικὰς γραμμάς τοῦ Ἀγησίλαου (πλὴν φυσικὰ τῆς ἀεροπορίας καὶ τῶν πυραύλων).

5. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἡ ἐν Γαυγαμήλοις μάχη. – Συνδυασμός ἔλιγμων καὶ ἐνασκήσεως διοικήσεως.

Αἱ δυνάμεις τῶν ἀντιπάλων εἰς τὴν ἐν λόγῳ μάχην παρετάχθησαν ὡς εἰς τὸ Σχ. 6. Ὡς ἐκ τοῦ σχεδιαγράμματος φαίνεται, τὸ σύνολον τῶν δυνάμεων τῶν Περσῶν (630.000 πεζοὶ – 40.000 ἵππεις – 200 ἄρματα – 50 ἐλέφαντες) ἦτο ἐξωφρενικῶς ὑπέρτερον τῶν Ἑλλήνων, ἀνερχομένων εἰς 40.000 πεζοὺς – 7200 ἵππεις, δι' ὃ καὶ ἡ παρὰ ταῖς τῶν Ἑλλήνων ἐκάλυπτεν τὸ ἥμισυ τῆς τῶν Περσῶν. Πρὸς ἀποφυγὴν κυκλώσεώς του ὁ Ἀλέξανδρος, δώσας πρῶτος τὸ σύνθημα ἐπιθέσεως, διέταξεν ὅπως τὸ δεξιὸν του (Α καὶ Β γραμμὴ) κινήθουν λοξῶς δεξιὰ καὶ ἔμπρός, ἐνῶ τὸ ἀριστερὸν καὶ κέντρον του νὰ ἐπιβραδύνουν τὴν κίνησιν (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων), ἵνα ἀπλῶς ἀπασχολοῦν τὸ ἀριστερὸν τῆς Περσικῆς διατάξεως. Ὁ Δαρεῖος ἀντιληφθεὶς τὴν κίνησιν ταύτην διατάσσει τὸ πρὸ τῆς Περσικῆς στρατιᾶς ἵππικὸν (5.000) νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ δεξιοῦ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἀλέξανδρος, χωρὶς νὰ διακόψῃ τὴν κλιμακωτὴν κίνησιν τοῦ δεξιοῦ του, διατάσσει μέρος τῶν 1.500 σαρισσοφόρων ἱππέων νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ ἐπιτιθέμενον ἵππικὸν τῶν Περσῶν (!), πράγμα πού ἐπιτυχάνουν καθ' ὃν χρόνον οἱ 5000 πελτασταί, 1.800 βαρεῖς ἵππεις, τῶν ὁποίων ἡγεῖτο ὁ Ἀλέξανδρος καὶ 1.500 ἐλαφροὶ πεζοὶ ἔφθανον ἀπέναντι τῶν 100 δρεπανηφόρων ἀρμάτων, τὰ ὁποῖα ὀρμήσαντα κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐξουδετερώθησαν ἅπαντα διὰ ἀνοίγματος τῶν ζυγῶν. Ἀμέσως μετὰ ὁ Ἀλέξανδρος διατάσσει τὸ ὑπόλοιπον τῶν σαρισσοφόρων ἱππέων (500 ἵππεις) νὰ ἀπειλήσῃ τὸ πλευρὸν τοῦ μαχομένου ἵππικοῦ τῶν Περσῶν. Ἰδὼν τοῦτο ὁ Δαρεῖος διατάσσει τὸ εἰς τὸ πλευρὸν τῆς στρατιᾶς τῆς Περσίας ἵππικὸν του (10.000 ἵππεις) νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν διαγραφομένην ἀπειλήν ἐκ τῶν 500 σαρισσοφόρων ἱππέων (!). Αὕτῃ ἦτο ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμή, τὴν ὁποίαν ἀνέμενεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος εὐρὼν ἀκάλυπτον τὸ πλευρὸν τῆς στρατιᾶς τῆς Περσίας σχηματίζει τὸ βαρὺ ἵππικὸν του (1.800 ἵππεις) εἰς σχῆμα ἐμβόλου (ἀρχὴ συγκεντρώσεως δυνάμεων – αἰφνιδιασμοῦ) καὶ ἐπιπίπτει ὡς κεραυνὸς κατὰ τοῦ πλευροῦ τῆς στρατιᾶς τῆς Περσίας καὶ τῶν νῶτον αὐτῆς, ἡ ὁποία αἰφνιδιασθεῖσα πλήρως ἐτράπη εἰς φυγὴν συμπαρασύρουσα καὶ τὴν στρατιάν τῆς Βαβυλωνος, δηλαδὴ 1.800 ἵππεις τρέπουν εἰς φυγὴν 400.000 πεζοὺς (!!!). Μετὰ ταῦτα ἀκαριαίως ὁ Ἀλέξανδρος στρέφει τὸ ἵππικὸν του κατὰ τοῦ κέντρου τοῦ ἰδίου τοῦ Δαρείου, τρέπων

αὐτὸν εἰς ἄτακτον φυγὴν καὶ παρασύροντα τὰ πάντα. Ἐν ᾧ εἰς τὸ δεξιὸν καὶ κέντρον διενεργοῦντο τὰ ὡς ἄνω νικηφόρα, τὸ ἀριστερὸν τῆς Ἑλληνικῆς παρατάξεως ὑπὸ τὸν Παρμενίωνα διήρχετο δυσκόλους στιγμὰς ἀπὸ τὰς υπερτέρας δυνάμεις τῆς στρατιᾶς τῆς Μηδίας (200.000 Πέρσαι κατὰ 24.000 Ἑλλήνων πεζῶν καὶ 15.000 ἵππεις κατὰ 2.400 ἱππέων Ἑλλήνων) παρὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἀμυναν τούτων (ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων) καὶ ἰδία τῶν ἐμπειροπολέμων Θεσσαλῶν ἱππέων. Μάλιστα εἰς μίαν στιγμὴν διέσπασαν τὴν διάταξιν, ἀλλ' ἀντιμετωπίσθησαν ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῶν πελταστῶν δευτέρας γραμμῆς (ἀρχὴ ἀσφαλείας).

Συμπέρασμα

α) Εἰς τὰ Γαυγάμηλα ὁ Ἀλέξανδρος, ὅπως καὶ εἰς Γρανικὸν καὶ Ἰσόν, ἐχρησιμοποίησε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἱστορίαν τὸ ἱππικὸν (δηλ. σήμερον τὰ τεθωρακισμένα) ὡς κύριον ὄπλον κρούσεως (ἀρχὴ συγκεντρώσεως), διότι μέχρι τότε τὸ ἱππικὸν ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς βοηθητικόν.

β) Διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἱστορίαν χρησιμοποιεῖται δευτέρα γραμμὴ στρατευμάτων ὡς ἐφεδρεία (ἀρχὴ ἀσφαλείας).

γ) Διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης βλέπομεν χρησιμοποίησιν καὶ συνδυασμὸν διαφορετικῶν δυνάμεων (τοξόται - πελτασταί - ὑπασπισταί - ἐλαφρὸν ἱππικὸν - βαρὺ ἱππικὸν - βαρὺ πεζικόν), ἐνθα διὰ σειρᾶς ὅλης προσπαθειῶν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιτυγχάνει τὴν ὑπεροχὴν (ποιοτικὴν) ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ (ἀρχὴ συγκεντρώσεως - ἐλιγμός κατ' ἐσωτερικὰς γραμμὰς - ἀρχὴ οἰκονομίας δυνάμεων ἐκ τῆς λοξοειδοῦς κινήσεως), ἀναγκάσας τὸν Δαρεῖον, αὐτὸς οὗτος νὰ διηγουργήσῃ τὰς εὐνοϊκὰς συνθήκας διὰ τὴν ἥτταν του (ἀποθῆσις ἀρχῆς ἐνασκήσεως διοικήσεως).

δ. Ἀξιοποιεῖ πλήρως τὰς ἡθικὰς δυνάμεις. Τεθεὶς ἐπικεφαλῆς τοῦ θαυμασίου ἱππικοῦ του, ὅμοιον τοῦ ὁποίου, ὡς λέγει ὁ Γάλλος ἱστορικὸς ναύαρχος Jurien de la Gravière, δὲν ἐγνώρισεν οὔτε θὰ γνωρίσῃ ὁ κόσμος, ἐπετέθη τὴν κατάλληλον στιγμὴν (ἀρίστη ἐνάσκησις διοικήσεως - συγκεντρώσεως - αἰφνιδιασμός) προκαλέσας τὴν κατάρρευσιν.

Τέλος ἀξίζει ν' ἀναφέρωμεν ἐδῶ, ὅτι ὁ θαυὸς μελετητῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὁ Ναπολέων, ἔγραψε δι' αὐτόν: «*Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου δὲν εἶναι μία ἀπλὴ εἰσβολή, ἐν εἰδὸς παραφροσύνης. Τὸ πᾶν ὑπελογίσθη μετὰ θαθύτητος, ἐξετελέσθη μετὰ τόλμης καὶ κατηνύθη μετὰ σοφίας*».

ΤΕΛΙΚΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ. Ἀπαντες οἱ μνημονευθέντες Ἕλληνες στρατηγοὶ τῆς ἀρχαιότητος - καὶ δὲν ἦσαν μόνον αὐτοὶ ἀλλὰ καὶ ἔτεροι, ὡς ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Λύσανδρος κ.λπ. - ἔθεσαν τὰς βάσεις τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς εἰσαγαγόντες τὸ πρῶτον τὰς ἀρχὰς ἐλιγμός - οἰκονομία δυνάμεων - συγκεντρώσεις - ἐνάσκησις διοικήσεως - ἀσφάλεια - αἰφνιδιασμός - προσπέλασις, τὰς ὁποίας μελετῶντες μέχρι σήμερον οἱ σύγχρονοι στρατηγοὶ προσαρμόζουν εἰς τὰς ἐκάστοτε συνθήκας τῶν πεδίων τῶν μαχῶν. Ὁ ἐλιγμός «τῆς ἡλάρους» τοῦ Μιλτιάδου εἰς Μαραθῶνα, τῆς «λοξῆς φάλαγγος» ἐν Λεύκτροις τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ὁ ἐλιγμός «κατ' ἐσωτερικὰς γραμμὰς» τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐν στενῷ πεδίῳ μάχης καὶ τοῦ Ἀγησιλάου ἐν εὐρυτέρῳ τοιούτῳ, τῶν «σχηματισμῶν προσπελάσεως» καὶ ἀσφαλείας τοῦ Ξενοφώντος καὶ τέλος τοῦ συνδυασμοῦ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐν Γαυγαμήλοις σὺν τῇ διὰ πρώτην φορὰν χρησιμοποίησει στρατευμάτων δευτέρας γραμμῆς καὶ τοῦ ἱππικοῦ ὡς ὄπλων κρούσεως ὑπὸ τούτου εἶναι τὰ πρότυπα τῶν ἀρχῶν τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς, πρὸ τῶν ὁποίων ἅπαντες οἱ σύγχρονοι στρατηγοὶ εὐλαβῶς ὑποκλίνονται.

δ. Νῶε

Μία φορά και έναν καιρό λοιπόν ζούσε ο Νῶε· «καὶ ὁ Νῶε ἦτο ἡλικίας πεντακοσίων ἐτῶν καὶ ἐγέννησεν ὁ Νῶε τὸν Σήμ, τὸν Χάμ καὶ τὸν Ἰάφεθ». Τέρας τῆς φύσεως ὁ ἅγιος προπάτορας (ἡμῶν, τῶν Ἑλλήνων) μέχρι τὰ πεντακόσια του, ἀκμαιότατος (Γένεσις ε' 32). Κάθε ἑκατὸ χρόνια μηδένιζε τὸ κοντέρ κι ἄρχιζε ἀπ' τὴν ἀρχή· καὶ ὅταν ἐρχόταν ὁ Γιαχβὲ γιὰ νὰ ἐλέγξῃ, τὸν ἔπιανε κοροῖδο. Οὔτε ταξιτζῆς νάτανε.

Κάποτε ὅμως τὸ κατάλαβε ὁ πάνσοφος καὶ ἀποφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς πονηροὺς ταξιτζῆδες, γιατί ἦταν κι ἄλλοι ποὺ ἔκαναν τὴν δουλειά. Ὁ Μαθουσάλας «ἔζησε ἑπτακόσια ὀγδοήκοντα δύο ἔτη» (Γέν. ε' 26), ὁ Λάμεχ «καὶ ἔγειναν πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ Λάμεχ ἑπτακόσια ἑβδομήκοντα ἑπτὰ ἔτη» (Γένεσις 31). Ὁ Νῶε λοιπόν ἦταν ὁ πιὸ ἀθῶος. Καὶ ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ μείνῃ καὶ κάποιος πάνω στὴν γῆ, γιὰ νὰ περνάῃ τὴν ὥρα του ὁ Γιαχβὲ, διάλεξε ν' ἀφήσῃ τὸν Νῶε.

«Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ» (Γέν. στ' 9), γι' αὐτὸ «ὁ Νῶε εὗρε χάριν ἐνώπιον Κυρίου» (Γέν. στ' 8).

Ἦελα ὅμως ποὺ ἀπεφάσισε νὰ κάνῃ τὴν γῆ ιδιωτικὴ του πισίνα ὁ Γιαχβὲ, καὶ ὁ Νῶε δὲν ἤξερε μπάνιο. Γι' αὐτὸ τοῦ δίνει συμβουλές, πῶς θὰ φτιάξῃ τὴν κιβωτό. «Κάμε εἰς σὲ αὐτὸν κιβωτὸν ἐκ ξύλων Γόφερ· κατὰ δωμάτια θέλεις κάμει τὴν κιβωτόν» καὶ θέλεις ἀλείφει αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν μὲ πίσσαν» (Γέν. στ' 14).

Δωμάτια, σκέφτηκε ὁ Νῶε, τί εἶναι αὐτά; Ἐγὼ μόνο ἀπὸ σκηνές καὶ πρόβατα ξέρω. Γι' αὐτὸ ὁ Γιαχβὲ συνεχίζει δίνοντάς του ἀκόμα καὶ τὶς διαστάσεις: «Καὶ οὕτω θέλεις κάμει αὐτὴν· τὸ μὲν μῆκος τῆς κιβωτοῦ θέλει εἶσθαι τριακοσίων πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς πεντήκοντα πηχῶν καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς τριάκοντα πηχῶν» (Γέν. στ' 15). Τότε ὁ Νῶε σήκωσε τὰ χέρια του καὶ λέει στὸν Γιαχβὲ: «Εἶπαμε ὅτι εἶμαι ὁ πιὸ δίκαιος πάνω στὴ γῆ ἀλλὰ ὅχι καὶ ὁ πιό... Δῶσε μου κι ἄλλους, γιὰ νὰ μὲ βοηθήσουν». Καὶ τότε ὁ Γιαχβὲ τοῦ ἀπαντᾷ: «θέλεις εἰσελθεῖ εἰς τὴν κιβωτόν, σύ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνὴ σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ» (Γέν. στ' 18).

Τότε ἱκανοποιήθηκε ὁ Νῶε. Ἀλλὰ ὅχι γιὰ πολὺ. Σκέφτηκε λοιπόν: ὅταν τραδηχτοῦν τὰ νερὰ τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅλο καὶ κάποιοι πονηροὶ θάχουν σωθῇ. Ἐγὼ τότε τί θὰ κάνω, γιὰ νὰ ζήσω; Τότε τοῦ ἦρθε μιὰ μοναδικὴ ιδέα. Ζήτησε ἀπὸ τὸν Γιαχβὲ καὶ πῆρε δύο ζῶα ἀπ' τὸ κάθε εἶδος ἐπὶ τῆς γῆς. Μάλιστα. Ὁ Νῶε ἦταν ὁ ἐφευρέτης τοῦ πρώτου τσίρκου, καὶ μάλιστα πλωτοῦ. Εἶδατε, ὁ προπάτορας ἡμῶν, πῶς ἀπὸ τοσπάνης ἐξελίχτηκε σὲ ναυπηγὸ καὶ ιδιοκτήτη ὁμόρρουθμης ἐταιρίας (γιὰ τὴν ἐφορία ἔβαλε μπροστὰ τὸν Γιαχβὲ, ὅτι τάχα αὐτὸς τοῦ εἶπε νὰ στήσῃ τὴν ἐπιχείρηση καὶ νὰ πάρῃ τὰ ζῶα στὴν κιβωτό). Μπήκαν λοιπόν ὅλοι μαζί στὴν κιβωτό, ζῶα καὶ ἄνθρωποι καὶ κάθισαν, ἀφοῦ ἔδεσαν καὶ τὶς ζωὲς ἀσφαλείας. «Καὶ ἔγεινεν ὁ κατακλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐπληθύνθησαν τὰ ὕδατα καὶ ἐσῆκωσαν τὴν

κιβωτόν, καὶ ὑψώθη ὑπεράνω τῆς γῆς» (Γέν. ζ' 17). Τί ἀνάγκη εἶχε ὁ Νῶε καὶ τὸ τοίρκο ὁμῶς; Νῆναι καλὰ ὁ Γιαχβὲ καὶ ἡ κιβωτός του. «Καὶ ἐκραταιοῦντο τὰ ὕδατα ἐπὶ τῆς γῆς ἑκατὸν πεντήκοντα ἡμέρας» (Γέν. ζ' 24).

Ἐκατὸν πενήντα μέρες κλεισμένοι ὁ Νῶε καὶ τὸ τοίρκο του λοιπὸν γύρναν γαν μέσ' στὴν θάλασσα. Βρὲ ἐδῶ ὁ Γιαχβὲ, πονθενὰ ὁ Γιαχβὲ. Τὸν ξέχασε ὁ Νῶε. Κάποια στιγμή ὁμῶς, ὡς πάνσοφος ποὺ εἶναι, σκέφτηκε: Καλὰ εἶναι τώρα, ἑκατὸν πενήντα μέρες ἐκεῖ μέσα πιστεύω νὰ φτάνουν σὰν μάθημα, ὥστε νὰ μὴν τολμήσῃ αὐτοὺς κι οἱ ἄλλοι νὰ μὲ ξανακοροϊδέψουν. Καὶ ἔτσι «καὶ ἐνεθυμήθη ὁ Θεὸς τὸν Νῶε, καὶ πάντα τὰ ζῶα, καὶ πάντα τὰ κτήνη τὰ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ» (Γέν. η' 1).

Στὴν συνέχεια «τὴν πρώτην τοῦ δεκάτου μηνὸς ἐφάνησαν αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων» (Γέν. η' 5). Δέκα μῆνες λοιπὸν ζῶα καὶ ἄνθρωποι κλεισμένοι ἀεροστεγῶς, γιὰτὶ μόνο ἓνα ἄνοιγμα τοῦ εἶχε πεῖ νὰ ἀνοίξῃ ὁ Γιαχβὲ μέσα στὴν κιβωτό.

Τί εὐτυχία! Ἐκτὸς πλέον ἂν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἄνθρωποι καὶ ζῶα χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἀνακυκλωτικὴ μέθοδο. Ἀπὸ τὴν παραγωγὴ στὴν κατανάλωση. Γεγονὸς ὁμῶς εἶναι, ὅτι μετὰ ἀπ' αὐτὸ ἀνακαλύφθηκαν τὰ πρῶτα ἀρώματα.

Ὁ προπάτορας ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων λοιπὸν δὲν ἄντεξε ἄλλο καὶ ἄνοιξε τὴν πόρτα: «καὶ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἤνοιξε ὁ Νῶε τὴν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ» (Γέν. η' 6).

Στέλνει λοιπὸν πρῶτα ἓνα κοράκι ὁ Νῶε, νὰ δῇ τί γίνεται. Ἀλλὰ κοροϊδοῦ ἦταν τὸ κοράκι νὰ ξαναγυρίσῃ ἐκεῖ μέσα; Ἔστειλε μετὰ τὸ περιστέρι, ἀλλὰ ὡς πιὸ κοντὸ πουλὶ ἐπέστρεψε μὲ ἓνα κλαράκι ἐλιᾶς.

Τότε ἀπεφάσισε ὁ Νῶε καὶ οἱ ὑπόλοιποι δίποδοι καὶ τετράποδοι ἐπιβάτες νὰ θυγοῦνε ἔξω. Φτιάχνει καὶ ἓνα θυσιαστήριο καὶ κάνει θυσία στὸν Γιαχβὲ. Τότε «καὶ ὠσφράνθη Κύριος ὁσμὴν εὐωδίας· καὶ εἶπε Κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Δὲν θέλω καταρασθῇ πλέον τὴν γῆν ἐξ αἰτίας τοῦ ἀνθρώπου» (Γέν. η' 21).

Αὐτὸ ἦταν: τὸν ἔρριξε ὁ προπατοράς μας τὸν Γιαχβὲ μὲ τὸ κοψίδι. Ἔτσι «καὶ ἠλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ» (Γέν. θ' 1).

Δὲν ἤθελε κι ἄλλο ὁ Νῶε, γιὰ ν' ἀρχίσῃ τίς ζεμπεκιές, «καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ» (Γέν. θ' 21). Μᾶς προέκυψε λοιπὸν καὶ ὁ ἐφευρέτης τοῦ στρίπ-τήζ ὁ προπατοράς μας. Μετὰ ἔστησε καὶ τὸ τοίρκο του κάπου στὰ παράλια τῆς Ν.Δ. Μικρᾶς Ἀσίας καὶ θησαύρισε.

Αὐτὸ τὸ ἴδιο τοίρκο πέρασε ἀπὸ πολλὰ χέρια ἀπογόνων τοῦ Νῶε. Νέοι ἰδιοκτῆτες πῆραν τὴν διεύθυνση, καὶ τὸ χειρότερο ὅλων εἶναι, ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ δουλεύει μέχρι σήμερα ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ ἀνώνυμου-ἐπώνυμου γνωστοῦ μας Γιαχβὲ.

Ἀναρωτηθήκατε ποτέ, ποιοὶ παίζουν τὸν ρόλο τῶν ζώων;

Ὁ Ἀπόγονος

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ

Τὸ μυστήριον τῆς ἀρχαίας «Λιβυκῆς» γραφῆς καὶ μία πρώτη παραβολή της μετὰ τὴν Γραμμικὴν

Ἀπὸ τὸ 1893 οἱ ἐπιστήμονες μελετοῦν μία ἀρχαία γραφή τῆς Λιβύης καὶ τῆς Τυνησίας, προσπαθώντας νὰ λύσουν τὸ αἶνιγμα τῆς προέλευσός της. Μέχρι τώρα δὲν ἔχουν καταλήξει σὲ ὁλοκληρωμένα συμπεράσματα. Ἀπὸ τὸν ἐκτεταμένο κατάλογο τῶν ξένων ἐρευνητῶν (Chabot, Meinhoff, Marcy, De Saulcy, Judas, Halevy, Dussaud, Meltzer, Gsell, Blau, Littmann, Petrie, Friedrich κ.ἄ.) οὐδεὶς συνέκρινε τὴν ἀνωτέρω γραφὴν μετὰ τὴς Ἑλληνικῆς Γραμμικῆς Γραφῆς, παρόλο ποὺ οἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Ἑβάνας στὴν Κρήτη εἶχαν κάνει αἴσθησι καὶ οἱ μελέτες τοῦ Βέντρικς ἀπὸ τὸ 1951 θορύβησαν τὸ διεθνὲς κατεστημένο. Ἡ γραφὴ ποὺ προαναφέρθη δὲν θὰ ἐνδιέφερε ἰδιαίτερα, ἂν ἀπουσίαζε ἡ τάσις νὰ ἐμφανισθεῖ ἡ Λιβυκὴ γλῶσσα καὶ γραφὴ ὡς πρόγονος τῆς Καρχηδονιακῆς καὶ ἡ τελευταία ὡς δευτεροπαίδι τῆς Φοινικικῆς. Τέτοιες τάσεις συνιστοῦν πρόκλησι, πολλῶ μᾶλλον ὅταν εἶναι γυνώστο. πῶς οἱ λαοὶ ποὺ κατοικοῦσαν στὴν περιοχὴ αὐτὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οὐδεμίαν σχέσιν εἶχαν μετὰ τοὺς Φοίνικες.

Τὸ «μυστήριον» τῆς Λιβυκῆς γραφῆς χρονολογεῖται ἀπὸ τότε, ποὺ ὁ γερμανὸς γεωγράφος Hermann, μελετώντας τὰ ὑψομετρικὰ τῶν χωρῶν αὐτῶν, ὑπεστήριξε πῶς ἡ λίμνη Τριτωνίδα, τὴν ὁποία ἀναφέρουν κλασσικοὶ Ἕλληνες συγγραφεῖς, «ἔχασε τὰ νερά της κατ' ἀκολουθίαν ἐνὸς σεισμοῦ, ποὺ γκρέμισε τὰ προχώματα. Ὅταν στέγνωσε, ἔγινε ἡ σημερινὴ Σότ ἔλ Τζερίντ, ἕνας ρηχὸς βάλτος τῆς Τυνησίας» ἀρκετὰ μεγάλος σὲ ἔκτασι. Ὁ Hermann συνδύασε τὴν Τυνησίαν μετὰ τὴς διαστάσεις τῆς Ἀτλαντίδος. Μετρώντας τὴν μεγάλην κεντρικὴν πεδιάδα, ἰσχυρίστηκε ὅτι ἀντιστοιχεῖ στὶς διαστάσεις τοῦ

Οἱ Μυκηναῖοι ἐγνώριζαν τὸ Ἀλφάθητο;

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ Γραμμικὴ Γραφὴ Β ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖο μαρτυρούμενον στάδιο προαλφαθητικῆς γραφῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μαρτυρεῖται σὲ πινακίδες ἀπὸ πηλὸ καὶ σὲ ἐπιγραφὰς ἐπὶ ἀγγείων στὴν Κνωσσό, στὴν Θήβα, στὴν Πύλο καὶ ἄλλοι¹.

Κατὰ τὸ τέλος τῆς Μυκηναϊκῆς περιόδου (Υστεροελλαδικὴ III: 14ος ἕως 12ος αἰὼν π.Χ.), ἡ ὁποία συμβατικῶς ταυτίζεται μετὰ αὐτὴν τῶν πινακίδων, ἡ ἀπουσία ἐκ τῶν τελευταίων τῶν ἀλφαθητικῶν ἐγγραφῶν θεωρεῖται ὡς ἡ ἀπόδειξις ὅτι οἱ Μυκηναῖοι δὲν ἐγνώριζαν τὸ ἀλφάθητο. Ὡς κατωτέρω ἀναπτύσσεται, ἡ ἀνυπαρξία ἀλφαθητικῶν ἐγγραφῶν στὶς πινακίδες τῆς ΓΓΒ δὲν ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἀπόδειξιν ὅτι οἱ γραφεῖς τῶν πινακίδων ἀγνοοῦσαν τὸ ἀλφάθητον, ἀφοῦ τὸ τελευταῖον ὑστεροῦσε ἐν σχέσει μετὰ τὴν ΓΓΒ εἰς τὴν διατήρησιν ἀρχαίων.

α. Στὶς εὐρεθεῖσες πινακίδες τῆς ΓΓΒ ἔχει διαπιστωθῇ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν των ὑπὸ τοῦ Βέντρικς, ὅτι περιέχουν καταλόγους ὑλικῶν, σκευῶν, ἀνθρώπων κ.λπ. Οἱ ἐγγραφὰς εἶναι συνοπτικῆς, δηλ. περιληπτικῆς καὶ ἀναφέρονται σὸ συγκεκριμένο περιεχόμενον τῆς κάθε μιᾶς πινακίδας, μέσω συγκεκριμένων λέξεων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι «ἄνδρες 10, γυναῖκες 15» καὶ ὅχι ἐκτεταμένων φράσεων. Τὰ ἐπονομαζόμενα λοιπὸν Μυκηναϊκά

Πλάτωνα, ἂν τὴν διαιρέσουμε προηγουμένως διὰ τοῦ 30. Κατὰ τὴν γνώμη του ἡ Σότ ἐλ Τζερίντ ἦταν πολὺ παλιὰ ἢ λιμνοθάλασσα τοῦ Τρίτωνα (Τριτωνίς), ἢ ὅποια εἶχε μίαν βορεινὴν διέξοδο στὴ Μεσόγειο καὶ μία νότια σὲ ἄλλη θάλασσα, στὴ σημερινὴ κεντροδυτικὴ Ἀφρική, ἀπ' ὅποιον ἔδβαινε κανεὶς στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ στὸν Ἰνδικὸ (οἱ τελευταῖοι εἶχαν διαφορετικὴ μορφολογία). Γιά τὸν Hermann «*ἐρείπια τῆς πόλης τοῦ Ποσειδῶνα (Ποσειδωνίας) ὑπάρχουν στὰ σύνορα Λιβύης-Τυνησίας στὸν νότο (χωριὸ Ρελίσα μὲ 15 οἰκίες, ὅπου βρέθηκαν ὑπόγειοι ὑδάτινοι αὐλακες)*». Ὁ Hermann συνδύασε τὰ εὐρήματα μὲ ἀραδικοὺς θρύλους, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους στὴ Σαχάρα ὑπῆρχε κάποτε μίαν ἀρχαίαν χάλκινη πόλη.

Τὸν ὄρο «*Λιβυκὴ γραφὴ*» μνημόνευσε τὸ πρῶτον ὁ λατίνος λόγιος Fulgens, ἐπίσκοπος στὴν πόλιν Ροῦσπε τῆς Β. Ἀφρικής. Σὲ ἀναφορὰ τοῦ στήν Ἀγία Ἐδρα κατὰ τὸν 6ο μ.Χ. αἰῶνα γράφει: «*Τὸ Λιβυκὸ ἀλφάβητο ἔχει 23 γράμματα*». Ὁ ἐπίσκοπος χρησιμοποίησε τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ ὄρο γιά τὴν Ἀφρική καὶ ἀπεκάλεσε τὸ ἀλφάβητο «*Λιβυκὸ*» καὶ ὄχι «*Ἀτλαντικὸ*», «*Φοινικικὸ*» ἢ «*Καρχηδονιακὸ*». Τὸ γεγονός ἔχει σημασία, διότι ὡς ἄτομο μορφωμένο καὶ ἀρμόδιο νὰ ἐρευνᾷ γιά λογαριασμὸ τῆς Ἀγίας Ἐδρας γινώριζε τὴ διαφορὰ μεταξὺ Καρχηδόνας καὶ Φοινίκης, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν δύο μὲ τὴν Ἀτλαντίδα. Οἱ καθολικοὶ ἐπίσκοποι περισσότερο ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλον εἶχαν διαθέσει ἀρχαίους Ἑλληνες συγγραφεῖς (Πλάτωνα, Πλούταρχο, Στράβωνα κ.ἄ.) καὶ διέσωσαν πολλὰ κείμενα, ποὺ παραμένουν γιά τὸ εὐρὺ κοινὸ ἄγνωστα, καταχωνιασμένα στὰ ὑπόγεια τοῦ Βατικανοῦ. Δὲν γνωρίζουμε λεπτομέρειες γιά τὶς ἐρευνες τοῦ ἐπισκόπου Fulgens. Ἐκτιμᾶται πάντως, πῶς καὶ αὐτὸς θὰ εἶχε ἀκούσει τὶς παραδόσεις τῶν αὐτοχθόνων γιά χάλκινες πόλεις τῶν Ἀτλάντων στὴ Σαχάρα ἢ τουλάχιστον γιά τὰ περὶ φημα ἀρχεῖα τῆς Ἀτλαντίδας.

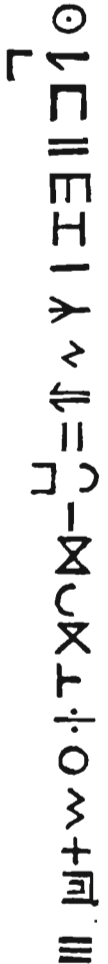
Τὸ Λιβυκὸ ἀλφάβητο κατὰ ὁρισμένους μελετητὲς ἔχει 24 χαρακτῆρες (ἀντὶ γιά 23, ποὺ ἀνέφερε ὁ Fulgens). Στὴν πράξη, ὅπως θὰ διαπιστωθεῖ, οἱ χαρακτῆρες εἶναι πε-

«*κείμενα*» δὲν ἀποτελοῦν κείμενα ὑπὸ τὴν κυριολεξίαν τοῦ ὄρου, ὅπως ἐννοοῦμεν ἓνα λ.χ. λογοτεχνικὸ ἢ ἱστορικὸ κείμενο, ἀλλὰ περιληπτικὲς ἐγγραφεῖς μέσω συχνὰ ἐπαναλαμβανομένων λέξεων. Ἀλλωστε οἱ πινακίδες εἶναι στὸ σύνολό τους μικροῦ μεγέθους, περιέχουσες ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων μία-δύο ἢ λίγες σειρές. Εἶναι δὲ λίαν συνήθεις καὶ οἱ συντομογραφίες ὅπως π.χ. ZE ἀντὶ ZE-ὑγος² κ.λπ. Ἀλλὰ οἱ συντομογραφίες καὶ οἱ περιληπτικὲς ἐκφράσεις, μὲ τὶς ὁποῖες ἀποδίδονται τὰ Μυκηναϊκὰ κείμενα, ἐπέβαλλον τὴν χρῆσιν πολλαπλῶν ἰδιογραμμάτων, ὥστε νὰ γίνεαι κατανοητὸν τὸ κείμενο τῶν πινακίδων μὲ τρόπο ἀμέσως ἐποπτικόν.

6. Ἡ χρῆσις τοῦ πηλοῦ γιά τὴν κατασκευὴν τῶν πινακίδων, ὑλικὸν εὐπλάστου, εὐχρηστού, μετὰ δὲ τὴν ξήρανσιν ἀνθεκτικοῦ εἰς τὴν χρῆσιν, ἀνακυκλυνόμενον, ἐφ' ὅσον δύναται νὰ ξαναχρησιμοποιηθῇ (οἱ πινακίδες ἄλλωστε διειρηθῶντο τὸ πολὺν δύο ἔτη) ἢ νὰ διορθωθῇ εὐκόλα σὲ περιπτώσιν λάθους, μικροῦ κόστους, κοινού, ἀνθεκτικοῦ εἰς τὴν σῆψιν καὶ τὴν ὑγρασίαν, ἢ ὅποια προσβάλλει ἄλλα ὑλικά, μὴ βρωσίμου ἀπὸ ποντικίδες ἢ ἔντομα καὶ μὴ ὑποκειμένου σὲ ἀλλοίωσιν σχήματος (ὡς ὁ κηρός, τὸ ξύλο, ὁ πάπυρος, τὸ δέσμα, τὰ φύλλα, τὸ πανί), ἀποτελεῖ παράγοντα, ὁ ὁποῖος προσδιορίζει καὶ τὸν τρόπο ἐγγραφῶν, ἀφοῦ μὲ τὸν πηλὸ μόνον περιορισμένου μεγέθους εὐχρηστες πινακίδες εἶναι δυνατόν νὰ κατασκευασθοῦν. Μεγάλαις πινακίδαις εἶναι θαρεῖς,

ΠΙΝΑΞ 1. Ἡ κατὰ τὶς ξένες πηγὲς «Λιβυκὴ» γραφή

Ὅριζόντια Λιβυκὴ γραφή	Ἀπόδοση	Κάθετος Λιβυκὴ γραφή	Ἀπόδοση
 4	b g d w z z z t i k l m n s s f q r s t t ²	 4 Y	b g d w z z t i k l m n s f q r s t

ρισσότεροι, γιατί υφίσταται δυνατότης ἀναγνώσεως μιᾶς ἐπιγραφῆς α) καθέτως, β) ὀριζοντίως, γ) μὲ κάτοπτρο καὶ δ) ἀντίστροφα. Ἐκεῖνο πού προέχει, εἶναι ἡ διάκριση μετὰ τὴν Λιδυκῆς γραφῆς μὲ τὴν ἀρχαία ἔννοια καὶ σύγχρονης Ἀραβικῆς γραφῆς μὲ τὴν σημερινή γεωγραφικὰ ἔννοια. Τὸ γιατί ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸ σκηνικὸ πού ὑπῆρξε στὸν χῶρο καὶ τὸ ὅποιο δὲν ἦταν τὸ ἴδιο ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια σὲ σχέση μὲ τὸν 6ο μ.Χ. αἰῶνα. Στὴ Β. Ἀφρικὴ καταγράφεται μιὰ ἰδιάζουσα γραφή, χρησιμοποιηθεῖσα ἀπὸ τοὺς αὐτόχθονες γιὰ ἀπόδοση σὲ γραπτὸ λόγο τῶν διαλέκτων τῶν φυλῶν τῶν παραθαλάσσιων περιοχῶν. Τὴν χρησιμοποιοῦσαν οἱ τοπικοὶ φύλαρχοι καὶ δυνάστες γιὰ ἀφιερώσεις σὲ ναοὺς καὶ γιὰ ταφικὲς καὶ ἀναθηματικὲς ἀναφορὲς.

Συγγενικῆς πρὸς αὐτὴν μορφῆς εἶναι ἄλλη γραφή, συναντῶμεν στὴν ἐνδοχώρα τῆς Σαχάρας ἥτοι τὸ ἀλφάβητο τῶν Τουαρέγκ, τὸ ὁποῖο διεσώθη μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ἡ τελευταία καλεῖται Tifinah καὶ ἔλκει ἀναμφιδόλως καταγωγὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαία Λιδυκὴ (κατὰ τὸν Fulgencius). Οἱ χρησιμοποιούμενοι ὅροι κατὰ τὴν ἀποψή μας εἶναι ἀδόκιμοι. Εἶναι προτιμώτερο ἴσως νὰ γίνεται λόγος γιὰ γραφὴ τῆς Σύρτης (ἀντὶ γιὰ Λιδυκὴ) καὶ γιὰ γραφὴ τῆς Δ. Σαχάρας (ἀντὶ γιὰ Tifinah ἢ Τουαρέγκ). Γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ σύγχυση, θὰ χρησιμοποιήσουμε πάντως τὴν γενικευμένη ὀρολογία. Τὰ πρῶτα κείμενα πού ἀπασχόλησαν τοὺς ἐπιστήμονες ἦταν μιὰ ἐπιγραφὴ τῆς ἀρχαίας Θούγκας (ἐξετιμήθη ὡς ἀφιέρωση τοῦ βασιλιᾶ Μασσινίσα ἢ Μασσανάσση στὸν γιό του Μικίρια) καὶ μιὰ ἐπιγραφὴ μανσωλείου τῆς Θούγκας (ἀρχαιότερη ἀπὸ τὴν προηγούμενη), ἐκτιμώμενη ὡς ἀναμνηστικὴ ἀνεγέρσεως μανσωλείου. Ἀργότερα στὴν ἴδια τοποθεσίᾳ ἀνακαλύφθηκε ὄγκος ἐπιγραφῶν Λιδυκῆς γραφῆς, χαραγμένης σὲ ὀριζόντια διάταξη. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ἡ αὐτόχθων γραφὴ διατηρήθηκε. Συναντᾶται σὲ σύντομες ἐπιγραφὰς καὶ σὲ ταφικὲς στήλες. Ἐκεῖ ὅπου οἱ μελετητὲς ἀντιμετώπισαν δυσκολίες, ἦταν ἡ περίπτωσις ἐπιγραφῶν, πού βρέθηκαν στὴ Μεγάλῃ Καὺβιλία. Τὶς χαρακτηριστὴσαν «λιδυκοβερεβερικοῦ» τύπου, ἀνάλογου μὲ ὅμοιες ἐπιγραφὰς πού ἀνακαλύ-

δύσχρηστες, σπάζουν εὐκολώτερα, χρειάζονται προφανῶς μεγαλύτερους χώρους ἀποθηκεύσεως ἢ τακτοποιήσεως (ἀποθήκες, ράφια).

Ἄν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ μέγεθος τῶν πινακίδων καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἐγγραφῶν σὲ αὐτές, καθίσταται εὐκόλως ἀντιληπτόν, ὅτι ὁ πηλὸς παρῆχε τὴν δυνατότητα τῆς εὐκόλης ἐπιλογῆς τοῦ συγκεκριμένου μεγέθους τῆς κάθε πινακίδος, ἐξαρτωμένου ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐγγραφῆς, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν μέγιστη οἰκονομίᾳ ὑλικοῦ. Γίνεται εὐκόλως ἀντιληπτὴ ἡ εὐλυγισία τῆς ἀρχειοθετήσεως μὲ πινακίδες μικροῦ μεγέθους, δηλαδή ὡς ἔχομεν σήμερον τὶς «καρτέλλες», ἐν ἀντιθέσει μὲ συνολικὲς ἐγγραφὰς σὲ διδύλεια, ὅπου θὰ κατεχωρεῖτο συνολικῶς τὸ περιεχόμενο μεγάλου ἀριθμοῦ πινακίδων. Τὸ ὅτι οἱ Μυκηναῖοι ἤμποροῦσαν νὰ γράφουν διδύλεια δέον ὅπως θεωρηθῇ δεδομένον, ἐφ' ὅσον ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ ΓΓΒ ἠδύνατο νὰ ἀποδώσῃ καλῶς τὴν Ἑλληνικὴ τῆς τότε ἐποχῆς, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὥπως προκύπτει ἀπὸ τὴν μορφὴ τῶν συλλαβογραμμάτων, ἡ ΓΓΒ ἐγγράφετο κυρίως σὲ ἄλλα ὑλικά (π.χ. δέσμα) καὶ περιστασιακὰ στὸν πηλὸ, γιὰ τὸν ὅποιον εἶναι ἀκατάλληλη^{2,4}.

Ὡστε ἡ ἐπιλογὴ τοῦ πηλοῦ μεταξὺ ἄλλων προσφερομένων ὑλικῶν γιὰ τὴν διατήρηση τῶν ἀρχείων εἶναι συνειδητὴ καὶ εἶναι προφανὲς ὅτι ὑποκρύπτει σκοπιμότητα, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ στὰ πλεονεκτήματα τὰ ὅποια ἀνωτέρω ἀνεφέρθησαν. Ἐπομέ-

ΠΙΝΑΞ 2. Παραβολή - σύμπτυξη - ανίχνευση τῶν χαρακτήρων τῆς «Λιδυκῆς» γραφῆς

[illegible]

Σύμπληξη χαρακτήρων	
Χαρακτήρες	Αριθμοί
Α	1
Β	2
Γ	3
Δ	4
Ε	5
Ζ	6
Η	7
Θ	8
Κ	9
Λ	10
Μ	11
Ν	12
Ξ	13
Ο	14
Π	15
Ρ	16
Σ	17
Τ	18
Υ	19
Φ	20
Χ	21
Ψ	22
Ω	23
α	24
β	25
γ	26
δ	27
ε	28
ς	29
ζ	30
η	31
θ	32
ι	33
κ	34
λ	35
μ	36
ν	37
ξ	38
ο	39
π	40
ρ	41
σ	42
τ	43
υ	44
φ	45
χ	46
ψ	47
ω	48
Α	49
Β	50
Γ	51
Δ	52
Ε	53
Ζ	54
Η	55
Θ	56
Κ	57
Λ	58
Μ	59
Ν	60
Ξ	61
Ο	62
Π	63
Ρ	64
Σ	65
Τ	66
Υ	67
Φ	68
Χ	69
Ψ	70
Ω	71
α	72
β	73
γ	74
δ	75
ε	76
ς	77
ζ	78
η	79
θ	80
ι	81
κ	82
λ	83
μ	84
ν	85
ξ	86
ο	87
π	88
ρ	89
σ	90
τ	91
υ	92
φ	93
χ	94
ψ	95
ω	96
Α	97
Β	98
Γ	99
Δ	100

[illegible]

συμφωνοῦμε μαζί τους. Ὁ Chabot ὑπεγράμμισε τὴν παρουσία τοῦ συμβόλου Η (πού δείχνει συγγένεια μὲ τὴν Ἑτρουσκικὴ καὶ τὴν Ἑλληνικὴ γραφὴ) ὡς χαρακτηῖρα, «ὁ ὅποιος σαφῶς ἀπεικονίζει φωνήεν». Ὁ Chabot ἔπεσε ἔξω ἐν προκειμένῳ. Σὲ ἐρευνητικὴ ἀποστολὴ στὰ ὑψίπεδα Τασσίλι τὸ 1985 Γερμανοὶ κατέγραψαν τὸ πῶς προφέρουν οἱ αὐτόχθονες τοὺς χαρακτηῖρες (π.χ. ra, su, mo, le, ga, di κλπ.). Οἱ ἐκφωνήσεις τους θυμίζουν ἐκπληκτικὰ τοὺς πίνακες τοῦ Βέντρης γιὰ τὴν Γραμμικὴ.

Οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὴν Λιβυκὴ γραφὴ σὲ γενικὲς γραμμὲς παραδέχονται, ὅτι «ἡ ἀνάγνωση τῶν ἀρχαίων Λιβυκῶν κειμένων πόρρω ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ θεωρηθεῖ πῶς ἐπετεύχθη». Κάποια δίγλωσσα κείμενα (λατινικά-λιβυκά) χρησίμευσαν ὡς βάση προσπαθειῶν ἀποκρυπτογράφησης. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε ἀπογοητευτικό. Τὸ ὑποτιθέμενο κείμενο σὲ Λιβυκὴ γραφὴ ἔδινε «ἀκαταλαβίστικες» γιὰ τοὺς ἀποπειραθέντες ἔννοιες. Κατὰ τὴ γνώμη μας δὲν διασφαλίζεται ὀρθὴ ἀντιστοιχία, ὅταν ἡ ἀνάγνωση γίνεται μὲ λανθασμένο τρόπο (π.χ. τὸ λατινικὸ κείμενο γράφεται καὶ διαβάζεται ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, ἀλλὰ ὄχι καὶ τὰ σύμβολα τῆς Λιβυκῆς, πού ὁμοιάζουν καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ μὲ τὴν Γραμμικὴ). Οἱ de Saulcy, Judas, Halevy, Chabot, Meinhoff καὶ Tovar ἀρκέστηκαν νὰ ποῦν, ὅτι ἡ καταγωγὴ τῆς Λιβυκῆς γραφῆς παραμένει πρόβλημα καὶ σήκωσαν τὰ χέρια ψηλά.

Οἱ θεωρίες πού ἔχουν διατυπωθεῖ γιὰ τὴν καταγωγὴ τῆς Λιβυκῆς, ταξινομοῦνται σὲ δύο μεγάλες κατηγορίες ἤτοι: α) αὐτὲς πού δέχονται «αὐτόχθονα προέλευση» καὶ β) ἐκεῖνες πού ἐπισημαίνουν τὴν Αἰγυπτιακὴ ρίζα. Ὁ Judas χαρακτηρίζει τὴν Λιβυκὴ γραφὴ ὡς «κατὰ τὸ ἥμισυ ἰδεογραφικὴ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ συλλαβικὴ». Ὁ Dussaud τὸν ἀντικρούει, θεωρώντας πῶς «ὑφίσταται ἐγγύτης μὲ τὴν πανάρχαια ἑλληνικὴ γραφὴ, ἡ ὁποία ὑπῆρξε διάφορος τῆς νεώτερης. Στὴν νεώτερη διειρηθῆσαν βασικὰ τὰ σύμφωνα ἀπὸ συλλαβές, ἐπειδὴ τὰ φωνήεντα αὐτῶν μὲ τὴ χρῆση ἐξαλείφθηκαν ἡχητικὰ ὡς μόνις ἀκούόμενα» (π.χ. τὸ «δοκοῦναι» ἔγινε «δοκοῦν», τὸ «δόντι» «δν», τὸ «περάσαι» «πέρας»

θητικῇ.

Προσεκτικὴ σύγκρισις τῶν δύο ἐγγραφῶν τῆς διμορφικῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Ἑλλοοίκου μὲ ἀναγωγὴ τῶν μεγαλυτέρων σὲ μέγεθος ἀλφαθητικῶν γραμμάτων στὸ μέγεθος τῶν μικροτέρων ἀπὸ αὐτὰ συλλαβογραμμαμάτων, λαμβανομένων δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν συνθέτων συλλαβῶν, ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ συλλαβικὴ γραφὴ εἶναι κατὰ 40% «οἰκονομικώτερη» ἀπὸ τὴν ἀλφαθητικὴ. Ἄν δὲ συνεκτιμηθῇ καὶ τὸ «ἐλάττωμα» τῆς ΓΓΒ, κατὰ τὸ ὅποιον δὲν ἐδηλοῦντο τὰ ληκτικὰ σύμφωνα τῶν διαφόρων λέξεων, τότε καταλήγουμε στὸ λογικὸν συμπέρασμα, ὅτι πράγματι ἡ ΓΓΒ πλεονεκτεῖ ἔναντι τοῦ ἀλφαθήτου γιὰ τὴ γραφὴ τῶν πινακίδων, ἐφ' ὅσον ἀπαιτεῖ λιγότερο χῶρο.

Ἐπομένως ἓνα συλλαβικὸ σύστημα, ὡς ἐκεῖνο τῆς ΓΓΒ, εἶναι ἀπὸ πλευρᾶς χώρου οἰκονομικώτερο ἀπὸ τὸ ἀλφάθητο. Ἄν συνεκτιμηθῇ δέ, ὅτι αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ Μνηναϊκὰ «κείμενα» εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ περιεχομένου τους συνοπτικὰ καὶ περιληπτικὰ, τότε ἡ ΓΓΒ δὲν ὑστερεῖ καθόλου γιὰ τὴ γραφὴ τους στὶς πινακίδες.

δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴ, ὅπου τὸ ἀλφάθητο θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο στὴν Ἑλλάδα παραλλήλως μὲ τὴν ΓΓΒ (ὅπως ἔχει ἀποδειχθῇ, δὲν ὑπῆρξε κανένα κενὸ μεταξὺ ΓΓΒ καὶ ἀλφαθήτου καὶ οὐδέποτε οἱ Ἕλληνες παρέμειναν ἀγράμματοι³), ἰδίως κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐμφανίσεώς του, ὅποτε ἡ χρῆσις τῆς ΓΓΒ θὰ ἦτο ἀκόμη διαδεδομένη, ἢ το

κ.ο.κ.).

Τὸν Dussaud σφυροκόπησαν με ἔντονη κριτική οἱ Φοινικιστές, κατὰ τοὺς ὁποίους «οἱ Βέρβεροι δὲν διετήρησαν σύμβολα τῶν φωνηέντων». Παραδόξως οἱ ἴδιοι δέχονται, ὅτι οἱ Βέρβεροι χρησιμοποιοῦν σήμερα τὴν Ἀραβική γλῶσσα, ὅπου: α) καὶ ἐκεῖ ὑπάρχουν φωνήεντα, ὅπως: τὸ / = α (ἄλεφ), τὸ ʾ = οὐ (οὐάου), τὸ ʿ = y (γιέ)· β) ὑφίσταται δισημαντή μορφή συλλαβῶν (σύμφωνο μαζί με φωνήεν, ὅπως: τὰ ʾ = be, ʿ = te, ʿ = θέ. Ἐν προκειμένῳ τὸ σχῆμα ʿ παίζει τὸν ρόλο τοῦ «e» (φωνήεν) καὶ οἱ τελεῖς –σὲ συνδυασμὸ πάντα με τὸ σχῆμα ʿ – παίζουν τὸν ρόλο τοῦ συμφώνου.

Οἱ Φοινικιστές ὑπεστήριζαν, ὅτι: «στὴ Λιβυκὴ γραφὴ ἔγινε κάποια ἀνταλλαγή. Νουμίδες καὶ Αἰθίοπες ἔλαβαν ἀπὸ τὴν Καρχηδόνα τὴν ἰδέα τοῦ ἀλφαθήτου, δανεῖζοντάς της σύμβολα τοῦ δικοῦ τους τρόπου γραφῆς». Ἡ ἐν λόγω ἄποψη στερεεῖται σοδαρότητος. Τὰ σύμβολα τῆς Λιβυκῆς γραφῆς εἶναι διαφορετικά ἀπὸ ἐκεῖνα τῆς «πυνικῆς» καὶ «νεοπυνικῆς» καὶ οἱ ὁμοιότητες ἢ ἀντιστοιχίες τῆς Λιβυκῆς με τὴν Φοινικικὴ γραφὴ (πρόγονο τῆς Καρχηδονιακῆς) μηδαμινές.

Ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος ὑπογραμμίζει, ὅτι «τὸ Λιβυκὸ ἀλφάθητο ἀνατρέχει σὲ ἐποχὲς ὁπωσδήποτε προγενέστερες τῆς Καρχηδόνας καὶ χαμένες στὰ δάθη τῆς προϊστορίας». Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν κατάγεται καὶ ἀπὸ πότε χρονολογεῖται; Ἡ γενικευμένη ἀπορία προκάλεσε τὴν ἐξέταση πρόσθετων χαρακτηριστικῶν τῆς Λιβυκῆς γραφῆς. Συγκεκριμένα:

1) ὁ τρόπος ἐφαρμογῆς τῆς Λιβυκῆς (τατουάζ τῶν βερβερικῶν φυλῶν, ἐνδείξεις ἰδιοκτησίας, σύμβολα πάνων σὲ χαλίκια) δείχνει, πῶς ἡ γραφὴ ἀποτελοῦσε ἓνα «πιστεύω» τῶν ἰθαγενῶν·

2) ἡ κάθετη –συχνά– διάταξη εἶναι παραδοσιακὰ μὴ φοινικικὴ πρακτικὴ ἀντίθετα εἶναι συνήθης στοὺς Κέλτες τῆς Ἰρλανδίας·

3) οἱ χαρακτῆρες τῆς Λιβυκῆς ἀποπνέουν «μυστηριακὴ» ταυτότητα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι

δυνατὸν νὰ προετιμᾶτο ἡ χρῆσις τῆς ΓΓΒ στὶς Μυκηναϊκὲς πινακίδες ἀντὶ τοῦ ἀλφαθήτου, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη, ἡ ΓΓΒ ὡς συνοπτικὴ γραφὴ ἦτο πλέον κατάλληλος τοῦ ἀλφαθήτου γιὰ τὴν συγκεκριμένη χρῆσι, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι αὐτὴ ἡ πρακτικὴ δὲν ἦτο καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν γραφικὴν παράδοσιν τῶν ἀνακτορικῶν γραφῶν ὡς χρηστῶν τῆς ΓΓΒ.

Ἐπομένως, ἔστω καὶ ἂν σὲ καμμία Μυκηναϊκὴ πινακίδα ἀπὸ τὶς ἕως τώρα διασωθεῖσες καὶ εὐρεθεῖσες δὲν μαρτυροῦνται ἀλφαθητικὲς ἐγγραφές, παρὰ μόνον τῆς συλλαβικῆς ΓΓΒ, τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προταθῇ ὡς ἀδιάψευστον ἐπιχείρημα κατὰ τῆς παραλλήλου ὑπάρξεως καὶ τοῦ ἀλφαθήτου, ἐφ' ὅσον ἡ χρῆσις καὶ μόνον τῆς ΓΓΒ στὶς πινακίδες ἦτο δυνατόν νὰ ἀπετέλεσε ὄχι μόνον συνειδητὴ ἐπιλογὴ τῶν γραφῶν τῆς ΓΓΒ, ἀλλὰ ἐπιπροσθέτως καὶ τὴν πλέον σωστὴν ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως.

Βασίλειος Κατσιαδράμης

Παραπομπές:

1. «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν».
2. Ἰωάννου Προμπονά, «Σύντομος εἰσαγωγή εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν Φιλολογίαν».
3. «Δανλός», τεύχος 143.
4. Σ. Μαρινάτου, λήμμα «Γραφὴ» εἰς Ἑγκυκλοπαίδειαν Π. Δρανδάκη.

τὴν χρησιμοποιοῦσαν (δὲν ἦταν «γλῶσσα ἐμπορίου»):

4) ἡ Λιδυκὴ παρουσιάζει πολλὰ κοινὰ σημεῖα τόσο μὲ τὴν Γραμμικὴ Α καὶ Β καὶ τὴν Κυπρομινωϊκὴ, ὅσο καὶ μὲ μιὰ ἀρχαιότερη αὐτῶν μορφή, στοιχεῖα τῆς ὁποίας παρουσίασε (μὲ ἐρωτηματικά) ὁ Βέντρης χαρακτηρίζοντάς τὴν «προμινωϊκὴ» (κατὰ τὴν ἄποψή μας πρόκειται γιὰ τὴν τριφθογγικὴ ἰδεογραμματικὴ γραφὴ τῆς Αἰγαίδας).

Γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖ ὁ ἀναγνώστης τοὺς στόχους τῶν φοινικιστῶν, παραθέτουμε καὶ τοὺς ἐξῆς περαιτέρω ἰσχυρισμούς τους: «Μποροῦμε νὰ διακρίνουμε συνάφεια μεταξὺ κάποιων σημείων τῆς Λιδυκῆς καὶ φοινικικῶν χαρακτήρων. Γιὰ παράδειγμα τὸ σύμβολο Σ στὴ Λιδυκὴ εἶναι Ψ στὴ Φοινικικὴ...». Τὸ ὅτι ἀποκρύπτουν βεβαίως ὑπαρξὴ ἀναλόγων (διαφορετικὲς μάλιστα συλλαβὲς) στὴν Γραμμικὴ – παρατιθέμενων ἀπὸ τὸν Βέντρης – καὶ στὴν Ἑτρουσικὴ (Marsiliana), ἃς τὸ σχολιάσουν ἄλλοι.

Ὁ Lidzbarski (φοινικιστῆς), ποὺ ἐφεῦρε τὸν ὄρο «νεοπυνικὴ», λέγει: «*Ἡ Λιδυκὴ γραφὴ ἀποτελεῖ ἐξέλιξη τῆς πυνικῆς. Κατὰ συνέπειαν πρόκειται γιὰ αὐτόχθονα ἀφροικανικὴ γραφὴ προερχομένη ἀπὸ τὴν Νουμιδιά-Αἰθιοπία, περιοχὲς οἱ ὁποῖες εἶχαν σχέσιν μὲ τὴν Φοινικὴ*».

Οἱ Γερμανοὶ ἐρευνητὲς, ποὺ κατέγραψαν συλλαβὲς τῆς Λιδυκῆς καὶ τῆς Τουαρέγκ καὶ μέτρησαν καὶ τὶς βραχογραφίαις τοῦ Τασσίλι μὲ τὴν μέθοδο τοῦ ἀνθρακα (C 14), ἀπεφάνθησαν, ὅτι εἶναι ἄνω τοῦ 8.000 π.Χ. Γίνεται ὅθεν ἀντιληπτό, ὅτι ὁ Lidzbarski κάπου ἔχει διαπράξει ὀλίσθημα. Κορυφαῖοι ἐπιστήμονες (Γερμανοὶ) ἀντέκρουσαν τὸν Lidzbarski προβάλλοντάς τὰ ἐξῆς: α) ἡ «νεοπυνικὴ» δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμφανίστηκε χρονολογικὰ πρὸ τῆς πώσεως τῆς Καρχηδόνας· ἡ ἱστορία ἔχει ὁρόσημα· β) οἱ χαρακτῆρες τῆς «νεοπυνικῆς» μὲ ἐλαφρὰ κυκλωτερὴ διάταξη ἀφίστανται αἰσθητὰ τῆς λιτῆς γεωμετρικῆς εἰκόνας τῶν συμβόλων τῆς Λιδυκῆς. Οἱ ἀνωτέρω καταλήγουν στὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

- 1) Οἱ χαρακτῆρες τῆς Λιδυκῆς γραφῆς τελεσίδικα δὲν ἔχουν φοινικικὴ προέλευση.
- 2) Ἡ Λιδυκὴ γραφὴ καὶ γλῶσσα ἔχει σχέση μὲ τὸ Αἰγαῖο.
- 3) Ἡ Λιδυκὴ γραφὴ ἀνεπτύχθη ἀπὸ κάποιο χρονικὸ σημεῖο (πρὶν τὸ 9.000 π.Χ. ὁπωσδήποτε) ὡς Tifinah στὴν ἐνδοχώρα τῆς Σαχάρας (Friedrich).
- 4) Τὰ σχήματα, χαρακτῆρες, σύμβολα (ἢ ὅπως ἄλλως ἤθελαν κληθεῖ) τῆς Λιδυκῆς γραφῆς δὲν ἔχουν συγγένεια μὲ τὴν νομιδική, τὴν πυνικὴ, τὴν νεοπυνικὴ ἢ ἄλλα «ἐφευρήματα».

5) Ἡ Λιδυκὴ γραφὴ ἀποτελεῖ δημιούργημα σοφῶν, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦσαν παραιοσιακὰ σύμβολα καὶ ὕλικό γραφῆς, τὰ ὁποῖα ἀνατρέχουν στὰ βάθη τῆς πρωτοϊστορίας.

Ἐν κατακλείδι γιὰ τὴν ὀρθὴ προσέγγιση καὶ τὴν ἀσφαλὴ ἀνάγνωση τῆς Λιδυκῆς πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπόψη: α) συντεταγμένες τῆς γεωμορφίας τῆς Σαχάρας καὶ τοῦ γειτονικοῦ τῆς Λιδύης χώρου· β) παραδόσεις τῶν αὐτοχθόνων· γ) στοιχεῖα ἀπορρέοντα ἀπὸ ἀποκρυπτογραφήσεις γραφῶν τοῦ γειτονικοῦ χώρου (Γραμμικὴ, Ἑτρουσικὴ, Ἰδουροταρτησιακὴ γραφὴ· βλ. προηγούμενα τεύχη «Δαυλοῦ»)· δ) ἱστορικὲς ἀναφορὲς (Πλάτων, Στράβων καὶ ἄλλοι)· ε) νεώτερες, πρόσφατες (1985 καὶ ἐντεῦθεν) ἐρευνες καὶ μετρήσεις.

Μὲ αὐτὰ κατὰ νοῦν ἐπιχειρήσαμε ἀπὸ πλευρᾶς μας τὴν ἀνάγνωση τῆς Λιδυκῆς γραφῆς, ἀδέσμευτοι ἀπὸ τὶς μέχρι τοῦδε δοθεῖσες «κατευθύνσεις». Οἱ διαπιστώσεις ὑπῆρξαν ἐντυπωσιακὲς. Περί αὐτῶν σὲ ἐπόμενο τεύχος τοῦ «Δαυλοῦ».

ΠΙΝΑΞ 3. Ταυτότης χαρακτήρων «Λιθυκῆς» με Γραμμική και διαπίστωση διαφορετικῆς ἡχητικῆς ἀπόδοσης ἀπὸ τοὺς ξένους

ΛΙΘΥΚΗ	Ἀπόδοση ξένων	Γραμμική & Ἑλλήνων	ΛΙΘΥΚΗ	Ἀπόδοση ξένων	Γραμμική & Ἑλλήνων	ΛΙΘΥΚΗ	Ἀπόδοση ξένων	Γραμμική & Ἑλλήνων
⊙	θ	to	Τ _γ	c/s	ta	≡	;	te
ΓΓ	g	wo	†	g	he	4d	;	nu
†	g	le	○	z	o	Υ	;	u
⌈	d	po	w	s	jo	⌈	;	da
	w	sis	+	t	lo	⌈ ₁	-	te
E	z	zi	⌈	t	sa	M	-	mu
I	z	ev		;	tria	⌈	-	lu
Υ	t	i	1	;	ka	L	-	le
η	i	pe	I	z	we	➤	-	ku
↑↑	k	no	H	z	pa	2	-	ji
=	ℓ	εικοδι		t	TEGGa	⌈	-	ta
⌈	m	za	N	i	na	X	-	zo
⌈	m	ki	⌈	s	li	†	-	ta
-	n	δεκα	⌈	f	su	(÷)	-	se
⌈	s	ma	⌈	f	zo	➤	-	siwa
⌈	s	ko	⌈	s	ze	➤	-	nu
⌈	f	ta	X	t	te/le	≡	-	te

5 - si

[Σε επόμενο τεύχος: Λεπτομερείς αποδείξεις ότι η άγνωστη «Λιθυκή» γραφή είναι ή Έλληνική Γραμμική Α]

Γλωσσική γενοκτονία

Σύνηθες φαινόμενο είναι τώρα πιά, πού ή μόλυνσις τοῦ περιβάλλοντος ἔχει προχωρήσει σέ ἀνησυχητικό βαθμό ἀγγίζοντας ἤ καί ξεπερνώντας ἀκόμα πολλές φορές τὰ ὅρια τῆς φυσικῆς ἰσορροπίας, οἱ προτροπές τοῦ τύπου «προστατέψτε τὰ δάση μας», «προστατέψτε τίς θάλασσές μας», «τὴν πόλη μας». Καί κατ' ἐπέκτασιν τὸ περιβάλλον μας. Κανείς ὁμως, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, δὲν μιλάει γιὰ τὴν ἀνάγκη προστασίας τῆς γλώσσας μας. Γιὰ τὴν πνευματικὴ μόλυνση, πού ὁλοένα καί κατακτᾷ περισσότερο ἔδαφος, τείνοντας νὰ καταθροχθίσει τίς πνευματικὲς ἐστίες, πού ἔχουν ἐναπομένει.

Ἀναρωτηθήκατε ποτέ, γιατί αὐτὸς ὁ ἐκχυδαϊσμός τῆς γλωσσικῆς μας παιδείας; Μήπως γιατί κατ' ἐπέκτασιν ἀντανακλᾷ στὴν ἠθική, πολιτικὴ καί κοινωνικὴ ἐν γένει συμπεριφορὰ τοῦ ἀτόμου-πολίτη; Γιατί, ὅταν ὁ πολίτης χρησιμοποιεῖ γλῶσσα γιὰ νὰ ἐκφράζεται μὲ τὴν πλούσια δομὴ, σύνθεση καί ἀνάλυση, ὅπως αὐτὴ τῆς Ἑλληνικῆς, δύσκολο εἶναι νὰ καταντήσῃ ἔρμαιο στίς ὀρέξεις τῶν ἐξουσιαστῶν τοῦ ἀνθρώπινου γίνεσθαι.

Πλούσια γλῶσσα σημαίνει ἐξελικτικὴ σκέψη, καί ἐξελικτικὴ σκέψη σημαίνει φυτῶριο πολιτισμοῦ καί ἀνάπτυξης καί ὄχι θερμοκήπιο ριζωμένων, ἀπαρχαιωμένων ἀντιλήψεων, πού ἡ σταθερὴ καί μὴ ἐξελικτικὴ, ἡ ἐνδεὴς γλῶσσα δημιουργεῖ.

Ἡ γλῶσσα λοιπὸν γεννᾷ τὸν ἐξευγενισμό καί τὴν ἐκλέπτυνση τῶν ἡθῶν καί ἡ ἴδια ἡ γλῶσσα, ὅταν βαρβαροποιεῖται καί φτωχαίνει, μέσα ἀπὸ τὴν ἀφαιρετικὴ τῆς δομῆς ἐπιφέρει τὴν καθυστέρηση στὴν ἐξέλιξη τοῦ πολιτισμοῦ καί ταυτόχρονα τὴν ἀποκτίνωση τῶν ἡθῶν καί τῶν πολιτῶν, τοῦ κοινωνικοῦ ἐκείνου συνόλου πού τὴν χρησιμοποιεῖ. Γιατί πνευματικὸς πολιτισμὸς χωρὶς ἀνάλογα ἀνεπτυγμένη γλῶσσα δὲν νοεῖται.

Καί πρέπει νὰ τὸ καταλάβουμε μιὰ γιὰ πάντα, ὅτι Εὐριπίδης, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆδες, Πλάτωνες καί Ἡράκλειτοι δὲν θὰ σηματοδοτοῦσαν τὸν πολιτισμικὸ χάρτη τῆς οἰκουμένης, ἂν δὲν εἶχαν γιὰ πνευματικὸ τους ὑπόστρωμα τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Θὰ μπορούσαν νὰ ἐκφρασθοῦν ὅλοι αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες πνευματικοὶ δημιουργοὶ τῆς ἀρχαιότητος μέσω τοῦ χυδαίου σημερινοῦ ρωμιογραφικυλικοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος;

Ποιὲς ρωμιογραφικυλικὲς λέξεις θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτυπώσουν τὰ ὑψηλὰ νοήματα, πού ἐμπεριέχονται σὲ λέξεις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας;

Ἄν ἀποπειραθοῦμε νὰ ἀποτολμήσουμε τὸ ἐγχεῖρημα, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἀποδείξῃ τὴν γλωσσοπνευματικὴν ἐνδεια τῆς σημερινῆς τραγικῆς πραγματικότητας.

Καὶ ἐδῶ τὴν τραγωδίαν τὴν διώνουμε καθημερινὰ μέσα ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν πού γεννᾷ ἡ ἀνυπαρξία πνευματικοῦ λόγου· τραγωδίαν ἀντίρροπος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅπου στὸ τέλος ἐπέρχεται ἡ κάθαρση, ἀφοῦ ἐδῶ τὸ φῶς «στὴν ἄκρη τοῦ τοῦννελ» ἀργεῖ πολὺ νὰ φανῇ.

Ποιοί λοιπόν έπωφελοῦνται αὐτῆς τῆς ἀνεπάρκειας, τῆς ἀπουσίας Ἑλληνικῆς γλωσσικῆς παιδείας;

Ποιοί δημιούργησαν αὐτὸ τὸ τερατούργημα μέσω τῆς περιδότης πλέον γλωσσικῆς μεταρρυθμίσεως;

Γιατί ἰσοπέδωσαν διὰ νυκτὸς τὴν γλωσσοπνευματικὴν μας παράδοση, κόβοντας τὶς γέφυρες τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνα μὲ τὸ παρελθόν του, ἀπομονώνοντάς τον ἔτσι στὸ περιθώριο τῆς διανοητικῆς ἐξέλιξης, θήραμα καὶ βορὰ στοὺς κυνηγούς τοῦ ἀνθρώπου ποὺ διαλογίζεται καὶ κρίνει, ποὺ ἀμφισβητεῖ καὶ τεκμηριώνει;

Γιατί ὑπάρχουν μέχρι σήμερα οἱ κυνηγοὶ τοῦ πνεύματος καὶ θὰ ὑπάρχουν καὶ στὸ μέλλον αὐτοὶ ποὺ ἀναζητοῦν τὶς ἐστίες ἐκεῖνες, ποὺ μποροῦν νὰ κλονίσουν τὴν ἐξουσιαστικὴν τους κυριαρχία, γιὰ νὰ τὶς ἐξαφανίσουν. Καὶ χρησιμοποιοῦν κυνηγόσκυλα, δουλοπρεπῆ ὑποκείμενα, ἀνθρωποειδῆ δίποδα, «ράτσας» βέβαια, γιὰ νὰ περάσουν τὶς ἀπόψεις τους καὶ νὰ πλησιάσουν τὰ θηράματα. Ὅπως ἐκεῖνη τὴν ράτσα, ποὺ ἀπὸ σκυλάκια σαλονιῶν μποροῦν νὰ ἀναδειχθοῦν στὰ καλύτερα κυνηγόσκυλα. Αὐτὰ μὲ τὸ πυκνὸ ἄσπρο τρίχωμα καὶ τὰ μαλλιά, ποὺ τοὺς σκεπάζουν τὰ μάτια, τὰ «κανίς», ἢ ἄλλιως μὲ τὴν ἐπισημονική τους ὀνομασία «Μπαμπινίς».

Καὶ ἀφοῦ κατέστρεψαν τὰ μνημεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀφοῦ ἀφάνισαν τοὺς Ἕλληνες ἀπὸ προσώπου γῆς, κάψανε τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία, κλείσανε τὰ Ἑλληνικὰ θέατρα καὶ σχολές, τώρα μετὰ ἀπὸ δεκαπέντε περίπου αἰῶνες κατάλαβαν τὸ τραγικὸν τους λάθος. Εἶχαν χτυπήσει ἀπλᾶ καὶ μόνο τὰ κλωνάρια ἔχοντας ἀφήσει σχεδὸν ἀνέπαφο τὸ δέντρο μὲ τὶς ρίζες του, θαθιὰ χωμένες στὴν γῆ ποὺ γέννησε τὸν πολιτισμό.

Καὶ τότε δάλθηκαν νὰ τὸ ξεπατώσουν. Γιατὶ κατάλαβαν, ὅτι ἡ τριαντάφυλλιά δὲν μπορεῖ νὰ ἀνθίσῃ ἀγκάθια. Τὰ ἀγκάθια εἶναι μόνο στὸν κορμὸ τῆς καὶ προσπαθοῦν νὰ τὴν πνίξουν. Τριαντάφυλλα θὰ βγάλῃ καὶ παρὰ τὶς ἀπεγνωσμένες τους προσπάθειες, αἰῶνες τώρα, νὰ πετύχουν τὸ ἀντίθετο, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ ἀπογοητευτικά. Κλονίστηκαν καὶ κινδύνευσαν νὰ ἀφομοιωθοῦν. Ἐβλεπαν τὰ τριαντάφυλλα, ποὺ συνέχιζαν νὰ ἀνθοῦν παρὰ τὶς συνεχεῖς ἐπεμβάσεις καὶ ἀπεκαρδιώνοντο.

Ἐβλεπαν τοὺς Ἕλληνες νὰ μεγαλώνουν γαλουχημένοι ἀπὸ τὸ νέκταρ τῆς Ἑλληνικῆς μας γλώσσας καὶ τὸν χυμὸ τῆς γλωσσικῆς μας σοφίας καὶ πλούτου, καὶ ἀναρωτιόνταν, πότε ἐπιτέλους θὰ κατορθώσουν νὰ μεταλλάξουν τὸν ἐσωτερικὸν τους κόσμον, πότε ἐπιτέλους θὰ δημιουργήσουν ἀνίκανους καὶ ἀνεύθυνους πολίτες καὶ κατ' ἐπέκτασιν μιὰ κοινωνία, γιὰ νὰ ἐξουσιάζουν τηλεκατευθυνόμενους ὁπαδούς καὶ ὑποταγμένα ἑλληνοειδῆ.

Δὲν ἄντεξαν, καὶ πῆραν τὸ τσεκούρι. Πασχίζουν ἀκόμα νὰ ξερριζώσουν τὸ δέντρο τῆς γνώσης, νὰ μᾶς κάνουν νὰ χάσουμε τὴν ἐπαφὴ μὲ τὶς ρίζες ποὺ ἔνωσαν τὴν ὀνομασία «Ἑλληνας-Ἑλληνικό», ρίζες ταυτόσημες μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου.

Θὰ τοὺς ἀφήσουμε λοιπὸν ἀνενόχλητους;

Νέμεσις

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Σ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ, *Ἐγκυκλοπαίδεια Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς*

Ἔργο ζωῆς τοῦ ἀποβιώσαντος πρὸ 15ετίας (1979) μεγάλου μουσικολόγου: ἀνεκτίμητη προσφορά στὸν Ἑλληνισμό. Διαπίστωση-πρόβλεψη: δὲν πρόκειται λόγῳ τῆς πάγιας ἀχαριστίας καὶ ἀνευλάβειάς μας, νὰ ἀξιωθοῦμε μιᾶς προτομῆς του σ' ἓναν σχετικὸ δημόσιο χώρο.

• Παρατήρηση 1η: Στὸ ἐξώφυλλο τῆς Ἐγκυκλοπαίδειας, ποὺ ἐξέδωσε τὸ Μορφωτικὸ Ἰδρυμα τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης, ὑπάρχει εἰδώλιο ἀνδρός, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ διάυλο (δυνὸ αὐλοὺς ταυτόχρονα): πουθενὰ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ βιβλίου δὲν ἀναφέρεται τίποτα, ὅπως ἀντιθέτως σχεδὸν πάντα συνηθίζεται. Ὑπενθυμίζουμε, ὅτι πρόκειται γιὰ εἰδώλιο τῶν ἀρχῶν τῆς τρίτης χιλιετίας π.Χ.

• Παρατήρηση 2η: Φωτογραφίες ἐντὸς τοῦ βιβλίου:

Σελίδα 8: Ἄνδρας ποὺ παίζει διάυλο: ἀπὸ τὴν Κύπρο, περ. 600 π.Χ. Συλλογὴ Censola, Νέα Ὑόρκη.

Σελίδα 63: Νέος ποὺ παίζει διπλὸ αὐλό. Τεχνοτροπία Μύσωνος. Ἐρυθρόμορφος κιονωτὸς κρατήρας, περ. 480 π.Χ. Μουσεῖο τῆς Ἀγορᾶς, Ἀθήνα.

Σελίδα 65: Μαινάδα παίζει διάυλο. Ἐλικοειδῆς κρατήρας, 410 π.Χ. Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο, Ταράντο.

Σελίδα 264: Προνόμου ἀγγεῖον (λεπτομέρεια). Ὁ αὐλητὴς Πρόνομος. 5ος/4ος αἰ. π.Χ. Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο, Νεάπολις.

Μύθος καὶ Λόγος

Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων γαλουχηθήκαμε μὲ τὴν ἄποψη, ὅτι τὰ δύο μεγέθη «μύθος» καὶ «λόγος» συνιστοῦν ἔννοιες ἀλληλοαναιρούμενες. Σύμφωνα μ' αὐτὴν τὴν ἀντίληψη ὁ μὲν μύθος εἶναι ἔκφραση τῆς προεπιστημονικῆς σκέψης τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία προέκυψε ἀπὸ ἄγνοια καὶ φόβο. Ἀντίθετα ὁ λόγος εἶναι ἡ προσπάθεια λογικῆς ἐξηγήσεως τῶν φαινομένων. Αὐτὸς ὁ λόγος ἔχει ὡς ἀφετηρία του τὶς διάφορες φιλοσοφικὲς σχολές, οἱ ὁποῖες πρωτοεμφανίζονται στὴν Ἰωνία, γιὰ νὰ καταλήξει ἔπειτα στὴν καθαρὴ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Ἔτσι ὁ μύθος ἰσοῦται μὲ τὴν προεπιστημονικὴ (καὶ ἀντι-επιστημονικὴ) σκέψη, ἐνῶ ὁ λόγος μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ (φιλοσοφία ἢ ἐπιστήμη).

Ἡ ἄποψη αὕτη εἶναι προκατειλημμένη καὶ ἀγνοεῖ βασικὲς πραγματικότητες. Κατ' ἀρχὰς οἱ λέξεις «μύθος» καὶ «λόγος» ταυτοσημαίνονται. Μύθος: λόγος, ὁμιλία, ἀφήγηση, ἀγγελία (ρ. μυθέομαι= λέγω, ἀφηγοῦμαι κ.λπ.). Μ' αὐτὴ τὴ σημασία ἀπαντᾷ στὸν Ὀμηρο, χωρὶς καμμία ἐννοιολογικὴ χροιά ψευδοῦς λόγου. Μόνον ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Πίνδαρου ἡ λέξη «μύθος» ἀρχίζει νὰ προσλαμβάνει τὴν ἔννοια τοῦ πλαστοῦ λόγου. Σὲ τελικὴ ἀνάλυση ὅμως «πλαστὸς» σημαίνει «κατασκευασμένος», «ποιημένος», «φτιαχτός». Καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια εἶναι ὄντως «πλαστὸς» λόγος ὁ μύθος. Δηλαδή εἶναι μιὰ σκόπιμη κατασκευή! Ἡ σκοπιμότητα αὕτη γίνεται ἐμφανέστατη στὸν ἀπρο-

• Παρατήρηση 3η:

Σελίδα 323: 'Ο άρπιστής (τριγωνοεκτελεστής) της Κέρου. Ειδώλιο. 'Εθνικό 'Αρχαιολογικό Μουσείο, 'Αθήνα. Ειδική παρατήρηση δική μας: 'Όπως και για τὸ ἐξώφυλλο, δὲν ἀναφέρεται χρονολογία. Πάντως πρόκειται ἐπίσης γιὰ Κυκλαδικὸ εἰδώλιο τῶν ἀρχῶν τῆς 3ης χιλιετίας π.Χ.

Συμπέρασμα χωρὶς φόβο καὶ πάθος (τὸ βιβλίο ἐκδίδεται ἀκόμη): Στὶς τέσσερις φωτογραφίες ἀπὸ ἀγγεῖα ὑπάρχουν χρονολογίες στὶς ὑποσημειώσεις, οἱ ὁποῖες κυμαίνονται ἀπὸ τὸν 6ο-4ο αἰ. π.Χ., ἐνῶ στὶς δύο φωτογραφίες τῶν εἰδωλίων, μὴ στὸ ἐξώφυλλο καὶ μὴ ἐντὸς τοῦ βιβλίου, δὲν ἀναφέρονται χρονολογίες: αὐτὲς τυχαίνει νὰ εἶναι τῶν ἀρχῶν τῆς τρίτης χιλιετίας π.Χ. 'Επιχειρώντας ν' ἀπορρίψουμε τὸ τυχαῖο τῆς ὑπόθεσης, θ' ἀναφέρουμε τίς παρακάτω πληροφορίες – καὶ τὰ συμπεράσματα δικὰ σας:

• Γιὰ κανέναν ἄλλο λαὸ τῆς τρίτης χιλιετίας π.Χ. ἀλλὰ καὶ μετέπειτα δὲν ἀναφέρεται δίαυλος στὸ φάσμα τῶν μουσικῶν τοῦ ὄργάνων. (Σὲ περίπτωσιν ποὺ ὑπάρχουν σχετικὲς πληροφορίες, παρακαλοῦμε τοὺς γνωρίζοντες νὰ μᾶς ἐνημερώσουν).

• 'Η ἐκτέλεση τοῦ δίαυλου εἶναι πολὺ δύσκολο ἐγχείρημα, ἀπαιτεῖ μουσικὴ παιδεία, γι' αὐτὸ καὶ ἐγκαταλείφθηκε κατὰ τὴν πρωτοχριστιανικὴ ἐποχὴ σὺν τοῖς ἄλλοις.

• Γιὰ ὅσους γνωρίζουν τὸ μέγεθος τῆς δυσκολίας τῆς ἐκτέλεσης τοῦ δίαυλου, εὐλογο εἶναι νὰ ὑποθέτουν, ὅτι πρέπει νὰ προηγήθηκε τῆς ἐποχῆς τῆς τρίτης χιλιετίας π.Χ. στὶς Κυκλάδες μουσικὸς πολιτισμὸς τῆς τάξεως πολλῶν χιλιετιῶν.

Σταῦρος Βασδέκης

Δ. ΚΑΨΑΛΑΣ, Μέγας 'Αλέξανδρος, 'Ο Κατακτητῆς

"Όσο καὶ νὰ μὴ συμφωνῇ κανεὶς μὲ κάποιες τοποθετήσεις τοῦ συγγραφέως σχετικὰ μὲ

κατάληπτο καὶ προσεκτικὸ μελετητῇ. 'Υπάρχουν δύο κραυγαλέα στοιχεῖα:

1. 'Η ὀνοματοποίηση. 'Ονόματα ὅπως: 'Ηλέκτρα, Ζεὺς, 'Αντιγόνη, Οἰδίπους κ.λπ. ἔχουν μίαν σημαντικὴ ἐμβέλεια. Καὶ προφανῶς δὲν εἶναι τυχαῖα ἀλλὰ ἐπιλεγμένα.

2. 'Η προκλητικὴ περιφρόνηση τῆς καθημερινῆς ἐμπειρίας, παρατήρησης καὶ λογικῆς.

Στὸν μῦθο δὲν ἔχουμε ἀπλὰ τὸ μαγικὸ ἢ ὑπερφυσικὸ στοιχεῖο, ὅπως στὸ παραμῦθι, ἀλλὰ ἀνατροπὴ ὅλου τοῦ λογικοῦ συστήματος.

Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα σημαίνουν ἐμφαντικὰ. Δίνουν ἐπίμονα σήματα, ὥστε νὰ ἐπισύρουν τὴν προσοχὴ καὶ τὴ σκέψη τοῦ ὀξυδερκοῦς καὶ ὅπως ἡ «Μυθολογία» εἶναι κωδικοποιημένη πληροφορία, προερχόμενη ἀπ' τὶς μυητικὰς σχολὰς (ὅπως δείχνει ἄλλωστε ἡ κοινὴ ρίζα «μυ-» τῶν λέξεων μύ-ηση, μύ-θος), οἱ ὁποῖες ἔδωσαν ὅλα τὰ μεγάλα θρησκευτικὰ συστήματα. Καὶ οἱ ὁποῖες πάντα καὶ χωρὶς ἐξαίρεση εἶχαν διπλὴ διδασκαλία: 1. ἐσωτερικὴ, γιὰ τοὺς λίγους αὐστηρὰ ἐπιλεγμένους καὶ 2. ἐξωτερικὴ, μὲ ἠθικά παραγγέλματα, μύθους κ.ἄ. σύμβολα γιὰ τὶς μᾶζες τῶν ἀμνήτων – «ἵνα, βλέποντες, βλέπουν καὶ μὴ ὀρώσι καὶ ἀκούοντες, ἀκούουσι καὶ μὴ συνιῶσι».

'Ο μῦθος λοιπὸν ἀποσκοποῦσε ἀφενὸς στὴ συγκάλυψη κάποιων δεδομένων, ἀφετέρου δὲ στὴ δυνατότητα ἐξασφάλισης αὐτῶν τῶν δεδομένων καθὼς καὶ στὴν ἀποκωδικοποίησίν τους. Εἶναι μίᾳ συμβολικῇ γλῶσσᾳ. Καὶ ὅπως κάθε σύμβολο, ἀποκρῦπτει

τὸν διοτρεφῆ Ἀλέξανδρο, εἶν' ἀδύνατο νὰ παραβλέψῃ τὶς πικρὲς ἀλήθειες, πὺν ἄφοδα ἐπισημαίνει, ἔστω καὶ μὲ μιὰ δόση πάθους. Ἐνὸς πάθους δικαιολογημένου, θὰ ἔλεγε κανεὶς, πὺν ἀνάγει τὴν αἰτία τοῦ στὴν ἀντίδραση κατὰ τοῦ μισελληνισμοῦ πὺν ἐκδηλώνουν διάφοροι κύκλοι φοινικιστῶν, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν ἀνοχὴ καὶ κάλυψη τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καθυβρίζουν τὰ ἱερὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καταπατοῦν τὰ δίκαια τοῦ Ἔθνους καὶ διαστρεβλώνουν τὴν ἱστορία τοῦ.

Ὁ κ. Δ. Κ., ἔχοντας ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς τοῦ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο καὶ τὸ ἔργο τοῦ, ἐντοπίζει τὶς συκοφαντίες, τὶς παραχαράξεις καὶ πλαστογραφίες τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ τὶς ἀνασκευάζει. Πρόκειται γιὰ μιὰ φιλότιμη προσπάθεια τοῦ συγγραφέως, ἀφοῦ οἱ ἀπανταχοῦ «Αὐγεῖαι» ἔχουν ἐπισωρεύσει βουνὰ κόπρου πάνω στὸ μνῆμα τοῦ Ὁραίου Τρομεροῦ, τὸν ὁποῖον οὔτε λίγο οὔτε πολὺ προβάλλουν ὡς «σφάχτη τῶν λαῶν», χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται τὴν παραμικρὴ ὑποχρέωση νὰ μᾶς πληροφορήσουν, ποιοὺς λαοὺς «ἔσφαξε» ἢ ὡς σεξομανῆ καὶ ἀλκοολικό, λησμονώντας τὴν βασικὴ ἀρχὴ τοῦ, ὅτι «τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον τοῦ νικᾶν τοὺς πολεμίους».

Ὁ συγγραφεὺς διαπιστώνει, ὅτι «ὑπάρχει μιὰ ἐξάρτηση τῶν πολιτικῶν μας ἀπὸ ὑποπτα ἀλλοδαπὰ ἢ ἡμεδαπὰ κέντρα ἀποφάσεων... οἱ ὅποιοι, ἀντὶ νὰ ὑπακούουν στὴν φωνὴν τοῦ ἔθνους, ὑπακούουν στὴν φωνὴν τοῦ “κυρίου” τους, στὸν ὁποῖον ὀφείλουν τὴν ἐκλογὴν τους» (σελ. 24). Δεδομένου ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἀποτελοῦν σήμερα τοὺς μονομάχους τοῦ στίβου, ἢ ἐξάρτησέ τους αὐτὴ ἀποδίδει καθοριστικὴ σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ πολιτικοκοινωνικοῦ γίγνεσθαι τοῦ ἔθνους καὶ ἰδιαίτερα στὴν παιδεία, τὸν πολιτισμὸ καὶ τὰ Μ.Μ.Ε., ὅπου ἐπιβάλλουν τὸν θλιβερό ρόλο τοῦ ἀφελληνισμοῦ τῶν Ἑλλήνων, προκειμένου νὰ μᾶς μεταβάλουν, καθὼς φαίνεται, σὲ «περιούσιον λαὸν καὶ ἔθνος ἅγιον»... Πράγματι, στὸν τόπον αὐτὸν συμβαίνουν περίεργα πράγματα. Ἱστορικὰ γεγονότα μὲ ὑπερχωροχρονικὴν σημασίαν – Μαραθῶν, Θερμοπύλες, Σαλαμίς, Πλαταιές, Ἀλεξάνδρου Ἀνάδασις – ὑποβιβάζονται καὶ παραδίδονται στὴ λήθη, ἐνῶ ἄλλα μηδαμινῆς ἀξίας ἢ καὶ ἀνάξια λόγου μεγεθύνονται καὶ ἀπασχολοῦν ζωτικὰ τὴν παιδείαν μας. Σχετικὰ μὲ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο καὶ

καὶ συγχρόνως ἀποκαλύπτει. Ἐνα σύμβολο μπορεῖ νὰ συμβάλει στὴ μετάθεση τῶν διαισθησέων μας καὶ στὴν ἀνάπλαση ἄλλων καινούργιων, μόνο ὅσο τὸ νόημά του δὲν εἶναι καθορισμένο. Τὰ πραγματικὰ σύμβολα θρῖσκονται διαρκῶς ἐν τῇ γενέσει, ἀλλὰ ὅταν ἀποκτήσουν συγκεκριμένη σημασίαν, γίνονται ἱερογλυφικά καὶ τελικὰ ἕνα ἀπλὸ ἀλφάβητο. Καὶ ἔτσι ἐκφράζουν ἀπλᾶ καὶ μόνο κοινὲς συνήθειες ἔννοιες καὶ ἀπὸ γλῶσσα τῶν θεῶν καὶ μνημένων γίνεται γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων, πὺν μπορεῖ νὰ τὴ μάθει ὁ καθένας. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε λέγεται, πὺς ὁ συμβολισμὸς πὺν περιλαμβάνει σύμβολα μὲ καθορισμένα νοήματα εἶναι ψευδής, γιατί ἡ ἐρμηνεία τῶν συμβόλων εἶναι συνθετικὴ καὶ ὄχι ἀναλυτικὴ. Τὰ σύμβολα προσφέρουν μεγάλη βοήθεια στὸ νοῦ καὶ τὸν ὁδηγοῦν στὴν ὀρθὴ κατεύθυνση, ἀλλὰ ἀποτελοῦν καὶ τρομερὰ ἐμπόδια. Ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ συμβολισμοῦ εἶναι ἡ καταστροφὴ του, γιὰ νὰ περάσει κανεὶς στὴν πραγματικότητά πὺν ἀντιπροσωπεύει. Εἶναι καλὸς ὑπηρέτης, ἀλλὰ κακὸς δάσκαλος. Ἡ ὑπερβολικὴ ἀσχολία μ' αὐτὸν ὁδηγεῖ στὴν ἀπόκρυψη τῆς ἀλήθειας μᾶλλον παρὰ στὴν ἀποκάλυψή της. Εἶναι ἡ πραγματικότητά πίσω ἀπ' τὸν συμβολισμό, πὺν πρέπει νὰ ἀναζητιέται.

Ὅτι δὲν ὑπάρχει διάσταση (ἀντίθεση) μεταξὺ μύθου καὶ λόγου (ἢ φιλοσοφίας) ἀποδεικνύεται ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι:

1. Οὐδέποτε ὑπῆρξε διένεξη μεταξὺ ἱερατείου, μαντείων (ἐκπροσώπων τῆς μυθικῆς ἀντίληψης) καὶ φιλοσόφων. Τούναντίον οἱ μεταξὺ τους σχέσεις ὑπῆρξαν ἄριστες καὶ

τὸ ἔργο του ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευση ἀπασχολεῖται μερικὲς μόνον ἡμέρες τοῦ Ἰουνίου, ὅταν δηλαδὴ οἱ μαθητὲς εἶναι προετοιμασμένοι ψυχολογικὰ γιὰ διακοπές, κατὰ τὶς ὁποῖες γίνονται ἀναφορὰ στὶς μάχες ποὺ ἔδωσε στὸ Γρανικὸ ἢ τὴν Ἴσσο καὶ στὸν ἀριθμὸ τῶν φονευθέντων. «Γι' αὐτό, δὲν μπόρεσα ν' ἀντιληφθῶ τὴ σκοπιμότητα διδασχῆς εἰς τοὺς μαθητὲς τῆς ἀκριβοῦς περιγραφῆς μιᾶς μάχης τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ ποῖος στρατηγὸς παταχθήκε στὸ ἓνα κέρασ καὶ ποῖος στὸ ἄλλο ἢ ἀκόμη τῆς καταμετρήσεως τῶν ἀντιπάλων στρατευμάτων μὲ ἀκρίβεια μονάδων» (σελ. 33). Λές καὶ δὲν γνωρίζουν τὰ ὅσα ὁ Πλούταρχος γράφει περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ἥθους τοῦ βασιλέως, ποὺ ἀποτελοῦν πέραν τῶν ἄλλων ἀριστη ἠθικοπλαστικὴν ὕλη. Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν σταματᾷ ἐδῶ· στὰ σχολεῖα μας παρέχονται χιλιάδες ὑποπτα πρότυπα, παρμένα ἀπ' τὴν πολιτικὴ ἱστορία τῶν Ἑβραίων ἢ ἄλλων Ἀσιογενῶν, ἐνῶ ἀποκρύπτονται τὰ γνήσια ἑλληνικὰ πρότυπα τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος. «Οἱ Μακκαδαῖοι, γιὰ παράδειγμα, ἀσήμαντοι στρατιῶτες τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ, ποὺ πολέμησαν μὲ φανατισμὸ τοὺς “μισητοὺς” Ἕλληνες, ἔχουν ἀνακηρυχθεῖ ἅγιοι-προστάτες τῶν πολυτέκνων», ἐνῶ οἱ θρησκευτικοὶ μας ταγοὶ ἐνθουσιασμένοι εὐχονται «νὰ οἰκοδομηθοῦν τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ, κλείνοντας τὰ μάτια στὰ ἐρεῖπια τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος» (σελ. 26).

Ὁ συγγραφεὺς καταγγέλλει τὴ μισελληνικὴ συνωμοσία, ποὺ σκοπὸν ἔχει ν' ἀποπροσανατολίσῃ τὸ ἔθνος μας καὶ νὰ τὸ ἀφανίσῃ: «Διότι, πῶς ἀλλιώως μπορούσαν νὰ ἐξηγηθοῦν οἱ συνεχεῖς διακηρύξεις τῶν πολιτικῶν μας: Ἡ Ἑλλὰς δὲν διεκδικεῖ τίποτε... Εἴμαστε μικρὸς λαός... Εἴμαστε ὑποδεέστερη δύναμη... Ζητοῦμε μόνο τὴν εἰρήνη...; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποιὸς εἶν' ὁ λόγος ὑπάρξεώς μας, ἀφοῦ “δὲν διεκδικοῦμε τίποτε;” “Τὸ ζῆν καὶ εἶναι ζῆν;” Ὁμως “τὸ γὰρ ἀπραγμονοῦν οὐ σώζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον”, καὶ ἂν μὴ τί ἄλλο, διεκδικοῦμε τὸ “εὖ ζῆν”, ὅπως ἔλεγε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος» (σελ. 82 κ.έ.).

Γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ἦταν κατακτητῆς ὁ Ἕλλην βασιλεὺς; Ὁ συγγραφεὺς στὸ σημεῖο αὐτὸ αὐτοαναριεῖται: ἂν καὶ στὸ πείσμα τῶν μισελλήνων ἀνεθνιστῶν καταφάσκει,

ὁ σεβάσμιος ἀμοιβαῖος. Φτάνει νὰ θυμηθοῦμε τὴν κατηγορηματικὴ δήλωση τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν γιὰ τὸν φιλόσοφο Σωκράτη: «... ἀπάντων ἀνδρῶν σοφώτατος Σωκράτης ἐστίν». Οἱ φιλόσοφοι, ἂν κινδύνεψαν, κινδύνεψαν πάντα ἀπὸ τυράννους (τί ἔπαθε ὁ Πυθαγόρας καὶ τί ὁ Πλάτων) καὶ ἀπὸ τὶς μᾶζες Ἱ Αἰναξαγόρας, Σωκράτης ὡς τὴν Ὑπατία).

2. Ὅλοι οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι σεβάστηκαν τὸ μῦθο, ἀλλὰ καὶ τὸν χρησιμοποίησαν. Ἄν κάποτε μεταφέρθηκαν ἐναντίον τῶν «μυθολόγων», ὅπως ὁ Ἡράκλειτος μὲ τὴ γνωστὴ ρήση του γιὰ τὸν Ὀμηρὸ «ἄξιός ῥαπίζεσθαι» καὶ ὁ Πλάτων μὲ τὴν «ἔξωση» τῶν Τραγικῶν καὶ τοῦ Ὀμήρου ἀπὸ τὴν «Πολιτεία» του, ἡ ἀντίρρησή τους δὲν ἦταν ἐρμηνευτικῶν χαρακτῆρα ἀλλὰ ἠθικοῦ. Διαμαρτυρήθηκαν γιὰ τὴν παρουσίαση τῶν θεῶν ὡς ἀνθρώπων καὶ μὲ ἀδυναμίες ὄντων. Στὴν πραγματικότητα ἤθελαν νὰ προφυλάξουν τοὺς ἀπλοῖκους τῷ πνεύματι ἀπὸ τοῦ νὰ λαβαίνουν ὑπόψη τοὺς μύθους κατὰ γράμμα. Γι' αὐτὸ ὁ Πλάτων ἄφησε τὴν πύλη τῆς πολιτείας ἀνοιχτὴ γιὰ τοὺς ποιητὲς, «ἐφόσον ἀποδειχθεῖ, ὅτι ἐκτός ἀπὸ εὐχάριστοι εἶναι καὶ ὠφέλιμοι».

Ἔτσι μῦθος= λόγος.

1. Μῦθος: περιεκτικὸς τύπος, συμπυκνωμένη πληροφορία ἐπὶ τοῦ θέματος: Θεὸς-Κόσμος-Ἀνθρώπος.

2. Λόγος (φιλοσοφία): Ἀναλυτικὴ ἐξέταση, ἀξιολόγηση, σύνθεση τοῦ αὐτοῦ προ-

ὅπως φαίνεται κι ἀπ' τὸν τίτλο τοῦ διβλίου, ἀναλύοντας τὸ θέμα καταλήγει, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος δὲν κατέκτησε, ἀλλ' ἀπελευθέρωσε τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη, ποὺ οἱ διάφοροι Δαρεῖοι ὑποδούλωσαν, ὑποκινημένοι ἀπ' τοὺς ἐξ-ουσιαστές. Οἱ "πολιτισμένοι" πράκτορες ὁμως δὲν τὰ βλέπουν αὐτά, ὅπως ἐκλεκτικὴ εἶναι κι ἡ θέση τῶν "εἰρηνιστῶν" μας, «οἱ ὅποιοι νιώθουν ἡδονή, ὅταν τοὺς ἐμπαίζουν κι ὅταν ἐμπαίζουν μὲ τὴ σειρά τους τοὺς ἄλλους, ὀνομάζοντας τὴ χήνα ψάρι, ὅπως οἱ καθολικοὶ μοναχοὶ τοῦ Μεσαίωνα». "Ὅταν λοιπὸν κατακτοῦν οἱ Ἀγγλοὶ ἢ οἱ Ἰσπανοὶ ξένες χῶρες, οἱ κατακτήσεις τους βαπτίζονται ἀνακαλύψεις ἢ ἀποικισμοί, ἐνῶ ὅταν οἱ Ἕλληνες κάνουν λόγο ἀπλῶς περὶ Κύπρου γιὰ παράδειγμα, οἱ φαρισαῖοι ὀργιάζουν μὲ τὶς κατηγορίες γιὰ «τὶς κατακτητικὲς βλέψεις τῶν Ἑλλήνων» (σελ. 68).

Σαράντος Πάν

Κ. ΜΙΣΣΙΟΣ, *Μυτιληνιοὶ λόγιοι καὶ λογοτέχνες*

Τὸ ἔτος 1463 ἡ Λέσβος κατακτῆθηκε ἀπ' τοὺς Τούρκους κι οἱ Λέσβιοι, ὅπως κι ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ὑπέστησαν σκληροὺς διωγμοὺς καὶ γενοκτονίες. «Ἀπὸ τὶς 100.000 ψυχές, ποὺ εἶχε τότε τὸ νησί, δὲν ἔμειναν παρὰ 30.000 ἐξαθλιωμένοι χειρώνακτες, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἡγεσία, πνευματικὴ καὶ διοικητικὴ, ὅσοι δὲν σφάχτηκαν πουλήθηκαν γιὰ σκλάβοι ἢ μεταφέρθηκαν στὴν Πόλη γιὰ ὅποια χρῆση», σύμφωνα μὲ τὸν Στ. Ἀναγνώστου (σελ. 9).

Οἱ Μυτιληνιοὶ ὥστόσο δὲν ἄργησαν νὰ ξαναβροῦν τὸ ρυθμὸ τους· ὁ 19ος αἰώνας τοὺς δρίσκει καὶ πάλι ἐν πλήρει ἀκμῇ. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ νησιοῦ ἀνέδθηκε καὶ πάλι στὶς 150.000 κατοίκους καὶ «οἱ Τούρκοι τοῦ νησιοῦ ὑποδουλώνονται οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ στοὺς Μυτιληνιοὺς, οἱ ὅποιοι "κατακτοῦν" (= ἀγοράζουν) καὶ τὶς ἀπέναντί τους Μικρασιατικὲς ἀκτὲς καὶ ἰδρύουν "ἀποικίες" - χωριά (Ἀδραμύττι, Φρένελι, Κεμέρι, Δικελί κ.ἄ.), ποὺ

βλήματος.

Τὴν ἀξία καὶ τὴν ἀλήθεια τοῦ μύθου ἀναγνώρισαν ἢ διαισθάνθηκαν ὅλοι οἱ μεγάλοι φωνεῖς τῶν αἰώνων, ἐπιστήμονες, φιλόσοφοι, καλλιτέχνες. Ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, τὸν Πίνδαρο καὶ τὸν Πρόκλο μέχρι τὸν Χαϊντελ, τὸν Βάγκνερ, τὸν Γκαῖτε καὶ τὸν Γιούνγκ. Μόνο ἡ σύγχρονη ἔπαρση καὶ δοκησιοφία ἀρνεῖται ν' ἀναγνωρίσει ὁποιαδήποτε ἐπιστημονικὴ δάση στὸ μῦθο, διότι ἀποστρέφονται τὴν ἰδέα ὅτι εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος τοῦ παρελθόντος νὰ κατεῖχε γνῶση ἴση καὶ πολὺ ἀνώτερη ἀπ' τὴν αὐθεντία τους. Κι ἂν ἀσχολεῖται κανεὶς μὲ τὰ ἱερὰ σύμβολα χωρὶς εὐλάβεια (εὐ-λαμβάνω), παθαίνει ὅ,τι ἔπαθαν ὅσοι ἀντίκρουσαν τὴ Μέδουσα: ἀπολίθωση! Καὶ ὄντως ὁ μῦθος εἶναι μιὰ Μέδουσα! Ἡ ἐξουσιαστικὴ (μέδων, -ουσα= ἐξουσιάζων-ουσα) δύναμη (ἵππος: κατὰ τὴν παράδοση ἡ Μέδουσα ἦταν φορὰ τοῦ Ποσειδῶνα, καὶ μὲ τὸ σῶμα ἵππου ἀπεικονίζεται στὶς παλαιότερες παραστάσεις) τῆς σκέψης (μέδομαι= σκέπτομαι), ἡ συγκεκαλυμμένη κάτω ἀπὸ ἓνα προσωπεῖο (γιατί τὸ κεφάλι τῆς Μέδουσας εἶναι προσωπεῖο).

Χρειαζεται ἓνας Περσεὺς (πέρθω= ἐκπορθῶ), ποὺ ἀποκεφαλίζοντάς την, θὰ ἐκπορθήσει τὸν κρυμμένο θησαυρὸ: τὸν Χρυσάωρα (χρυσὸ σπαθί, σύμβολο τοῦ ἀφθάρτου πνεύματος) καὶ τὸν Πήγασο: τὴ φτερωτὴ δύναμη τῆς ἐμπνευσης, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸ μῦθο.

κατοικούνται αποκλειστικά από Λεσβίους» (σελ. 17). «Αὕτῃ ἡ πληθυσμιακὴ καὶ οἰκονομικὴ ἔκρηξη, σὲ συνδυασμὸ φυσικὰ μὲ τὴν παράδοση καὶ τὸ ποιοτικὸ ὑπόδαθρο τῶν Μυτιληνίων, εἶναι ποὺ θὰ δώσουν τοὺς ἀφθαστους πνευματικὸς καρπούς. Μέσα σ' ἓνα μικρὸ χρονικὸ διάστημα τὰ γράμματα ἀναγεννῶνται, κι ἡ παράδοση, ποὺ ξεκίνησε ἀπ' τὴ Σαπφώ, τὸν Πιττακό, τὸν Ἀρίωνα, τὸν Ἀλκαῖο, τὸν Τέρπανδρο, τὸν Θεόφραστο καὶ τόσους ἄλλους, συνεχίζεται χωρὶς, θαρρεῖς, σταματημὸς» (σελ. 11).

Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ἄλλωστε εἶναι σ' ὅλους γνωστὸ, ὅτι τὸ νησί ἐμφανίζεται ἡ ἐπιτέλους παρουσίασε στὸ παρελθὸν μιὰ πνευματικὴ, οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικο-πολιτικὴ πρόοδο ἀπλησίαστη γιὰ κάθε ἄλλη γωνιὰ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ συγγραφεῖς τοῦ νησιοῦ τῆς περιόδου 1566-1989, ποὺ 'χουν ἀνθολογηθεῖ ἀπ' τοὺς Γ. Βαλέτα, Κ. Μ. Μιχαηλίδη καὶ Κ. Γ. Μίσσιο –τὸν συγγραφέα τοῦ παρουσιαζόμενου διβλίου– πλησιάζουν τὶς 5.000, ἓνας ἀριθμὸς δυσανάλογος σίγουρα πρὸς τὴν ἔκταση καὶ τὸν πληθυσμὸ τοῦ νησιοῦ. Μεταξὺ τῶν 5.000 συγγραφέων ὑπάρχουν ἀσφαλῶς πολλὲς μετριότητες ἢ καὶ ἀσημαντότητες ἀκόμη· εἶναι ὅμως καὶ μορφές ποὺ τιμοῦν τὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες καὶ ἐπηρέασαν αἰσθητὰ τὴν πορεία τοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ ὀνόματα τοῦ Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου, τοῦ Δ. Βερναρδάκη, τοῦ Στρ. Μυριβίλη, Ὁδ. Ἐλύτη κ.ἄ. ἔχουν σπάσει τὰ ἑλλαδικὰ σύνορα κι ἀποτελοῦν πιὰ παγκόσμιους ἠθικο-πνευματικὸς ὁδηγοὺς καὶ πρότυπα.

Ὅ,τι χαρακτηρίζει τοὺς Μυτιληνιοὺς λογίους καὶ συγγραφεῖς, πάλαι καὶ τώρα, εἶναι ἡ δαθεία τοὺς ἀνησυχία, ἡ ἀπροσαρμοστία τους, θὰ 'λεγε κανεῖς, στὸν κατεστημένο τρόπο σκέπτεσθαι καὶ ζῆν, ὅπως κι οἱ τρόποι ἀντίδρασής τους, ποὺ 'ναι ἀκραῖοι καὶ γιὰ τοὺς πολλοὺς «παλαδάδες»! Δὲν εἶν' ἀνάξιο προσοχῆς, ὅτι δυὸ τέτοιοι ἄνθρωποι, ὁ ζωγράφος Θεόφιλος κι ὁ ποιητὴς-ζωγράφος καὶ σκιτσογράφος Ἀ. Πρωτοπάτης, ξάφνιασαν τὴ λεσβιακὴ κοινωνία, ὅταν ἓνα πρωῒνὸ πέταξαν τὴ συνηθισμένη εὐρωπαϊκὴ ἐνδυμασία, γιὰ νὰ ντυθοῦν τὴ φουστάνελλα ὁ πρῶτος, τὶς μυτιληνιᾶς βράκες ὁ δεῦτερος, «αὐτὸς ὁ Παρισινὸς ντυλετάντης»!..

Γιατὶ τὸ ἀποτρόπαιο προσωπεῖο τοῦ μύθου εἶναι θνητό. Εἶναι παροδικὸ κάλυμμα, ποὺ ἀπολιθώνει ὁποῖον τὸ ἀντικρύζει ἀπευθείας, δηλαδὴ τὸ θεωρεῖ κυριολεκτικὰ. Ἐνῶ μὲ τὸν ἀντικατοπτρισμὸ τῆς ἐρμηνευτικῆς ἀνίχνευσης ἀφαιρεῖ τὴν τερατώδη ἐπικάλυψη, γιὰ νὰ ἀναβλύσει τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἔμπνευση: τὰ ἀθάνατα, ἀνεξάντλητα στοιχεῖα, γιατί «ἀδελφές» τῆς θνητῆς Μέδουσας εἶναι οἱ ἀθάνατες Σθενὼ καὶ Εὐρύαλη. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ «Γοργόνειο» θωρακίζει τὴν αἰώνια σοφία ἢ Ἀθηνᾶ.

Τελικὰ ὁ μύθος εἶναι ἡ συνοπτικὴ πίστη καὶ γνώση τοῦ παρελθόντος, ποὺ μᾶς κληροδοτεῖται γιὰ ὁδηγὸς καὶ σχηματίζει τὶς βάσεις μιᾶς νεώτερης ἀποκάλυψης, εἶναι ἓνα σκαλοπάτι γιὰ τὴν ἐπόμενη ἀλήθεια. Ὁ μύθος εἶναι μιὰ βάσιμη καὶ ἀποδεδειγμένη γνώση τοῦ παρελθόντος, τῆς ἀλήθειας ποὺ διατυπώθηκε στὸ παρὸν ἀποκτημένης γνώσης τοῦ παρελθόντος, τῆς ἀλήθειας ποὺ διατυπώθηκε στὸ παρὸν καὶ τῶν ἀπεριορίστων θειῶν πιθανοτήτων τοῦ μέλλοντος. Οἱ ἀρχαῖοι μύθοι καὶ τὰ παλιὰ μυστήρια μᾶς δίνουν μιὰ διαδοχικὴ παρουσίαση τοῦ ἴδιου μηνύματος.

Ἡ ἀλήθεια τοῦ ἐνὸς αἰῶνα γίνεται μύθος τοῦ ἐπόμενου. Ἡ σημασία του ὅμως καὶ ἡ πραγματικότητά του μένουν ἀνέπαφες καὶ δὲν χρειάζονται παρὰ ἐπανερμηνεία στὸ παρὸν.

Ἀντώνης Ἀναστασάκης

“Όμως και ή «Όρδή τών Βασιδουζούκων» –μά συντροφιά από λογίους, άνυπόκτακτους-τρομοκράτες, όπως άντοαπεκαλούντο (βασιδουζούκοι τουρκιστί: 1915-1940) –πού άσκησε στο νησί ένα είδος πνευματικής δικτατορίας– φέρει πεντακάθαρη τή λεσβιακή σφραγίδα, χαρακτηριζόμενη από άντιφάσεις. “Αν και δήλωναν «προοδευτικοί», άντιδρούσαν δυναμικά στους Άθηναίους μανδαρινιστές-ρομαντσογράφους και κοροΐδευαν τήν άθηναική διανόηση, πού συγκεντρώνονταν στα ύπόγεια τής Όμονοίας και άπήγγελλαν τά ποιήματά τους, μιμούμενοι τούς παριζιάνους έστέτ. Αυτό τό «άγριον στίφος, τό άπειθάρχτον, αντιαριστοκρατικόν, αντιλογιωτατικόν, άπεστρέφετο τά κακά ποιήματα, τά κοιμιστικά διηγήματα, τά χασμουριστικά δράματα, τήν κακογραμμένην και άγρόματων δημοσιογραφίαν», όπως διεκήρυτταν... Μέσα σ’ ένα τέτοιο ήθικο-πνευματικό κλίμα, έξυπακούεται, οί «φελλοί» δέν είχαν καμμιά προοπτική, γι’ αυτό κι ούτε πού τολμούσαν ποτέ νά έμφανισθούν διότι κάποια «όρδή βασιδουζούκων» πάντα ύπήρχε στο νησί, πού φρόντιζε νά τηρούνται οί κανόνες του παιχνιδιού, ώστε «νά άναπνέη τό πνεύμα». Αυτός είναι ο λόγος, πού προόδευαν τά γράμματα στο νησί, κατά τό μέτρο πού προόδευαν.

Σήμερα τό ρόλο του «βασιδουζούκου» τόν έχει αναλάβει τό κράτος, πού μέ τά δόγματα τής ισότητος, τής «δωρεάν παιδείας» και προπαντός μέ τις χορηγίες, τά βραβεία, τις συντάξεις κι έπιχορηγήσεις πού παρέχει στους «φελλούς» έχει νεκρώσει τά πάντα. Άκόμα και στη Λέσβο, στο κατ’ έξοχήν νησί του Πνεύματος και τής Τέχνης, οί μετριότητες κι οί φελλοί έχουν καταπνίξει κάθε δημιουργική πνοή... Μήπως είν’ ανάγκη νά έμφανισθούν οί «νέοι βασιδουζούκοι»;

Σαράντος Πάν

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΡΟΥΤΑΣ, *‘Η κραυγή τών Έλλήνων*

Μια άλλης μορφής πολιτική ιστορία τής νεώτερης Έλλάδος, έντελώς διαφορετική αυτής πού γνωρίζομε, μάς παρουσιάζει ο κ. Κώστας Μπαρούτας, ο συγγραφέας του βιβλίου «*Η κραυγή τών Έλλήνων*» (έκδόσεις Σαβάλα, Άθήνα 1992). Πρόκειται – όπως μαρτυρεί άλλωστε κι ο τίτλος του βιβλίου – για τήν καταγραφή μέ χρονολογική σειρά όλων τών συνθημάτων τών πολιτικών συγκεντρώσεων και συλλαλητηρίων πού έλαβαν χώρα, τών συνθηματολογικής ύφης πρωτοσέλιδων τίτλων τών έφημερίδων, τών έπευφημιών τών πολιτικών άρχηγών και τών χαρακτηρισμών τους άπ’ τό λαό, τών πολιτικών και έκλογικών ποιημάτων κ.ο.κ., πού ούτως ή άλλως παρέχουν στον μέσο άναγνώστη άνάγλυφη τήν εικόνα όλων τών κοινωνικοπολιτικών καταστάσεων, πού γνώρισε ο τόπος άπ’ τά χρόνια τής Έπαναστάσεως μέχρι και τό 1989.

Ό συγγραφέας του βιβλίου, φανατικός διαδηλωτής όπως όμολογει στην εισαγωγή του βιβλίου του, αποφάσισε κάποια στιγμή νά καταπιαστή μέ τό «μαζοχιστικό», όπως τό χαρακτηρίζει, αυτό έργο τής καταγραφής όλων τών στοιχείων πού προανέφερα, «προκειμένου νά ίκανοποιήση τήν πολιτική πλευρά του έαυτου του άφ’ ενός και άφ’ έτέρου νά προσφέρει στους έρευνητές αλλά και στο ευρύτερο κοινό “τό πρωτογενές” αυτό ύλικό, ώστε νά μπορέσουν οί ενδιαφερόμενοι “νά συλλάβουν τήν περίφημη ταυτότητα του παράξενου αυτού όντος πού άποκαλείται Νεοέλληνας”», για τόν όποιο ο Άριστοτέλης, άν έκαλείτο νά δώσει κάποιο προσδιορισμό, ίσως έπανελάμβανε τό γνωστό: «Ός αν ο φρόνιμος όρίσειεν»!

Μελετώντας λοιπόν κανείς προσεκτικά τά βασικά συνθήματα τής κάθε έποχής άνα-

καλύπτει, ότι κανένα σχεδόν απ' αυτά δεν διεκδικεί την πρωτοτυπία, αφού όλα ανεξαιρέτως είχαν χρησιμοποιηθεί κάπου παλαιότερα. Τò σύνθημα για παράδειγμα «*Ἐλευθερία ἢ θάνατος*», πού σταθερά ἐχρησιμοποιεῖτο καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς Ἑπαναστάσεως, ἀποτελεῖ, ὡς γνωστόν, μετάπλαση τοῦ λακωνικοῦ «*Ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς*», ἐνῶ τὸ προσφάτως χρησιμοποιηθὲν «*Ἐδῶ καὶ τώρα*» ἀνήκει στὸν Ἀριστοτέλη, απ' τὸν ὁποῖο τὸ δανείστηκε ὁ Φρ. Μιττεράν, κι ἐκεῖθεν τὸ Πανελλήνιο Σοσιαλιστικὸ Κίνημα...

Τὸ σύνθημα «*Ἔρχεται-Ἔρχεται*», πού ἀντιλάλησε στὴν Ἀθήνα τὸ 1974, ἀνήκει στὴ γενιά τοῦ 1920, ἐνῶ τὸ «*Ποιὸς κυβερνᾷ αὐτὸν τὸν τόπο;*» θυμίζει τὸ «*Τίς πταίει;*», πού ἀκούστηκε στὶς ἐφημερίδες καὶ στὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων τὸ 1885. Κι ἡ τελευταία ρήση τοῦ προέδρου μας ὡστόσο «*Ἡ Ἑλλάς ἔχει μεταβληθεῖ σ' ἓνα ἀπέραντο φρενοκομεῖο*» δὲν εἶναι νεότευκτη, ἀφοῦ ξένος πολιτικὸς περιοδεύων εἰς Πάτραν τὸ 1960 εἶχε πεῖ τὸ «παρήγορο» γιὰ μᾶς, ὅτι «*Ἡ Ἑλλάς ἔπαυσε νὰ εἶναι φρενοκομεῖον, ἐνῶ μετεβλήθη εἰς φρενοκομεῖον ἐν τῇ μεταξὺ ὁλόκληρος ἡ ὑφήλιος*! Σύγχρονός του Ἕλληνας πολιτικὸς ὡστόσο, πού δὲν ἔτρεφε ἐμπιστοσύνη στὶς ἐκτιμήσεις τῶν ξένων, συνέχισε ἀμετάπειστος τὴν μέτρηση τῆς περιμέτρου τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νὰ προβῇ στὴν συρματοπλεξή της...

Ἐξαιρετικὴ σημασίαν ἔχουν κι οἱ χαρακτηρισμοί, πού ἀπεδόθησαν στοὺς ἐκάστοτε πολιτικὸς ἀρχηγούς καὶ πού, καθὼς φαίνεται, οὐδόλως ὑπῆρξαν ἀποκλειστικοί καὶ πρωτότυποι. Ἔτσι ὁ χαρακτηρισμὸς «*Σωτήρ*» γιὰ παράδειγμα, πού ἀπεδόθη στὸν Καραμανλῆ, ἀνήκει καὶ στὸν Γ. Παπαδόπουλο, καὶ στὸν Γ. Παπανδρέου, καὶ στὸν Ἰω. Μεταξά, καὶ στὸν Ἑλ. Βενιζέλο, καὶ στὸν Δηλιγιάννη, καὶ στὸν Τρικούπη, καὶ στὸν Ἰω. Καποδίστρια... «*Πατέρα τοῦ ἔθνους*» ἀπεκάλεσαν οἱ Ἕλληνες τὸν Ὀθωνα «*Ζήλεψαν ὁμως οἱ Τοῦρκοι κι ἀποκάλεσαν κι αὐτοὶ ἔτσι τὸν Κεμάλ (Ατατούρκ) κατὰ τὸ Αἰαγυαν*)! Ἀργότερα μᾶς μιμήθηκαν κι οἱ Ρῶσοι, πού «*θάπτισαν*» τὸν Στάλιν «*Πατερούλη*», χαϊδευτικὰ τῇ φορᾷ αὐτῇ, ἴσως ἐξαιτίας τοῦ μεγάλου «*συναισθηματισμοῦ*» του...». Ὁ Ἑλ. Βενιζέλος, ἂν καὶ σύγχρονος τοῦ Κεμάλ, τοῦ ὁποῖου προφανῶς ἀποτελοῦσε τὸ ἀντίβαρο στὴ διεθνή πολιτικὴ κόνιστρα, δὲν ἀπεκλήθη «*Πατήρ*» ἢ «*Πατερούλης*» ἔστω, ἀλλὰ «*Ἐθναρχης*».

Ὁ χαρακτηρισμὸς «*Γέρος*» τὸ πρῶτον, ὡς γνωστόν, ἀπεδόθη στὸν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη. Κατόπιν ὅμως καὶ στὸν Δηλιγιάννη καὶ στὸν Γ. Παπανδρέου. «*Γέρος*» ὡστόσο ἀπεκλήθη κι ὁ καγκελάριος τῆς Δ. Γερμανίας Ἀντενάουερ, πρᾶγμα πού σημαίνει, ὅτι οἱ ξένοι μᾶς ἀντιγράφουν, ὅχι μόνον ὅσον ἀφορᾷ στὶς σοβαρὲς πνευματικὲς καὶ πολιτιστικὲς δημιουργίες, ἀλλὰ καὶ στὰ ἀσήμαντα καὶ ἐπουσιώδη ἀκόμη!

Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ἀπεκάλεσαν πρόσφατα, ὡς γνωστόν, τὸν ἀρχηγό τους «*Σιδερένιο*». Καὶ πάλι ὅμως δὲν πρωτοτύπησαν, ἀφοῦ «*Σιδερένιος*» καὶ «*Χαλύδδινος*» ἀπεκαλεῖτο πρὸ πεντηκονταετίας καὶ ὁ Ἰω. Μεταξᾶς...

Πολλοὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν ἔμειναν γνωστοὶ μὲ κάποιο σκωπτικὸ ψευδώνυμο, πού οἱ ἀντίπαλοί τους τοὺς προσῆψαν ἐξαιτίας κάποιου φυσιογνωμικοῦ ἢ ἠθικο-πνευματικοῦ τους χαρακτηριστικοῦ· ἔτσι ὁ Τρικούπης ἔμεινε γνωστός ὡς «*Μυταρᾶς*», ὁ Ἑλ. Βενιζέλος ὡς «*Γυαλάκας*», ὁ Πλαστήρας ὡς «*Μαῦρος Γάτος*», ὁ Γούναρης ὡς «*Γρουσουζης*» καὶ ὁ Γ. Παπανδρέου ὡς «*Παπατζῆς*»!

Ἡ πολιτικὴ ποίηση παρουσιάζει ἐπίσης ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον· οὐδέποτε δὲ ἔπαυσε νὰ ἀνθῇ. Τῇ μεγαλύτερῃ δόξᾳ τῆς ὡστόσο τῇ γνώρισε τῇ δεκαετίᾳ τοῦ 1960, ὅταν τὸ «*Γαργάλα τα, γαργάλα τα*», πού ἀπεδόθη (κακῶς) στὸν Ἀθανασιάδη-Νόδα, βρισκόταν διαρκῶς στὰ χεῖλη τοῦ λαοῦ. Σήμερα δέβαια ἡ ποίηση αὐτὴ ὑπεχώρησε, τὰ συνθήματα ὅμως ἐξακολουθοῦν νὰ λέγονται ποιητικὰ καὶ τραγουδιστά...

Σαράντος Πάν